

สัญญาเลขที่ RDC 4640001

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ด้านการวิจัยเชิงพื้นที่

โครงการประสานงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ

เครือข่ายการวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน - แม่กลอง

Strengthening Management System of Transdisciplinary Research Network
of the Thachin and Maeklong River Basins

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

และ

มหาวิทยาลัยมหิดล

มีนาคม 2548

บทคัดย่อ

การดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่เป็นแนวทางหนึ่งในการดำเนินงานโครงการประสานงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ เครือข่ายการวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน – แม่กลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ในการทำงานวิจัยร่วมกับชุมชน ซึ่งจะทำให้มีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างสัมฤทธิ์ผล โดยอาศัยความร่วมมือกับชุมชนควบคู่ไปกับการค้นหาทุนและศักยภาพในท้องถิ่น และการพัฒนาเครือข่ายการวิจัยและศักยภาพการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ จึงได้มีการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในลักษณะต่างๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการ อาทิ การที่อาศัยวิธีวิจัยแบบการถอดชีวิตเป็นตัวอักษร (Photo novella) และการประยุกต์ใช้วิธีเชิงมานุษยวิทยา (Ethnography) เป็นตัวแบบในการพัฒนากระบวนการค้นหาคนที่มีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการในสังคมและการพัฒนากลไกการจัดการความรู้จากภาคีที่หลากหลายในจังหวัดนครปฐม เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทุนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม การใช้องค์ความรู้แบบ ABCI (Academy, Business and Community Integration) ในรูปแบบของการบรรสานเพื่อสร้างศักยภาพการบูรณาการ ระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และการระดมทรัพยากรเพื่อสร้างหน่วยจัดการโครงการภายใต้โครงการเพื่อลูกหลานไทย และการใช้วิธีการพัฒนาระบบการทำต้นแบบ (Prototyping) ในกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับงานวิจัยชุมชนเรื่องศักยภาพและทุนท้องถิ่น

การค้นหาทุนและศักยภาพท้องถิ่นเป็นกิจกรรมหนึ่งของการดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งมุ่งค้นหาคนที่มีคุณค่าต่อชุมชน ซึ่งจะทำให้ได้มาซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้ในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การสร้างและจัดการความรู้เชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ และสังเคราะห์องค์ความรู้และบทเรียนในการวิจัยเชิงบูรณาการและการวิจัยในพื้นที่ นอกจากนี้ การพัฒนาเครือข่ายประชาคมต่างๆ และการสร้างความร่วมมือในภาคประชาชนถือได้ว่ามีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาและการสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาของจังหวัดนครปฐม โดยเฉพาะการระดมทรัพยากร มาสร้างหน่วยจัดการโครงการและการสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ใหม่ที่เรียกว่า ABCI (Academy ,Business and Community Integration) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างศักยภาพการวิจัยระดับชุมชน ซึ่งการดำเนินการในแนวทางนี้จะช่วยสร้างความหวังให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายให้สามารถดำรงอยู่ต่อไปในสังคมแห่งอนาคต

การพัฒนาข่าวการวิจัยและศักยภาพการวิจัยเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่จะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ระบบสารสนเทศ ก่อนที่จะนำข้อมูลมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น และเป็นช่องทางที่จะใช้ในการแลกเปลี่ยนความเห็นและเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวต่อไป

กล่าวได้ว่า การดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ของจังหวัดนครปฐมอย่างหลากหลายและครอบคลุม ซึ่งจะทำให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงปัญหาในพื้นที่ โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ การได้มาซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณค่าต่อชุมชนที่จะเข้ามาแก้ปัญหาจริงในชุมชน โดยอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากภาคประชาชนและภาคประชาคม และระบบฐานข้อมูลเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่จะประโยชน์ในการแก้ปัญหาในพื้นที่ในอนาคต ซึ่งความรู้ดังกล่าวที่ได้จากการศึกษาสามารถนำมาเทียบเคียงกับแนวนโยบายที่เป็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดนครปฐมได้อย่างสอดคล้องและกลมกลืน โดยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ถึงศักยภาพที่แท้จริงของชุมชน เพื่อที่จะกำหนดวิธีแก้ไขปัญหให้กับชุมชนและท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐมอย่างได้ผลและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่

คำนำ

โครงการประสานงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ เครือข่ายการวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน – แม่กลอง เป็นโครงการนวัตกรรมการวิจัยที่ต้องการสร้างความรู้บนพื้นฐานของสังคมวัฒนธรรมไทย เพื่อจัดการปัญหาวิกฤตที่สำคัญในสังคม คือ วิกฤตการณ์ทางปัญญาที่เกิดขึ้นโดยมีกระบวนการที่คิดว่ากระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการสร้างสมภูมิปัญญา เป็นกระบวนการสร้างความรู้ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาของพื้นที่ การพัฒนากระบวนการวิจัยจึงยึดพื้นที่และวาระระดับพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area – Based Approach) เน้นวิธีการทำงานเชิงบูรณาการ เพื่อสร้างความรู้จากการกระทำ โดยได้เลือกจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยมหิดลตั้งอยู่ เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ เป็นการเสนอภาพรวมการดำเนินการวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งเดิมประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมการค้นหาทุนและศักยภาพท้องถิ่น การพัฒนาเครือข่ายการวิจัยและศักยภาพการวิจัย และการสร้างหน่วยจัดการความรู้ที่ยั่งยืนในพื้นที่ แต่ในรายงานฉบับนี้ได้มีการปรับเนื้อหาใหม่ โดยได้นำโครงการย่อยที่มีการดำเนินการและมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินการที่มีลักษณะสอดคล้องกัน จัดไว้ภายใต้กิจกรรมเดียวกัน และได้มีการนำโครงการ "การพัฒนาหลักสูตรการอบรมเพื่อสร้างศักยภาพการวิจัยระดับชุมชน" ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับการดำเนินงานด้านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทีม จัดรวมอยู่ในด้านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทีม จึงทำให้ภาพรวมของการดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่มีเพียง 2 กิจกรรมหลักเท่านั้น ทั้งนี้ ได้มีการนำเสนอผลการดำเนินงานในโครงการย่อยต่างๆ และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเป็นรายกิจกรรมในรายงานนี้ด้วย ซึ่งหวังว่าผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากรายงานฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ

มีนาคม 2548

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	i
คำนำ.....	iii
สารบัญ.....	iv
สารบัญภาพ.....	vii
สารบัญตาราง.....	viii
 บทที่ 1 ภาพรวมการดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่.....	 1
1.1 การค้นหาทุนและศักยภาพท้องถิ่น	1
1.1.1 โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนที่มีคุณค่า ต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น.....	 2
1.1.2 โครงการวิเคราะห์ศักยภาพทุนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม.....	16
1.1.3 โครงการเพื่อลูกหลานไทย.....	36
1.2 การพัฒนาช่วยการวิจัยและศักยภาพการวิจัย	46
1.1.4 โครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับ งานวิจัยชุมชนเรื่องศักยภาพและทุนท้องถิ่น.....	 46
 บทที่ 2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่	 59
2.1 โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนที่มีคุณค่า ต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น.....	 59
2.2 โครงการวิเคราะห์ศักยภาพทุนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม.....	67
2.3 โครงการเพื่อลูกหลานไทย.....	79
2.4 โครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับ งานวิจัยชุมชนเรื่องศักยภาพและทุนท้องถิ่น.....	 83

1. เอกสารประกอบโครงการพัฒนาระบบการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชน และศักยภาพท้องถิ่น	
1.1 กิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ Human Mapping ระหว่างเดือนมีนาคม 2547 - มีนาคม 2548	1
1.2 ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย	6
1.3 รายชื่อนักเรียนและอาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการ Human Mapping	11
1.4 บทความเรื่อง "การเรียนรู้เชิงบูรณาการในชุมชน : ประสบการณ์ค้นหาศักยภาพท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม" โดย อาจารย์ฉลวยวรรณ (ชินะโชติ) ปัญญา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์	16
1.5 บทความเรื่อง "เก็บตกศาลายายามเย็น ณ บ้านบุญ (ทฤษฎีบูรณาการในชีวิตจริง)" โดย อาจารย์ฉลวยวรรณ (ชินะโชติ) ปัญญา	48
2. เอกสารประกอบโครงการวิเคราะห์ศักยภาพทุนในพื้นที่ จังหวัดนครปฐม	
2.1 รายชื่อสมาชิกสมาชิกกลุ่มเครือข่ายต่างๆ	58
3. เอกสารประกอบโครงการเพื่อลูกหลานไทย	
3.1 ตารางการประชุมเชิงปฏิบัติการและการบรรสานคณะทำงานโครงการ และกลุ่มเครือข่ายโครงการเพื่อลูกหลานไทย	63
3.2 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 1 ครั้งที่ 1	67
3.3 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 1 ครั้งที่ 2	71
3.4 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 2	76
3.5 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 3	79
3.6 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 4	82
3.7 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 5	89
3.8 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 1-3	93
3.9 สมาชิกเครือข่ายโครงการเพื่อลูกหลานไทย	104

4. เอกสารประกอบโครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานวิจัยชุมชน เรื่องศักยภาพและทุนท้องถิ่น	
4.1 สรุปบันทึกการประชุมร่วมกับโครงการย่อย 3 โครงการ เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ข้อมูลความต้องการของระบบสารสนเทศ	111
4.2 การออกแบบหน้าจอบทระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น	115
4.3 การออกแบบฐานข้อมูลระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น (กรณีศึกษา จังหวัดนครปฐม)	126

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. วงจรชีวิตของเครือข่าย	18
2. กรอบแนวคิดในการบูรณาการการวิจัยและการพัฒนานักวิจัย	21
3. กรอบแนวคิดโครงการเพื่อลูกหลานไทย	37
4. กรอบแนวคิดของการวิจัย	47
5. สถาปัตยกรรมของระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นนครปฐม	54
6. องค์ประกอบของระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น	54
7. ออกแบบหน้าจอสำหรับหน้าแรกของระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น	57

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	50
2 สรุปเป้าหมายการใช้งานและแนวความคิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในโครงการ.....	52

บทที่ 1

ภาพรวมการดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่

การดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ เป็นแนวทางหนึ่งในการดำเนินงานโครงการประสานงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ เครือข่ายการวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ในการทำงานวิจัยร่วมกับชุมชน เพื่อขยายผลไปสู่การเพิ่มศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการในระยะยาวต่อไป ควบคู่กับการค้นหาทุนและศักยภาพท้องถิ่น โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูล และระบบภูมิสารสนเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีแนวทางที่จะเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้จากการใช้ประโยชน์จากข้อมูลท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนในพื้นที่ เพื่อหาทางแก้ปัญหาในมิติความยากจนและส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายการวิจัยในท้องถิ่นเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงภาคีหลายฝ่ายมาเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งผลการดำเนินงานทำให้เกิดกลุ่มประสานงานของชุมชนในระดับพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เป็นกลไกสานต่อประเด็นทางความคิดและเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมด้านต่างๆ และพัฒนาสังคมและชุมชนในภาพรวมให้ดีขึ้น

การดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่นี้ แบ่งกิจกรรมที่ดำเนินงานออกได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) ด้านการ ค้นหาทุนและศักยภาพท้องถิ่นและ 2) ด้านการพัฒนาขยายการวิจัยและศักยภาพการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การค้นหาทุนและศักยภาพท้องถิ่น

การดำเนินกิจกรรมด้านการค้นหาทุนและศักยภาพท้องถิ่น เป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นในการค้นหาทุนในท้องถิ่นโดยเฉพาะทุนมนุษย์เพื่อเสริมศักยภาพด้านการพัฒนาให้แก่ท้องถิ่นและสร้างกลุ่มแกนนำที่มีศักยภาพเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคต โดยมีโครงการย่อย 3 โครงการ คือ

- 1) โครงการพัฒนาระบบการค้นหาค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น
- 2) โครงการวิเคราะห์ศักยภาพทุนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม
- 3) โครงการเพื่อลูกหลานไทย

1.2 การพัฒนาข่ายการวิจัยและศักยภาพการวิจัย

การดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาข่ายการวิจัยและศักยภาพการวิจัยนี้เป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการสนับสนุนหรือเพิ่มศักยภาพในกระบวนการวิจัยมีโครงการย่อย 1 โครงการ คือ โครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานวิจัยชุมชนเรื่องศักยภาพและทุนท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดโครงการย่อยต่างๆ ดังนี้

1.1 การค้นหาทุนและศักยภาพท้องถิ่น

1.1.1 โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนที่มีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

ที่ผ่านมางานวิจัยในประเทศไทยยังไม่สามารถเดินทางไปถึงเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อจะแก้ไขจุดบกพร่องของงานวิจัย กลุ่มนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมหิดลกลุ่มหนึ่งจึงได้รวมตัวกันคิดวิเคราะห์รูปปัญหาของงานวิจัยตลอดจนหาแนวทางใหม่ๆ แก้ไขจุดบอดเหล่านั้น และนี่คือ ที่มาของโครงการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ (Transdisciplinary Commons)¹ เครือข่ายการวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน - แมกกลอง โครงการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการเป็นโครงการวิจัยที่นำความรู้หลายศาสตร์มารวมกันด้วยแนวความคิดที่ตั้งอยู่บนสมมุติฐานกระบวนการทัศน์ใหม่²ของการทำงานวิจัย

ถ้าหากนักวิจัยสามารถทำงานข้ามศาสตร์ได้ ไม่ได้มุ่งตอบคำถามเฉพาะศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง แต่จะต้องทำความรู้ในหลายศาสตร์ไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นการทำวิจัยข้ามศาสตร์ดังกล่าว จึงเป็นนวัตกรรมใหม่ของการวิจัยที่มีเนื้องานและการบริหารจัดการแบบบูรณาการ³

ประเด็นถกเถียงในหมู่นักวิจัยที่สำคัญ คือ ระหว่างกระบวนการและเป้าหมายสิ่งไหนสำคัญยิ่งกว่ากัน อาจารย์เสนอห์ จามริก ได้ให้แนวคิดไว้ว่า “การวิจัยเป็นกระบวนการ เท่าที่ผ่านมาเราอาจนึกถึงผลการวิจัยก็สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ถ้ามีกระบวนการที่ดี ใครก็ตามที่เข้าร่วมกระบวนการ ก็จะได้เรียนรู้ได้ทั้งผลงาน

¹ ข้อเสนอโครงการวิจัย โครงการการจัดการทรัพยากรเพื่อสันติภาพและความยั่งยืน เสนอโดยเครือข่ายการวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน-แมกกลอง

² ศาสดายาเยน ครั้งที่ 9 เรื่อง วิทยาศาสตร์จิตวิญญาณกับการเข้าถึงความจริงในโลกอนาคตโดย นายแพทย์ประสาน ต่างใจ วันที่ 27 กรกฎาคม 2547 เวลา 17.00 น. ณ ศาลาเรือนไทย มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

³ ปรับปรุงจากเอกสารโครงการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ ในหัวข้อ ข้อเสนอโครงการวิจัย โครงการจัดการทรัพยากรเพื่อสันติภาพและความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ 2546

และได้ทั้ง คน ที่เก่งขึ้น ถ้าคิดถึงแต่งงานวิจัยที่ประดิษฐ์คิดค้น ของใหม่ๆ อย่างเดียว ชาวบ้านคงไม่มีที่ยืนในกระบวนการเช่นนี้ แต่ถ้ามองว่าการวิจัยเป็นกระบวนการไม่ใช่เนื้อหา ใครๆ ก็น่าจะใช้กระบวนการนี้กับเรื่องอะไรก็ได้”⁴

แนวคิดเรื่องกระบวนการที่เป็นเสมือนทางเลือกใหม่ และมีความเป็นไปได้ถ้าหากมีการพัฒนากระบวนการที่ดีสามารถนำไปสู่คำตอบที่สมบูรณ์พร้อมของงานวิจัยได้ ดังนั้นคณะนักวิจัยกลุ่มหนึ่งในโครงการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ จึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น (Human Mapping) ให้เป็นโครงการที่เน้นการพัฒนากระบวนการเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจความรู้หรือความจริงที่มีอยู่ในชุมชนตามจุดประสงค์ดังกล่าวในเบื้องต้น

กรอบแนวคิด

HUMAN MAPPING : เวทีนำไปสู่กระบวนการ “สร้าง” และ “หา”

โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น เป็นโครงการสืบเนื่องมาจากความพยายามของคณะนักวิจัยจากโครงการวิจัยและพัฒนาประชาคมจังหวัดกาญจนบุรีที่ได้ทำงานวิจัยร่วมกับชุมชน และเห็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องปรับบทบาทของนักวิชาการและสถาบันการศึกษาไทยให้เป็น “ผู้นำทางปัญญา” โดยมีภาระที่สำคัญคือ หาวิธีการสร้างความรู้ (งานวิจัย) ให้สามารถเป็นกุญแจดอกสำคัญที่สร้างขึ้นบนฐานวัฒนธรรมของสังคมไทย เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต มหาวิทยาลัยมหิดลส่งเสริมและให้ความสำคัญต่อการวิจัยในระดับท้องถิ่นมากขึ้น คณะนักวิจัย⁵ เห็นคุณค่าของการพัฒนาเครื่องมือวิจัยและต้องการนำประสบการณ์จากการทำงานวิจัย และเครื่องมือวิจัยชุดใหม่มาขยายผลทดลองใช้อีกครั้ง พร้อมกับเร่งสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ Young Scholars (บัณฑิตจากโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ได้ริเริ่มไว้ตั้งแต่ พ.ศ.2512) และนักวิจัยชุมชนในสถาบันการศึกษาท้องถิ่น เข้าร่วมฝึกการใช้เครื่องมือวิจัยที่เรียกว่า Photo Novella (ภาพชีวิตลิขิตเรื่องราว) และ Ethnography (การถอดภาพวิถีชุมชนเป็นตัวอักษรด้วยวิธีของนักมานุษยวิทยา) ผ่านวิธีการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลชุมชน โดยมีนักวิจัยรุ่นจิ๋ว (นักเรียน) ทั้งในและนอกระบบการศึกษาในชุมชนจังหวัดนครปฐม ถือเป็นส่วนสำคัญของโครงการ

⁴ ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทย อ้างถึงในข้อเขียน ปิยะวัติ บุญ-หลง คู่มือการบริหารและสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เล่ม 1

⁵ คณะนักวิจัยโครงการวิจัยและพัฒนาประชาคมจังหวัดกาญจนบุรี ระยะที่ 4 – 5 (2544 – 2546) ประกอบด้วย ผศ.ดร.โสภาส ปัญญา อลวยวรรณ ชินะโชติ และ Young Scholars (ทีมบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

คณะวิจัยโครงการ HUMAN MAPPING ตระหนักถึงความสำคัญของการทำแผนที่ศักยภาพมนุษย์ Human Mapping และเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น จึงได้รับหลักการมาระดมสมองค้นคว้าหาแนวทาง สานต่อความคิดนั้นให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างด้วยคุณค่าใหม่ที่พร้อมไปด้วยพลังแห่งการคิด เชิงกระบวนระบบ กล่าวคือ คณะนักวิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การหยิบยกเรื่องการทำแผนที่ศักยภาพมนุษย์ใน แต่ละพื้นที่นั้นเป็นเพียงเพื่อให้รู้ว่าใครทำอะไรเก่งบ้าง แล้วนำมาจัดทำระบบข้อมูล แบบการทำ GIS เพื่อ การค้นหาศักยภาพของคนในแต่ละพื้นที่ แต่ละจังหวัดนั้น เป็นการเก็บข้อมูลแบบพื้นที่ที่สามารถกระทำ ได้ ด้วยความรู้ที่มาจาก "กรอบเดิมๆ" เป็นสิ่งที่ทุกคนรับรู้้อย่างแพร่หลายโดยไม่ต้องคิดค้น เป็นความรู้ที่ มา จากปรากฏการณ์ภายนอกที่เรียกว่า *Explicit Knowledge* การสืบค้นหาข้อมูลในทำนองนี้ยังคงเป็นวิธี การเดิมๆ ที่นักวิจัยจารีตนิยมใช้เพราะแต่ละคนมีกรอบในการคิด ที่พึงพิงอำนาจหรือตำแหน่งทางสังคม เป็นเกณฑ์ชี้หน้า มีเป้าหมายลอมตัดสินนำไปว่าเป็น "คนดี ศรีสังคม" "มีฐานะ" เป็นที่เคารพ "มีบุญวาสนา" เป็นคนเก่งตามแบบฉบับของการแข่งขัน "เป็นผู้ชนะ" เป็นคนมีชื่อเสียง เหล่านี้ เป็นต้น ความต้องการใน การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ โดยมุ่งหวังให้เป็นงานวิจัยที่ผ่านการกระทำและการเรียนรู้จากชุมชน โดยเฉพาะ จากเด็ก (นักวิจัยรุ่นจิ๋ว) ผ่านการค้นหาคนในชุมชน จากมุมมองความคิดของตนเอง ได้เรียนรู้สิ่งที่ดีมี ประโยชน์และสามารถจะนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้ เป็นการหาศักยภาพของคน ของท้องถิ่นจากคน ระดับล่าง ทำให้เห็นถึงความรู้ที่มีอยู่และคุณธรรมที่แอบแฝงในตัวบุคคลแต่ละคนว่าถ้าจะมาถึง วันนี้ บุคคลเหล่านั้นได้ผ่านกระบวนการอะไร อย่างไร จึงประสบความสำเร็จ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะได้มา จากประสบการณ์ชีวิตและการทำงาน ความรู้บางอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างอยู่ในตัว หากมีการค้นคว้า บันทึกรู้ในตัวตนออกมาเพื่อรวบรวมและจัดระบบสำหรับเป็นความรู้ โดยนักวิจัยทุกฝ่ายทำงานร่วม กันจะเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการในชุมชน ที่ผสมผสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความรู้จากแผ่นดินแม่⁶ นอกจากนี้คณะนักวิจัย Human Mapping ยังต้องการลดพื้นที่ของงานวิจัยแบบเดิมๆ ตามห้องสมุด คณะวิจัยจึงหยิบประเด็นเรื่องของการพัฒนา เครื่องมือวิจัย วิธีการสร้างความรู้หรือหาวิทยาการใหม่ๆ มาช่วยปรับฐานคิดชุมชนและเสริมสร้างศักยภาพ นักวิจัยชุมชนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยคำนึงถึงเรื่องความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ของตน การรู้จักตัวตน ของตน ของชุมชนด้วยความภาคภูมิใจ อีกทั้งให้นักวิชาการและนักวิจัยรุ่นใหม่ สามารถทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น สร้างกระบวนการจัดการความรู้ การเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาต่อกับงานวิจัยให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องสนับสนุนซึ่งกันและกัน นำไปสู่การสร้าง ชุมชนเข้มแข็งและสังคมแห่งภูมิปัญญา

⁶ เจตนา นาควัชระ, 2547. ศิลปสองทาง กทม : ศูนย์มานุษยวิทยา รายงานการวิจัย การวิจารณ์ในฐานะพลังปัญญาของสังคม ร่วมสมัย : บทสังเคราะห์. กทม:กิจไพบูล

ทำไมต้องสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ จากกลุ่มบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปัจจุบันสังคมไทยในระดับชุมชนนอกจากขาดการเรียนรู้ศาสตร์และวิธีการค้นหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในระยะยาวของชุมชนแล้วยังขาดนักวิจัยรุ่นใหม่ ผู้ที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติ เป็นผู้รับผิดชอบต่ออนาคตของประเทศ ในการเปิดประเด็นปัญหาใหม่ๆ สำหรับการรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตให้ทันกับการผันผวนของโลกที่ไม่หยุดนิ่ง คณะนักวิจัย Human Mapping พิจารณาเห็นความจำเป็น ต้องมีการสร้างคนรุ่นใหม่และเพิ่มศักยภาพการเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ที่มีฐานคิดและวิธีการสร้างความรู้ (การทำงานวิจัย) ที่จะสามารถนำมาประมวลและสังเคราะห์ข้อมูลท้องถิ่นแล้วนำความรู้เหล่านั้นมาเป็นแรงหนุนเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้ รู้จักตัวตน นำไปสู่การเป็นสังคมแห่งการพึ่งตนเอง มีความเป็นอยู่ตามวิถีไทยและให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานของการสร้าง “คุณค่าเพิ่ม” ให้กับชุมชน

การทำงานของโครงการฯ เป็นการมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนากระบวนการและเครื่องมือวิจัย แต่สิ่งที่จะต้องสร้างควบคู่กันไปอีกด้านหนึ่งของการวิจัยคือ การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ โดยเฉพาะการดึงกลุ่มพลังคนที่มี “จิตอาสา” มาต่อยอดพัฒนาศักยภาพ ตีตราความคิดด้วยปัญญาและฐานคิดใหม่ ด้วยเห็นคุณค่าของกลุ่มบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ถือเป็นกลุ่มที่มีพลังและบทบาทซึ่งมีอยู่จำนวนไม่น้อย นักเข้าร่วมเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ ฝึกการเรียนรู้กระบวนการลองผิดลองถูกมีศักยภาพพร้อมจะทำงานในพื้นที่ที่มีทั้ง “ใจ” และ “ปัญญา” พร้อมทั้งจะทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ก่อเกิดเครือข่ายการสร้างความรู้จากชุมชน พร้อมขับเคลื่อนชุมชน สังคม ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถอยู่ได้ในโลกสมัยใหม่

นักวิจัยรุ่นใหม่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัย เป็นผู้สังเกตการณ์พร้อมกับจดบันทึกกระบวนการทั้งหมดของผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการเป็น “ช่างเชื่อม” ประสานความร่วมมือการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยรุ่นจิ๋วกับนักวิจัยชุมชน รวมทั้งอยู่ในฐานะของผู้ถูกวิจัยในการศึกษาผลกระทบความเปลี่ยนแปลงทางความคิด พฤติกรรม และทัศนคติจากการเข้าร่วมกระบวนการวิจัย

ทำไมต้องพัฒนากระบวนการ และใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Photo Novella (ภาพชีวิตลิขิตเรื่องราว) กับ Ethnography (การถอดภาพวิถีชุมชนเป็นตัวอักษรด้วยวิธีของนักมานุษยวิทยา) ด้วยฐานคิดที่ว่า⁷

⁷ เอกสารประกอบของโครงการพัฒนาการค้นหาค้นคว้าคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น(Human Mapping) TT 06 โดย จลวยวรรณ ชินะโชติ

- หน่วยจัดการของการสร้างภูมิปัญญาควรจะเกิดขึ้นและมีอยู่ในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับท้องถิ่น
- คุณค่าของชุมชน โรงเรียน และเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่จะเป็น “หน่วยสังคม” หน่วยใหม่ในการสร้างความรู้เพื่อการจัดแจงชีวิตตนเอง
- เยาวชนเป็นทรัพยากรหลักที่เปี่ยมไปด้วยจินตนาการและพลังความคิดสร้างสรรค์ หากมี “โอกาส” ได้แสดงความคิดแบบไร้ขีดจำกัดตั้งแต่ปฐมวัยนั้นถือว่าการสร้างรากแก้วแห่งปัญญาของแผ่นดิน

โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่นได้ตระหนักถึงโจทย์ในการทำงานดังกล่าวแล้วข้างต้นนั้น และให้ความสำคัญต่อการสร้างกระบวนการในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลชุมชนโดยมีนักเรียน ครู ในสถาบันการศึกษาท้องถิ่นและนักวิจัยรุ่นใหม่ ร่วมกันระดมสมองหาแนวทางการทำงานร่วมกันเพื่อเข้าถึงความจริงจากแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการสร้างความรู้ที่เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ “วัฒนธรรมแสงปัญญา” การทำงานวิจัยนี้มีความพิเศษคือ คณะนักวิจัยได้นำเครื่องมือหลักของโครงการวิจัยและพัฒนาประชาคมจังหวัดกาญจนบุรี ที่เคยนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ของหมู่บ้านบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือดังกล่าวคือ การถอดภาพวิถีชีวิตชุมชนออกเป็นตัวอักษรด้วยวิธีของนักมานุษยวิทยา (Ethnography) และภาพชีวิตลิขิตเรื่องราว (Photo Novella) เครื่องมือทั้งสองนี้จะทำให้เราได้ ภาพรวมของชุมชน จากสายตาและกระบวนการคิดของเยาวชนในฐานะเป็น “นักวิจัยรุ่นจิ๋ว” ทำหน้าที่เก็บภาพชุมชนสืบค้นเรื่องราว ข้อมูลบุคคลที่มีคุณค่าต่อชุมชนในความคิดของตนเอง ด้วยการฝึกตั้งคำถามเพื่อไขข้อข้องใจของตน ของกลุ่มที่มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้อย่างแท้จริงพร้อมๆ กับให้ “นักวิจัยรุ่นใหม่” ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ ร่วมวงในการแสวงหาความรู้จากชุมชนท้องถิ่น “นักวิจัยชุมชน” (ครู) ทำหน้าที่ชุดคู่ สัมภาษณ์นักวิจัยรุ่นจิ๋ว โดยมีนักวิจัยรุ่นใหม่เข้าร่วมในขั้นตอนนี้ด้วย เพื่อการสืบค้นเรื่องราวชุมชนจากกิจกรรมในภาพถ่ายด้วยวิธี Ethnography หรือ การบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้คุณสมบัติของนักมานุษยวิทยาเป็นสำคัญ คือ การสังเกต แล้วจดบันทึกตลอดกระบวนการ เพื่อสะท้อนภาพวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นจริงและมีชีวิตชีวา

อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนากระบวนการแบบผสมผสานเครื่องมือทั้งสองเข้าด้วยกันนั้น สามารถนำมาเป็นกระบวนการในการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น Human Mapping ได้อย่างลงตัวและเหมาะสม อีกทั้งนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือการทำวิจัยท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมโดยเฉพาะกับกลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ด้อยโอกาสหรือคนที่สังคมลืม ผ่านการสะท้อนความคิดจากภาพถ่าย ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อให้คณาจารย์สามารถนำวิธีการวิจัยนี้ไปปรับใช้ในการเรียนการสอน และพัฒนาต่อเนื่องสำหรับใช้วิจัยในชั้นเรียน

รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้และรู้จักชุมชนท้องถิ่นจากชีวิตจริง ให้เข้าใจง่ายและได้ประโยชน์มากกว่าเรียนในตำราจากภายนอกชุมชนหรือเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว กระบวนการดังกล่าวถือเป็น การเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องที่เกี่ยวกับผลกระทบในเชิงการเปลี่ยนแปลงทางความคิด พฤติกรรม และทัศนคติของตัวนักวิจัยรุ่นจิ๋ว นักวิจัยชุมชนและนักวิจัยรุ่นใหม่ หลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการหาข้อมูล⁶ 2 กระบวนการด้วยกัน คือ

1. Ethnography เป็นวิธีการจดบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมและชุมชนของนักมานุษยวิทยา การจดบันทึกแบบนี้ นักมานุษยวิทยาจะต้องอาศัยการสังเกตและการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในขณะที่ทำการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลนั้น บรรยายภาคในการสัมภาษณ์จะเป็นการพูดคุยตามธรรมชาติเป็นกันเอง
2. Photo novella เป็นเครื่องมือการวิจัยที่ใช้รูปภาพเป็นหลักในการบอกเล่าเรื่องราว ผู้ถ่ายรูปเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของภาพถ่ายว่าต้องการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร

วัตถุประสงค์

1. ฝึกฝนนักวิจัยต่างสาขาวิชาให้ทำงานร่วมกันกับทั้งกลุ่มนักวิชาการด้วยกันเองและกับชุมชน
2. พัฒนาเครื่องมือและกระบวนการทำวิจัยท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสม
3. ฝึกให้ครูและนักเรียนค้นหาสถานภาพของทุนทางสังคมและศักยภาพท้องถิ่น และเรียนรู้วิธีวิจัยแบบ Photo novella และ Ethnography
4. ให้ชุมชนและผู้ร่วมวิจัยได้รู้จักบุคคลในท้องถิ่นที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม
5. ทำให้เยาวชนได้รู้จักบุคคลในท้องถิ่นและมีความภูมิใจในตัวตนของชุมชน
6. ได้ศึกษาผลกระทบและแรงบันดาลใจที่นักวิจัยรุ่นเยาว์ได้รับจากการเข้าร่วมงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เครื่องมือการวิจัยท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสม
2. ชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนและนักเรียนรู้จักการบันทึกข้อมูล และสามารถใช้เป็นวิธีวิจัยในชั้นเรียนได้ต่อไปในอนาคต
3. ได้พบคนมีคุณค่าและรับทราบสถานภาพของทุนและศักยภาพท้องถิ่น
4. ได้เครือข่ายนักวิจัยท้องถิ่น ครูนักเรียน โรงเรียน
5. ได้รายงานผลกระทบและแรงบันดาลใจของเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการหลังการเข้าสู่กระบวนการวิจัย

⁶ ปรับปรุงจากหนังสือ Community-Based Ethnography : Breaking Traditional Boundaries of Research, Teaching, and Learning

กลุ่มเป้าหมาย

1. บัณฑิตอาสาสมัครที่จบหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในบทบาทนักวิจัยรุ่นใหม่
2. นักเรียน โรงเรียนและชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม

วิธีการทดลองวิจัย

กระบวนการทำงานที่ช่วยสร้าง “นักวิจัยรุ่นจิ๋ว” และ “นักวิจัยชุมชน”

หลังจากจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับคณะครูโรงเรียนนำร่องเพื่อความเข้าใจวัตถุประสงค์ เครื่องมือ และวิธีการวิจัย วางกรอบการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างครูที่เข้าร่วมโครงการ นำร่องคณะนักวิจัย ทีมงานนักวิจัยรุ่นใหม่แล้ว แกนหลักสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการทำวิจัยนี้ คือกลุ่มเด็กนักเรียน ผู้ที่จะมีโอกาสเป็น “นักวิจัยรุ่นจิ๋ว” ได้เข้าสู่กระบวนการที่ฝึกแนวทางการเรียนรู้นอกห้องเรียนแบบใหม่มีความเป็นอิสระให้เด็กได้เสนอความคิด ใช้จินตนาการเสาะหาความรู้ด้วยตัวเองจากภายนอกห้องเรียนเริ่มจากในชุมชนของตนเอง หลังจากวางแผนการทำงานร่วมกันในทีมคณะวิจัย ได้กำหนดวันเวลาในการลงไปจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับนักเรียนที่สนใจ เข้าร่วมเป็นนักวิจัยรุ่นจิ๋วตามโรงเรียนต่างๆ ตามลำดับ

ทีมคณะวิจัยจัดกิจกรรมทำความรู้จักนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดตั้งคำถามรู้จักการค้นหาคำตอบ และเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม โรงเรียนนำร่อง 6 โรงเรียน ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ โรงเรียนวัดสระสี่มุม โรงเรียนภัทรญาณวิทยา โรงเรียนวัดม่วงตารศ โรงเรียนวัดหนองเสือ โรงเรียนโสดศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสามพราน ซึ่งครูนำร่องทุกโรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์หานักเรียนที่สนใจอยากลองทำวิจัยด้วยความสมัครใจโรงเรียนละ 20 คน

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกับนักเรียนโครงการนำร่อง เริ่มจากการแนะนำตัวเอง คณะวิทยากร คณะครู และเด็กนักเรียน พร้อมทั้งกรอกแบบสอบถามที่จะเก็บไว้เป็นประวัติสมาชิก โครงการ Human Mapping การกรอกแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ประวัติอาจารย์ ประวัตินักเรียนระดับประถมศึกษา และประวัตินักเรียนระดับมัธยมศึกษา ต่อด้วยการทำงานกลุ่มโดยมีกรอบกติการ่วมกัน คือ ความคิดของทุกคนมีค่า ไม่ฆ่าความคิดของคนอื่น การทำงานต้องมีหัวเรือ 1 คน เลข 1-3 คน คนจับเวลา 1 คน คนนำเสนอ 1 คน พร้อมทั้งตั้งชื่อกลุ่มที่สำคัญที่สุดในการทำงานคือ ทำงานให้สนุก โจทย์ในกิจกรรมระดมสมองคือ ชุมชนของท่านให้อะไรต่อนครปฐม ชุมชนของท่านให้อะไรต่อกรุงเทพฯและปริมณฑล ชุมชนของท่านให้อะไรต่อประเทศไทยและโลก กิจกรรมดังกล่าวใครเป็นตัวหลักในการประกอบกิจกรรมนั้นๆ เมื่อได้

คำตอบของแต่ละโจทย์คำถาม เด็กๆ แสดงความกล้าออกมารายงานให้เพื่อนกลุ่มอื่นๆ ได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่เด็กได้นั้นมีทั้งคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือนและด้านเศรษฐกิจแตกต่างกันไปตามพื้นที่ของแต่ละชุมชน

กระบวนการดึงความคิด : การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกับคณะครูนำร่อง

การสัมมนาครั้งนี้ได้แบ่งประชุมครูออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษา 2 โรงเรียน (โรงเรียนวัดสระสี่มุมและโรงเรียนภัทรญาณวิทยา) และระดับประถมศึกษา 2 โรงเรียน (โรงเรียนวัดม่วงตารศ และโรงเรียนวัดหนองเสือ) เนื้อหาสาระในการสัมมนา คือ การระดมสมอง นำมาซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจากประเด็นที่เด็กนักเรียนแต่ละโรงเรียนนำเสนอ ด้วยการตั้งคำถามกับครูว่าเห็นอะไรบ้างจากข้อมูลแต่ละโรงเรียนมีสิ่งใดที่ซ่อนอยู่ จากข้อความที่ปรากฏนี้ มีความหมายอะไรซ่อนอยู่ ผลสรุปของกิจกรรม คือ กิจกรรมตามอาชีพต่างๆ ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นสิ่งใกล้ตัว เป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์ บางโรงเรียนเห็นตัวบุคคลหลักที่ทำกิจกรรมนั้นๆ บางโรงเรียนยังไม่เห็นตัวบุคคล แต่สิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ภายนอก เช่น ความคิด ความมุ่งหวัง คุณธรรมประจำใจ ฯลฯ จะต้องมีการแนะนำแนวทางให้กับเด็กตีความจากการเข้าไปสัมภาษณ์พูดคุยกับบุคคลนั้นๆ โดยเน้นกระบวนการการสัมภาษณ์พูดคุยเพื่อให้ได้ข้อมูลนั้นๆ ออกมา

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการของนักเรียนโรงเรียนนำร่อง

เป็นการทบทวนกระบวนการพร้อมทั้งให้นักเรียนรู้จักเครื่องมือ PHOTO NOVELLA ที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย ทีมงานวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหิดล ทีมงานอาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการนำร่องของแต่ละโรงเรียนได้จัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการร่วมกัน เมื่อวันอังคารที่ 20 และวันพุธที่ 21 เมษายน 2547 หลังจากนั้นคณะวิจัยได้กลับไปโรงเรียนอีกครั้งเพื่อนำข้อมูลที่ได้ออกมาจัดกลุ่มหัวข้อต่างๆ พร้อมกับการค้นหาตัวบุคคลหลักที่ทำกิจกรรมนั้นๆ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลของแต่ละโรงเรียนที่ได้ จัดหัวข้อ ออกได้ 2 - 4 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มอาชีพทำการเกษตร ศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว สินค้าและผลิตภัณฑ์
2. นักเรียนเลือกหัวข้อที่ตนเองสนใจ
3. แต่ละกลุ่ม เลือกประธาน เลขาค้นคว้าเวลา ผู้นำเสนอ และสมาชิกกลุ่ม โดยมีนักวิจัยรุ่นใหม่ (Y.S.) เข้าสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่ม
4. ระดมความคิดในกลุ่มเกี่ยวกับการลงไปสัมภาษณ์ พูดคุย และถ่ายรูป

5. อธิบายขั้นตอนการใช้เครื่องมือ PHOTO NOVELLA (กล้องถ่ายรูป) โดยการแจกกล้องกลุ่มละ 1 ตัว แนะนำวิธีการใช้กล้องถ่ายรูปและการถ่ายรูปที่ถูกต้อง และให้นักเรียนทดลองถ่ายภาพเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยโดยการแนะนำเครื่องมือการใช้กล้องถ่ายรูป โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 แจกกล้องถ่ายรูปให้แต่ละกลุ่มจำนวน 1 ตัว ซึ่งกล้อง 1 ตัว สามารถถ่ายภาพได้ 27 ภาพ (แต่กล้องจะเหลือเพียง 26 ภาพ หลังจากสาธิตถ่ายภาพการทำงานของและกลุ่ม)

5.2. อธิบายวิธีใช้กล้องว่าควรถ่ายรูปอะไร อย่างไร ถ่ายใครบ้าง จำนวนเท่าไร และวางแผนให้ทุกคนได้มีโอกาสใช้กล้องทุกคน

6. อธิบายถึงขั้นตอนการทำงาน และการสัมภาษณ์พูดคุย โดยแจกสมุดให้นักเรียนกลุ่มละ 1 เล่ม พร้อมอธิบายการจดบันทึกของแต่ละกลุ่มเกี่ยวกับการทำงาน ดังนี้

6.1 วันเดือนปี ที่ถ่ายภาพ

6.2 เวลาในการถ่ายภาพ

6.3 บุคคลที่ถูกถ่ายภาพ

6.4 ผู้ที่ถ่ายภาพ (ตากกล้อง)

6.5 หมายเหตุเรื่องราว

7. กำหนดวัน นัดหมาย ลงพื้นที่พร้อมกับนักวิจัยรุ่นใหม่ (Y.S.) วันจันทร์ที่ 17 พฤษภาคม 2547

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ Ethnography ระหว่างวันที่ 6 - 7 พฤษภาคม 2547

กระบวนการเริ่มต้นด้วยการถามความรู้สึก และความหวังที่จะได้รับการอบรมครั้งนี้ สิ่งที่คุณเข้าร่วมอบรมได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึก คือ

- ดีใจที่ได้รับคัดเลือกเข้ากระบวนการวิจัยนี้
- กังวลในการทำวิจัย
- ได้รับความรู้แปลกใหม่
- ได้เรียนรู้วิธีการทำงานวิจัย

แบบฝึกหัด Perception พิจารณาวัตถุแล้วนึกถึงอะไร

- ผู้เข้าร่วมอบรมมองวัตถุที่เห็นแล้ว
- คิดถึงอะไร มีความหมายอย่างไรบ้าง ในมุมมองของแต่ละคน

สิ่งที่ได้จากการมองวัตถุ คือ ส่วนใหญ่นึกถึงพิธีกรรมที่เป็นมงคล เนื่องจากวัตถุดังกล่าว ได้แก่ หิน พาน ด้ายสายสิญจน์ ดอกเข็ม ขันขนาดเล็ก เป็นต้น

แบบฝึกหัดการจดบันทึก

- แบ่งสมุดเป็น 2 ส่วน โดยด้านซ้าย คือ สิ่งที่เป็นจริงจากการได้ฟัง หรือรับรู้ สำหรับด้านขวา คือ การตีความจากข้อมูล การสังเกตกิริยาท่าทางของผู้พูด และสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- แบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม โดยแต่ละกลุ่มจะมีผู้เล่าเรื่องของตนเอง จำนวน 2 คน และสมาชิกที่เหลือจดบันทึก โดยมีเงื่อนไข คือ ไม่ให้ผู้บันทึกซักถามสิ่งใดจากผู้เล่า
- เมื่อผู้เล่าพูดจบ ให้ผู้บอกเล่าตรวจสอบข้อมูล โดยการให้ผู้บันทึกอ่านที่ตนเองจด ด้านซ้ายของกระดาษ และแก้ไขบันทึกข้อมูลลงด้านขวามือ

แบบฝึกหัดการตีความ ฝึกให้ผู้เข้าร่วมอบรม รู้จักการตีความ ดังนี้

- เลือกภาพจากหนังสือพิมพ์
- จับคู่ และจดบันทึกจากการตีความของคุณเอง ในประเด็นดังต่อไปนี้
 - ทำไมจึงเลือกภาพนี้
 - ภาพนี้สื่ออะไรกับเรา
 - มีอะไรอยู่ในภาพ
 - รู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้ เป็นต้น
- นำเสนอโดยการติดบอร์ด

สุดท้ายคือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ได้จากการอบรมดังนี้

- จากการอบรมครั้งนี้ทำให้ได้เรียนรู้ว่ามีระบบ
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- การตีความ และการจดบันทึก

หลังจากที่ได้แจกกล่องให้กับเด็กนักเรียนแต่ละโรงเรียนไประยะหนึ่ง นักวิจัยรุ่นใหม่จะลงพื้นที่ของแต่ละคนเพื่อสังเกตการณ์ การทำงานของเด็กนักเรียน นัดวันเวลาที่จะไปเก็บกล่อง นำมาล้าง เมื่อได้รูปเรียบร้อยแล้วก็นำกลับไปให้แต่ละโรงเรียนได้ชื่นชมผลงานของตนเอง พร้อมทั้งฝึกทำการถอดภาพชีวิตลึกลับเรื่องราวหรือการถอดภาพเป็นตัวอักษร ให้กับครูและอาสาสมัคร การสัมภาษณ์เด็กจากภาพที่เด็กไปถ่ายมาโดยใช้กระบวนการ Ethnography ซึ่งให้แบ่งหน้ากระดาษออกเป็น 2 ด้าน ด้านซ้ายเป็นข้อมูลความจริงที่ได้จากเด็กนักเรียน ด้านขวาเป็นการตีความวิเคราะห์และสังเกตของผู้บันทึก โดยมีการใช้แนวคำถาม 8 WH มาใช้ในการตั้งคำถามเพื่อให้เด็กอธิบายภาพออกมา มีขั้นตอนดังนี้

1. หาสถานที่พูดคุย
2. ให้เด็กเลือกรูปถ่าย เล่าขั้นตอนการทำงาน เรื่องราวเกี่ยวกับรูปภาพที่ถ่าย และการพูดคุยกับผู้ที่ถูกถ่ายรูปอย่างไร

3. พุดคุยถึงความรู้สึก การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

4. ใช้แนวคำถาม 8 WH คือ รูปใคร ทำอะไร ที่ไหน รู้สึกอย่างไร ทำไมถึงถ่ายรูปนี้ ถ่ายเมื่อไหร่ เป็นต้น

5. ทำการจดบันทึกอย่างละเอียด

จากนั้นครูแต่ละโรงเรียนทำหน้าที่ถอดภาพเป็นตัวอักษร ใช้เวลาในการสัมภาษณ์เพื่อถอดภาพประมาณ 1 เดือน ก่อนที่จะติดต่อกับครูแต่ละโรงเรียนเพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประกอบในการประชุมที่จะมีขึ้นในวันที่ 26-27 มิถุนายน 2547 เมื่อได้ข้อมูลของแต่ละโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว คณะทำงานจะมักเข้มกับการเตรียมงานในครั้งนี้เนื่องจากการจัดประชุมนอกสถานที่เป็นครั้งแรก โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้เกี่ยวกับเรื่อง "การถอดภาพชีวิตเป็นตัวอักษร" กิจกรรมแรกของการอบรมเริ่มด้วยการทำ "โยนิโสมนสิการ" วิทยากรให้ทุกคนทำสมาธิ จากนั้นให้ทุกคนตอบคำถามต่อไปนี้ คือ

1. คิดอะไรที่ไม่เคยคิด
2. เห็นอะไรที่ไม่เคยเห็น
3. ทำอะไรที่ไม่เคยทำ
4. เรียนรู้อะไรที่ไม่เคยรู้มาก่อน

ทุกคนเขียนคำตอบใส่กระดาษที่เตรียมไว้ แล้วแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม โดยให้คณะครูที่เข้าร่วมอบรมและกลุ่มนักวิจัยรุ่นใหม่ (Young Scholars) นำสิ่งที่เขียนใส่ในกระดาษ มารวมกันและเขียนใส่กระดาษ พร้อมทั้งร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมภายในกลุ่มเพื่อนำเสนอ โดยใช้เวลากลุ่มละ 10 นาที จากการทำกิจกรรมร่วมกันของแต่ละกลุ่มและนำเสนอทำให้เห็นว่าแต่ละกลุ่ม ได้นำเสนอแนวคิดของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มโดยมีการแบ่งหน้าที่กันเองภายในกลุ่ม

แผนการดำเนินงาน

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาทบทวนวรรณกรรม กระบวนการ เริ่มต้นที่การทบทวนวรรณกรรมต่างๆ สืบค้นทั้งทาง Internet และบทความ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทั้งสอง จากนั้นจึงทำความเข้าใจกับกระบวนการและเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยระหว่างผู้ร่วมงานที่มงาน เครือข่ายที่สนใจ ด้วยการประชุมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ นับตั้งแต่ที่มงานในโครงการ กลุ่มครูอาจารย์กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนเป้าหมาย และเตรียมจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการวิธีคิดเชิงกระบวนการ รวมทั้งจัดเตรียมเอกสารสาระสำคัญประกอบการทำงานในระยะต่อไป

ระยะที่ 2 จัดอบรมการเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ (Young scholars) ให้กับสมาชิกบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่คัดสรรแล้วเพื่อสร้างคน สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพพร้อมจะทำงานวิจัยใน

พื้นที่และขยายผลของโครงการนำร่องเข้าสู่ชุมชนโดยให้นักเรียนและนักวิจัยรุ่นใหม่ได้ทำงานในพื้นที่ร่วมกัน แล้วนำผลการวิจัยจากพื้นที่จริงเป็นงานวิจัยต้นแบบเผยแพร่ไปยัง โรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดนครปฐมต่อไป

ระยะที่ 3 ค้นหาแนวร่วมจากโรงเรียนในพื้นที่ จ.นครปฐม (ชั้นประถมศึกษา 2 โรงเรียน ชั้นมัธยมศึกษา 2 โรงเรียน โรงเรียนศึกษาพิเศษ และการศึกษานอกโรงเรียน ระดับอายุ 8 - 14 ปี และ 15 - 24 ปี) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจกระบวนการและเครื่องมือในการวิจัยจัดกิจกรรมจำลองพื้นที่จริงเป็นแบบฝึกหัดให้นักวิจัยรุ่นใหม่ นักเรียน และครูได้เข้าใจกระบวนการวิจัยและคุ้นเคยกับเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่สนามในช่วงระหว่างปิดภาคเรียนฤดูร้อน รายงานความก้าวหน้าโครงการนำร่องให้สมาชิกโครงการฯได้รับทราบด้วยการชักชวนให้สมาชิกและเจ้าหน้าที่สำนักงานกลางหมุนเวียนกันไปร่วมสังเกตการณ์ในโรงเรียนทุกครั้งที่มีการกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน สนับสนุนให้โรงเรียนในโครงการนำร่องจัดการประชุมวิชาการนำเสนอบทเรียนจากแบบฝึกหัดในห้องเรียนให้กับชั้นเรียนอื่นๆในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนในระดับของตน

ระยะที่ 4 จัดเวทีเปิดประเด็นวิเคราะห์ข้อมูลภายในโรงเรียน ร่วมกับชุมชนของโรงเรียนโดยมีทีมงานจากส่วนกลาง นักวิจัยรุ่นใหม่เข้าร่วมสังเกตการณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละโรงเรียน (กันยายน 47 - ตุลาคม 47)

ระยะที่ 5 การประมวลและสังเคราะห์ภาพรวมของบทเรียนที่ได้มา ว่าด้วยสถานการณ์ของทุนและศักยภาพท้องถิ่น โดยการจัดสัมมนาเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างคณะทำงาน

ผลการดำเนินงาน

การวิจัยพบว่า กระบวนการวิจัยค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนทำให้เกิดการแสวงหาความรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการบูรณาการความรู้ในชีวิตจริง ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน ครู ชุมชน เพราะต่างคนจะมองเห็นภาพชุมชนในภาพรวมที่มีศักยภาพชุมชน และศักยภาพนี้จะเป็นฐานนำไปสู่การพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นได้ เป็นการสร้างความรู้จากแผ่นดินแม่⁹ โดยคนในชุมชน ทั้งครู นักเรียน และบุคคลที่มีคุณค่า ล้วนเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรม สุทธิศทางที่มี แนวโน้มในการเห็นความสำคัญของชุมชน ชุมชนจึงกลายเป็นหน่วยวิเคราะห์ เป็นหน่วยที่จะสร้างการพัฒนาต่อไปและนอกเหนือจากผลการวิจัยที่เป็น "สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการกระทำ" แล้วยังได้ "คน" ที่เก่งขึ้น มีศักยภาพเพิ่มขึ้นจากการผ่านกระบวนการทำงานร่วมกับโครงการฯ นี้

⁹ เจตนา นาควัชระ, 2547, ศิลปสองทาง กทม:ศูนย์มานุษยวิทยา รายงานการวิจัย การวิจารณ์ในฐานะพลังปัญญาของสังคม
ร่วมสมัย : บทสังเคราะห์, กทม:กิจไพบูลย์

โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าและศักยภาพท้องถิ่น ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากโรงเรียนที่เข้าร่วมในโครงการ ทั้ง 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดม่วงตารศ โรงเรียนวัดหนองเสือ โรงเรียนวัดสระสี่มุม โรงเรียนภัทรญาณวิทยา โรงเรียนโสตศึกษานครปฐม และการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เด็กนักเรียนและคุณครูต่างให้ความสนใจ หลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการ หลังจากการเข้าค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเด็กนักเรียน ทีมงาน และคุณครูได้มองเห็นถึงการพัฒนาการของเด็กนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เช่น เด็กบางคนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการตอบคำถามหรือการแสดงความคิดเห็น แต่หลังจากเข้าร่วมโครงการ ทำให้เขาได้แสดงความสามารถที่จะตั้งคำถามกับคนที่เขาไปสืบค้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโครงการจัดขึ้นร่วมกันกับโรงเรียนอื่นๆ ที่เข้าร่วมโครงการ (ดูรายละเอียดตารางกิจกรรมและรายชื่อนักเรียนและอาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการในภาคผนวก 1.1, 1.2 และ 1.3) โครงการวิจัยนี้เปิดโอกาสให้กับเด็กนักเรียนที่ธรรมดา และบางที่อาจไม่ค่อยได้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมที่มาจากภายนอก อาสาที่เป็นผู้ที่จะทำงานร่วมกับทางทีมนักวิจัยรุ่นใหม่จากมหาวิทยาลัยมหิดล ในโครงการนี้ เราตั้งให้เด็กๆ เป็น นักวิจัยรุ่นจิ๋ว โดยให้เขาสืบค้นเรื่องราวที่เขาเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อชุมชนของเขา ออกมานำเสนอให้กับคนที่อยู่นอกชุมชนได้รับรู้ในชุมชนของเขานั้น มีสิ่งใดที่น่าสนใจอยู่ในชุมชนของตัวเองบ้าง

สำหรับผลที่คุณครูได้จากการเข้าร่วมในโครงการ คือ ได้เรียนรู้ถึงกระบวนการทำงานวิจัยว่าไม่ได้ยากเกินความสามารถของตนเอง เพราะก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการคุณครูหลายท่านกลัวว่าจะทำไม่ได้ และจากการที่ได้เข้าค่ายที่ทางโครงการได้จัดให้คุณครูและเด็กนักเรียนได้อยู่ร่วมทำ กิจกรรม ร่วมกัน ทำให้คุณครูหลายท่าน เข้าใจถึงความสามารถของเด็กหลายๆคน บางครั้งการที่เขาได้อยู่ร่วมกันกับคนหลายคนที่เขาไม่รู้จักเขาก็สามารถนำความสามารถอย่างอื่นที่คุณครูอาจไม่ได้เห็นในห้องเรียนออกมาแสดงให้เห็นในการเข้าร่วมทำกิจกรรมที่ทางโครงการได้จัดให้กับเด็กที่สำคัญที่สุด คือ การที่คุณครูหลายท่าน หลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเขียนเป็นโครงการต่อยอดโดยใช้กระบวนการที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าและศักยภาพท้องถิ่นไปใช้ และบางโรงเรียน คุณครูนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลให้กับเพื่อนครูที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการ โดยมีความคิดว่าจะใช้กระบวนการ Photo novella และ Ethnography เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบในวิชาของตนเอง

ผลที่ชุมชนได้รับจากการเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ คือ ชุมชนเองเป็นแหล่งความรู้ให้ลูกหลานในชุมชน บางตัวอย่างจากโรงเรียน บุคคลที่มีคุณค่าที่นักวิจัยรุ่นจิ๋วของทางโครงการที่ไปสืบค้นและทางโรงเรียนเองก็เห็นความสำคัญ มีการเชิญคนมีคุณค่ามาร่วมให้ความรู้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องการปลูกใบบัวบก บางโรงเรียนมีความคิดที่จะให้ทางชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน ทั้งนี้บทบาทที่เกี่ยวข้องกับโครงการมีในภาคผนวก 1.4 และ 1.5

จากการเป็นโครงการนำร่องในโครงการพัฒนาระบบการค้นหาค้นคว้าข้อมูลต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น ครูอาจารย์ทุกท่านจึงมีโอกาสได้เข้าร่วมรับการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในวาระต่างๆกัน ทำให้อาจารย์บางท่านได้นำแบบฝึกหัดการทำ โยนิโสมนสิการ ไปใช้ในการเรียนการสอน เช่น อาจารย์อรุณี สุทธิธรรม โรงเรียนวัดหนองเสือ จะให้เด็กนักเรียนฝึกการพิจารณาส่วนต่างๆ ของร่างกายแต่ละส่วนตั้งแต่ปลายเท้าจนถึงปลายเส้นผมและในที่สุดมารวมจุดสนใจอยู่ที่ลมหายใจเข้าออก รวบรวมสมาธิให้นิ่งอยู่ที่เดียว ปลดปล่อยจิตใจว่าง ตัดความคิดที่วุ่นวายต่างๆ ออกไปให้หมด เมื่อจิตเป็นสมาธิแล้วจึงให้คิดทบทวนหาคำตอบให้กับคำถามที่ตั้งไว้ การใช้ โยนิโสมนสิการ นำเข้าสู่บทเรียนทุกเช้าได้นำความตื่นเต้นประหลาดใจในเชิงบวกมาสู่ครูอาจารย์อย่างยิ่งโดยเฉพาะการนำไปใช้กับเด็กนักเรียนพิเศษ (ออทิสติก) ผู้มีปัญหาเรื่องของความสามารถในการเรียนรู้และอารมณ์ การฝึกให้เด็กรู้จักการนั่งสมาธิ โดยนำเพลงบรรเลงเสียงธรรมชาติมาประกอบดนตรีผสมผสานเป็นสื่อนำจิตไปสู่ความสงบ ทำให้สงบก่อนที่จะมีการลงมือปฏิบัติสิ่งใดก็ตามช่วยให้เด็กพิเศษเหล่านั้นให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียนมากขึ้น และสามารถเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนๆในกิจกรรมเหล่านั้นระยะเวลานานขึ้น วิธีโยนิโสมนสิการ ดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กเหล่านั้นเริ่มมีสมาธิมากขึ้น เป็นการเตรียมตัว เตรียมใจ และเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ในการทำกิจกรรมอื่นๆ ในห้องเรียนต่อไป

อาจารย์อรุณี สุทธิธรรม นำกระบวนการ Photo novella และ Ethnography เป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำมาปรับใช้กับการเรียนการสอน โดยทำเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรสอดแทรกในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชื่อโครงการ “การสืบค้นของสารวัตรลูกน้ำในการควบคุมและป้องกันไข้เลือดออก” สิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการ Human Mapping คือ

- การฝึกให้เด็กรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
- ให้สารวัตรลูกน้ำยุ้งลายใช้ภาพถ่ายบอกเล่าเรื่องราวและความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวออกมาเป็นตัวอักษรเพื่อสื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วย
- เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กนักเรียน ครู และผู้ปกครองในการเข้ามามี ส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในโรงเรียนและชุมชน

โครงการ “การสืบค้นของสารวัตรลูกน้ำในการควบคุมและป้องกันไข้เลือดออก”นี้นักเรียนให้ ความร่วมมือเป็นอย่างดี แม้วันหยุดนักเรียนก็จะมาร่วมกิจกรรมกันอย่างพร้อมเพรียง เด็กๆ ให้ความสนใจ ใฝ่รู้ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดีดังที่ได้สะท้อนความคิดเห็นจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้

“ชอบกิจกรรมที่ได้ไปถ่ายรูป แล้วนำรูปที่ถ่ายมาบรรยาย เป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่”

“ดีใจที่ได้เป็นสารวัตรลูกน้ำ เพราะได้อะไรหลายอย่าง ได้ทั้งความรู้ ความผูกพัน
ระหว่างเพื่อน พี่น้อง และมีครูคอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ถูกต้อง”

นักเรียนสามารถร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการหาความรู้ ได้รับประสบการณ์และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้
ในชีวิตประจำวันสำหรับตนเอง ครอบครัวและชุมชน อันจะส่งผลให้โรงเรียนวัดหนองเสือ หมู่บ้านหนองเสือ
ปลอดภัยและยังผลให้ปลอดภัยจากโรคไข้เลือดออกอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีโครงการต่อยอดจากโรงเรียนวัดสระสี่มุมโดย อาจารย์กฤติกา โชควัฒนชัย เป็นอีก
ผู้หนึ่งที่สนใจนำกระบวนการไปประยุกต์เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งตนเองรับผิดชอบเป็นหัวหน้าหมวดอยู่ได้นำกระบวนการและเครื่องมือใหม่ๆ ทั้งสองนี้
มาใช้ในงานสอน จัดทำโครงการ “ภาพมีชีวิต สะท้อนเศรษฐกิจของชุมชนสะพาน” ขึ้น โครงการนี้เป็น
กระบวนการที่ทำให้ ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเองทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งรอบๆ ตัวและสิ่งที่
มีอยู่ในชุมชน โดยการสืบค้นและจัดบันทึกข้อมูลของท้องถิ่นเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ของคนใน
ชุมชน ด้วยวิธีการใช้กล้องถ่ายรูปเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเรื่องราวมีวิธีการจัดบันทึกเรื่องราวแบบ
นักมานุษยวิทยา ซึ่งเครื่องมือทั้งสองสามารถเชื่อมโยง นำไปสู่การก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่าง ผู้เรียนกับ
ชุมชนได้อย่างลงตัวและเป็นธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกแก่นักเรียนให้เกิดความภาคภูมิใจใน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้รายละเอียดของการต่อยอดโครง
การ โดยโรงเรียนทั้งสองข้างต้นปรากฏอยู่ในส่วนของภาคผนวกท้ายรายงานฉบับสมบูรณ์นี้

1.1.2 โครงการวิเคราะห์ศักยภาพทุนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

หลักการและเหตุผล

โครงการการวิเคราะห์ศักยภาพ (Potential Assessment) ด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่จังหวัด
นครปฐม ภายใต้โครงการเครือข่ายการวิจัยบูรณาการกลุ่มแม่น้ำท่าจีน-แม่กลอง มีเป้าหมายเพื่อที่จะหาทางแก้
ปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยเฉพาะในมิติความยากจนโดยอาศัยการวิจัยในท้องถิ่นเป็นเครื่องมือให้เกิด
ลักษณะงานแบบการวิจัยเพื่อปฏิบัติการในสังคม (Social Research for Social Action) และเป็นการพัฒนา
กลไกการจัดการความรู้ (Knowledge Management Unit) จากภาคีที่หลากหลายในจังหวัดนครปฐม โดยผ่าน
กระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายและสาธารณะในวงกว้างอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และกลุ่มเป่า
หมายในระยะยาว ตลอดจนเชื่อมโยงภาคีหลายฝ่ายมาเรียนรู้ร่วมกัน โดยผ่านการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคล / องค์กร / สถาบัน / เครือข่าย และนำไปสู่การมีกลยุธยมิตรที่เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น กระบวนการที่เกิดขึ้นจึง มี

ใช้การถ่ายทอด “ความรู้” หรือ “ภูมิปัญญา” จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน แต่เป็นปฏิสัมพันธ์แห่งการเรียนรู้แบบบูรณาการ ให้ผู้เรียนรู้ได้สัมผัสปัญหาจริงในพื้นที่

กรอบแนวคิด

(1) ฐานความเชื่อในโครงการ

การเปลี่ยนแปลงของระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ การลดลงของทรัพยากร ความเสื่อมถอยของทุนทางสังคมวัฒนธรรม วิกฤตเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายของรัฐ มีผลกระทบต่อการปรับตัวของพื้นที่หลายภาคส่วนขาดความรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหาใหม่ๆ เพราะขาดวัฒนธรรมในการทำงานและแก้ปัญหาาร่วมกัน

จังหวัดนครปฐมมีทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพ และมีบทบาทรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมระดับหนึ่ง แต่ยังขาดการจัดการอย่างจริงจังและการหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีการสร้างเงื่อนไขที่จำเป็นและพอเพียงที่จะวิเคราะห์เชื่อมประสานศักยภาพทุนมนุษย์และเครือข่ายภาคีสถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ และภาคเอกชน

ความซับซ้อนของมนุษย์และธรรมชาติในโลกแห่งความเป็นจริงในยุคปัจจุบัน สภาพสังคมในระบบเปิดและเป็นพลวัตได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายระดับ ดังนั้นกระบวนการแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องอาศัยการสังเคราะห์องค์ความรู้ จากศาสตร์หลายๆ ด้านมาเกี่ยวข้องในลักษณะของความร่วมมือข้ามศาสตร์ (Cross Disciplinary Collaboration) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและมีความท้าทายต่อการนำแนวคิดและวิธีการของการบูรณาการข้ามศาสตร์มาทดลองใช้

(2) แนวคิดทฤษฎีที่นำมาสู่การพัฒนากรอบแนวคิดและการออกแบบโครงการ

ในการพัฒนากรอบแนวคิดและการออกแบบโครงการ อาศัยแนวคิดทฤษฎีหลัก คือ

2.1 แนวคิดการสร้างชุมชนแนวปฏิบัติ (Communities of Practice) โดยกระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่ (Area –Based Research)

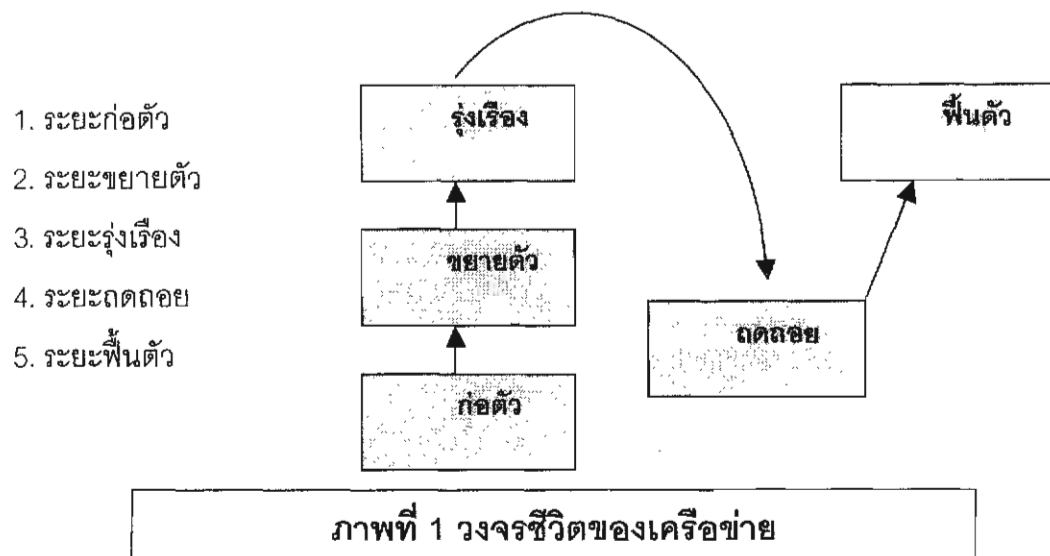
เป้าหมายของการทำวิจัยเชิงพื้นที่ คือการแก้ปัญหาของพื้นที่เป็นหลัก เป็นการวิจัยที่นำไปสู่การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อย่างจริงจัง มิใช่เป็นงานวิจัยแบบเดิมที่สร้างความรู้จากพื้นที่ แต่พื้นที่ดังกล่าวมิได้ใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ที่สร้างขึ้น โดยนัยนี้ นักวิชาการหรือนักวิจัยจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทจากผู้นำความรู้มาสู่การเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” “ผู้ร่วมมือ” และ “ผู้เป็นหุ้นส่วน” ในการผลักดันให้เกิดชุมชนแนวปฏิบัติ

การวิจัยเชิงพื้นที่ในที่นี้ จึงมิได้มีความหมายเพียงการวิจัยสร้างองค์ความรู้ แต่เป็นการสร้างชุมชนแนวปฏิบัติ ซึ่งจะมีการใช้ความรู้ในการปฏิบัติและแก้ปัญหา รวมทั้งสร้างความรู้จากการปฏิบัติเป็นวงจรต่อเนื่องไปอย่างยั่งยืน

2.2 แนวคิดในการสร้างเครือข่ายนักวิจัยในพื้นที่

เครือข่าย (Network) หมายถึงรูปแบบหนึ่งของการประสานงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลาย ๆ องค์กร ที่ต่างมีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงานของตนเอง มีความเป็นอิสระต่อกันได้เข้าร่วมเครือข่ายทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อภารกิจลุล่วงไปเครือข่ายอาจสลายตัวไปได้

วงจรชีวิตของเครือข่าย เครือข่ายมีการเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลาของวงจรชีวิต 5 ระยะ

ขั้นตอนในการสร้างเครือข่าย

ขั้นที่ 1 เตรียมกลุ่ม (Pre-group) หรือการก่อรูปเครือข่าย (networking forming) สร้างความตระหนักร่วม

ขั้นที่ 2 สร้างพันธกรณีร่วมกัน (Commitment) เป็นกลุ่มการเรียนรู้ (Learning group) สร้างผลประโยชน์ร่วม แสวงหาแกนนำที่ดี สร้างแนวร่วมเครือข่ายรูปแบบดาวกระจาย (ขายความคิดกับคนที่มีกรอบคิดคล้ายๆกัน)

ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์เป็นกลุ่มกิจกรรม (Action group) มีการพัฒนาข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการ และมีการจัดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกเครือข่าย

ขั้นที่ 4 ขั้นการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมุ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นขยายกิจกรรม หรือขยายกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป จะเห็นว่าการสร้างเครือข่ายนักวิจัยในพื้นที่ให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ จำเป็นต้องเข้าใจ ในแนวคิดทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลัง องค์ประกอบและขั้นตอนในการสร้างเครือข่าย รวมทั้งเข้าใจในวงจรชีวิตของเครือข่ายด้วย

2.3 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในงานวิจัยเชิงบูรณาการ

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้มีหลายทฤษฎี แต่ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะทฤษฎีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์เชื่อมโยง และสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงบูรณาการ 3 ทฤษฎีหลัก คือ

1. **ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์** เป็นวิธีการเรียนรู้โดยการค้นพบ (Discovery Approach) มีลักษณะที่สำคัญ คือ

- การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบใหม่กับประสบการณ์เดิม

2. **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ (Constructionism)** เป็นวิธีการเรียนรู้โดยยึดหลักการที่ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ติดต่อเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งที่มีความหมายต่อตน ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ

- การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- การเรียนรู้โดยปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- การเรียนรู้จากการร่วมมือกับผู้อื่น

3. **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)** เน้นการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ

- กระบวนการกลุ่ม เน้นกระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์โดยกลุ่ม
- การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) เรียนรู้ภายในกลุ่มเล็กๆและสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม
- การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ (Constructionism) เช่น การแสวงหา การเรียนรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง

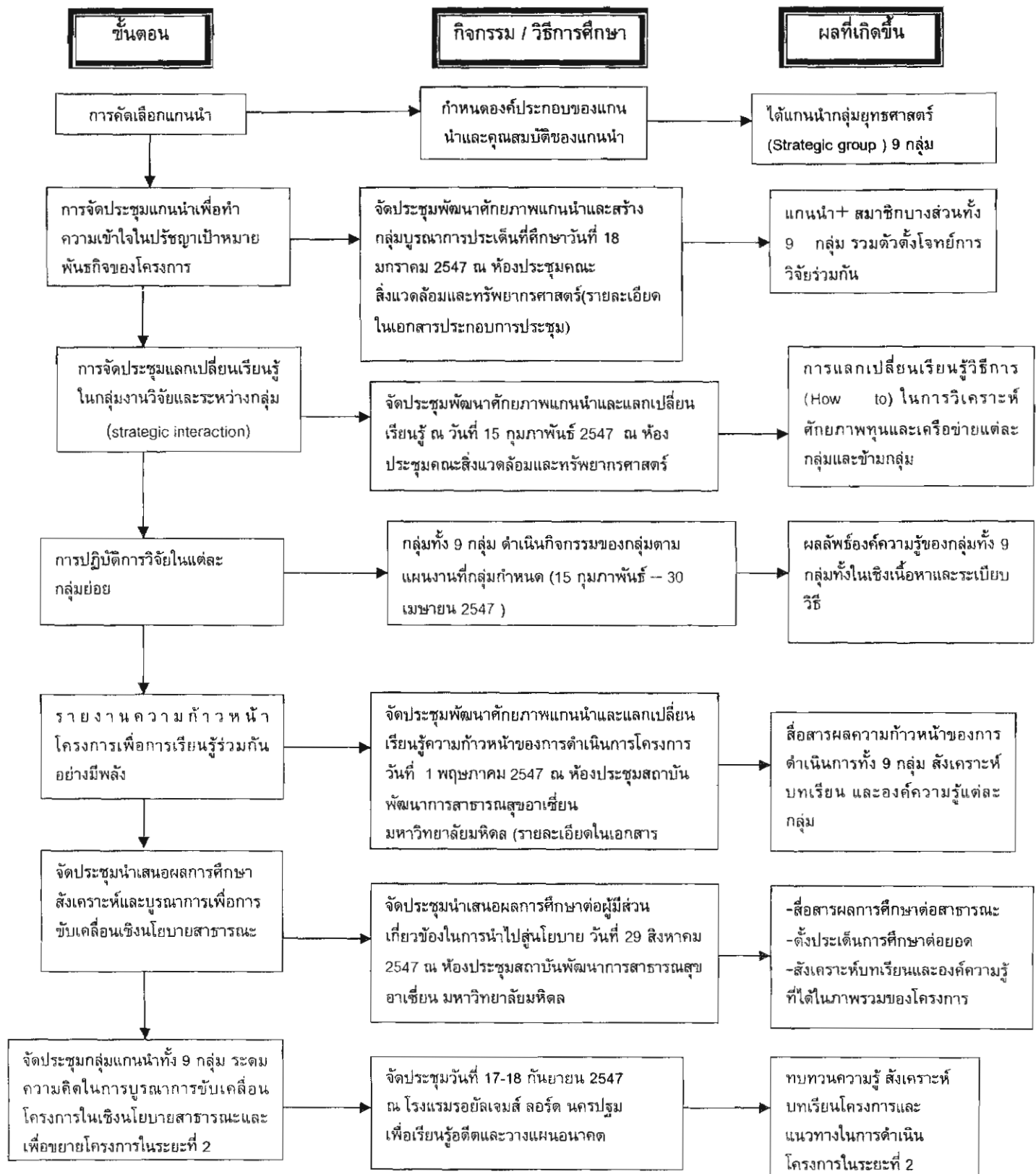
สรุปแนวคิดที่สำคัญที่นำมาสู่กระบวนการเรียนรู้ในโครงการ คือ ผู้ร่วมโครงการต้องมีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยผ่านการเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ และมีกระบวนการมีส่วนร่วมเรียนรู้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของกลุ่ม

2.4 แนวคิดด้านนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะมิใช่ นโยบายของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะแต่ นโยบายสาธารณะมีความหมายในเชิง “กระบวนการนโยบายสาธารณะ” (Public Policy Process) ซึ่งเป็นกระบวนการหาฉันทามติร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรชุมชน หรือภาคประชาชน ในการกำหนดกรอบแนวทาง ตลอดจนการ ดำเนินการตามกรอบและแนวทาง เพื่อผลประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

กรอบแนวคิดในการบูรณาการการวิจัย และการพัฒนานักวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นนำมาสู่การออกแบบการวิจัยที่บูรณาการทั้ง 2 ประเด็น คือ เชิงพื้นที่และเชิงเนื้อหา และให้กระบวนการทำวิจัยเป็นการพัฒนานักวิจัยโดยการเรียนรู้จากการกระทำโดยใช้โดเมน (Domain) หัวข้อที่สมาชิกสนใจเป็นจุดเริ่มต้น สร้างกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่ผู้ร่วมโครงการมีการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมพร้อมๆกับบูรณาการแนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะเป็นกรอบในการขับเคลื่อนโครงการ

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการบูรณาการการวิจัยและการพัฒนานักวิจัย

ตลอดกระบวนการดำเนินการจะมีการประเมินผลแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินโดยใช้แนวคิดและเทคนิควิธีของการประเมินผลที่ให้ความสำคัญในกระบวนการเสริมพลัง (Empowerment Process) และผลลัพธ์ (Outcome) ของการเสริมพลังเป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการตัดสินใจอย่างอิสระด้วยตนเองรวมทั้งมีการเรียนรู้รูปแบบเรียนระหว่างการดำเนินโครงการ (After-Action-Review :AAR) เป็นระยะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อใช้การวิจัยวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่ (community capitals) เป็นกระบวนการก่อให้เกิดองค์ความรู้ไปพร้อมๆกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลและองค์กรเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ที่มีได้หมายถึงเพียงมิติทางเศรษฐกิจจากแต่หมายรวมถึงการขาดโอกาส ความเหลื่อมล้ำต่างๆ ขาดความรู้ ปัญญา คำแนะนำ และความกล้าต่อการเปิดโลกทัศน์

2. เพื่อสร้างและพัฒนาชุมชนนักวิจัยรุ่นต่างๆเกี่ยวกับเรื่องสาธารณะของท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับบริบทภายนอก (macro perspective) และพัฒนาระบบความสัมพันธ์แบบใหม่ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชนและกลุ่มคนที่หลากหลาย

3. เพื่อให้เกิดการสื่อสารสาธารณะและการพัฒนาเชิงนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process) เพื่อขับเคลื่อนแผนงานที่เป็นประเด็นสาธารณะที่สัมพันธ์กับการแก้ปัญหาความยากจน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. บุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้ในท้องถิ่นเพื่อนำสู่การจัดการความรู้ในเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

2. ชุดความรู้ ศักยภาพทุนท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับการแก้ปัญหาความยากจน

3. การสังเคราะห์องค์ความรู้และบทเรียนในการขับเคลื่อนสังคมในประเด็นสาธารณะ

แผนการดำเนินงาน

กำหนดให้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยย่อย เพื่อประมวลและสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานท้องถิ่น (Review Issue) จำนวน 9 โครงการ โดยให้เป็นความร่วมมือระหว่างนักวิชาการและชุมชน ภายใต้การวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

2. จัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยย่อย จำนวน 9 โครงการ

ผลการดำเนินงาน

โครงการวิจัยศักยภาพทุนและเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดนครปฐม กำหนดผลลัพธ์ที่สำคัญของการวิจัยไว้ คือ ได้บุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้ในท้องถิ่นเพื่อนำสู่การสร้างและจัดการความรู้เชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนใน ลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ และสังเคราะห์องค์ความรู้และบทเรียนในการวิจัยเชิงบูรณาการและการวิจัยในพื้นที่

ผลการดำเนินโครงการพบว่า ในการดำเนินโครงการในเครือข่ายทั้ง 9 กลุ่ม หากวิเคราะห์ศักยภาพของบุคคลในกลุ่มต่างๆพบว่า มีศักยภาพที่หลากหลายทั้งความเชี่ยวชาญในเนื้อหาและระเบียบวิธีตามประเด็นของกลุ่มสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วย นักวิชาการ นักศึกษา นักปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ และเมื่อวิเคราะห์ตัวตนของนักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการในกลุ่มต่างๆพบว่า ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้และปรารถนาจะทำงานให้แก่วงศ์

ตลอดกระบวนการดำเนินโครงการของกลุ่มต่างๆพบว่า มีการเข้าและออกของสมาชิกกลุ่มเป็นระยะ และพบว่าบางกลุ่มมีการขยายตัวของเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น เช่น กรณีของกลุ่มศาสนา เมื่อจุดเริ่มต้นของโครงการเน้นประเด็นพุทธศาสนา แต่ในระยะต่อมาได้ขยายเครือข่ายการศึกษาไปสู่ศาสนาคริสต์และอิสลาม และในขณะเดียวกันบางกลุ่มเริ่มเกิดเครือข่ายข้ามกลุ่ม เช่น กลุ่มสื่อเพื่อการเรียนรู้และกลุ่มการศึกษา เป็นต้น

ในการดำเนินโครงการวิจัยการวิเคราะห์ศักยภาพทุนและเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดนครปฐมทั้ง 9 ประเด็น ทำให้กลุ่มได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มทั้ง 9 กลุ่มเป็นระยะๆ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทั้งในเชิงเนื้อหาและวิธีวิทยาในแต่ละกลุ่มรวมทั้งได้เรียนรู้ความรู้ที่เปิดเผย (Explicit Knowledge) และความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) ที่มีอยู่ในชุมชน กระบวนการสะท้อนกลับเป็นระยะได้ช่วยพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อจุดเริ่มต้นของโครงการเริ่มต้นด้วยภาคีเครือข่ายในโครงการประมาณ 10-15 คน เมื่อดำเนินโครงการมาได้ระยะหนึ่ง จำนวนภาคีเครือข่ายในโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 70 คน ซึ่งรายชื่อสมาชิกกลุ่มเครือข่ายต่างๆ อยู่ในภาคผนวก 2.1

องค์ความรู้ด้านศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ได้ข้อสรุปกระบวนการดำเนินงานและผลการดำเนินงานทั้ง 9 กลุ่มคือ

1. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายสื่อเพื่อการเรียนรู้
2. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายศาสนาในจังหวัดนครปฐม
3. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายการศึกษาในจังหวัดนครปฐม
4. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายวัฒนธรรมและดนตรีในจังหวัดนครปฐม
5. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพในจังหวัดนครปฐม
6. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายนักธุรกิจในจังหวัดนครปฐม
7. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดนครปฐม
8. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อสุขสาธารณะในจังหวัดนครปฐม
9. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายสุขภาวะในจังหวัดนครปฐม

ทั้งนี้ ผลการศึกษาของแต่ละกลุ่มสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายสื่อเพื่อการเรียนรู้ทางสังคมในจังหวัดนครปฐม

- วัตถุประสงค์ของโครงการ
เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทุนและเครือข่ายและด้านสื่อเพื่อการเรียนรู้ของสังคมในจังหวัดนครปฐม
- ผลการศึกษา

การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม รวมถึงการขยายตัวของสถาบันการศึกษาต่างๆ เข้าไปในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เป็นแรงกดดันที่ทำให้เกิดอุปสงค์ (Demand) ตามหลักของเศรษฐศาสตร์สังคม ซึ่งทำให้เกิดการริเริ่มกิจการทางสื่อและการประกอบการธุรกิจที่ต้องผ่านสื่อกลาง

เครือข่ายสื่อเพื่อการเรียนรู้ที่มีศักยภาพในชุมชนนครปฐม ประกอบด้วย

1.1 เครือข่ายการศึกษามวลชนและการเรียนรู้นอกระบบ

เครือข่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ประจำภาคกลาง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมมีเครือข่ายสื่อที่มีศักยภาพทั้งด้านความสามารถในการจัดการศึกษามวลชนและด้านความครอบคลุมเนื่องจากมีเครือข่ายวิทยุและโทรทัศน์ทางการศึกษาเพื่อจัดการศึกษามวลชน (Mass education) ครอบคลุมพื้นที่ 27 จังหวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ส่งเสริมการเรียนรู้ของการศึกษานอกโรงเรียนและการเรียนรู้ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในด้านภูมิปัญญา เทคโนโลยีต่างๆ ทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันในสังคม และประสบการณ์ทางความรู้เกี่ยวกับสังคมที่เป็นความรู้และสำนึกที่มีลักษณะร่วมกัน

1.2 เครือข่ายการประชาสัมพันธ์ของภาคราชการในจังหวัด

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด ดำเนินงานด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์ โดยมีการประสานงานกับสื่อมวลชนทุกแขนง และมีการพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงและครอบคลุมไปถึงระดับอำเภอ และทุกชุมชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เปิดโอกาสให้ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและข่าวสารต่างๆ ได้ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของทางราชการ

1.3 โรงภาพยนตร์ เป็นสื่อการเรียนรู้ทางสังคมอย่างหนึ่ง ที่เคยมีบทบาทต่อคนชั้นกลางในเมืองแต่ปัจจุบันการขยายตัวของความเป็นเมือง และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในจังหวัดนครปฐม กรุงเทพมหานคร และพื้นที่โดยรอบ ทำให้บทบาทของโรงภาพยนตร์ เปลี่ยนแปลงไปเป้าหมายเป็นกลุ่มจำเพาะมากขึ้น เช่น กลุ่มนิสิต นักศึกษา ซึ่งภาวะเช่นนี้ทำให้เกิดช่องว่างในการเชื่อมต่อกับความเป็นพื้นที่มากขึ้น

1.4 ใต้เงาจันทร์และการจัดงานประเพณี เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่มีบทบาทในการสร้างความเคลื่อนไหวทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นช่องทางที่ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันในหลายระดับและหลายลักษณะ เช่น เป็นช่องทางของนักการเมืองท้องถิ่นในการสื่อสารกับมวลชน เป็นช่องทางในการระดมทุนของหน่วยงาน องค์กรชุมชน แต่กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นขาดการพัฒนารูปแบบและความประณีตในการกล่อมเกล่าให้เป็นสื่อการเรียนรู้ของสังคม ยังคงเป็นกลไกที่ถ่ายทอดและปฏิสัมพันธ์กันในทางฟุ้งเพื่อแสดงออกซึ่งค่านิยมทางเงินตราและวัตถุ

1.5 วิทยุชุมชนเพื่อการเรียนรู้ของภาคสาธารณะในพื้นที่วิทยุชุมชนในจังหวัดนครปฐม มีจำนวน 5 คลื่นความถี่ มีการดำเนินการทั้งในลักษณะที่อิงอยู่กับธุรกิจและการโฆษณาสินค้า และการพยายามเป็นอิสระจากธุรกิจการโฆษณาสินค้า และการดำเนินการในลักษณะผสมผสาน การพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้การจัดการร่วมกันโดยชุมชน ทำได้ในระดับหนึ่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเป็นตัวอย่างของหน่วยงานที่มีการใช้ประเด็นเรื่องสื่อและวิทยุชุมชนเป็นประเด็นในการเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ของสังคมที่น่าสนใจ โดยการจัดเวทีสาธารณะเพื่อการขับเคลื่อนในประเด็นดังกล่าว

1.6 การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณะของหน่วยงานและกลุ่มทางสังคมต่างๆ

การจัดนิทรรศการ กิจกรรมการแสดงที่สร้างสรรค์ต่างๆ เป็นสื่อเชิงกระบวนการและเป็นสื่อกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ดำเนินการโดยทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชน ทั้งระดับองค์กร กลุ่ม และการริเริ่มของปัจเจก เป็นสื่อที่มีศักยภาพต่อการคิดและการก่อเกิดประสบการณ์ทางสังคม

1.7 สถาบันการศึกษาและบทบาทการสร้างบุคลากรด้านสื่อ

สถาบันการศึกษา ในจังหวัดนครปฐม เป็นสถาบันการศึกษาที่สร้างความรู้ การจัดการศึกษาและสร้างบุคลากรด้านสื่อ โดยส่วนหนึ่งได้สร้างบุคลากรเพื่อท้องถิ่น เป็นกลไกหนึ่งที่เกิดพัฒนาการทางด้านการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของสังคมท้องถิ่น

1.8 หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชน

จังหวัดนครปฐมมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ภายใต้สมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาค จำนวน 18 ฉบับและมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออกในช่วงแจ้งผลสลากกินแบ่งรัฐบาล จำนวน 13 ฉบับ แต่หนังสือพิมพ์ดังกล่าวมีบทบาทต่อการเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ของสังคมท้องถิ่นน้อย ส่วนใหญ่เป็นบทบาทในการเกื้อหนุนด้านธุรกิจของกลุ่มทุน ปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มอำนาจและกลุ่มการเมืองท้องถิ่น

1.9 กลุ่มคนและปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถทางด้านสื่อและกระบวนการเรียนรู้ของสังคม ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องสื่อสารสาธารณะและการเรียนรู้ของสังคมจังหวัดนครปฐม ได้แก่

1.9.1 ระบบและโครงสร้างการจัดการที่ขาดความสมดุลระหว่างภาคราชการกับภาคประชาสังคม

1.9.2 ทักษะคติเชิงลบและภาวะผู้นำที่อ่อนแอของปัจเจกบุคคลที่มีศักยภาพ

1.9.3 ขาดโครงสร้างพื้นฐานทางสื่อเพื่อรองรับการมีส่วนร่วมในการสื่อสาร และสร้างการเรียนรู้กับสังคม

1.9.4 ขาดการพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มผู้มีศักยภาพ

2. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายศาสนาในจังหวัดนครปฐม

● วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางศาสนาต่างๆ

- เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนในมิติทางศาสนากับการสร้างเสริมเข้มแข็งให้ชุมชน และแก้ไข

ปัญหาความยากจน

- เพื่อค้นหากลุ่มบุคคลที่มีความสนใจเอื้อธุระเพื่อเป็นแกนนำด้านศาสนาในการดำเนินการโครงการ

พัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไป

● ผลการศึกษา

ศาสนาพุทธ : พบทุนและเครือข่ายทั้งด้านศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม ดังนี้

2.1 ศาสนาพุทธ

จังหวัดนครปฐมมีวัดที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมีวัดที่มีถาวรสถานและวัตถุที่สำคัญของศาสนาพุทธ ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธจำนวนมาก โดยวัดส่วนใหญ่มีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ส่วนการจัดการศึกษาแผนกบาลีมีบางแห่งตามความพร้อมของวัดบางวัดจะมีพระสงฆ์ที่ทรงความรู้และเผยแพร่ธรรมะให้แก่ประชาชนทั้งในด้านการเทศนา บรรยายปาฐกถาธรรม การเขียนหนังสือ และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงการลานวัด ลานใจ ลานกีฬา การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การบวชเนกขัมมะ/ธรรมจารี การจัดโครงการสวนสมุนไพรในวัด และการจัดโครงการอุทยานการศึกษา ขณะที่บางวัดมีการส่งพระวิทยากรไปสอนในโรงเรียน ทั้งธรรมศึกษา ชั้นตรีและธรรมศึกษาชั้นโท ให้แก่เยาวชนและประชาชน และบางวัดจะให้การสงเคราะห์ชุมชนและสังคมในด้านต่างๆ เช่น การให้ใช้สถานที่แก่ทางราชการและประชาชนในการจัดประชุมสัมมนา อบรมด้านอาชีพ และวัดหลายวัดที่มีรายได้เพียงพอ ได้จัดให้ทุนการศึกษาแก่โรงเรียน โรงพยาบาล และด้านอื่นๆ เช่น วัดไร่ขิง วัดพระปฐมเจดีย์ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมด้านการฃาปนกิจสงเคราะห์ และการจัดที่พักสำหรับพระอาคันตุกะ

เป็นที่น่าสังเกตว่า การปฏิสัมพันธ์และการขับเคลื่อนระหว่างวัดและประชาชนในประเด็นทางสังคมต่างๆ ยังคงค่อนข้างจำกัด เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางศาสนากับชุมชนยังอยู่ในกรอบของแบบแผนเดิม ทำชาตมมมองและทางเลือกในมิติอื่นๆ

2.2 ศาสนาคริสต์คาทอลิก

จังหวัดนครปฐมมีโบสถ์คาทอลิก 6 แห่ง โบสถ์ต่างๆ จะมีอนุสาวรีย์ของนักบุญอุปถัมภ์ และบาง โบสถ์ มีพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วย ทั้งนี้แต่ละโบสถ์จะมีกิจกรรมแตกต่างกันไป บางโบสถ์มีการเปิดโรงเรียนให้แก่ประชาชนโดยมีการสอนหลักธรรมในศาสนาไปพร้อมกัน บางโบสถ์มีการสอนศาสนาสำหรับแก่ผู้สนใจทั่วไปด้วย บางโบสถ์มีการจัดอบรม สัมมนา ให้แก่กลุ่มเยาวชน กลุ่ม ผู้สูงอายุ มีการจัดทำสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ศาสนาที่เรียกว่า “สารวัด” เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ให้แก่ผู้ที่มาโบสถ์ และมีการมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนยากจน การอนุญาตให้ใช้หอประชุม หรือ สนามกีฬาของโบสถ์

2.3 ศาสนาอิสลาม

ชุมชนมุสลิมจังหวัดนครปฐมเป็นชุมชนที่เล็กเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนมุสลิมในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ มัสยิดยังคงเป็นศูนย์กลางในการกำหนดความผูกพัน และรูปแบบชีวิตร่วมในแนวทางอิสลามของมุสลิม อันเป็น

รากฐานของชุมชน คุ่มครองชุมชนให้มีความแน่นแฟ้นไม่แตกสลาย มัสยิดจึงเป็นทั้งสื่อภายในและภายนอกในการพัฒนา การเป็นสื่อภายในหมายถึง การจัดบทบาทภายในกลุ่มชาวมุสลิมใน ด้านการป้องกัน และการแก้ไขปัญหของชุมชน การเป็นสื่อภายนอก หมายถึง การสื่อสาร การจัดความสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้และการร่วมมือกับสังคมโดยทั่วไป ในกิจกรรมทุกด้านที่นำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมที่มีสวัสดิภาพอย่างยั่งยืน

3. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายการศึกษาในจังหวัดนครปฐม

- วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อสรรหาและสร้างเครือข่ายผู้ที่มีศักยภาพในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- เพื่อแสวงหากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลายสามารถนำไปสู่การสร้างคนให้มีศักยภาพ
สำนึกต่อชุมชนและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
- เพื่อนำกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลายประสานสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนสร้างความเข้มแข็งและร่วมกระบวนการแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนและสัมพันธ์กับกับระบบการศึกษาระบบอื่นๆ ได้

- ผลการศึกษา

3.1 ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีเครือข่ายทุนด้านการศึกษา ทางด้านทุนมนุษย์ ได้แก่ ครู อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครองในชุมชน ซึ่งมีศักยภาพหลากหลายด้านเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะด้านการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ทั้งด้านความสามารถทางสังคม ความสามารถทางอารมณ์ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อร่างกาย ความสามารถทางมิติสัมพันธ์ ความสามารถทางเสียงและการได้ยิน ความสามารถทางภาษา ความสามารถทางช่างเทคนิคและอิเล็กทรอนิกส์ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถทางจิตวิญญาณและญาณปัญญา

นอกจากนี้ ยังมีทุนด้านอื่น ที่สามารถเชื่อมโยงเป็นแหล่งการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน ทั้งทุนด้านสติปัญญา เช่น ความรู้ด้านการนวดฝ่าเท้า และทุนด้านนิเวศวิทยา เช่น โบราณสถานในท้องถิ่น

3.2 กระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการสร้างศักยภาพทุนด้านการศึกษา คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเครือข่าย โดยมีการลงมือปฏิบัติจริง ให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

3.3 การถอดบทเรียน ด้วยการวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ (After Action Review : AAR) ที่ได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายด้านการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 การจัดกระบวนการเรียนรู้ของการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนา ศักยภาพ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตอบสนองศักยภาพของ นักเรียน มีการวัดและประเมิน ผลการเรียนรู้แนวใหม่ ตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่จัด โดยเน้นการฝึกฝน พัฒนาให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ รวมถึงการจัดระบบบริหารงานวิชาการและการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเอื้อต่อการ ปฏิรูปการเรียนรู้

4. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายวัฒนธรรมดนตรี ในจังหวัดนครปฐม

- วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อศึกษาศักยภาพทุนด้านดนตรีของจังหวัดนครปฐม ที่เกี่ยวข้องกับดนตรี 2 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มดนตรีของชาวไทยทรงดำ
- 2) กลุ่มดนตรีไทย

- ผลการศึกษา

4.1 ศักยภาพด้านทุนดนตรีของชาวไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม

4.1.1 ชาวไทยทรงดำมีการรวมกันอย่างหนาแน่นในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดนครปฐม

4.1.2 มีความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษในด้านความเชื่อเรื่องแถนหรือผีฟ้า ความเชื่อเรื่องผี บรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องขวัญ

4.1.3 มีประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญ คือ พิธีเสนเรือน และพิธีเสนตั้งบั้ง

4.1.4 มีวัฒนธรรมดนตรีเฉพาะของชาวไทยทรงดำ ที่ใช้ในการประกอบพิธีเสนเรือน และเสนตั้งบั้ง คือ บทเพลง และเครื่องดนตรีในพิธีกรรม

4.1.5 ทุนด้านดนตรี มีวงดนตรี เครื่องดนตรีของชาวไทยทรงดำที่ปรากฏอยู่ในงานพิธี และมีวงแคนวงที่ รับงานบรรเลงทั่วไปทั้งงานในส่วนของชาวไทยทรงดำ และชาวไทยทั่วไป

4.1.6 มีวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรม การออกแบบรูปทรงอาคารที่อยู่อาศัย

4.1.7 มีวัฒนธรรมด้านหัตถกรรม คือ เสื้อฮี ที่มีลวดลายการปักและสีของเสื้อตามแบบชาวไทยทรงดำ

4.2 ศักยภาพด้านทุนดนตรีไทย

ในการประกอบพิธีหรือกิจกรรมทางความเชื่อ ขนบประเพณี ในอดีตที่ผ่านมาของชาวนครปฐม นิยมนำ ดนตรีไทยประเภทต่างๆ บรรเลงหรือประโคมร่วมในงานเพื่อก่อให้เกิดความสมบูรณ์ของงานนั้น แต่ในปัจจุบันความนิยมเริ่มเสื่อมลงโดยมีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องดังนี้

4.2.1 ศิลปินมีการร่วมมือกัน มีกิจกรรมดนตรีในส่วนที่มีความสัมพันธ์กับตนในฐานะเครือข่าย ครู กับ ศิษย์ เพื่อนสนิทมิตรสหาย และอยู่ในวงจำกัด

4.2.2 ระบบธุรกิจดนตรีที่ปรากฏในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากอดีต งานประเพณีที่ยังคงมีการว่าจ้างวงดนตรีไทยไปบรรเลงขับร้อง คือ งานบวชนาค เทศน์มหาชาติทรงเครื่อง โดยใช้วงปี่พาทย์ไม้แข็งบรรเลงงานสวดพระอภิธรรมศพ พระราชทานเพลิงศพ หรือฌาปนกิจศพ ใช้วงปี่พาทย์มอญ งานที่ต้องมีวงดนตรีแนะนำขบวน เช่น บวชนาค นิยมใช้วงแตงวง วงกลองยาว วงแคนวง เจ้าภาพผู้จัดงานเป็นผู้ติดต่อหัวหน้าคณะตามราคาที่กำหนดไว้

4.2.3 ความเชื่อในเรื่องการไหว้ครู เป็นสิ่งที่ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมา แต่ด้วยข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ การจัดพิธีไหว้ครูจึงนิยมจัดงานร่วมกันโดยใช้สถานที่ของนักดนตรีที่มีความพร้อมในการจัดงาน

4.2.4 กลุ่มศิลปินดนตรีต้องการให้มีการจัดตั้งชมรมดนตรีไทยจังหวัดนครปฐมขึ้น เพื่อร่วมกันพัฒนาศิลปินให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.2.5 กลุ่มนักดนตรีในพื้นที่จังหวัดนครปฐมมีหลายสายตระกูลดนตรี มีการสืบทอดดนตรีในกลุ่มเครือญาติ และมีการดำเนินธุรกิจดนตรีในลักษณะของครอบครัว

4.2.6 วัดมีส่วนสำคัญทำให้เกิดกิจกรรมดนตรีต่างๆ ทำให้นักดนตรีสามารถประกอบอาชีพได้

5. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพในจังหวัดนครปฐม

• วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อศึกษาศักยภาพทุนท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพในจังหวัดนครปฐม
- เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพในจังหวัดนครปฐม

• ผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่สำคัญ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ

5.1 ศักยภาพทุนท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพในจังหวัดนครปฐม

ก. ลักษณะโครงสร้างของสัมพันธภาพเครือข่ายของผู้ประกอบกิจกรรมและบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพ ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคธุรกิจ/เอกชน และภาคประชาชน พหุภาคเหล่านี้มีความเข้าใจในเรื่องการประสานประโยชน์ระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น จากการจัดเวที ทำให้เห็นความสำคัญของการหาภาคีร่วมโครงการในลักษณะเพื่อนร่วมงานมิใช่คู่แข่งทางธุรกิจ (Boundary Partners) และมีการจัดทำทำเนียบผู้เข้าร่วมเวทีเพื่อการติดต่อประสานงานกันเองต่อไป

ข. ความหมายและปรัชญาของผู้ดำเนินการแหล่งท่องเที่ยวทุกฝ่าย มีจุดร่วมเหมือนกัน คือ ต้องการจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้ร่วมกัน ชุมชนในพื้นที่ต่างมีส่วนร่วมและมีการจัดการทรัพยากรภายในพื้นที่ของตนเพื่อให้เกิดภาวะแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจที่เป็นสุข

5.2 กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพในจังหวัดนครปฐม

การวิเคราะห์ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค พบว่ามีจุดอ่อนของการดำเนินการร่วมกัน คือ การสร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์ ที่ไม่ครอบคลุม ทำให้การขับเคลื่อนโครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพมีเพื่อนร่วมงานเครือข่าย(Boundary Partners) ไม่เพียงพอ และมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการ ทั้งภายในและต่างประเทศ ในขณะเดียวกันก็พบจุดแข็งที่จะทำให้การท่องเที่ยวเข้มแข็งได้แต่ยังคงต้องเติมเต็ม ได้แก่

จุดแข็งทางการศึกษา ที่ต้องเพิ่มเติมในเรื่องของความเข้าใจ วัฒนธรรม ศรัทธา จริยธรรม จิตวิญญาณ ความภาคภูมิใจ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางภูมิปัญญาเพื่อออกแบบโครงการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จุดแข็งทางการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ในการประสานงานและร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่าย ชมรม กลุ่มต่างๆ

จุดแข็งด้านการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาการบริการในรูปแบบของความปลอดภัย (Safety) ความสะอาดและสุขอนามัย (Sanitation) และความพึงพอใจ (Satisfaction) ของนักท่องเที่ยวในลักษณะ สนุก และสบายอย่างรักษาสีสิ่งแวดล้อม รวมตลอดถึงการประชาสัมพันธ์ที่ดีทั่วถึงเครือข่าย

6. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายนักธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดนครปฐม

● วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อวิเคราะห์สภาพทุนทางสังคมของนักธุรกิจ องค์กรด้านธุรกิจเอกชนและเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

- เพื่อสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ดำเนินงานของนักธุรกิจ องค์กรธุรกิจ และเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครปฐม

● ผลการศึกษา

6.1 การสัมภาษณ์นักธุรกิจ

ผลจากการดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักธุรกิจซึ่งจัดเป็นทุนมนุษย์ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม สามารถนำมาจัดทำเป็นแผนที่นักธุรกิจในจังหวัด (Human mapping) ได้ โดยแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มนักธุรกิจ ที่มีกิจกรรมดำเนินการเพื่อสังคม แบ่งตามประเภทของธุรกิจได้ 7 ประเภท คือ ธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรม ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจอาหาร ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจเกษตรกรรม ธุรกิจชุมชน และธุรกิจสื่อท้องถิ่น และกลุ่มที่สอง คือกลุ่มองค์กรธุรกิจ ที่มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมอยู่ภายใต้องค์กรหรือดำเนินกิจกรรมภายในองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีการดำเนินกิจกรรมโดยตรงมีแผนการดำเนินการที่ชัดเจน

เช่น สโมสร โรตารี สโมสรไลออนส์ หอการค้าจังหวัด โดยมีการช่วยเหลือทางด้านการศึกษา ส่งเสริมอาชีพ และองค์กรที่ช่วยเหลือสังคมในทางอ้อม เช่น สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่สนับสนุนให้มีการออมใน ชุมชน และยังเป็นแหล่งเงินทุนให้กับชุมชนอีกด้วย นักธุรกิจเหล่านี้มีเป้าหมายในการทำกิจกรรมเพื่อความสุข เกิดความภาคภูมิใจ เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน และบางส่วนมองว่าการช่วยเหลือสังคมจะเป็นการช่วยเหลือธุรกิจของตนในทางอ้อมลักษณะของธุรกิจที่มีความหลากหลายส่งผลต่อแนวคิดในการทำกิจกรรมของนักธุรกิจที่เอาธุรกิจต่อสังคมที่แตกต่างกัน

6.2 การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มในประเด็นการแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ พบว่า กลุ่มนักธุรกิจเห็นว่าสาเหตุของความยากจนในพื้นที่ เกิดจากการขาดการวางแผนการดำเนินชีวิต การวางแผนด้านอาชีพและการวางแผนการใช้จ่าย แนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนของคนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ควรมีการประสานและการเชื่อมต่อหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมและดูแลอย่างใกล้ชิด มีการสร้างโอกาสให้กับคนในพื้นที่ ปัญหาด้านการประกอบอาชีพของคนในจังหวัดนครปฐม คือ ประชาชนยังขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ เห็นผู้อื่นทำอะไรประสบความสำเร็จก็จะเลียนแบบ โดยขาดการวางแผนการตลาด แนวทางการแก้ไขคือ ภาครัฐต้องให้ความรู้และเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้ประกอบการ โดยใช้ทุนทางสถาบันที่มีอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีความพร้อมอยู่แล้ว

สำหรับประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาที่เกิดจากการขยายตัวของอุตสาหกรรม และประชาชนขาดจิตสำนึกในเรื่องสภาพแวดล้อม แนวทางการแก้ไขคือการปลูกจิตสำนึก การให้ความรู้ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม และภาครัฐต้องเข้ามาควบคุมโดยการใช้กฎหมาย และประเด็นการสร้างแนวร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม ทำได้โดยการปลูกฝังคนในครอบครัวเป็นพื้นฐานและขยายผลในแนวราบและในแนวลึก สร้างเป็นเครือข่ายโดยใช้องค์กรที่ดำเนินการอยู่แล้วและหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้สานต่อกิจกรรมในระดับต่างๆ

7. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดนครปฐม

● วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อกำหนดสภาพปัญหาทางด้านการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม
- เพื่อให้ผู้แทนประชาชนในท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ และสื่อมวลชนได้มีส่วนร่วมในการ

กำหนดสภาพปัญหาทางด้านการบังคับใช้กฎหมายแบบบูรณาการ

● ผลการศึกษา

7.1 การกำหนดขอบเขตของสภาพปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ถูกกำหนดเป็นสองแนวทาง (1) การบังคับใช้กฎหมายถูกกำหนดขอบเขตเน้นไปที่ตำรวจเพียงฝ่ายเดียว โดยมองว่าตำรวจเป็นผู้ที่มีอำนาจบังคับใช้

กฎหมายโดยตรงและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในแทบทุกด้าน และ (2) การกำหนดขอบเขตหน่วยงานที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายว่าเป็นหน่วยงานที่สังกัดกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ หรือเป็นหน่วยงานที่ไม่สังกัดกระบวนการยุติธรรม เช่น สรรพากร สรรพสามิต องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะทางแพ่ง

การมองขอบเขตของหน่วยงานที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายในประการหลังทำให้เห็นถึงความซ้ำซ้อนหลากหลายในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายที่มีหลายหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบ

7.2 สำหรับปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย มีการกล่าวถึงการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีขอบ มีการคอร์รัปชัน การเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่และผู้มี อิทธิพลในท้องถิ่น

7.3 การกำหนดความรุนแรงของปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย ถูกกำหนดตามขอบเขตของปัญหาไปที่ตัวสถาบันและปัญหาที่ประเภทคดี ปัญหาการปฏิบัติงานของตำรวจถูกกำหนดว่ามีความรุนแรงมากที่สุด และการกำหนดความรุนแรงของปัญหาที่ประเภทของความผิดคือปัญหาอาชญากรรม ถูกจัดว่าเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุด

7.4 การผลักดันปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเป็นวาระแห่งชาติจากผู้จัดทำนโยบาย ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดนครปฐมที่ถูกกำหนดว่ามีความรุนแรง หลายปัญหาได้ถูกกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และกำหนดเป็นนโยบายจากรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ปัญหาผู้มีอิทธิพล ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหาการปฏิบัติงานของตำรวจ ปัญหาการใช้อาวุธปืน ปัญหาคดีชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายทางด้านแพ่งขององค์การบริหารส่วนตำบล และปัญหาการพิจารณาคดีต่อเนื่องและการออกหมายจับ

8. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อสุขสาธารณะในจังหวัดนครปฐม

- วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในมิติของเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อสุขสาธารณะ โดยมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่จะพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยสะท้อนทิศทางการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป

- เพื่อสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาคีต่างๆผ่านกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ในฐานะที่ภาคีต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของทุนและเครือข่าย ในมิติของเกษตรกรรมยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการบูรณาการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อประโยชน์ในการขยายผลการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

- ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ทุนและเครือข่าย สามารถแบ่งออกเป็น 4 มิติ ดังต่อไปนี้

8.1 มิติด้านทุนมนุษย์ พบว่าเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน ได้รับผลกระทบจากการทำเกษตรกรรมดังกล่าว ในด้านสุขภาพะ คือทั้งด้านจิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ของเกษตรกรดีขึ้น และยังพบว่าการทำงานในลักษณะของ "กลุ่ม" เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้งานสำเร็จ

8.2 มิติด้านทุนเศรษฐกิจ พบว่าปัญหาในเรื่องเศรษฐกิจ ด้านการตลาดของเกษตรกรเริ่มคลี่คลายลง เนื่องจากภาคธุรกิจเอกชนมีแนวโน้มที่จะดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเกษตรแบบปลอดภัยจากสารเคมีที่เป็นพิษมากขึ้น ด้วยการสนับสนุนจากนโยบายอาหารปลอดภัย (food safety) ของภาครัฐ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดนครปฐม

8.3 มิติด้านทุนทางสังคมและวัฒนธรรม พบว่าการทำเกษตรกรรมยั่งยืน มีผลต่อมิติด้านสังคมและวัฒนธรรมหลายประการ เช่น การนำประเพณีการ "ลงแขก" มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลห้วยพระ ประเพณีนี้ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้พบปะกันเป็นประจำ มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเวทีเรียนรู้ แก้ไขปัญหาต่างๆ ของกลุ่ม การรวมกลุ่มกันทำงานนี้เป็นทุนทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ขยายขยายโยกว้างขวางออกไปตามลำดับ นอกจากนี้การปลูกผักปลอดสารพิษ ยังสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงในระดับหนึ่ง ทำให้คนรุ่นใหม่สนใจหันมาสนใจการทำเกษตรกรรมมากขึ้น แทนที่จะทิ้งไร่นาและชุมชนไปสู่อาชีพรับจ้างนอกภาคเกษตรกรรม

นโยบายเรื่องอาหารปลอดภัย ทำให้มีการดำเนินการกระบวนการสร้างมาตรฐาน "เกษตรดีที่เหมาะสม" (Good Agricultural Practice: GAP) โดยความร่วมมือของภาคธุรกิจเอกชนกับภาครัฐผู้ประกอบการได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้คำแนะนำแก่เกษตรกร ซึ่งเป็นยุทธวิธีที่ดีในการดึงเอาภาคีด้านธุรกิจเอกชนเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนด้านอาหารปลอดภัยในจังหวัด

8.4 มิติด้านทุนทางนิเวศ พบว่าการส่งเสริมเรื่อง "เกษตรดีที่เหมาะสม" ยังส่งผลต่อในด้านทุนทางนิเวศด้วย เนื่องจากทำให้มีการจัดระบบไร่นาให้เหมาะสมตามมาตรฐานด้านความปลอดภัยจากสารเคมีที่เป็นพิษ ทั้งในแง่ต่อผลผลิต ต่อตัวเกษตรกร และต่อระบบนิเวศ โดยจะมีการตรวจวัดคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยของดินและน้ำในไร่นาด้วย แนวทางนี้ทำให้ระบบนิเวศในพื้นที่จังหวัดนครปฐมที่เคยได้รับผลกระทบทางลบอย่างมากจากการทำเกษตรกรรมกระแสหลักในช่วงที่ผ่านมา เริ่มมีทิศทางแนวโน้มที่จะปรับสู่ระดับที่ดี

ขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป และยังส่งผลให้สุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค ประชากรที่มีวิถีชีวิตที่อิงกับระบบนิเวศในพื้นที่ดังกล่าวดีขึ้นด้วยเช่นกัน

9. ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายสุขภาพในจังหวัดนครปฐม

- วัตถุประสงค์ของโครงการ
 - เพื่อศึกษาทุนทางสุขภาพที่เป็นทุนของชุมชน ของประชาชนจังหวัดนครปฐม
 - เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางด้านสุขภาพของประชาชนในจังหวัดนครปฐม
- ผลการศึกษา

9.1 สภาพของการเข้าถึงบริการสุขภาพและการจัดกำลังคนตามระบบข้อมูลภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS)

ในภาพรวมพบว่าจังหวัดนครปฐมมีหน่วยบริการสาธารณสุขครอบคลุมพื้นที่อย่างเพียงพอประชาชนสามารถเดินทางมารับบริการจากหน่วยบริการใกล้เคียงได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดยมีโครงสร้างด้านการคมนาคมที่เอื้อต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพ และสภาพของการเข้าถึงบริการสุขภาพนี้ยังจัดอยู่ในระดับที่สูงกว่าในภาพเฉลี่ยรวมของประเทศ ในส่วนของการจัดกำลังคน พบว่ายังมีบุคลากรไม่เพียงพอ

9.2 การบูรณาการการดูแลสุขภาพ การดูแลสุขภาพในจังหวัดนครปฐมมีการดูแลสุขภาพทั้ง 5 ระดับ คือ การดูแลสุขภาพด้วยตนเองในระดับครอบครัว การบริการสาธารณสุขมูลฐาน การจัดบริการสาธารณสุขระดับต้น การจัดบริการสาธารณสุขระดับกลาง และการจัดบริการระดับสูง

การดูแลสุขภาพดังกล่าวครอบคลุมถึงด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพ ซึ่งต้องใช้องค์ความรู้การแพทย์และสาธารณสุขผสมผสานกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และมีลักษณะองค์รวมทั้งกาย จิต วิญญาณและสังคม

9.3 การสร้างเครือข่ายพันธมิตรสุขภาพ มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรการสร้างสุขภาพทุกระดับทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และสนับสนุนให้เครือข่ายพันธมิตรมีการจัดการเรียนรู้ด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีศูนย์ประสานงานความร่วมมือระหว่างพันธมิตรทุกระดับ ทุกภาคส่วน

9.4 ทุนชุมชนรากฐานของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ทุนชุมชนในการศึกษานี้แบ่งเป็น 2 มิติ คือ ทุนความรู้และทุนสังคม ในด้านทุนความรู้พบว่าชุมชนมีทุนความรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีผลต่อการนำความรู้มาสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ส่วนด้านทุนสังคม พบว่าในชุมชนจะมีทุนทางสังคมที่มีขนาด

และแบบแผนความร่วมมือที่แตกต่างกันไปหลายรูปแบบ เช่น เครือข่ายสุขภาพบ้านทุ่งชุมชนหมอฝั้นบ้านประชาคมพุทธมณฑล เป็นต้น

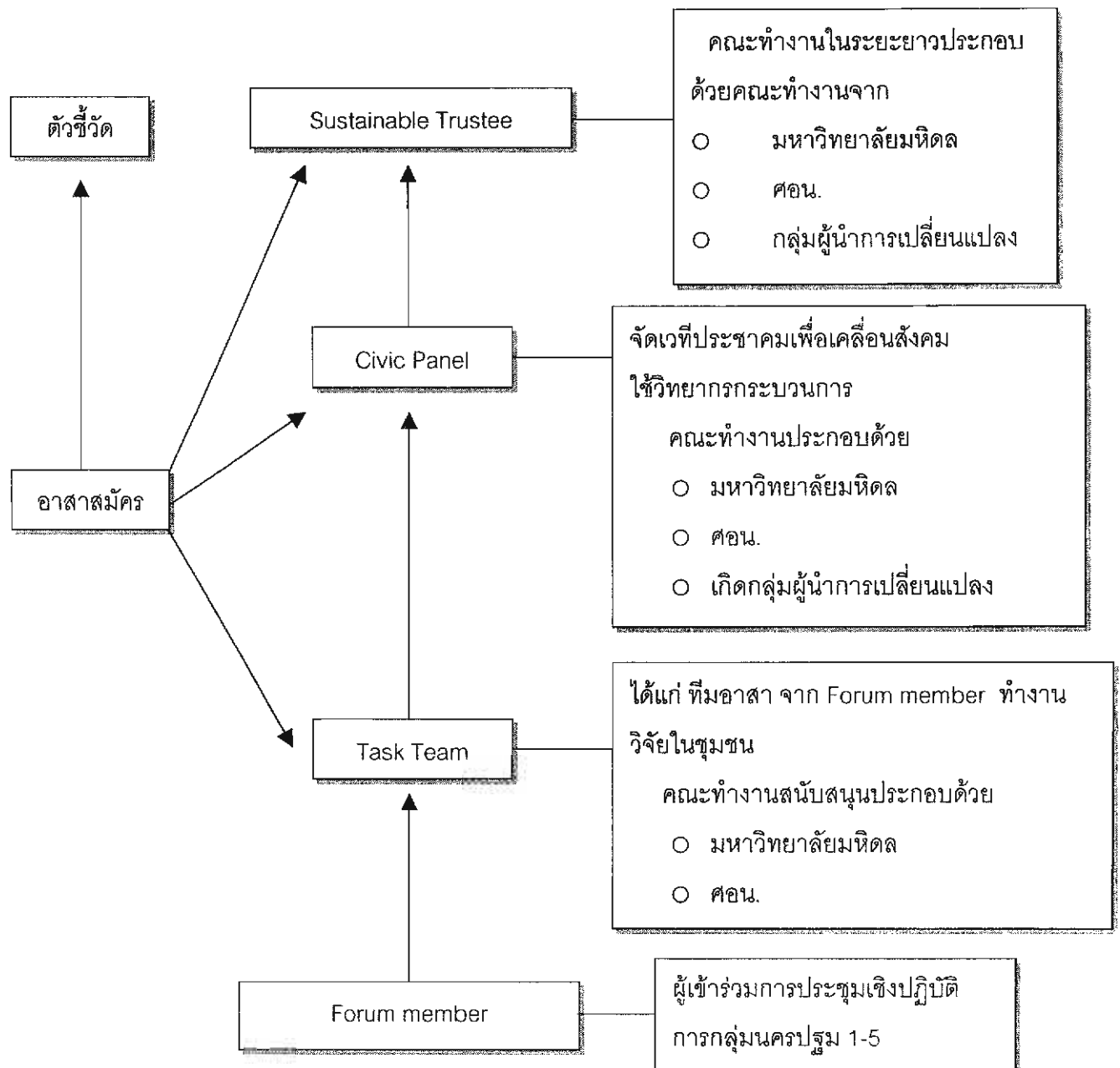
1.1.3 โครงการเพื่อลูกหลานไทย

หลักการและเหตุผล

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความหลากหลายทั้งในด้านชุมชน เศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม นับว่าเป็นตัวอย่างของจังหวัดที่ประสบกับปัญหาการพัฒนาที่เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จากวิกฤตของปัญหาดังกล่าวหากพิจารณาในด้านการขับเคลื่อนทางสังคมและความตื่นตัวของภาคประชาชนในพื้นที่นั้น พบว่ากระแสความตื่นตัวของประชาชนมีความเปลี่ยนแปลงไปมาก ระดับความรู้และต้องการเข้าร่วมแก้ปัญหาของคนในพื้นที่นั้นนับว่ามีมาก จนปัจจุบันมีการพัฒนาเครือข่ายประชาคมต่างๆ เกิดขึ้นความร่วมมือในภาคประชาชนนี้ถือเป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการพัฒนา และสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญา จากความตระหนักในปัญหาดังกล่าว โครงการเพื่อลูกหลานไทยจึงเกิดขึ้น ภายใต้โครงการประสานงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ เครือข่ายการวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน -แม่กลอง ที่ได้รับการสนับสนุนทางด้านแหล่งทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยเริ่มด้วยการจัดตั้งหน่วยจัดการโครงการเพื่อเป็นหน่วยในการจัดการความรู้ ก่อให้เกิดกลุ่มคนที่มีจิตสำนึกของผู้นำยุคใหม่ในการขับเคลื่อนชุมชนโดยอยู่บนฐานของความรู้ จนก่อให้เกิดการพัฒนาเป็นเครือข่าย ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในพื้นที่ เพื่อค้นหาว่าจังหวัดนครปฐมในความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นเป็นอย่างไร นำไปสู่กระบวนการที่ก่อให้เกิดการค้นหาคำขวัญความยั่งยืนในพื้นที่ ที่สามารถวัดและประเมินผลได้ ใจหายในพื้นที่ และกระบวนการ เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกการรับรู้ร่วมกันในระดับพื้นฐานสู่การสร้างมติสาธารณะที่จะเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างแท้จริง

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดโครงการเพื่อลูกหลานไทย

ประยุกต์จาก Sustainable Seattle

วิธีการทำงาน

1. การจัดประชุมเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อปรับวัฒนธรรมการคิดแบบใหม่ และร่วมพิจารณา Methodology

2. สร้างรูปแบบการจัดการความรู้ใหม่ โดยอาศัย ABCI (Academy, Business and Community Integration) ในรูปแบบของการบรรสานร่วมกัน (Dialogue Process) เพื่อสร้างศักยภาพการบูรณาการระหว่าง 3 ฝ่าย ได้แก่ ภาควิชาการ ภาครัฐกิจ และภาคชุมชน

3. การระดมทรัพยากรเพื่อสร้างหน่วยจัดการโครงการ (4 M)

4. การ review ข้อมูลเบื้องต้น โดย

- การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 8 ครั้ง

กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดนครปฐม (Entrepreneur) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ

- การจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการจัดการสื่อสารเชิงกว้าง (Campaign) ภายในชุมชน และเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะชน

กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มคนที่หลากหลายในจังหวัดนครปฐม

5. การสร้างกลุ่มแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ประมาณ 8-10 คน

6. การประยุกต์กระบวนการเมืองน่าอยู่ (กรณีศึกษา Sustainable Seattle)

วัตถุประสงค์

1. ระดมทรัพยากรเพื่อสร้างหน่วยจัดการโครงการ
2. กระบวนการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาในพื้นที่จังหวัดนครปฐม และสรุปออกเป็นประเด็น และตัวชี้วัดอย่างเป็นรูปธรรม
3. สร้างกลุ่มแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีศักยภาพ จำนวน 8 – 10 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดหน่วยจัดการโครงการประจำจังหวัดนครปฐม
2. เกิดคณะผู้บริหารจัดการโครงการ
3. เกิดการสังเคราะห์ วิเคราะห์ และพัฒนาโจทย์ในพื้นที่ และตัวชี้วัดอย่างเป็นรูปธรรมโดยความร่วมมือระหว่างนักวิชาการและกลุ่มคนในพื้นที่
4. เกิดกลุ่มแกนนำที่มีศักยภาพ และมีจิตสาธารณะในการสานต่อกระบวนการทำงาน จำนวน 8 - 10 คน

หน่วยงานที่จะได้รับประโยชน์

- ผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ภาควิชาการ ภาคธุรกิจ และภาคชุมชนในจังหวัดนครปฐม
- เด็กและเยาวชนในจังหวัดนครปฐม
- มหาวิทยาลัยมหิดล

วิธีการทดลองวิจัย

ตามแผนการปฏิบัติงานได้กำหนดบทบาทให้ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งของโครงการฯ โดยคณะทำงานได้วางแผนงานสู่การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนครปฐม 1 (กลุ่มธุรกิจชุมชน) กลุ่มนครปฐม 2 (กลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) กลุ่มนครปฐม 3 (กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง) และกลุ่มนครปฐม 4 (กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ) ตามลำดับ

จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า การวาดภาพจังหวัดนครปฐมและค้นหาประเด็นสำคัญอันจะนำไปสู่โจทย์ของพื้นที่ได้นั้น ถึงแม้ว่าเราจะเป็นผู้หนึ่งที่จะร่วมสร้างแต่ผู้ที่จะต้องดำรงอยู่ต่อไปในสังคมแห่งอนาคต คือ เด็กและเยาวชน ดังนั้น โครงการฯ จึงได้กำหนดให้กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อสะท้อนภาพร่วมกันและร่วมค้นหาว่าสังคมในรูปแบบที่ผู้ใหญ่ต้องการให้เป็น และในความคิดของเด็กและเยาวชนที่ต้องการเห็นนั้นมีความแตกต่างหรือสอดคล้องกันอย่างไรบ้าง จากการประชุมพบว่าประเด็นที่ทุกคนต่างมองเห็นนั้น มีหลายส่วนที่คล้ายคลึงกัน เด็กและเยาวชนต่างตระหนักและมีความเห็นร่วมกันว่าจังหวัดนครปฐมในปัจจุบันมิได้เป็นในรูปแบบที่ต้องการ โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนต่างต้องการเห็นสิ่งแวดล้อมอยู่ในสถานะที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสังคมที่ปราศจากอบายมุข สิ่งเสพติด มีวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียม ประเพณีแบบไทยๆ ที่สามารถดำเนินควบคู่ไปกับเทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัย รู้เท่าทันโลกภายนอก

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทางคณะทำงานได้มีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอเป็นระยะๆ โดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์ที่สำคัญของโครงการ คือ การขับเคลื่อนการพัฒนาบนฐานความรู้ และความต้องการของชุมชนอย่างเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริงอย่างต่อเนื่อง โดยมีโครงสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน สู่การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและการบรรณาน ทั้งนี้ เพื่อค้นหาแนวร่วมของโครงการ สำหรับการระดมแนวคิด ประสพการณ์ในการมองภาพของจังหวัดนครปฐมทั้งในปัจจุบันและอนาคต พัฒนาเป็นโจทย์การวิจัยในมิติต่างๆ จากการพิจารณาประเด็นที่ได้จากการบรรณานร่วมกัน ประเด็นที่ได้มาจากสภาพปัญหาที่พบในจังหวัดนครปฐม ประสพการณ์ของผู้ร่วมประชุมไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา เยาวชน ภาวะโภชนาการ และครอบครัว

กลไกการดำเนินงาน

(1) เครื่องมือและกระบวนการบริหารจัดการ

จากการพูดคุยร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีความคิดแตกต่าง และหลากหลาย ทั้งการศึกษาประสบการณ์ และความคิดนั้น สิ่งทีคณะทำงานตระหนักเสมอ นั่นคือ การสานต่อประเด็นที่ได้จากการพูดคุยเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และการค้นหากระบวนการที่สามารถส่งผลให้เกิดการพูดคุยในแต่ละครั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปลดปล่อยธรรมชาติทางความคิดให้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ คณะทำงานจึงร่วมกันกำหนดเครื่องมือเพื่อใช้ในการบริหารจัดการเรียกว่า ABCI (Academy, Business and Community Integration)

ABCI เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการกลุ่มที่สร้างขึ้นเฉพาะกิจ โดยใช้จุดแข็งจากจากทั้ง 3 ฝ่าย ดังที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อพัฒนาสู่การพูดคุยร่วมกันภายใต้วัฒนธรรมและความคิดที่ว่า การสื่อสาร และ การทำงานที่ซับซ้อนระหว่างบุคคลที่แตกต่าง หลากหลายกลุ่ม หลากหลายระดับความรู้ ต้องอาศัยการจัดการอย่างมีระบบเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างคุ้มค่า มีการกำหนดวัฒนธรรมในการพูดคุยร่วมกัน โดยยึดผู้เข้าร่วมเป็นหลัก ทุกคนมีความเสมอภาค (ถอดหมวก) ไม่ฆ่าความคิดของผู้อื่น เพราะทุกคนและทุกความคิดนั้นมีคุณค่า ซึ่งการพูดคุยแต่ละครั้งจะมีวาระหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์การพูดคุยแต่ละครั้ง และมีการบันทึกประเด็นเพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนงาน อีกทั้งสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม กระบวนการพูดคุยดังกล่าวนี้ เรียกว่า “บรรสาน”

“บรรสาน” มาจากคำว่า บรรจบ และสานต่อ เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยการประชุมการสัมมนา และการเสวนา ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับโอกาส และประเด็นในการพูดคุยแต่ละครั้ง โดยยึดองค์ประชุมและผู้เข้าร่วมประชุมเป็นศูนย์กลาง มีการติดตามประเด็นสำหรับผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมบรรสาน อีกทั้งมติที่ได้จะนำไปสู่รายงานอันจะนำไปสานต่อสำหรับการบรรสานครั้งต่อไป ซึ่งทางโครงการฯ ได้ใช้วิธีบรรสานสำหรับการประชุมต่างๆ โดยมีรายละเอียดตามตารางการจัดประชุมในภาคผนวก 3.1

(2) องค์ประกอบของการบรรสาน

- องค์บรรสาน ได้แก่ ผู้เข้าร่วมบรรสานทุกท่าน
- ผู้สานสาระ ได้แก่ ผู้ที่ช่วยสานประเด็นในการพูดคุยแต่ละครั้งขององค์บรรสาน
- กองเลขานุการ ได้แก่ ผู้ที่ช่วยในการสรุป และสานต่อประเด็นจากการบรรสาน

(3) สิ่งสำคัญสำหรับการบรรสานคือ

- องค์บรรสานต้องไม่น้อยกว่าครึ่งจึงจะนับครบองค์บรรสาน

- การบรรรสนใช้ผู้เข้าร่วมบรรรสนเป็นศูนย์กลาง
- เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นตามสมควร
- ไม่ฆ่าความคิดของผู้อื่น
- รับความฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- การใช้จุดแข็งจากภาควิชาการ ภาครัฐกิจ และภาคชุมชน (ABCI)
- ควรแสดงออกให้ชัดเจน ถ้าเห็นด้วยกับความคิดเห็นของผู้อื่น ควรช่วยต่อยอด
- มีการยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อสำหรับการพูดคุย และควรมีการทบทวนประเด็นสืบเนื่อง

(4) รูปแบบการบันทึกบรรรสน

- การบันทึกแบบสรุป ได้แก่ การสรุปประเด็นบรรรสนแต่ละครั้งพร้อมๆ กับการบรรรสนขององค์บรรรสน
- การบันทึกแบบละเอียด ได้แก่ การบันทึกแบบละเอียด ภายหลังจากการบรรรสนเสร็จสิ้น โดยใช้อุปกรณ์เสริมได้แก่ เทปบันทึกเสียง

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มคนที่หลากหลายในจังหวัดนครปฐม ได้แก่

(1) ผู้ประกอบการในการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ (Social Entrepreneur)

"ผู้ประกอบการ คือ บุคคลที่แสดงให้เห็นว่าเป็นคนที่มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ สามารถที่จะจัดระบบสังคมและกลไกทางเศรษฐกิจเพื่อเปลี่ยนทรัพยากรและสถานการณ์ ให้เป็นสิ่งที่มีความหมายอย่างแท้จริง และก็มีความพร้อมที่เสี่ยงทั้งได้ผลสำเร็จและล้มเหลว"

ในที่นี้ ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน กลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง

(2) ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ได้แก่ ตัวแทนจากภาคต่างๆ ดังนี้

- ชมรมธนาคารจังหวัดนครปฐม ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ
- สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดนครปฐม
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2
- ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

- สำนักงานสรรพากรพื้นที่นครปฐม
- โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์
- โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยนครปฐม
- มหาวิทยาลัยคริสเตียน
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม
- วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม
- สำนักงานเกษตรจังหวัด
- สำนักงานประกันสังคม
- ชุมชนปฐมอโคก
- โรงเรียนวัดศาลวัน
- โรงเรียนวัดไร่ขิง
- โรงพยาบาลเทพากร
- โรงเรียนอนุบาลนครปฐม
- ชมรมรักษาสีงแวดล้อม
- โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

(3) เด็กและเยาวชน ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ดังนี้

- โรงเรียนเทศบาล 3 (สระกระเทียม)
- โรงเรียนวัดโคกพระเจดีย์
- โรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ)
- โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
- โรงเรียนปรีดารามวิทยาคม
- โรงเรียนวัดท่าพูด (นครผลประชานุกุล)
- โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- โรงเรียนวัดห้วยจรเข้มหาวิทยาคม
- โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์
- โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา

แผนการดำเนินงาน

กำหนดให้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการวิจัยของโครงการเพื่อลูกหลานไทย เพื่อนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นในช่วงท้ายโครงการ
2. ใช้การประชุมเป็นเวที Dialogue เพื่อสร้างทีมงานร่วมกันอย่างแท้จริงระหว่างนักวิจัยกับชุมชน
3. การจัดเวที Dialogue ระหว่างนักวิจัยกับชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง
4. จัดทำรายงานความก้าวหน้า 1 ฉบับ
5. จัดทำรายงานแบบปฏิบัติการและกลไกการสร้างหน่วยจัดการความรู้ที่ยั่งยืนในพื้นที่ 1 ฉบับ
6. สร้างหน่วยจัดการความรู้ในพื้นที่ 1 หน่วย
7. สร้างกลุ่มแกนนำที่มีศักยภาพและมีจิตสำนึกในการสานต่อระบบการทำงาน จำนวน 8 – 10 คน

ผลการดำเนินงาน

จะเห็นได้ว่าการดำเนินการวิจัยของโครงการเพื่อลูกหลานไทยนั้น ได้มีการดำเนินงานมาตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2546 - มีนาคม 2548 พบว่าสามารถปรากฏผลสำเร็จการดำเนินงานในส่วนต่างๆ ดังนี้

1. การสร้างหน่วยจัดการโครงการประจำจังหวัดนครปฐม

ซึ่งมีชื่อ – ที่อยู่ ปรากฏทางด้านล่าง

ศูนย์ประสานงานองค์การเอกชนประจำจังหวัดนครปฐม (ศอน.)

เลขที่ 17/6 หมู่ 3 ต. ศีระทอง อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม 73120

โทรศัพท์ 0-3433-8655, 0-3433-9490-4 โทรสาร 0-3433-86542

2. การกำหนดให้มีคณะผู้บริหารจัดการโครงการ ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการและปฏิบัติการ ดังนี้

ฝ่ายบริหาร ทำหน้าที่บริหารโครงการ เช่น กำหนดนโยบาย แนวทาง มีการจัดองค์ประกอบ (Function) ให้ฝ่ายจัดการสามารถทำงานได้คล่องตัวมากขึ้น

ฝ่ายจัดการและปฏิบัติการ ทำหน้าที่วางแผน (Planning) รับนโยบายจากฝ่ายบริหาร

- จัดให้มีฝ่ายเลขานุการของโครงการ (Staffing) คือ หน่วยจัดการและปฏิบัติการของโครงการ โดยกรมอบหมายงานให้ฝ่ายเลขานุการ นำไปปฏิบัติงานตามแผน (Directing & Control)

- ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้าน 4M (Man, Money, Material and Machine) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินโครงการ ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นความสำเร็จร่วมกันภายใต้ข้อจำกัดทางความคิดของปัจเจกบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน ทั้งด้านความรู้ ฐานะ อาชีพ ประสบการณ์ สถานะทางสังคมและวิถีชีวิตที่ต่างกัน

3. การสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในแต่ละครั้งได้ใช้กระบวนการ “บรรสาน” ในการพูดคุย โดยให้ทุกคนพูดคุยและอยู่ภายใต้วัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งโครงการได้รวบรวมรายงานการบรรสานได้ทั้งหมด 6 ครั้ง ประกอบด้วย

- (1) การบรรสานของกลุ่มนครปฐม 1 ครั้งที่ 1 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 3.2)
- (2) การบรรสานของกลุ่มนครปฐม 1 ครั้งที่ 2 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 3.3)
- (3) การบรรสานของกลุ่มนครปฐม 2 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 3.4)
- (4) การบรรสานของกลุ่มนครปฐม 3 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 3.5)
- (5) การบรรสานของกลุ่มนครปฐม 4 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 3.6)
- (6) การบรรสานของกลุ่มนครปฐม 5 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 3.7)
- (7) การบรรสานของกลุ่มนครปฐม 1-3 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 3.8)

4. การสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนโครงการกลุ่มแกนนำที่มีศักยภาพ และมีจิตสาธารณะในการสานต่อกระบวนการทำงาน (ดูรายชื่อสมาชิกเครือข่ายในภาคผนวก 3.9)

โครงการเพื่อลูกหลานไทย จัดประชุมกลุ่มเครือข่ายโครงการเพื่อลูกหลานไทย กลุ่มนครปฐม 1 ถึง กลุ่มนครปฐม 5 เป็นระยะ สิ่งที่โครงการฯ ตระหนักอยู่เสมอ นั่นคือ การสานต่อแนวคิดของโครงการฯ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายในระยะสั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ การสร้างกลุ่มแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีศักยภาพ ถึงแม้จะเป็นเพียงกลุ่มคนเล็กๆ แต่เป็นกลุ่มคนที่เปี่ยมไปด้วยจิตสาธารณะที่มีความมุ่งมั่นอันแรงกล้า ปวารณาให้จังหวัดนครปฐมมีการพัฒนาที่ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน เพื่ออนาคตของลูกหลานไทยเรา

ดังนั้น คณะทำงานโครงการฯ จึงร่วมกันวางแผนเพื่อสานต่อเจตนารมณ์ดังกล่าว โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกอาสาสมัคร บุคคลที่จะเข้าร่วมการสัมมนา “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” กระบวนการสรรหาแนวคิดในการสัมมนา การเลือกสถานที่ในการสัมมนา ที่เน้นบรรยากาศสบายๆ เหมือนการไปพักผ่อนดูหนังให้เหมือนการ

สัมมนาทั่วไป เน้นความเป็นกันเอง เพราะคณะทำงานคำนึงอยู่เสมอว่า บรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ จะทำให้กระบวนการทางความคิดสั้นไหลได้ดี การพูดคุยจะเป็นไปในรูปแบบธรรมชาติสบายๆ

ด้วยองค์ประกอบเหล่านี้ การสัมมนาจึงถูกกำหนดขึ้น ณ คำแสด ริเวอร์แคว รีสอร์ท จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 3-4 มีนาคม 2548 เป็นเวลา 2 วัน 1 คืน โดยได้เรียนเชิญท่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มากด้วยประสบการณ์ ซึ่งหลายๆ ท่านรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี ได้แก่ ดร.วิสุทธิ วิทย์ฐานกรณ์ และคุณอดิสร พวงชมพู กอปรกับมีผู้ที่สนใจเข้าร่วมสัมมนาในครั้งนี้ทั้งสิ้น 39 คน จากกลุ่มคนที่หลากหลาย ประกอบด้วย กลุ่มธุรกิจชุมชน กลุ่ม OTOP กลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลาง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ รวมทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นลูกหลานไทยตัวจริงของเรานั่นเอง กระบวนการสัมมนา มีหลากหลายรูปแบบ มีทั้งรูปแบบการพูดคุยที่เรียกว่า "บรรณาน" และ "สุนทรียสนทนา" รูปแบบดังกล่าวหลายท่านคุ้นเคยและรู้จักกันดี อีกหลายๆ ท่านยังรู้สึกว่าเป็นสิ่งใหม่ ยังไม่คุ้นเคย แต่ต่างก็พร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกันอยู่เสมอ ภายใต้วัฒนธรรมแบบครอบครัว

กระบวนการหนึ่ง ซึ่งนำมาใช้ในการค้นหาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ คือ การระดมแนวคิด เพื่อค้นหาโจทย์ทางความคิดร่วมกัน ระหว่างกลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยมีวัฒนธรรมในการพูดคุยที่สำคัญ คือ ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ในการนำเสนอความคิดเห็นภายในกลุ่ม ดังนั้น บรรยากาศในการพูดคุย ทุกคนจึงเคารพและให้เกียรติทางความคิดซึ่งกันและกัน ไม่มีการฆ่าความคิดกัน โดยมีกระบวนการสำคัญคือ การสรุปประเด็นการพูดคุยของทุกความคิดออกมาให้เห็นได้เด่นชัด จนทำให้เกิดการสั้นไหลทางความคิดที่หลากหลาย

การบริหารจัดการร่วมกันที่โครงการฯ ใช้มาอยู่ตลอด คือ ABCI (Academy, Business and Community Integration) นอกจากนี้ยังมี บรรณาน (บรรจบ และสานต่อ) เพราะเรื่องในโลกนี้มีมากมาย หลายมิติ ต้องนำมาบรรจบให้ได้ และต้องสานให้เกิดประโยชน์ขึ้นมา การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้พูดในสิ่งที่ตัวเองอยากพูด ถือเป็นคุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่ต้องเข้าใจและรู้เทคนิคเหล่านี้ จึงจะทำงานได้ผล"

1.2 การพัฒนาข่ายการวิจัยและศักยภาพการวิจัย

1.2.1 โครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานวิจัยชุมชนเรื่องศักยภาพและทุนท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานวิจัยเชิงพื้นที่ เรื่องศักยภาพและทุนท้องถิ่นนครปฐมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการประสานงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการเครือข่ายวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน – แม่กลอง ซึ่งมีมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นแกนบริหารหลัก โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศฯ นี้เป็นการขยายผลต่อขึ้นมาจากงานพัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศเพื่อการพัฒนา โดยมีหลักการจัดทำโครงการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพและทุนท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมและพัฒนาข้อมูลเรื่องใหม่ขึ้นเพิ่มเติม อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์และสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ผู้ใช้สามารถเรียกสืบค้นได้เป็นรายการ มีรายละเอียดของข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้จะต่างกับข้อมูลในปีแรกซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐาน แสดงถึงบริบทภาพรวมขนาดใหญ่ของพื้นที่

ประการที่สอง ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกระบวนการวิจัย และเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของนักวิจัยในโครงการลักษณะการทำงานแบบข้ามสาขา(Transdisciplinary) และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Participatory approach) ตามแนวคิดของเครือข่ายการวิจัยบูรณาการนี้ ทำให้การทำงานต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลจากหลายภาคส่วน โดยในแต่ละส่วนจะมีกิจกรรม ความสนใจและการใช้เวลาที่แตกต่างกัน แม้ว่าส่วนต่างๆ จะมาร่วมทำงานด้วยความมุ่งหมายที่มีเป้าประสงค์เดียวกันแต่ในการปฏิบัติภาคสนามนั้นยังปรากฏมีความซับซ้อนอยู่ในหลายส่วนของการดำเนินการในเรื่องนี้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถเข้าไปช่วยในการทำงานให้เป็นเครือข่ายได้ โดยเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารและเพิ่มความสามารถในการผลิตและจัดเก็บเนื้อหาข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย ซึ่งจะมีความประหยัดและสามารถใช้จัดทำเป็นสื่อได้หลากหลายรูปแบบ (Multimedia) นอกจากนี้ เป็นเครื่องมือที่จะติดต่อออกไปสู่แหล่งความรู้ภายนอกชุมชน และเผยแพร่ความรู้จากภายในชุมชนสู่ภายนอก

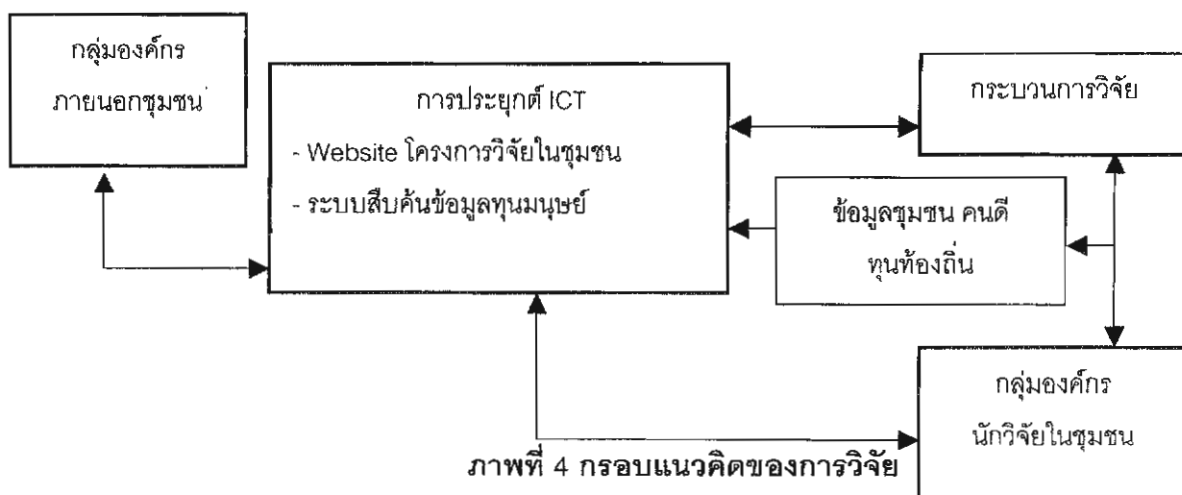
โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ มีขอบเขตการทำงานหลักร่วมกับโครงการอีก 3 โครงการ คือ 1) โครงการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น 2) โครงการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่ และ 3) โครงการเพื่อลูกหลานไทย โดยเป็นการร่วมกันพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อใช้งานตาม

ความต้องการของโครงการทั้งสามข้างต้น หลังจากนั้น หากเมื่อเริ่มใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว พบว่าระบบสารสนเทศเหมาะสมกับส่วนงานอื่นของเครือข่ายการวิจัยบูรณาการ ก็สามารถขยายผลประโยชน์ต่อไปได้อีก ซึ่งโครงการที่เกี่ยวข้องได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อหารือเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการของระบบสารสนเทศ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 4.1)

กรอบแนวคิด

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมศักยภาพด้านการศึกษาและการวิจัย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในกระบวนการวิจัย เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยเพิ่มช่องทางในการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในส่วนต่างๆ ได้ในขอบเขตกว้างขวาง พร้อมทั้งยังติดต่อกับแหล่งความรู้ข้อมูลในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ และระดับโลกได้

เนื้อหาในระบบสารสนเทศจะเน้นเรื่องเกี่ยวกับบุคลากรในท้องถิ่น สภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่สามารถเชื่อมโยงให้เห็นถึงวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ที่อยู่ร่วมและปรับตัวกับสภาพแวดล้อมทั้งด้านทางกายภาพ และวัฒนธรรม ซึ่งเน้นให้มีการจัดเก็บและสร้างข้อมูลใหม่ที่บอกเล่าเรื่องของท้องถิ่นที่เป็นข้อมูลที่ได้ยากจากแหล่งข้อมูลอื่นทั่วไปโดยสามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมในแผนภาพที่ 4

วัตถุประสงค์

1. พัฒนาระบบสารสนเทศที่สนับสนุนกระบวนการวิจัยแก่ 3 โครงการหลัก ได้แก่โครงการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น โครงการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่ และโครงการเพื่อลูกหลานไทย

2. เพิ่มศักยภาพนักวิจัยในโครงการและนักวิจัยในชุมชนในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการศึกษาและการวิจัย
3. นำข้อมูลจากงานวิจัยเผยแพร่สู่สาธารณะโดยผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุมชนสามารถใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนาของชุมชนได้ต่อไป เช่น การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
2. นักวิจัยได้รับทราบบทเรียนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนหรือเพิ่มศักยภาพในกระบวนการวิจัย
3. ฐานข้อมูลศักยภาพและทุนท้องถิ่นในพื้นที่ขอบเขตการศึกษาของโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่จะได้รับประโยชน์

หน่วยงานที่ได้รับประโยชน์ คือ กลุ่มนักวิจัยภายใต้โครงการทั้ง 3 โครงการที่เกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ ศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชนนครปฐม โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครปฐมอย่างน้อย 6 โรงเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม กลุ่มเกษตรกรเกษตรยั่งยืน กลุ่มองค์กรด้านศาสนา กลุ่มด้านสื่อเพื่อการเรียนรู้ทางสังคม กลุ่มด้านวัฒนธรรมและดนตรี กลุ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหน่วยงานด้านสาธารณสุข

วิธีการและกลไกการดำเนินงาน

การดำเนินการวิจัยในโครงการนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการเข้าร่วมทำกิจกรรมในขั้นตอนกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ (Information system development process) ซึ่งใช้วิธีการพัฒนาระบบแบบการทำต้นแบบ (Prototyping)

นักวิจัยของโครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศฯ จะทำหน้าที่เป็นนักวิเคราะห์ระบบและพัฒนาโปรแกรม ส่วนนักวิจัยในโครงการทั้ง 3 โครงการ คือ โครงการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชน และศักยภาพท้องถิ่น โครงการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่ และโครงการเพื่อลูกหลานไทย จะมีบทบาทเป็นผู้ใช้งานของระบบสารสนเทศ ซึ่งจะเป็นผู้ใช้งานเองโดยตรงหรือเป็นสื่อชักนำให้นักวิจัยในท้องถิ่นร่วมใช้ รวมทั้งผู้ที่มาจากภายนอกโครงการวิจัยสามารถเข้ามาใช้งานระบบสารสนเทศได้

วิธีการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบการทำต้นแบบ (Prototyping) มีขั้นตอนการทำงาน 5 ขั้นตอน คือ

1. การตรวจสอบเบื้องต้น (Preliminary investigation) นักวิจัยหลักศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับปัญหาหรือโอกาสที่เกิดขึ้นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการใช้ประโยชน์และพัฒนาระบบสารสนเทศ

2. การวิเคราะห์ความต้องการ (Requirement analysis) นักวิจัยหลักเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งานว่าต้องการระบบแบบใด และสารสนเทศชนิดใด

3. การออกแบบระบบ (System design) เมื่อทราบความต้องการเกี่ยวกับระบบแล้ว จึงออกแบบระบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และสภาพแวดล้อมของการทำงาน

4. การจัดหาระบบ (System acquisition) พิจารณาเกี่ยวกับประเภทของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และการบริการต่างๆ ที่จำเป็นจะต้องมีการติดตั้ง

5. การติดตั้งเพื่อใช้งานและบำรุงรักษา (System implementation and maintenance) เป็นการติดตั้งระบบเพื่อการใช้งาน และปรับปรุงระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ โดยผู้ใช้ได้รับการอบรมเพื่อให้เข้าใจและสามารถใช้ระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพหลังการติดตั้ง

ทั้งนี้ คณะนักวิจัยหลักที่ทำการวิเคราะห์ระบบและพัฒนาโปรแกรมจะพัฒนารูปแบบระบบที่เป็นระบบต้นแบบ (Prototype) ขึ้นมาอย่างรวดเร็วในช่วงหลังจากการเก็บความต้องการของผู้ใช้ จากนั้นจึงเปิดให้ผู้ใช้เข้าร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทดลองใช้งานระบบต้นแบบ หลังจากนั้นจึงได้มีการวิเคราะห์ระบบและพัฒนาโปรแกรมเพื่อที่จะปรับแก้ระบบต้นแบบจนกระทั่งผู้ใช้เกิดความพอใจกับระบบงาน

กระบวนการพัฒนาแบบนี้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นตลอดกระบวนการพัฒนาและสามารถได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ในช่วงระหว่างการทดลองใช้งาน และสามารถนำไปใช้งานได้จริงเมื่อระบบสมบูรณ์ ซึ่งระบบนี้เหมาะกับผู้ใช้ที่ไม่มีความรู้เรื่องประเภทของข้อมูลหรือความสามารถของระบบ หรือมีความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้ระบบผิดพลาดมีสูง

คณะนักวิจัยวิเคราะห์ระบบและพัฒนาโปรแกรมใช้วิธีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การเข้าร่วมประชุม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารบททบทวนวรรณกรรม และแผนภูมิการไหลเวียนข้อมูล (Data flow diagram)

เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศ มีดังนี้

1) ระบบสารสนเทศ

Microsoft Visual Studio.net 2003 Edition เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโปรแกรมของบริษัท Microsoft ที่ได้รับความนิยมมาก โดยพัฒนาตามพื้นฐานของ .Net Framework ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาโปรแกรมแบบ

ใหม่ภายใต้หลักการของ Object Oriented Programming (OOP) ซึ่ง .Net ยินยอมให้ผู้พัฒนาสามารถพัฒนาโปรแกรมด้วยภาษาอะไรก็ได้ที่ .Net รู้จัก และยังอำนวยความสะดวกในการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ผ่านเว็บไซต์อีกด้วย ทั้งนี้ ภาษาที่ใช้ในการพัฒนาระบบงานนี้คือ Visual Basic.net ซึ่งเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความสามารถสูง

2) ระบบฐานข้อมูล

ระบบฐานข้อมูล PostgreSQL 8.0 ฐานข้อมูลที่มีความสามารถสูงและมีความรวดเร็วในการค้นหาข้อมูล ทั้งนี้ สามารถเก็บข้อมูลที่เป็นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (Spatial) ไว้ในฐานข้อมูลโดยตรง ด้วยฟังก์ชันเพิ่มเติมที่เรียกว่า PostGIS 0.9.1 ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างมากในการที่จะสืบค้นข้อมูลร่วมกันระหว่างระบบสารสนเทศและระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

3) ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

ระบบงานนี้ได้พัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อนำมาเชื่อมต่อกับระบบสารสนเทศ โดยใช้โปรแกรม Minnesota MapServer ซึ่งมีความสามารถในการแสดงข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยข้อมูลที่แสดงนั้นสามารถแสดงได้ทั้งข้อมูลลายเส้น (Vector) เช่น ถนน ขอบเขตการปกครอง แม่น้ำ เป็นต้น และข้อมูลรูปภาพ (Raster) เช่น ภาพถ่ายดาวเทียม ภาพถ่ายทางอากาศ เป็นต้น

การใช้งานโปรแกรมสามารถใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ โดยที่ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องติดตั้งโปรแกรมเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิศาสตร์เพิ่มเติมแต่อย่างใด ผู้ใช้สามารถที่จะย่อ ขยายแผนที่หรือเรียกดูข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ มาแสดงประกอบได้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ลำดับ	กิจกรรม	เดือน (ต.ค.46-ก.ย.47)											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	ศึกษาโครงสร้างฐานข้อมูล GIS, MISและทรัพยากรที่มีอยู่ด้าน HW, SW, Database Management Systemและบุคลากรของโครงการ ทำจีน- แม่กลอง	*	*										
2	การวิเคราะห์ความต้องการข้อมูล และรูปแบบการจัดเก็บข้อมูล		*	*	*								
3	การออกแบบระบบฐานข้อมูล				*	*							

4	การจัดทำโปรแกรมเพื่อบันทึกข้อมูล					*	*						
5	การทดลองใช้ระบบงาน						*	*					
6	การจัดทำคู่มือการใช้ระบบงานของผู้ใช้											*	*
7	การจัดคู่มือการใช้ระบบของผู้ดูแลระบบ											*	*
8	การจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญโปรแกรมและออกแบบฐานข้อมูล			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
9	การบันทึกข้อมูลลงฐานข้อมูล และตรวจสอบข้อมูล							*	*	*	*		
10	การทดลองใช้ระบบสุดท้ายและการส่งมอบงาน											*	*
11	การประเมินผลโครงการ								*				*

แผนการดำเนินงาน

กำหนดให้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดทำรายงานความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมงานวิจัยในชุมชน จำนวน 1 ฉบับ
2. การจัดทำฐานข้อมูลจำนวน 1 ฐาน
3. การพัฒนาฐานข้อมูลต่อเนื่องจำนวน 1 ฐาน
4. การจัดฝึกอบรมการใช้ฐานข้อมูลและการจัดเก็บฐานข้อมูลจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง

ผลการดำเนินงาน

1. การวิเคราะห์ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมงานวิจัยในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ระบบสารสนเทศจากนักวิจัยในโครงการและนักวิจัยร่วมผู้อยู่ในท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษา ประมวลเป็นความต้องการของระบบเรียกว่า "ระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นนครปฐม" โดยมีระบบย่อยและความสามารถทำหน้าที่ ดังนี้

- 1.1 ระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น จัดเก็บ สืบค้น ทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นมีฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น

- 1.5 ระบบตรวจสอบสิทธิ์ของผู้เข้าใช้ระบบเพื่อการรักษาความปลอดภัย

สรุปเป้าหมายการใช้งานและแนวคิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโครงการ ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปเป้าหมายการใช้งานและแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
ในโครงการ

เป้าหมาย	ICT ที่ใช้	แนวคิด
1. การเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของนักวิจัยโครงการ		
การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้ (ระหว่างนักวิจัย และบุคคลภายนอก)	- เว็บไซต์ของระบบเผยแพร่ข้อมูลจากโครงการวิจัย - เครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต	- ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ - จัดเตรียมเครื่องมือและพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้
การค้นคว้าข้อมูล	- เครือข่ายอินเทอร์เน็ต	- เสริมทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต
การแบ่งปันข้อมูล	- ระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น - ระบบคนมีคุณค่า - ระบบเผยแพร่ข้อมูลจากโครงการวิจัย - ระบบการบริการข้อมูลแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต	- เสริมความเข้าใจเรื่องการจัดทำข้อมูลจากท้องถิ่น - เสริมทักษะการจัดทำเว็บเพจ - จัดทำระบบงานและฐานข้อมูลสำหรับสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลจากงานวิจัย
2. การบริหารโครงการวิจัย		
การสื่อสารข้อมูล	- เครือข่ายอินเทอร์เน็ต – ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (email)	- เสริมทักษะการติดต่อสื่อสารผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
การจัดเก็บ & สืบค้นข้อมูลรายงานวิจัย	- ระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น	- จัดทำระบบงานและฐานข้อมูลสำหรับสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลจากงานวิจัย

	- ระบบคนมีคุณค่า	
	- ระบบการบริการข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต	
3. การเผยแพร่รายงานวิจัย	- ระบบการบริการข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต	- จัดทำระบบงานที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลงานวิจัยที่เปิดโอกาสให้มีการโต้ตอบระหว่างผู้ส่งกับ ผู้รับข้อมูลได้
	- ระบบเผยแพร่ข้อมูลจากโครงการวิจัย (เวบบอร์ดและการให้สำเนาข้อมูล)	
4. การผลักดันสู่กระบวนการนโยบาย	- ปัจจุบันยังไม่มี -	- เสริมทักษะการใช้ ICT ให้กับ นักวิจัย เพื่อในระยะต่อไปจะสามารถทำงานการผลักดันสู่กระบวนการนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การตรวจสอบสิทธิ์ของผู้ใช้	- ระบบ ตรวจสอบสิทธิ์ของผู้เข้าใช้ระบบ	- เพื่อการรักษาความปลอดภัย

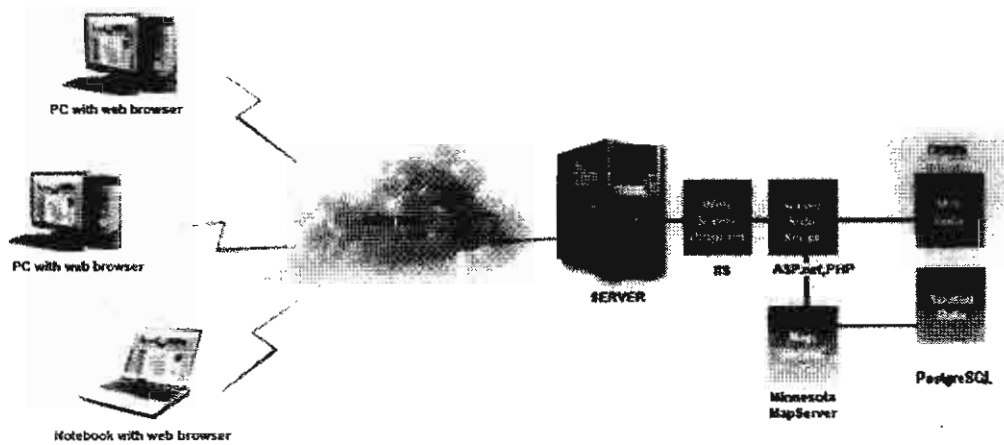
2. การออกแบบระบบด้านเทคนิค

เมื่อทราบความต้องการระบบสารสนเทศแล้วจึงออกแบบรายละเอียดด้านเทคนิคของระบบสารสนเทศ และกำหนดใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ดังนี้

2.1 สถาปัตยกรรมของระบบ

ระบบทะเบียนศักยภาพทุนท้องถิ่น มีผู้ใช้งานซึ่งเป็นนักวิจัยที่กระจายทำงานตามที่ตั้งต่างๆ ของจังหวัด การออกแบบระบบจึงต้องออกแบบให้รองรับการทำงานจากสถานที่ใดก็ได้ จึงได้พิจารณาใช้แนวทางของระบบอินเทอร์เน็ตในการพัฒนา โดยมีเครื่องแม่ข่ายอยู่ที่ใดที่หนึ่งซึ่งทำการต่ออินเทอร์เน็ตตลอดเวลา และให้เครื่องลูกข่ายซึ่งอยู่ที่ใดก็ได้ทำการเชื่อมต่อเข้าสู่อินเทอร์เน็ตและเข้ามาใช้งานระบบที่เครื่องแม่ข่าย ดังแสดงในแผนภาพที่ 5

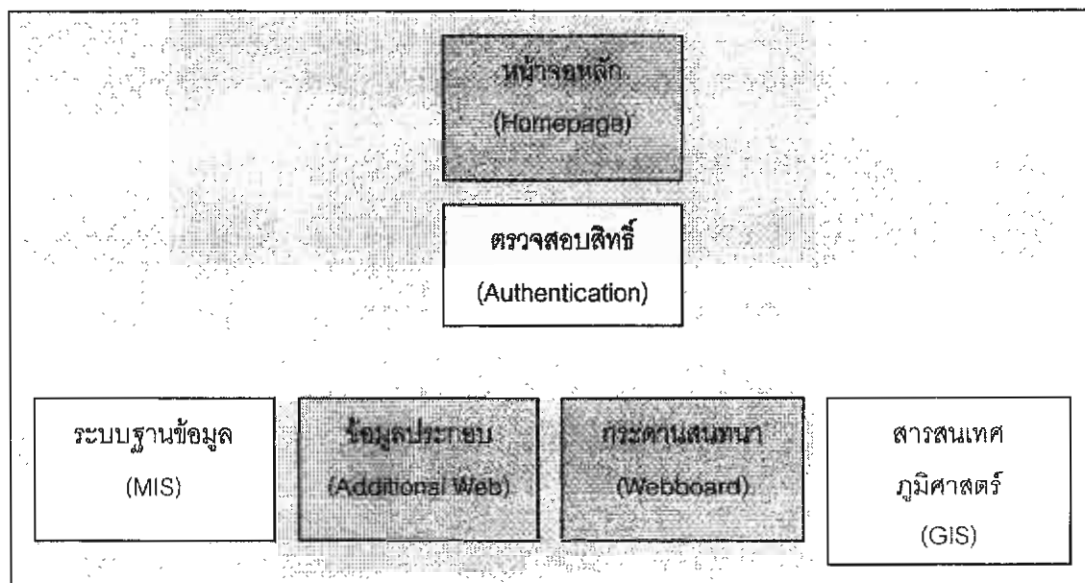
นอกจากนี้การออกแบบระบบแบบอินเทอร์เน็ตยังมีประโยชน์ในการเผยแพร่ข้อมูลในระบบให้กับผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาค้นคว้าข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตได้

ภาพที่ 5 สถาปัตยกรรมของระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นนครปฐม

2.2 โครงสร้างของระบบ

ระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นนครปฐม มีองค์ประกอบหลัก 6 ส่วน ดังแผนภาพที่ 3

ภาพที่ 6 องค์ประกอบของระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น

จากแผนภาพที่ 6 อธิบายรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

- (1) หน้าจอหลักของระบบ (Home Page)

เมื่อผู้ใช้งานเข้าสู่ระบบบริการข้อมูลเว็บของเครื่องแม่ข่าย ผู้ใช้จะพบหน้าจอแรกคือหน้าจอนี้ โดยการออกแบบหน้าจอหลักของระบบนั้นจะต้องให้หน้าจอนี้ประกอบด้วย สารบัญเพื่อเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ในระบบ นอกจากนั้นหน้าจอหลักควรจะมีการแสดงข้อมูลจากส่วนต่างๆ ในระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงล่าสุด เพื่อให้ผู้ใช้งานได้รับทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของข้อมูล และทำให้ระบบมีความทันสมัยอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่นการแสดงผลข่าวสารล่าสุด การแสดงข้อมูลในกระดานสนทนาล่าสุด เป็นต้น

(2) ระบบตรวจสอบสิทธิ์ (User Authentication)

ผู้ใช้งานระบบนี้จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ใช้ทั่วไปซึ่งเป็นผู้ที่สนใจจะเข้ามาทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในระบบ และอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มผู้ดูแลข้อมูล ซึ่งจะมีสิทธิ์เพิ่มเติมในการปรับปรุง เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง แก้ไขข้อมูลในระบบ ซึ่งทำให้ต้องมีส่วนในการตรวจสอบสิทธิ์ กรณีที่เป็นผู้ใช้กลุ่มผู้ดูแลข้อมูล ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีรหัสผู้ใช้ (Username) และรหัสผ่าน (Password) ถูกต้องตามที่กำหนดไว้เท่านั้นจึงจะมีสิทธิ์ที่จะทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลภายในระบบได้

(3) ระบบฐานข้อมูลทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นนครปฐม

เป็นองค์ประกอบหลักของระบบทั้งหมด ซึ่งจะเป็นส่วนที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลในฐานข้อมูลทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น โดยจะแบ่งเป็นข้อมูลต่างๆ ดังนี้

- ข้อมูลบุคคล
- ข้อมูลองค์กร/กลุ่ม/ชมรม
- ข้อมูลภูมิปัญญา
- ข้อมูลท่องเที่ยว

โดยข้อมูลแต่ละส่วนจะประกอบด้วยข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ซึ่งจะแสดงในส่วนของการออกแบบฐานข้อมูลต่อไป นอกจากนี้ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้สามารถมีข้อมูลประกอบเพิ่มเติมในรูปแบบต่างๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

(4) กระดานสนทนาและกระดานแสดงภาพ (Webboard and Photoboard)

ระบบอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมในการใช้งานอินเทอร์เน็ต คือ ระบบกระดานสนทนา (Webboard) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ โดยเริ่มจากมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำการเปิดประเด็นที่ต้องการพูดคุยหรือหารือกัน หากมีผู้สนใจในประเด็นดังกล่าวแล้วก็สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นร่วมไปกับประเด็นดังกล่าวได้

นอกจากนี้กระดานสนทนายังสามารถประยุกต์ใช้ในรูปแบบของกระดานแสดงภาพ (Photoboard) ซึ่งมีการเปิดประเด็นโดยมีรูปประกอบและผู้ที่เปิดข้อมูลนั้นทำการอธิบายในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาพนั้นๆ โดยสามารถให้ผู้อื่นมาแสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกับกระดานสนทนาทั่วไปได้เช่นกัน ทั้งนี้ระบบกระดานแสดงภาพนี้มีหลักการเหมือนกับวิธีการวิจัยของผู้วิจัยที่เรียกว่า Photo Novella ทางผู้ออกแบบระบบจึงได้พิจารณาเพิ่มความสามารถในส่วนของกระดานแสดงภาพเข้าไปในระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นด้วย

(5) หน้าจอเว็บเพจข้อมูลประกอบ (Additional Content Webpage)

นอกจากระบบจะแสดงข้อมูลทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นเป็นข้อมูลหลักแล้ว ผู้วิจัยอาจต้องการเผยแพร่ข้อมูลประกอบอื่นๆ ด้วย เช่น ข้อมูลงานวิจัย กระบวนการวิจัยต่างๆ หรือแสดงข้อมูลนักวิจัย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบนี้

ผู้ออกแบบระบบจึงได้พัฒนาให้ระบบสามารถแสดงข้อมูลประกอบเพิ่มเติมได้ทั้งข้อความและภาพประกอบ ทั้งนี้ นักวิจัย และผู้ใช้งานกลุ่มผู้ดูแลระบบจะสามารถสร้างข้อมูลเว็บเพจประกอบได้โดยง่าย โดยทำงานผ่านระบบจัดการข้อมูล (Content Management System) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างข้อมูลเนื้อหาเว็บเพจได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องรู้รายละเอียดของภาษาที่ใช้ในการเขียนเว็บเพจแม้แต่อย่าง

(6) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System)

การแสดงผลข้อมูลนั้นนอกจากจะแสดงผลในรูปแบบของระบบฐานข้อมูลแล้ว อาจจะมีการแสดงผลข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ที่เรียกว่าสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยสามารถแสดงผลพิกัดของข้อมูลในรูปแบบของแผนที่ซึ่งจะสามารถแสดงข้อมูลที่มีนัยเกี่ยวกับพื้นที่ได้ นอกจากนี้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่ทำการพัฒนาขึ้นนั้นจะต้องสามารถเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นได้เช่นกัน

(7) รายงาน (Report)

เป็นส่วนของการแสดงผลข้อมูลโดยสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary) ซึ่งแสดงผลข้อมูลในรูปแบบของกราฟ และตารางข้อมูล โดยรายงานที่ได้จัดทำขึ้นเป็นรายงานสรุปจำนวนภูมิปัญญาแยกตามประเภท

2.3 การออกแบบเทคโนโลยีที่ใช้ในโครงการ

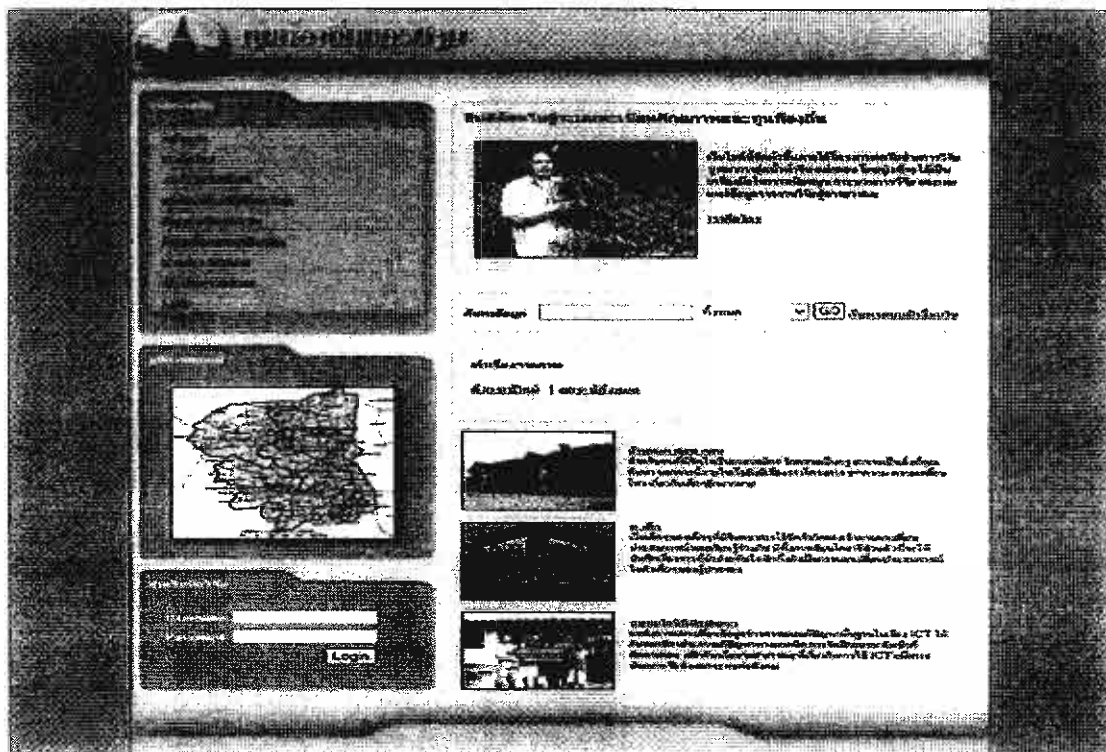
ระบบนี้พัฒนาด้วยสถาปัตยกรรมโปรแกรมประยุกต์ผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ทั้งข้อมูลและระบบงานจะรวมอยู่ที่จุดศูนย์กลางเพียงจุดเดียว จึงง่ายต่อการดูแลรักษา และพัฒนาเพิ่มเติมความสามารถในอนาคต

การใช้งานนั้น ผู้ใช้จะสามารถใช้งานผ่านระบบอินเทอร์เน็ตทั่วไป โดยใช้เพียงโปรแกรมเว็บเบราว์เซอร์ (Web browser) ที่ใช้ในการเปิดเว็บไซต์เข้ามาใช้งานระบบงาน

ระบบงานโปรแกรมประยุกต์ผ่านอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันมีความสามารถมากมายจนกล่าวได้ว่าเกือบจะเทียบเท่าโปรแกรมแบบเดิม สามารถที่จะติดต่อกับฐานข้อมูลเพื่อทำการสืบค้น หรือปรับปรุงข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตได้ และในระบบงานนี้สามารถที่จะเชื่อมต่อกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อการแสดงผลข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้

ทั้งนี้เทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ สำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศใช้ Microsoft Visual Studio.net 2003 Edition สำหรับระบบฐานข้อมูลใช้ PostgreSQL 8.0 สำหรับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ใช้ Minnesota MapServer

การออกแบบหน้าจอเป็นส่วนสำคัญของระบบสารสนเทศเพราะเป็นส่วนที่ใช้ติดต่อกะหว่างระบบสารสนเทศกับผู้ใช้ โดยมีหลักการทำงานให้ผู้ใช้งานสามารถใช้การได้โดยง่ายมีหัวข้อให้เข้าถึงเนื้อหาได้ชัดเจน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 4.2)

ภาพที่ 7 ออกแบบหน้าจอสำหรับหน้าแรกของระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น

3. การออกแบบฐานข้อมูล

ระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นนี้มีการออกแบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (RDBMS – Relational Data Base Management System) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1. ฐานข้อมูลระบบศักยภาพและทุนท้องถิ่นนครปฐม

รายละเอียดพจนานุกรมข้อมูล (Data Dictionary) ของฐานข้อมูลระบบศักยภาพและทุนท้องถิ่นนครปฐม (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 4.3)

3.2. ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3.3 ฐานข้อมูลเว็บเพจ

3.4 ฐานข้อมูลผู้ดูแลข้อมูล

3.5 ฐานข้อมูลกระดานสนทนาและกระดานแสดงภาพ

4. การทดสอบระบบและการฝึกอบรม

การทดสอบระบบสารสนเทศถูกออกแบบให้มีการจัดขึ้นในคราวเดียวกับการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยในทุกการฝึกอบรมจะมีช่วงให้ผู้ใช้งานได้ทดสอบการใช้ระบบต้นแบบ รวมทั้งผู้ใช้มีโอกาสในการให้ความคิดเห็นถึงประโยชน์การใช้งานหรือข้อควรปรับแก้เพื่อให้ได้ระบบที่ตรงกับความต้องการเหมาะกับการใช้ประโยชน์เพื่อการปฏิบัติงานโดยแท้จริง โครงการจึงได้จัดการฝึกอบรมรวมจำนวน 4 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 เรื่อง "แนวคิดและหลักการฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น" ระยะเวลา 2 วัน (3 - 4 กรกฎาคม 2547) สำหรับนักวิจัยหลักที่เข้าใจวัตถุประสงค์งานวิจัย และผู้ประสานงานดูแลเรื่องเกี่ยวกับด้านข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละกลุ่มวิจัย มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 33 คน

ครั้งที่ 2 เรื่อง "แผนที่ชุมชน : การประยุกต์ใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ในการเรียนการสอนในโรงเรียน" ระยะเวลา 2 วัน (21 - 22 กรกฎาคม 2547) สำหรับนักวิจัยผู้สนใจ ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์ มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 19 คน

ครั้งที่ 3 เรื่อง "การจัดทำเว็บเพจและการบำรุงรักษาเบื้องต้น" ระยะเวลา 2 วัน (14 -15 สิงหาคม 2547) สำหรับนักวิจัยผู้สนใจ และเคยใช้งานโปรแกรมช่วยในสำนักงาน เช่น โปรแกรมประเภทไมโครซอฟท์ Words, Excel, Powerpoint (ระดับเบื้องต้นถึงระดับปานกลาง) มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 18 คน

ครั้งที่ 4 เรื่อง "การออกแบบและบำรุงรักษาฐานข้อมูลด้านเทคนิค" ระยะเวลา 3 วัน (16 -18 สิงหาคม 2547) สำหรับนักวิจัยผู้สนใจ และเคยใช้งานโปรแกรมช่วยในสำนักงาน เช่น โปรแกรมประเภทไมโครซอฟท์ Words, Excel, Powerpoint หรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านข้อมูลสารสนเทศ (ระดับเบื้องต้นถึงระดับปานกลาง) มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 26 คน

บทที่ 2

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงพื้นที่

2.1 โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนที่มีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น

โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนที่มีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น (Human Mapping) เป็นโครงการที่ปรารถนาให้เกิดการวิจัยในลักษณะการบูรณาการข้ามศาสตร์ มุ่งหมายทำลายกำแพงความเชื่อเดิมที่ว่า ความรู้ต้อง “ เกิด ” หรือ “ มีที่มา ” จากนักวิชาการเท่านั้น หรือ หน่วยจัดการความรู้ จะต้องมีการร่างหน้าตาที่เป็นทางการ อาทิ มหาวิทยาลัย สถาบันวิชาการชั้นสูง ฯลฯ เท่านั้น โครงการนี้ตั้งโจทย์การวิจัยอยู่บนฐานการพัฒนากระบวนการงานวิจัยชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการทำวิจัย โดยมีทรัพยากรบุคคลทั้งในท้องถิ่นและนักวิชาการจากร่วมมหาวิทยาลัย เด็กนักเรียน และคุณครู เป็นผู้พัฒนากระบวนการสร้างความรู้ค้นหาความรู้ใหม่ ผ่านการระดมสมองกลุ่ม ออกตามหาคำตอบร่วมกัน บันทึกไว้ด้วยเครื่องมือ Photo Novella (ภาพชีวิตลึกลับเรื่องราว) และรวบรวมความรู้ใหม่เป็นลายลักษณ์อักษรด้วยวิธีการบันทึกแบบ Ethnography ก่อนที่นักวิจัยชุมชนและนักวิจัยรุ่นใหม่ จะเรียบเรียงสรรค์สร้างอีกครั้งในเชิงวรรณกรรม

บทสรุป ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

2.1.1 นักวิจัยรุ่นจิ๋ว

นักวิจัยรุ่นจิ๋ว หรือ เด็กนักเรียนจากโรงเรียนนาร่องจำนวน 6 โรงเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น คือ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการพัฒนากระบวนการวิจัยครั้งนี้ เพราะอดีตที่ผ่านมา ตามความเชื่อเดิม ผู้ที่ได้ชื่อว่าจะสามารถตั้งโจทย์วิจัย ตั้งสมมุติฐานสำหรับแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ใหม่ จัดการความรู้ที่ตนเองค้นพบได้มีเพียงผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงเท่านั้น คงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมในแวดวงวิชาการ หันเหความเชื่อเดิมของตนมามองว่ากลุ่มเด็กนักเรียนตัวเล็ก ๆ อายุน้อย ๆ ยังไม่บรรลุนิติภาวะเหล่านี้ ก็มีคุณสมบัติของการเป็นนักวิจัย เช่นกัน ถ้าระบบการศึกษามีพื้นที่ให้เด็ก ๆ รู้จักตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็นและผลิตพลังความคิดสร้างสรรค์อันสดใสใหม่

ตลอดระยะเวลา 1 ปี พลังซ่อนเร้นของเด็ก ๆ นักวิจัยรุ่นจิ๋วจากโรงเรียนนาร่องทั้ง 6 โรงเรียน จะปรากฏให้เห็นการพัฒนาการได้อย่างชัดเจน ดังนี้

กระบวนการสร้างความรู้

หลักการและเหตุผลของโครงการ Human Mapping ระบุว่า “ การวิจัยเป็นกระบวนการ ” (จากแนวคิดของ ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก) การมีกระบวนการที่ดี ทุกฝ่ายที่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ จะได้ทั้งการเรียนรู้ ได้ทั้งผลงาน ได้ทั้ง “ คน ” ที่เก่งขึ้น หากมองว่าการวิจัยคือ กระบวนการ มิใช่ เนื้อหา ก็สามารถนำกระบวนการไปใช้กับเรื่องใดๆ ก็ได้

หากพิจารณาจากข้อความเบื้องต้น ในแง่มุมของการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความรู้ของเด็กๆ นักวิจัยรุ่นจิ๋ว ต้องถือว่ามีองค์ประกอบครบทั้ง 3 ประการคือ

(1) การเรียนรู้

การเรียนรู้ที่นักวิจัยรุ่นจิ๋วได้สัมผัส จากการเข้าร่วมโครงการ Human Mapping เป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียน ในชุมชนที่โรงเรียนของตนสังกัดอยู่ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ในห้องเรียน กล่าวคือ โครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมกันหาคำตอบ จากคำถามที่ว่า “ ชุมชนของเราให้ประโยชน์อะไรบ้างแก่อำเภอ อำเภอของเราให้ประโยชน์อะไรกับจังหวัดนครปฐม จังหวัดนครปฐมให้อะไรกับประเทศไทย ” เมื่อผ่านการระดมสมองกลุ่มเด็กก็มีพื้นที่อิสระเต็มที่ ในการ วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนของตน คำตอบที่ได้จึงมิใช่การถูกครอบงำทางความคิด จากรูปแบบเดิมของระบบการเรียนการสอนในห้องเรียน การเรียนรู้ที่ดี จะต้องเริ่มจากการให้อิสระทางความคิด จินตนาการ เพราะจะเป็นแรงกระตุ้นให้การตื่นตัวและสนุกกับการคิด เพื่อค้นหาคำตอบ ซึ่งคำตอบจากการวิเคราะห์ของเด็ก สามารถนำมาจัดหัวข้อได้ เป็นแหล่งเกษตรกรรม แหล่งอาชีพแหล่งศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ

หัวข้อต่างๆ ได้กลายมาเป็นโจทย์การวิจัยตามความสนใจของเด็ก เพื่อลงไปสืบค้นหาตัวบุคคลหลักที่ทำกิจกรรมนั้นๆ

นอกจากนี้ การระดมสมองก็เป็นอีกแบบฝึกหัดหนึ่ง ที่ฝึกให้เด็กเรียนรู้ทักษะด้านการทำงานกลุ่ม กล่าวแสดงความคิดเห็น รู้จักฟังอย่างลึกซึ้ง ฝึกจับประเด็นการพูดคุย มีการรักษาเวลา และเคารพกติกาในการทำงานร่วมกัน ซึ่งกระบวนการนี้ถือเป็นส่วนสำคัญ ก่อนการลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง

ขั้นตอนการทำงานและการสัมภาษณ์พูดคุย ที่โครงการ Human Mapping กำหนดได้อธิบายการใช้กล้อง การเลือกถ่ายภาพ การวางแผนให้ทุกคนได้ถ่ายภาพ การบันทึกวัน เดือน ปี เวลา บุคคลที่ถูกถ่ายภาพ

ชื่อผู้ถ่ายภาพ หมายเหตุการทำงาน ฯลฯ เป็นอีกกลยุทธ์บายหนึ่งให้เด็กได้เรียนรู้ รู้สึกสนุกกับการทำงานกลุ่ม มีความละเอียดลออ ฝึกเป็นคนช่างสังเกต กล้าตั้งคำถาม

การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการสร้างความรู้ที่สดใหม่

(2) ผลงานของนักวิจัยรุ่นจิ๋ว

เมื่อนักวิจัยรุ่นจิ๋ว ผ่านการลงสนาม ปฏิบัติงานในพื้นที่จริงแต่ละชุมชน ที่โรงเรียนนำร่องทั้ง 6 โรงเรียน สังกัดอยู่ ผลงานที่น่ากลับมาฝากคุณครู ทั้งภาพถ่าย ข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่มีคุณค่าต่อชุมชน ขั้นตอนการทำงาน หลายชิ้นงานเปิดทัศน์ใหม่ให้กับครูผู้สอนต่อนักวิจัยรุ่นจิ๋วและบุคคลที่มีคุณค่าในชุมชน เช่น คิดว่าโครงการ Human Mapping เปิดโอกาสเปิดโลกทัศน์แก่เด็ก นักเรียน นักเรียนสามารถวิเคราะห์กล้า คิดกล้าเขียนขึ้น การทำงานที่มีชีวิตชีวา มีความรับผิดชอบของนักวิจัยรุ่นจิ๋ว ผลงานของนักวิจัยรุ่นจิ๋ว ทำให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน สภาพของชุมชนในอีกมิติหนึ่ง รู้ถึงความรู้สึกของคนในชุมชน ทุกคนในห้องถิ่นมีคุณค่าที่จะศึกษา มองหมู่บ้านมีคุณค่าขึ้น ฯลฯ

มุมมองต่างๆที่สะท้อนมาจากการทำโยนิโสมนสิการของคุณครูผู้เข้าร่วมโครงการ Human Mapping หลังจากได้สัมผัสผลงานที่นักวิจัยรุ่นจิ๋วได้สืบค้นมา บ่งชี้ว่างานวิจัยที่ดีนั้น หาใช่การค้นพบหรือประดิษฐ์คิดค้นของใหม่ เพียงเท่านั้น แต่สามารถส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีคิด กระบวนทัศน์ และทัศนคติของผู้รับสาร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยอีกด้วย

นอกจากนี้ ผลงานที่นักวิจัยรุ่นจิ๋ว ร่วมกันสืบค้นขึ้นมา ยังส่งผลต่อทุกคนที่เข้าร่วมวิจัยชุมชนครั้งนั้น ในแง่ของความภาคภูมิใจถึงศักยภาพของตนเองและชุมชนที่ตนเองสังกัดหลายคนอมยิ้มเมื่อเห็นภาพและถ้อยความบรรยายของตน มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการจัดบอร์ดแสดงผลงาน ทั้งทีมงานค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และงานเวทีวิชาการสัญจร

(3) พัฒนาการของนักวิจัยรุ่นจิ๋ว

นับแต่โครงการ Human Mapping ถูกพัฒนาขึ้น มีโรงเรียนนำร่องเข้าร่วมจำนวน 6 โรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดนครปฐม ฐานคิดหนึ่งของโครงการนี้ที่สำคัญ คือ “เยาวชนเป็นทรัพยากรหลักที่เปี่ยมไปด้วยจินตนาการ และพลังความคิดสร้างสรรค์ หากมีโอกาสได้แสดงความคิดแบบไร้ขีดจำกัดตั้งแต่ปฐมวัย นั่นถือว่าเป็นการสร้างรากแก้วแห่งปัญญาของแผ่นดิน ” โครงการ Human Mapping จึงค่อนข้างวางน้ำหนัก เน้นไป

ยังการเปิดโอกาสให้โลกแห่งความคิด และจินตนาการของเด็กนักวิจัย รุ่นจิ๋ว ถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ มุ่งหมายสร้างความสมดุลแก่สมองทั้งสองข้าง ทั้งเรื่องของการใช้เหตุผลผนวกเข้ากับการใช้จินตนาการ

จะเห็นได้ว่า เมื่อครั้งที่โครงการ Human Mapping ลงไปฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่นักวิจัยรุ่นจิ๋วตามโรงเรียนต่างๆ แต่ละขั้นตอนกิจกรรม ล้วนเปิดโอกาสให้เด็กใช้ความคิดและจินตนาการกันอย่างเต็มที่ อาทิ การให้ประเมินศักยภาพของตนเองเพื่อยกระดับความมั่นใจ ประเมินศักยภาพชุมชนของตนเอง ระดมความคิดหาคนมีคุณค่าต่อชุมชน กระทั่งการเลือกหัวข้อในการสืบค้น ก็ปล่อยให้ไปไปตามความสนใจ และอิสระทางความคิด

พัฒนาการที่เกิดขึ้นของนักวิจัยรุ่นจิ๋ว เห็นได้ชัด จากการสะท้อนออกมาด้วยถ้อยคำ และหัวใจของนักวิจัยรุ่นจิ๋วเอง เมื่อครั้งค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในวันที่ 13 -14 และ 16 -17 ตุลาคม พ.ศ.2547 กิจกรรมคิดอะไรที่ไม่เคยคิด เห็นอะไรที่ไม่เคยเห็น ทำอะไรที่ไม่เคยทำ รู้อะไรที่ไม่เคยรู้

“ คิดอยากทำงานวิจัยต่อไป งานวิจัยไม่ยากอย่างที่คิด ”

“ คิดอยากมีผลงานให้ผู้อื่นรู้จักและศึกษา ”

“ ไม่เคยคิดว่าหมู่บ้านของตนเองจะมีของดี ”

“ ไม่เคยออกไปศึกษานอกห้องเรียนมาก่อน เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่ากับสิ่งที่ได้ทำ ”

“ ได้ทำงานค้นคว้าหาความรู้ด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกัน ได้รู้จักการพูดคุยตั้งคำถาม สัมภาษณ์กับผู้คนในชุมชน ได้ค้นหาของดีมีคุณค่าในหมู่บ้านของตนเอง ”

“ ได้รู้ประวัติ ความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรมของท้องถิ่นตัวเองและท้องถิ่นอื่น ”

“ ได้รับความรู้ใหม่ ได้รับความไว้วางใจในการทำงานกลุ่ม ”

“ ได้รู้จักการค้นหาลิงค์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง ที่เราคาดไม่ถึง ”

“ ได้รู้ว่าการจินตนาการ สามารถสร้างความรู้ใหม่ให้กับตนเอง ”

ถ้อยความต่างๆ ข้างต้น ปรากฏบนแผ่นกระดาษฟลิบชาร์ท เป็นประจักษ์พยานที่ดีของพัฒนาการที่เหล่านักวิจัยรุ่นจิ๋วสัมผัสได้ด้วยตัวเอง จากการคิดทบทวนตั้งแต่เข้าร่วมโครงการ Human Mapping

2.1.2 นักวิจัยชุมชน

หน้าที่หลักของนักวิจัยชุมชน (คุณครู) ที่ถูกจัดวางไว้ในโครงการ Human Mapping คือ ขุดคุ้ย สัมภาษณ์นักวิจัยรุ่นจิ๋วอย่างเป็นธรรมชาติ สืบค้นเรื่องราวชุมชนจากกิจกรรมหรือบุคคลที่ปรากฏบนภาพถ่ายด้วยวิธี Ethnography หรือบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้คุณสมบัติของนักมานุษยวิทยา คือ

การสังเกต แล้วจัดบันทึกตลอดกระบวนการ โดยแบ่ง หน้ากระดาษในสมุดออกเป็น 2 ส่วน ด้านซ้าย บันทึกสิ่งที่เป็นจริงจากการได้ฟัง หรือรับรู้ ด้านขวา บันทึกการตีความข้อมูล การสังเกตกิริยาท่าทางของผู้ให้สัมภาษณ์ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยจัดบันทึกอย่างละเอียด ก่อนประมวลเรื่องราวที่บันทึกไว้ตลอดกระบวนการทั้งหมด เรียบเรียงออกมาด้วยชั้นเชิงทางวรรณศิลป์

ตลอดระยะเวลา 1 ปีของโครงการ Human Mapping กระบวนการทำงานในขั้นตอนของนักวิจัยชุมชน มีส่วนสนับสนุนฐานคิดของโครงการ Human Mapping ที่ว่า “ หน่วยจัดการของการสร้างภูมิปัญญา ควรจะเกิดขึ้นและมีอยู่ในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับท้องถิ่น ” เพราะสถาบันการศึกษาไทยที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด คือ โรงเรียนที่ตั้งก่อดอยู่ในชุมชนนั้นๆ หากเราสามารถสถาปนาโรงเรียนประจำชุมชนเหล่านี้ ให้เป็นหน่วยเก็บรวบรวมและจัดการความรู้ภูมิปัญญาประจำท้องถิ่น ขยายชุดความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ให้บังเกิดประโยชน์ทั้งต่อชุมชนเองและภายนอก ซึ่งบทบาทของนักวิจัยชุมชนในโครงการ Human Mapping การจัดบันทึกแบบ Ethnography จะมีประโยชน์มากต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนทางสังคมที่โรงเรียนสังกัดอยู่ จากการออกไปสืบค้นของ นักวิจัยรุ่นจิ๋ว การบันทึกแบบ Ethnography นอกจากจะได้ข้อมูลที่เป็นจริงแล้ว ยังได้รับการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก บรรยากาศต่างๆ ผ่านการวิเคราะห์ตีความของนักวิจัยชุมชนเพิ่มเข้าไป ข้อมูลที่ได้จึงมีชีวิตชีวา น่าอ่านน่าศึกษากว่างานวิจัยที่ผ่านมาที่ละเลยความรู้สึกของความเป็นมนุษย์ที่นักวิจัยชุมชนได้เข้าร่วมสมมนาเชิงปฏิบัติการ เพิ่มทักษะเกี่ยวกับการถอดภาพชีวิตเป็นตัวอักษร รายละเอียดดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

มุมมองในการสะท้อนตนเองของนักวิจัยชุมชน นับแต่เข้าร่วมโครงการ Human Mapping ทำให้เรามองเห็นอนาคตอันดี ที่นักวิจัยชุมชนเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนากระบวนการวิจัย การเรียนการสอนตามระบบ ตลอดจนการพัฒนาตัวเอง มุมมองดังกล่าว อาทิเช่น

“ รู้ถึงประโยชน์ของเครื่องมือ (Photo Novella & Ethnography) ในการสืบค้น ”

“ การทำงานร่วมกับนักเรียน และประสานงานกับกลุ่มผู้วิจัย เราสามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้ ”

“ คิดถึง อนาคตของการเรียนรู้ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ”

“ ได้อ่าน ได้คิด วิเคราะห์ ได้รับฟังเรื่องราวแล้วนำมาเขียนเป็นตัวหนังสือ ”

“ ทำโยนิโสมนสิการ ได้สมาธิกับตนเอง เกิดการปฏิรูป มีมุมมองที่ลึกซึ้ง มีการจัดลำดับ ความคิดของตนเอง ”

“ การใช้เครื่องมืออย่างถูกวิธี นำไปสู่คำตอบที่ถูกต้อง จะนำวิธีการไปเผยแพร่ ”

“ จะนำวิธีการไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ ”

อนึ่ง การที่โครงการ Human Mapping ได้รับการต่อยอดและนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยอาจารย์กฤติกา โชควัฒนชัย อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดสระสี่มุม (นักวิจัยชุมชนหนึ่งในโรงเรียน นาร่อง) ได้นำกระบวนการ และเครื่องมือการทำวิจัยชุมชน Photo Novella & Ethnography จัดทำเป็นโครงการ “**ภาพมีชีวิต สะท้อนเศรษฐกิจของชุมชนพัฒนา**” ให้เด็กนักเรียนชั้น ม.1 ค้นหา และจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการต่างๆของคนในชุมชน และศักยภาพท้องถิ่น โดยใช้การถ่ายภาพเป็นเครื่องมือ เกิดความภาคภูมิใจและรู้จักตัวตนของชุมชน ฝึกการทำงานร่วมกันระหว่างเด็กนักเรียนกับชุมชน และจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น นับเป็นนิมิตหมายดีที่ฐานคิดทั้ง 3 ข้อ ของโครงการ Human Mapping ได้เกิดเป็นจริงขึ้นมา ให้สังคมไทยมีวัฒนธรรมแสงปัญญา แม้จะอยู่ในระยะ “ ต้นกล้า ” ก็ตาม

2.1.3 นักวิจัยรุ่นใหม่

นักวิจัยรุ่นใหม่ใน โครงการ Human Mapping คือ หน่อผลจากหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต บัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลักสูตรที่เกิดขึ้นจากดำริของ ศ.ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มุ่งหมายให้ผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีออกไปสัมผัสโลกกว้าง ตามชนบทไทย เรียนรู้สภาพความเป็นจริงทุกมิติของชุมชน ทำงานอาสาสมัคร ตามโครงการที่ได้เลือกปฏิบัติหน้าที่ให้บังเกิดประโยชน์ไม่มากนักน้อย ต่อชุมชนนั้น ๆ

โครงการ Human Mapping ต้องการสร้างให้ผู้ผ่านหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัคร ได้ต่อยอดความคิดการทำงานแนวชุมชน สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพพร้อมที่จะทำงานวิจัยในพื้นที่ และขยายผลของโครงการนาร่อง เข้าสู่ชุมชนโดยให้นักเรียนและนักวิจัยรุ่นใหม่ ได้ทำงานร่วมกัน แล้วนำผลการวิจัยออกจากพื้นที่จริงเป็นงานวิจัยต้นแบบเผยแพร่ไปยังโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดนครปฐมต่อไป การทำงานของ โครงการ Human Mapping มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนากระบวนการและเครื่องมือวิจัย แต่สิ่งที่จะต้องสร้างควบคู่กันไปอีกด้านหนึ่งของการวิจัยคือ การสร้างนักวิจัย รุ่นใหม่ โดยเฉพาะการดึงกลุ่มพลังคนที่มี “จิตอาสา” มาต่อยอดพัฒนาศักยภาพ ตีदारูความคิดด้วยปัญญาและฐานคิดใหม่ ด้วยเห็นคุณค่าของกลุ่มบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ถือเป็นกลุ่มที่มีพลังและบทบาทซึ่งมีอยู่จำนวนไม่มากนักเข้าร่วมเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ ฝึกการเรียนรู้กระบวนการลงมือทดลองปฏิบัติ มีศักยภาพพร้อมจะทำงานในพื้นที่ มีทั้ง “ใจ” และ “ปัญญา” พร้อมทั้งจะทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันก่อเกิดเครือข่ายการสร้างความรู้จากชุมชน พร้อมขับเคลื่อนชุมชนสังคมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถอยู่ได้ในโลกสมัยใหม่

นักวิจัยรุ่นใหม่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัย เป็นผู้สังเกตการณ์พร้อมกับจดบันทึกกระบวนการทั้งหมดของผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการ เป็นช่างเชื่อมประสานความร่วมมือการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยรุ่นจิ๋กับนักวิจัยชุมชน รวมทั้งอยู่ในฐานะของผู้ถูกวิจัย ในการศึกษาผลกระทบความเปลี่ยนแปลงทางความคิด พฤติกรรม และทัศนคติจากการเข้าร่วมกระบวนการวิจัย นอกจากนี้ ยังต้องประมวลปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในเรื่องราวเกี่ยวกับโรงเรียนนาร่องที่ตนเองรับผิดชอบร้อยเรียงออกมาด้วยชั้นเชิงภาษาและวรรณศิลป์

บทบาทของนักวิจัยรุ่นใหม่ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยรุ่นจิ๋กับนักวิจัยชุมชนบางโรงเรียนเมื่อนักวิจัยรุ่นจิ๋ได้ออกไปสืบค้นจนเจอคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่นแล้วครบถ้วนถูกต้องตามกระบวนการที่โครงการกำหนด ครั้นนำข้อมูลและรูปภาพกลับมาฝากคุณครู เกิดการทิ้งช่วงยาวนานกว่าที่กระบวนการต่อมาคือ การสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นทางการระหว่างนักวิจัยรุ่นจิ๋กับนักวิจัยชุมชน และจดบันทึกแบบEthnography จะเกิดขึ้น อาจด้วยภารกิจหรือปัจจัยด้านหน้าที่การงาน นักวิจัยรุ่นใหม่จึงจำเป็นต้องเข้าไปเชื่อมประสาน นัดหมายให้กระบวนการต่อมาเกิดขึ้น ต่อเนื่องไม่ขาดตอน นอกจากนี้ บทบาทสำคัญอีกประการของนักวิจัยรุ่นใหม่มีส่วนช่วยได้มากคือ การประทับประคองไม่ให้กระบวนการออกนอกกลุ่มนอกทาง อาทิ บรรยายภาคการสนทนาพูดคุยระหว่างนักวิจัยรุ่นจิ๋กับนักวิจัยชุมชน ซึ่งโครงการ Human Mapping เน้นบรรยายภาคที่ตนเอง สบายๆ หากไร้สิ่งนี้แล้ว ข้อมูลที่นักวิจัยรุ่นจิ๋พูดออกมา อาจไม่เป็นธรรมชาติ เกร็งที่จะตอบคำถาม กลัวข้อมูลจะผิดพลาด เพราะสถานะที่แท้จริงก็ยังเป็นครูและศิษย์อยู่ หรือกรณีที่นักวิจัยชุมชนติดภารกิจจนไม่สามารถดำเนินการขั้นตอน Ethnography ได้ นักวิจัยรุ่นใหม่อีกจำเป็นต้องสวมบทบาทเป็นนักวิจัยชุมชนอีกโสดหนึ่ง เพื่อไม่ให้กระบวนการถูกตัดตอน นักวิจัยรุ่นจิ๋ก็จะไม่รู้สึกลำบากที่เขาสืบค้นมาได้ นั่น ไร้ความหมาย

จากวัตถุประสงค์ของโครงการ Human Mapping กล่าวถึงนักวิจัยรุ่นใหม่ไว้ว่า

- สนับสนุนการสร้างเครือข่ายเยาวชน และพัฒนาศักยภาพการคิดเชิงกระบวนการแบบ ให้กับนักวิจัยรุ่นใหม่

- ได้ศึกษาพฤติกรรม เครือข่ายของนักวิจัยรุ่นจิ๋ และบัณฑิตอาสาสมัคร(นักวิจัยรุ่นใหม่) ผู้เข้าร่วมโครงการ

ในการดำเนินการสร้างเครือข่ายเยาวชน ยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น จากการเก็บข้อมูลรวบรวมภูมิปัญญาต่างๆ ที่นักวิจัยรุ่นจิ๋สืบค้นเอาไว้ใน website (โครงการกัลยาณมิตรของโครงการ Human Mapping) และเปิดโอกาสให้เด็กๆ ทั้งในและนอกโครงการ Human Mapping ได้แวะเข้ามาเยี่ยมชมข้อมูล แลกเปลี่ยนสนทนา ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวนานาที่เกี่ยวข้องกับโครงการ Human Mapping นับเป็นการใช้ IT ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนในอนาคต แม้ขณะนี้ในเชิงรูปธรรม จะยังไม่เกิดการทำงานในลักษณะเครือข่ายเยาวชน

คนที่ชัดเจนก็ตามซึ่งบทบาทของนักวิจัยรุ่นใหม่อาจช่วยเข้าไปเป็นผู้ประสานหรือให้คำปรึกษา หากมีเครือข่ายเยาวชนที่คอยอดเกิดขึ้นจากโครงการ Human Mapping

การพัฒนาศักยภาพแนวคิดเชิงกระบวนการระบบของนักวิจัยรุ่นใหม่ ดังที่กล่าวแล้วว่า “ การวิจัยเป็นกระบวนการ ” โครงการ Human Mapping เชื่อมั่นว่า กระบวนการที่ดีถูกต้องสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการย่อมได้รับการพัฒนาศักยภาพ โดยที่ตัวเองอาจไม่รู้ตัว เพราะความรู้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง ดังกรณีนักวิจัยรุ่นใหม่ ย่อมได้รับอานิสงส์จากการเรียนรู้ ได้ผลงาน ได้พัฒนาตัวตนขึ้นตามแนวคิดเชิงกระบวนการระบบด้วยเช่นกัน

2.1.4 คนมีคุณค่า

ผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ที่เปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ที่งอกงามไปของโครงการ Human Mapping คือคนมีคุณค่าทุกท่าน ที่นักวิจัยรุ่นจิ๋วทั้ง 6 โรงเรียน ร่วมกันแสวงหาจนพบ จากอดีตที่คนมีคุณค่าเหล่านี้ประกอบวิชาชีพ ทำมาหากิน สร้างความเข้มแข็งให้ทั้งตนเอง ครอบครัวและชุมชน อาจจะไม่เคยได้รับการให้เกียรติหรือยกย่อง ว่าเป็นบุคคลสำคัญสำหรับชุมชนมาก่อนโครงการ Human Mapping มอบหมายให้เด็กๆ นักวิจัยรุ่นจิ๋ว เป็นผู้มอบตำแหน่งคนมีคุณค่าต่อชุมชน แก่ท่านทั้งหลายเหล่านั้น นอกจากจะสร้างความภาคภูมิใจแก่เจ้าตัวแล้ว เด็กๆ นักวิจัยรุ่นจิ๋วยังรู้ถึงความเป็นชุมชนของตนเองว่ามีดีมากมาย มีบุคคลที่ควรค่าแก่การยกย่อง ซึ่งอาจเป็นเพียงสามัญชนคนธรรมดาเท่านั้น ซึ่งบุคคลที่มีคุณค่าหลายท่านยินดีที่จะมอบมรดกทางภูมิปัญญาด้านต่างๆ ให้กับนักวิจัยรุ่นจิ๋ว โดยไม่คิดมูลค่าเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาความรู้ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน นี่ก็เป็นอีกหนึ่งคุณูปการที่ต่อยอดสืบเนื่องมาจากการพัฒนาระบบการวิจัยชุมชนของโครงการ Human Mapping

ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปเกี่ยวกับโครงการ Human Mapping และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามที่ได้เขียนกล่าวมาข้างต้น มีข้อเสนอแนะที่ประมวณภาพรวมตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการพอสังเขปได้ดังนี้

1. ค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อวันที่ 16-17 ต.ค.2547 นักวิจัยรุ่นจิ๋วระดับชั้นประถมศึกษาได้สะท้อนความต้องการก่อนกลับ เกี่ยวกับอนาคตงานวิจัยที่ตนเองปรารถนาว่า ต้องการให้คนในชุมชน ตลอดทั้งคนในครอบครัว ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการลักษณะนี้บ้างนี่คือส่วนสำคัญที่ดี คือจากฐานคิดของโครงการ Human Mapping ที่มุ่งหมายให้เกิดวัฒนธรรมแสวงปัญญาและปรารถนาให้หน่วยจัดการความรู้ หยั่งรากลึกลงสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนต่างๆ สามารถจัดแจงชีวิตตนเองได้นั้น ควรที่จะเปิดโอกาสให้บุคคลธรรมดาสามัญใน

ชุมชนที่สนใจการทำงานรูปแบบเดียวกับโครงการ Human Mapping เข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัย เพราะงานวิจัยคือกระบวนการเขาสามารถจะนำกระบวนการที่ดีนี้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างหลากหลาย

2. นักวิจัยชุมชนที่เข้ามาร่วมสายธารโครงการ Human Mapping จากโรงเรียนนำร่องทั้ง 6 โรงเรียน หลายท่านมีข้อจำกัดและปัจจัยด้านภาระหน้าที่ งานประจำ จึงไม่สามารถสืบเนื่องกระบวนการได้ถูกต้อง ครบถ้วนตามขั้นตอน ทำให้ผลวิจัยที่โครงการต้องการไม่เป็นที่สัมฤทธิ์ผล เมื่อถอดบทเรียนออกมาแล้ว ทำให้เราทราบว่า หากจะมีการนำกระบวนการตามโครงการ Human Mapping ไปปฏิบัติยังโรงเรียนอื่นๆ ต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักวิจัยชุมชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในระดับที่ละเอียดขึ้น โดยเฉพาะโครงสร้างการทำงาน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยชุมชนกับหน่วยงาน (โรงเรียน) ที่สังกัด

3. นักวิจัยรุ่นใหม่ ในการขับเคลื่อนโครงการ Human Mapping มีบทบาทที่ชัดเจน ในการเป็นช่างเชื่อมประสาน ให้กระบวนการดำเนินไป ในทิศทางที่ถูกต้อง เผ่าสังเกตและบันทึกปรากฏการณ์ตั้งแต่เริ่มต้น บางคนสวมตำแหน่งนักวิจัยชุมชนอีกโสดหนึ่งด้วย ฉะนั้นย่อมมีความรู้ซึ่งในกระบวนการดีไม่แพ้ผู้ที่เกี่ยวข้องคนอื่น ทั้งยังมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับชุมชน คนมีคุณค่า และกลุ่มนักวิจัยรุ่นจิ๋ว อีกด้วย หากนักวิจัยรุ่นใหม่ปรารถนาจะนำกระบวนการนี้ไปต่อยอดด้วยตนเองในการทำวิจัยชุมชนในท้องที่อื่น ก็นับว่าน่าสนใจ และจะเกิดประโยชน์อีกหลายภาคส่วน ควรอย่างยิ่งที่นักวิจัยรุ่นใหม่จะได้รับการสนับสนุนให้มีการต่อยอดโครงการ นอกเหนือไปจากการต่อยอดโดยนักวิจัยชุมชน

4. บุคคลมีคุณค่าที่นักวิจัยรุ่นจิ๋วได้ไปสืบค้น หลายท่านมีชุดภูมิปัญญาที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน ทว่าเป็นการสืบทอดในลักษณะสอนด้วยวาจาและปฏิบัติ หรือครูพักลักจำ หากมีการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในชุมชน นักเรียน หรือผู้สนใจ เข้าไปเรียนรู้ เก็บรวบรวมเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นมรดกของชุมชน หรือขยายผลให้คนนอกชุมชนได้มีโอกาสศึกษา ก็จะมีเกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติอย่างใหญ่หลวงต่อไป

2.2 โครงการวิเคราะห์ศักยภาพทุนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนในพื้นที่จังหวัดนครปฐมนั้นมีประเด็นพิจารณาใน 3 ประเด็น คือ

- การประเมินการสะท้อนกลับและการถอดบทเรียนจากเครือข่าย

พื้นที่

- การสังเคราะห์องค์ความรู้และบทเรียนการดำเนินโครงการวิจัยเชิงบูรณาการและการวิจัยเชิงพื้นที่
- ข้อเสนอเพื่อดำเนินโครงการในระยะต่อไป

2.2.1 การประเมินการสะท้อนกลับและการถอดบทเรียนจากเครือข่าย

ในการดำเนินการโครงการวิจัยกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญเกิดขึ้นได้จากการสะท้อนกลับ (Reflection) สิ่งที่เกิดขึ้น และนำมาซึ่งการได้บทเรียน (lesson learned) โครงการพัฒนาศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่ จังหวัดนครปฐม ได้นำเครื่องมือการเรียนรู้หลังปฏิบัติการ (After Action Review – AAR) และการเรียนรู้หลังการดำเนินการโครงการ (Retrospect) มาประยุกต์ใช้

(1) สิ่งที่คาดหวังและมูลเหตุของความคาดหวังสิ่งที่คาดหวัง

- การได้รับความรู้ในการวิจัย เช่น
“การเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัย”
“การทำวิจัยในลักษณะการบูรณาการ”
“วิธีคิดและการจัดการของโครงการ”
- การได้รับความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ เช่น
“ข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่”
“รู้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง”
“ทุนทางสังคมในพื้นที่ได้รับการสำรวจ”
- การสร้างเครือข่ายการวิจัยในพื้นที่ เช่น
“เครือข่ายในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการผลักดันเพื่อชุมชน”
“การเกิดกัลยาณมิตร ใหม่ ๆ ในพื้นที่”
“มีนักวิจัยท้องถิ่นเพิ่มขึ้น”
“การสร้างความสัมพันธ์เครือข่ายประชาชนและหน่วยงาน ผู้นำ และนักการเมืองในการแก้ปัญหาในจุดที่ค้นพบ”

- การเชื่อมงานวิชาการลงสู่พื้นที่และชุมชน

(2) มูลเหตุของความคาดหวัง

- ผู้เข้าร่วมโครงการมีความเชื่อและศรัทธาร่วมกัน เช่น

“ความมั่นใจในอุดมการณ์ของคณะวิจัยที่มีบุคลากรวิชาการที่มีประสบการณ์หลากหลาย มีความเสียสละ มุ่งมั่นและจริงจัง”

“ความเชื่อในพื้นที่มีศักยภาพเพียงพอความร่วมมือของทุกภาคส่วนเป็นเครื่องมือของการพัฒนาอย่างแท้จริง”

“การได้เรียนรู้ร่วมกับมหาวิทยาลัย ก่อให้เกิดความคิดที่สร้างสรรค์ทางวิชาการ”

- การออกแบบโครงการวิจัยในเชิงบูรณาการมีความน่าสนใจ เช่น

“การวิจัยแบบบูรณาการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ”

“โจทย์วิจัยทำให้ได้ความรู้ ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด”

“ความหลากหลายของประเด็น คนทำงานเป็นหมู่คณะ การมีเครือข่ายร่วมกันระหว่างกลุ่ม”

“การเข้าร่วมประชุมครั้งแรกเป็นการจุดประกายความคิดเรื่องเครือข่าย”

(3) สิ่งที่เกิดขึ้นจริงและสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้น

- ความรู้ในการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการในด้านต่าง ๆ การระดมความคิดจากทุกฝ่าย, คำตอบจากการทำวิจัยและเป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อไป

- ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ในเรื่องต่าง ๆ พลังขับเคลื่อนทางวิชาการให้กับชุมชนท้องถิ่นทำให้ทราบถึงศักยภาพทุนของจังหวัดนครปฐมในประเด็นต่าง ๆ 9 ประเด็น ซึ่งจะผลักดันไปสู่ระดับนโยบายต่อไป การได้ประสบการณ์ในการลงพื้นที่ภาคสนาม และการเก็บข้อมูล

- การทำงานเป็นทีม ได้รับมิตรไมตรีจากคณาจารย์ ผู้ร่วมทีมสาขาต่าง ๆ มีการเรียนรู้ร่วมกันทางวิชาการ ความร่วมมือในกลุ่มวิชาการกับบุคคลในท้องถิ่น การได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันและ ความเข้าใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบในการทำงาน

- เกิดเครือข่ายการวิจัยในพื้นที่ มีผู้ชำนาญการหลากหลาย รู้จักเครือข่ายและมีการแลกเปลี่ยนความคิดมากขึ้น สามารถนำศักยภาพมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับคนในท้องถิ่น

- การเผยแพร่ข้อมูล มีโอกาสการเผยแพร่ข้อมูลในจังหวัด และได้เคลื่อนทุนและเครือข่ายพื้นที่

- เกิดความภูมิใจของผู้วิจัยที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม และความหวังในการพัฒนาท้องถิ่น

(4) ข้อเสนอแนะในการดำเนินการต่อไปในอนาคต

- ประเด็นในการวิจัยในเรื่องที่ดำเนินการ การศึกษาในเชิงลึก การมีชุดประสานงานติดตามประเมินผลมีการประสานการตั้งโจทย์วิจัย

- การสร้างเครือข่ายการวิจัยในพื้นที่ จัดประชุมเชื่อมโยงของแต่ละโครงการอย่างต่อเนื่อง
- การเผยแพร่สู่สาธารณะ มีการเผยแพร่ข้อมูลเป็นเอกสารสาธารณะ จัดศูนย์ความรู้พื้นฐานของจังหวัดนครปฐม มีศูนย์ประสานงานกลาง นำผู้นำชุมชนเข้าร่วมในทีมวิจัย หรือนำเสนอให้กับชุมชน
- การพัฒนาศักยภาพ การนำข้อสังเกตมาบูรณาการ เพื่อต่อยอด โครงการใหม่

(5) ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการต่อเนื่อง

- การผลักดันในเชิงนโยบายส่งเสริมการทำโครงการวิจัยที่ต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ อย่างเป็นรูปธรรม ใช้แนวทางในการพัฒนาศักยภาพทุนในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัดการสร้างเครือข่าย การประสานงานต่อและขยายโครงการนี้ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น การสร้างเครือข่ายนักวิจัยเพิ่มขึ้น

2.2.2 การสังเคราะห์องค์ความรู้และบทเรียนการดำเนินโครงการวิจัยเชิงบูรณาการและการวิจัยเชิงพื้นที่

เนื่องจากกระบวนการดำเนินโครงการวิจัยดำเนินการภายใต้ขอบเขตที่จำกัดของช่วงระยะเวลาดำเนินการและดำเนินการภายใต้งบประมาณจำนวนไม่มากที่เปรียบเสมือนเป็นเพียงน้ำมันหล่อลื่นในการดำเนินกิจกรรม แต่จากการติดตามกระบวนการดำเนินโครงการมาโดยตลอด มีข้อสังเกตเบื้องต้น ดังนี้

(1) องค์ความรู้และบทเรียนกระบวนการดำเนินโครงการ

อุปสรรคที่สำคัญในการเข้าร่วมโครงการ คือ “เวลาจำกัด” “ขาดประสบการณ์ในการทำงานเป็นทีม” “ข้อจำกัดในการเข้าร่วมโครงการในเวลาราชการ” (กรณีข้าราชการในพื้นที่ รวมทั้งบุคลากรมหาวิทยาลัย)

ข้อค้นพบที่สำคัญที่จะทำให้ก้าวพ้นอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น คือ

- ความมุ่งมั่นร่วมที่จะเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้ให้แก่สังคม
- ทีมที่มีความไว้วางใจ (trust) และรับผิดชอบร่วมกัน
- เมื่อเวลาจำกัด “คุณภาพ” ของเวลาที่ใช้ร่วมกันสำคัญกว่า “ปริมาณ”

(2) องค์ความรู้และบทเรียนกระบวนการเรียนรู้และการขับเคลื่อนกลุ่ม

1) การให้นักศึกษาและอาจารย์เข้าร่วมโครงการวิจัยลักษณะนี้มีคุณค่ากว่าการเรียนการสอนเฉพาะในชั้นเรียนโดยเฉพาะระดับบัณฑิตศึกษาที่จะทำให้งานวิจัย (วิทยานิพนธ์) เชื่อมลงสู่พื้นที่และชุมชนเป็น

การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงทั้งอาจารย์และนักศึกษา และควรที่ผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยระดับคณะควรจะให้การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม

2) ศักยภาพของแกนนำในแต่ละกลุ่มมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนกลุ่มทั้งการทำงานที่ผ่านมาและในอนาคต ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาเตรียมความพร้อมของแกนนำก่อนเริ่มต้นการสร้างเครือข่าย

3) การใช้กระบวนการนโยบายสาธารณะ คือ กระบวนการทางปัญญา กระบวนการทางสังคม และกระบวนการทางศีลธรรม เป็นกรอบในการขับเคลื่อนโครงการ เป็นสิ่งที่ดีที่จะช่วยลดความขัดแย้งและขับเคลื่อนสังคมไปสู่สันติสุขด้วยสันติวิธี

4) การพัฒนาศักยภาพการวิจัยโดยผ่านการกระทำจริงของกลุ่มและการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเป็นวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ได้ดี แต่ต้องมีการออกแบบรายละเอียดของการจัดเวทีและช่วงเวลาที่เหมาะสมผู้บริหารจัดการที่เป็นแกนในการขับเคลื่อนจึงมีความสำคัญมากต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มเครือข่าย

5) การสร้างเครือข่ายโดยเริ่มต้นจากกลุ่มเครือข่ายที่มีอยู่เดิมเป็นทุนในการเริ่มต้นที่ดี แต่ลักษณะของการเชื่อมระหว่างองค์กรเกิดขึ้นได้ยากกว่า

6) ปรากฏการณ์ในพื้นที่ (นครปฐม) สัมพันธ์อยู่กับปรากฏการณ์ในพื้นที่อื่นๆและปรากฏการณ์ระดับชาติ รวมทั้งระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโยงเครือข่ายกันอย่างซับซ้อน ทิศนะการมองศักยภาพทุนและเครือข่ายในเชิงสัมพันธ์เช่นนี้ยังต้องได้รับการพัฒนาและกล่าวถึงมากขึ้น

(3) องค์ความรู้และบทเรียนต่อการขับเคลื่อนโครงการเชิงประเด็น (Issue based) และเชิงพื้นที่ (Area based)

1) โครงการได้ทดลองขับเคลื่อนเครือข่ายนักวิจัยโดยใช้ประเด็นเป็นตัวตั้ง เช่น ด้านการศึกษา การท่องเที่ยว กฎหมาย ฯลฯ การวิจัยเชิงประเด็นเป็นตัวตั้งอาจก่อให้เกิดผลบวกในด้านความสะดวกในการเชื่อมเครือข่าย เพราะเป็นบุคคลที่อยู่ในวงการเดียวกัน สื่อสารเรื่องเดียวกัน เข้าใจง่าย แม้จะแตกต่างสถานภาพกัน เช่น เป็นนักวิชาการ นักปฏิบัติ นักศึกษา เป็นต้น แต่อาจจะมีข้อจำกัดในเชิงความหลากหลายของศาสตร์ และการคิดในเชิงความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างกันแต่การออกแบบโครงการให้แต่ละกลุ่มมีเวทีแลกเปลี่ยนกับกลุ่มเครือข่ายอื่นๆเป็นระยะๆจะทำให้เริ่มมีการประสานเครือข่ายข้ามกลุ่มข้ามศาสตร์

2) การกำหนดขอบข่ายศักยภาพทุนเชิงพื้นที่ (Area based) ในจังหวัดนครปฐมมีข้อดีที่ก่อให้เกิดความสำนึกร่วมของความเป็นคนในพื้นที่ที่จะทำงานเพื่อชุมชนของตน แต่เมื่อกลุ่มดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งบางกลุ่มพบว่าอาณาเขตพื้นที่นครปฐมมีนัยมากกว่าเพียงพื้นที่ทางกายภาพ หรือเขตการปกครองแต่เชื่อมโยงไปถึงทุนเครือข่าย "คนนครปฐม" ที่แม้ปัจจุบันอาศัยอยู่ในพื้นที่อื่น

3) การทำวิจัยเชิงพื้นที่ (Area based) โดยมีทีมวิจัยที่หลากหลายกลุ่มแต่ขาดการบูรณาการแผนงานของแต่ละกลุ่มที่ดีพอ ส่งผลกระทบต่อความสับสนและความยุ่งยากในการทำความเข้าใจและการมีส่วนร่วม

ของบุคลากรในพื้นที่ทำให้เจตจำนงเรื่องบูรณาการข้ามศาสตร์และการยึดพื้นที่เป็นตัวตั้งยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างแท้จริงและทำให้ได้รับผลลัพธ์ด้านความรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ (Area) เป็นหลักแต่เรื่องอื่น ๆ ยังต้องพัฒนาเพิ่มขึ้น

(4) องค์ความรู้และบทเรียนการวิจัยเชิงบูรณาการในมหาวิทยาลัย

1) โครงสร้างแบบดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยที่แบ่งเป็นภาควิชา เป็นคณะกรรมการทำงานของทีมบูรณาการข้ามศาสตร์ไม่สามารถก้าวข้ามให้พ้นอาณาจักรความเป็นภาควิชาและคณะได้ ประกอบกับผู้บริหารบางส่วนไม่สนับสนุนให้คณาจารย์ทำงานวิจัยเชิงบูรณาการข้ามคณะ ทีมงานต้องมีความอดทนต่อแรงเสียดทานสู่โครงสร้างเชิงสถาบันที่รองรับนับเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผลงานที่เกิดขึ้นเกิดจากการมีส่วนร่วมที่ไม่จำกัดไม่ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพส่วนตัวหรือแกนนำบางคนเท่านั้น

2) ไม่มีโครงสร้างแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการทำงานวิจัยบูรณาการข้ามศาสตร์ นอกเหนือจากบุคลิกส่วนตัวของบางคนที่เป็นผู้มีความอยากรู้ที่กล้าเสี่ยง (intellectual risk taker)

3) ขาดองค์ความรู้ที่พอเพียงในการพัฒนาวิธีคิดและวิธีทำงานเป็นทีมในลักษณะของการบูรณาการข้ามศาสตร์ ต่างฝ่ายต่างมีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ของตน ต้องใช้เวลาในการปรับวิธีคิดให้สอดคล้องกันซึ่งหลายฝ่ายไม่สามารถอดทนรอได้

4) แม้มีความพยายามจะบูรณาการศาสตร์แต่ลักษณะของการบูรณาการวิจัยอยู่ในระดับของพหุวิทยาการ (Multi-disciplinary) และสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ยังไม่สามารถบูรณาการถึงระดับอภिवิทยาการ (Transdisciplinary) ได้

2.2.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินโครงการระยะต่อไป

- 1) คืบความรู้อจากโครงการสู่ชุมชน เช่น ระบบฐานข้อมูลในแต่ละกลุ่ม
- 2) โอกาสของกลุ่มบางกลุ่มในการขยายและต่อยอดสิ่งที่เป็นหน้าอันต่อไป
- 3) เป็นโอกาสที่สถาบันการศึกษา (อาจารย์และนักศึกษา) สามารถตั้งโจทย์วิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างแท้จริง
- 4) การดำเนินโครงการในการบูรณาการข้ามกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนไปสู่ประเด็นการจัดการความยากจน
- 5) ผลการศึกษาบางกลุ่มได้เปิดประเด็นที่ควรได้รับการสานต่อในการผลักดันเป็นนโยบายหรือเป็นประเด็นในการทบทวนยุทธศาสตร์ของจังหวัด จึงควรมีการเผยแพร่ข้อค้นพบสู่สาธารณะ และให้เกิดการปฏิสัมพันธ์เรียนรู้ในกระบวนการนโยบาย (Policy Process)

6) จัดกระบวนการแลกเปลี่ยน ตรวจสอบ และต่อยอดองค์ความรู้ที่ค้นพบกับชุมชน (Knowledge Audit) เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้ที่สมบูรณ์และเพียงพอต่อการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการและร่วมพัฒนาให้เกิดภาวะชุมชนที่เรียนรู้มีวัฒนธรรมทบทวนตนเอง (Reflexive community)

ในการประชุมสรุปความรู้ สังเคราะห์บทเรียนโครงการและแนวทางในการดำเนินโครงการระยะที่ 2 แก่นนำกลุ่มทั้ง 9 กลุ่มได้แลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้ค้นพบและประสานทุนความรู้แต่ละกลุ่ม พยายามค้นหาการต่อยอดทุนที่ดีในพื้นที่ แสวงหาแนวทางให้กระบวนการจัดการความรู้ยังยืนอยู่ในพื้นที่ มิใช่กระบวนการ “ไฟไหม้ฟาง” ที่จบสิ้นเมื่อโครงการวิจัยสิ้นสุดลง อย่างน้อยที่สุดนอกจากชุดความรู้ที่ได้แล้ว สิ่งที่โครงการมุ่งหวังให้ยังยืนอยู่ในพื้นที่ คือ “ศักยภาพของคนในพื้นที่ที่จะสามารถจัดการชุมชนของตนเองได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง”

โครงการวิจัยในระยะที่ 1 ได้ผลลัพธ์คือทุน และเครือข่ายในพื้นที่ (networking of social capital) สมควรที่จะพิจารณานำทุนและเครือข่ายในพื้นที่และความรู้เบื้องต้นที่ค้นพบมาสร้างกระบวนการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นทุนในการขับเคลื่อนข้อตกลงและนโยบายสาธารณะ และเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในเรื่องดังกล่าว กลุ่มวิจัยทั้ง 9 กลุ่มได้ร่วมกันกำหนดข้อตกลงและแนวทางในการดำเนินโครงการระยะที่ 2 ดังนี้

2.2.3.1 ระยะเตรียมการการขับเคลื่อนโครงการในปีที่ 2

1) ในแต่ละกลุ่ม 9 กลุ่ม จัดกระบวนการเผยแพร่ความรู้ที่ค้นพบในปีที่ 1 และตรวจสอบเพิ่มเติมความสมบูรณ์ของทุนความรู้ที่ค้นพบ (Knowledge Audit) พร้อมกับกระบวนการพัฒนาเครือข่ายเพิ่มเติม

2) ค้นหาประเด็นที่เป็นประเด็นนโยบายสาธารณะ (Policy Identification) ซึ่งจะเป็นประเด็นเฉพาะกลุ่มย่อย 9 กลุ่ม หรือจะบูรณาการข้ามกลุ่มก็นับเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

ดังตัวอย่าง เช่น

- กลุ่มกฎหมายเพื่อชุมชน ดำเนินการผลักดันประเด็นข้อค้นพบเป็นวาระของชุมชน (Local Agenda)
- กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพเสนอประเด็น “แผนแม่บท” ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพ
- กลุ่มเกษตรกรรมยั่งยืน กลุ่มสุขภาพะ กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม มีความเห็นพ้องในมิติร่วม “นโยบายสุขภาพะสาธารณะ” และพิจารณาวานอกเหนือจากการบูรณาการกลุ่มเกษตรกรรมกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม และกลุ่มสุขภาพะแล้ว ควรมีก่อนมีกลุ่มผู้บริโภคเป็นเครือข่ายที่ร่วมกันแสวงหาการเรียนรู้เพื่อสุขภาพะ

สาธารณะและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องเปิดพื้นที่สาธารณะ (space) กลุ่มจึงได้จับประเด็นเรื่อง ตลาด
คุณภาพ (บนฐานความรู้) เป็นประเด็นร่วมในการขับเคลื่อน เป็นต้น

3) จัดทำแผนโครงร่างของการขับเคลื่อนโดยละเอียด เช่น เครือข่ายผู้ขับเคลื่อนที่สำคัญ (Key driver) คือใคร จะมีการติดตามประเมินผลความสำเร็จได้อย่างไร

4) ระยะเวลาขับเคลื่อนโครงการ ดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้และมีการติดตามประเมินผลเป็น
ระยะๆ

นอกเหนือจากการเตรียมการและขับเคลื่อนประเด็นสาธารณะตามแผนแล้วกลุ่มเครือข่ายการทำงาน
ทั้ง 9 กลุ่ม เห็นพ้องถึงความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพไปพร้อมๆ กัน เช่น การเรียนรู้การจัดการ
อย่างสมานฉันท์ เป็นต้น

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนากลุ่มเครือข่ายสื่อเพื่อการเรียนรู้

ศักยภาพและต้นทุนทางสังคมด้านสื่อเพื่อการเรียนรู้ของสังคมของจังหวัดนครปฐมมีความหลากหลาย
และกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม แต่ยังขาดทิศทางและการยกระดับการจัดการร่วมกันในหลายด้าน ที่สำคัญ
คือการสร้างความรู้ในภาพรวมของจังหวัด การผลักดันนโยบายและแผนปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้ง
สมรรถนะในการสร้างความเชื่อมโยงกันของการปฏิบัติการในเชิงพื้นที่

จังหวัดนครปฐมมีศักยภาพทุนทางด้านศาสนา ทั้ง ศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม ทั้งในด้าน
ทรัพยากรต่างๆ ลักษณะเด่น รูปแบบกิจกรรม และกลุ่มบุคคลที่มีความพร้อมที่จะเข้ามารวมตัวกันเป็นเครือข่าย
เพื่อช่วยดำเนินงานด้านศาสนา รวมทั้งมีความต้องการของสถาบันทางศาสนาในการพัฒนาศักยภาพต่างๆ ซึ่ง
หากได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและท้องถิ่นรวมทั้งมีกลไกจัดให้เกิดกระบวนการเครือข่ายพันธมิตร สถาบัน
ทางศาสนาและเครือข่ายเหล่านี้ก็พร้อมจะร่วมกันค้นหารูปแบบเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อแก้ไข
ปัญหาความยากจนได้

นอกจากนี้ สถาบันทางศาสนาบางแห่งยังมีความประสงค์ที่จะร่วมมือกับคณะนักวิจัยในการพัฒนา
ศักยภาพและแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไปด้วย และควรหาแนวทางในการส่งเสริมการประสานงานระหว่าง
วัดต่างๆ ที่มีความโดดเด่นในแต่ละด้านให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวัดที่ต้องการจะพัฒนาศักยภาพในด้านนั้นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนากลุ่มศักยภาพทุนด้านการศึกษา

1. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ให้ส่งเสริมกระบวนการเรียน
รู้ให้มากขึ้น ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนและครูที่มีรู้ ความสามารถ ในด้านอื่นที่ไม่ใช่

ความรู้ในระบบที่โรงเรียน หรือหลักสูตรกำหนดไว้ด้วย เพื่อไม่ให้เกิดการสวนทางกันระหว่างการทำกิจกรรม กับ การเรียนการสอน ทั้งในด้านเวลา และการวัดประเมินผล

2. ควรมีการเทียบโอนประสบการณ์ให้กับผู้ที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเป็นการส่งเสริมศักยภาพของคนในชุมชน
3. ควรมีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่น ให้สามารถถ่ายทอดโอนความรู้ในชุมชนได้
4. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของการศึกษาในระบบโรงเรียน ในบางสถานการณ์ ควรมีความยืดหยุ่นได้บ้าง เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพทุนด้านการศึกษาในโรงเรียนและชุมชน

จังหวัดนครปฐมมีศักยภาพด้านทุนดนตรีของชาวไทยทรงดำและศักยภาพด้านดนตรีไทย ทั้งทุนด้านบุคลากร และด้านวัฒนธรรมดนตรีที่มีความหลากหลาย ซึ่งฝังตัวอยู่ในสังคมวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมมายาวนาน ซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ เช่น ทศนศิลป์ วรรณศิลป์ เข้าไว้ด้วยกัน เป็นการสร้างคุณค่าแก่ให้สังคม กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีเหล่านี้มีความพร้อมในการพัฒนา เพียงแต่ยังขาดหน่วยกลางที่ช่วยประสาน สร้างเสริม พัฒนา เพื่อสร้างเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของจังหวัดนครปฐมต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายวัฒนธรรมดนตรี

1. ควรมีการขยายวงของการศึกษาวิจัยออกไป เพื่อศึกษาศักยภาพของวัฒนธรรมทางด้านดนตรีอื่นๆ และส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการศึกษามาเชื่อมต่อ และวางแผนพัฒนาทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบต่อไป
2. สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปมีบทบาทในการรวมกลุ่มของศิลปินและบุคคลในวงการดนตรี ให้ศิลปินสามารถปฏิบัติงานช่วยเหลือกันในด้านวิชาการ และการประกอบอาชีพดนตรี
3. สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีหลายแห่ง สถาบันเหล่านี้ควรมีความร่วมมือกันในการศึกษาวิจัย สร้างเสริม พัฒนาดนตรีของชาวนครปฐมให้มีความแข็งแกร่ง ในเนื้อหาวัฒนธรรม และสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคง

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ

ได้จากการถอดบทเรียนของการดำเนินการและผลการวิจัย

4.1 ด้านการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาศักยภาพทุนท่องเที่ยว

ภาคประชาชน

ชุมชนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ต้องมีการเรียนรู้และปรับปรุงตนเองตามกระแสการท่องเที่ยวที่รุกเข้าชุมชน โดยต้องทำงานเชิงพหุภาค คิดและสร้างสรรค์กิจกรรมเชิงบวก เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน โดยต้องมีแนวทางในการขยายองค์ความรู้ในลักษณะเครือข่ายการการประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมเพื่อนร่วมงาน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงวิสาหกิจชุมชน

ภาครัฐ

ต้องทำงานเชิงรุก ในฐานะเป็นผู้แสวงหาผู้รับบริการ สถาบันวิชาการต่างๆ จะต้องเป็นผู้นำบทบาทในการสร้างเครือข่าย ประสานประโยชน์ ลดความขัดแย้ง และควรมีแผนระดับชาติในการพัฒนาทักษะการทำงานระดับองค์กร และปัจเจกบุคคลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ชัดเจน

ในการจัดการด้าน 3s คือ ความปลอดภัย (Safety) ความสะอาดและถูกสุขอนามัย (Sanitation) และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Satisfaction)

ภาคธุรกิจและเอกชน

ต้องมีจุดยืนที่ชัดเจนในการสร้างกิจกรรมร่วมกับภาครัฐและภาคประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว บูรณาการที่ยั่งยืน และให้การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายของภาครัฐและภาคประชาชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง เหมือนกับการแบ่งปันผลกำไรที่ได้กลับคืนไปยังชุมชน เสมือนเป็นการลงทุนระยะยาวด้านการท่องเที่ยว

4.2 บทเรียน ผลกระทบจากโครงการวิจัยต่อเครือข่ายการท่องเที่ยว

การถอดบทเรียนพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เกิดความตระหนักว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบพหุภาคีเป็นโครงสร้างที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ และทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันเกี่ยวกับตนเอง จากสิ่งที่จะท่อนให้เห็นการคิดใหม่ และการจัดปรับตนเอง ในเวทีการประชุมสัมมนา ทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่มีโอกาสได้มี "คุณภาพแนวใหม่"

นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเรื่องของ การสื่อสาร การทำความเข้าใจ และเชื่อมโยง การสร้างองค์ความรู้และการเคลื่อนไหวของพหุภาคีในเชิงบวกทางวิชาการมากขึ้น และยังมีส่วนสนับสนุน การเกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งในระดับท้องถิ่น และระหว่างอำเภอและจังหวัดต่อไปในอนาคต

การศึกษาวิจัยในแนวลึกเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะในระดับองค์กรและปัจเจกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวท้องถิ่น รวมถึงการศึกษาวิจัยในมุมมองทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพในรูปวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง

5. สรุปและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายนักธุรกิจอุตสาหกรรม

จังหวัดนครปฐมมีเครือข่ายนักธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีความพร้อม มีศักยภาพสูงนักธุรกิจกลุ่มนี้มีทัศนคติว่าสังคมในจังหวัดนครปฐมยังมีปัญหาอีกมาก แต่การเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้านต่างๆ ยังเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ และขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการขยายผลในการสร้างแนวร่วมเครือข่ายผู้ที่มีอุดมการณ์ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากขาดผู้ประสานงาน ยังคงคาดหวังให้ภาครัฐเป็นแกนนำในการริเริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยขาดการคิดและกำหนดอนาคตร่วมกันเอง ตลอดจนยังไม่มีเม็ดเงินนำทรัพยากรด้านอื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น สื่อท้องถิ่น มาใช้ในการเชื่อมโยงและเผยแพร่กิจกรรมของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการกระตุ้นให้มีการพัฒนาอย่างสมดุลและครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการรวมตัวสร้างความเข้มแข็ง รักษาฟื้นฟู และต่อยอดทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้ว และการสร้างเครือข่ายในพื้นที่
- 2) สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง โดยการสร้างสำนึกและคุณค่าร่วมบนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของทุกภาค
- 3) สนับสนุนให้เกิดกระบวนการวิเคราะห์ทุนทางสังคมอย่างกว้างขวางในทุกพื้นที่ มีการ เสริมพลังและคุณค่าให้ทุนทางสังคม ทั้งทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน และทุนทางภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) มีการจัดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางสังคม โดยการร่วมมือกันของสถาบันการศึกษาและองค์กรภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและชุมชน
- 5) ขยายการทำแผนที่ทุนมนุษย์ (Human mapping) ที่ดำเนินการสิ่งดี ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอยู่ในขณะนี้ให้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครปฐม

6. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะเครือข่ายกฎหมายเพื่อชุมชน

จังหวัดนครปฐมมีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่สำคัญหลายด้าน เช่น ปัญหาการปฏิบัติงานของตำรวจ ปัญหายาเสพติด บางปัญหาได้ถูกกำหนดเป็นวาระแห่งชาติแล้ว และทำให้ปัญหาดความรุนแรงลงบ้าง แต่ก็ยังคงมีสภาพปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างจริงจังโดยอาศัยความร่วมมือกับชุมชน

การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ชุมชน การสร้างค่านิยมที่ถูกต้องต่อเยาวชน เป็นสิ่งที่ต้องกระทำ โดยควรมีโครงการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องรับทราบถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเอง และรัฐควรพิจารณาขยายงานของตำรวจให้ไปประจำหมู่บ้านทุกหมู่บ้านเพื่อพัฒนาให้เป็นตำรวจของชุมชน

7. สรุปและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน

การวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในมิติของเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อสุขสาธารณะ พบว่าการทำเกษตรกรรมยั่งยืนส่งผลให้เกิดสุขภาวะทั้งทางกาย ใจ สังคมและจิตวิญญาณ ต่อปัจเจกบุคคลและสาธารณชน ในมิติของทุนทั้งทางทุนมนุษย์ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมวัฒนธรรม และทุนทางนิเวศ บทเรียนการก้าวเดินบนวิถีของ เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อสุขสาธารณะมีทั้งอุปสรรค ปัญหา วิกฤติ และโอกาสหลายประการ ซึ่งเกษตรกร ภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน เสริมสร้างจุดแข็งมาตามลำดับ จาก “การได้ทำ” นำมาสู่ “การทำได้” ในวันนี้ สะท้อนให้เห็นพลังของศักยภาพด้านทุนและเครือข่าย ซึ่งสามารถขับเคลื่อนสู่ทิศทางการที่จะก่อให้เกิดสุขสาธารณะยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรผลักดันส่งเสริมให้มีการติดต่อร่วมมือกันระหว่างเกษตรกรที่มีศักยภาพที่จะปรับเปลี่ยนสู่เกษตรกรรมยั่งยืนและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นและปรับเปลี่ยนสู่เกษตรกรรมยั่งยืนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- 2) ดำเนินการขับเคลื่อนด้านอาหารปลอดภัยและการทำเกษตรที่ดีที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นการสร้างทุนและเครือข่ายเพิ่มเติม ด้วยการเชื่อมโยงเกษตรกรกลุ่มใหม่ๆ เข้ากับกลุ่มเดิมที่ปรับเปลี่ยนได้แล้ว
- 3) มุ่งเน้นการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในมิติของจิตใจและจิตวิญญาณให้มากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากสุขภาวะในมิติกายภาพ โดยการขับเคลื่อนผ่านกระบวนการที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรได้สะท้อนความคิดตนเอง (self – reflection) เช่น ผ่านกระบวนการสนทนา กลุ่มย่อย กิจกรรมละคร
- 4) องค์กรภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับระบบการทำงานขององค์กรภาคีต่างๆ ซึ่งมีจุดแข็งและโอกาสในการทำงานที่แตกต่างกัน

8. สรุปและข้อเสนอแนะเครือข่ายสุขภาพ

จังหวัดนครปฐมมีศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในมิติด้านสุขภาพที่สำคัญและหลากหลายการดูแลสุขภาพในแบบพื้นบ้านได้เปลี่ยนยุคไปสู่การดูแลสุขภาพสมัยใหม่ในรูปแบบของ โรงพยาบาล สถานิออนามัย และมีการขยายพื้นที่เข้าไปสู่ชุมชนชนบทในรูปของการสาธารณสุขมูลฐาน มีการสร้างเครือข่ายของอาสาสมัครสาธารณสุข การสร้างเครือข่ายสุขภาพในมิติอื่นๆ เพื่อสร้างพันธมิตรสุขภาพ ด้วยการรวมพลังสร้างสุขภาพผนวกรวมกับการพลิกฟื้นการนวดพื้นบ้านและการใช้สมุนไพรในโรงพยาบาล ทำให้เกิดการดูแลสุขภาพในแบบบูรณาการ มีการใช้รูปแบบของทัวร์สุขภาพ เข้ามาผสมผสาน ชุมชนได้สร้างทุนชุมชนในรูปของทุนความรู้และทุนทางสังคม ซึ่งเป็นทุนเครือข่ายมนุษย์

แม้ว่าจะมีศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายอยู่ แต่ก็ยังขาดการจัดการแบบบูรณาการร่วมกันทุนบางด้าน โดยเฉพาะทุนภูมิปัญญาทางสุขภาพ ยังถูกละเลย ไม่มีพื้นที่ในสังคมให้ได้แสดงออก ทำให้ชุมชนไม่มีพลังอำนาจในการต่อรองกับระบบและโครงสร้างอำนาจในสังคม ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ ดังนั้น จึงควรมีการเปิดพื้นที่ความรู้ของชุมชน ในแบบของภูมิปัญญาบูรณาการ และส่งเสริมให้มีการขยายเครือข่ายด้านสุขภาพในมิติอื่นๆ ของสังคมวงกว้าง ส่งเสริมให้มีการขยายหน่ออ่อนของเยาวชน ซึ่งมีความสำคัญต่อการปรับตัวที่ชุมชนต้องเรียนรู้ร่วมกันในสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลง

2.3 โครงการเพื่อลูกหลานไทย

โจทย์วิจัยจากชุมชน เกิดขึ้นจากปัจจัยหลักดังนี้

1) การสร้าง “กระบวนการ” การทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มนักวิจัยที่ทำงานข้ามสาขาวิชา จากมหาวิทยาลัยมหิดล และกลุ่มแกนภาคประชาชน (ประชาสังคม) ในจังหวัดนครปฐม ที่ร่วมคิดร่วมทำ เป็นการรวมกลุ่มแกนนำ ด้วยโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการ ก่อนจะมาถึงโจทย์วิจัยท้องถิ่น ได้เริ่มต้นด้วยการติดตามวิเคราะห์ แนวโน้มระบบสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งระดับโลก ภูมิภาค ระดับประเทศ จนถึงระดับท้องถิ่น กระบวนการที่ว่่านี้ รวมไปถึง “การจัดการ” วิธีการทำงานร่วมกันระหว่างคนที่มีความเชี่ยวชาญต่างสาขา และวัฒนธรรมองค์กรที่ต่างกัน โดยยึดหลักของความเคารพ ให้เกียรติ ให้คุณค่าต่อความคิด และความรู้ของเพื่อนร่วมงานอย่างแท้จริง

2) ค้นคว้า ค้นหา ทดสอบกลุ่มเป้าหมายใหม่ กล่าวคือ ได้เน้นกระบวนการเลือกสรร “กลุ่มผู้ประกอบการ” หรือ “เจ้าของกิจการ” (Entrepreneurs) ตั้งแต่หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ไปจนถึงธุรกิจขนาดใหญ่ พบว่า ในสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน และอนาคต มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว พลิกผัน และสร้างความซับซ้อนให้กับสังคมทุกระดับ ในสถานการณ์เช่นนี้ คุณสมบัติบางอย่างของ “ผู้ประกอบการ” เช่น

"วิถีจักรพรรดิ" การไม่พึ่งผู้อื่นเป็นหลัก ความกล้าเสี่ยง และความสามารถในการสร้างโอกาส เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของแกนนำเหล่านี้ ให้เป็น "ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคมยุคใหม่" หรือเป็น "ผู้ประกอบการที่รับผิดชอบต่อสังคม" ในระยะยาวให้เป็น "หน่วยจัดการปัญหาและโอกาส" ในพื้นที่อย่างยั่งยืน

3) ทักษะความสามารถในการเป็นวิทยากรกระบวนการ (Learning Facilitator) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงนำความรู้และประสบการณ์ในเชิงสร้างสรรค์ออกมาเป็น "ภาพใหญ่" ที่ทุกคนมีแนวโน้มที่จะใช้ศักยภาพในการออกความคิดเห็นได้ร่วมกันแม้จะมีความแตกต่างหลากหลายของชุดความคิดก็ตาม เนื่องจากผู้เข้าร่วมเชิงปฏิบัติการทั้งสามภาคส่วนดังกล่าว กว่าครึ่งหนึ่งของคณะผู้ดำเนินการโครงการฯ ต่างได้รับการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ และมีประสบการณ์การเป็น "วิทยากรกระบวนการ" มาเป็นอย่างดี ทำให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในระยะเวลาสองวัน เป็นไปอย่างธรรมชาติและเกิดแนวคิด แนวคำถามหลายชุดเป็นทางเลือกที่เกิดประโยชน์โดยตรงในการพัฒนาชุมชนนครปฐมให้เจริญมั่นคงยั่งยืนต่อไป

จัดให้มีการประเมินผลโครงการอย่างมีส่วนร่วม โดยดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ

1) การประเมินผลภายใน ได้แก่ คณะทำงานของโครงการฯ ดำเนินการถอดประสบการณ์การทำงาน และถอดบทเรียนจากการจัดประชุมแต่ละครั้ง เปรียบเทียบกับแผนงานที่ได้กำหนดไว้

2) การประเมินผลภายนอก ได้แก่ คณะทำงานของโครงการเพื่อลูกหลานไทยร่วมกันประเมินผลโครงการ โดยการประเมินผลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละครั้ง เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน ในด้านกระบวนการทำงาน กระบวนการมีส่วนร่วม ผลประโยชน์ที่ได้รับ และแนวโน้มการปฏิบัติงานในอนาคต

ข้อสังเกตจากการดำเนินการวิจัย

ในอดีตเรามีรูปแบบการทำงานแบบแยกส่วน ในลักษณะพหุภาคี โดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้คิด ผู้ให้ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ฟัง ผู้รับ ปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรูปแบบการทำงานแบบเดิมจึงไม่เหมาะสมอีกต่อไป เนื่องจากความเร็วของข้อมูล การสื่อสาร ซึ่งทำให้โลกเปลี่ยนไป และปัญหาซับซ้อนเกินกว่าจะคิดได้สำเร็จคิดได้ทันโดยคนฝ่ายเดียว

การคิดแบบแยกส่วน เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหาหนึ่งๆ แต่ขณะเดียวกันก็สร้างปัญหาใหม่ขึ้นมาใหม่อีกหลายปัญหา เนื่องจากการนำเอาบางสิ่งบางอย่างเป็นตัวตั้ง อันนี้เป็นเหตุผลให้เกิดปัญหาของชุมชน และบ้านเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ

เราได้เรียนรู้เทคนิค และวิธีการทำงานร่วมกับคนหลายกลุ่ม ภายใต้ข้อจำกัดจำนวนมากและซับซ้อน ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามข่าวสารข้อมูลที่รวดเร็วของโลกใบใหม่ ต้องมีวิธีและหลักการใหม่ ซึ่งไม่ใช่วิธีการคิดแบบเส้นตรงหรือแยกส่วน แต่ต้องคิดอย่าง “บูรณาการ” ไม่ตั้งโจทย์โดยประธานหรือใครบางคนให้กับกลุ่ม เพราะนั่นไม่ใช่ความคิดและความต้องการของกลุ่มที่แท้จริง แต่เป็นความคิดความต้องการของประธานหรือใครบางคน ความร่วมมือและความยั่งยืนในการแก้ปัญหาจะไม่เกิดขึ้น

หลัก ABCI เป็นหลักการที่สำคัญสำหรับโลกปัจจุบัน หากเราไม่ต้องการแก้ปัญหาแบบตัดหน้ารก (แก้ชั่วคราว) ขณะเดียวกัน วิธีที่จะทำให้ทุกคนเห็นด้วย และนำศักยภาพภายในออกมาใช้ ซึ่งทุกๆ คนในองค์กร บรรณานหรือโครงการ ต่างมีศักยภาพในมิติต่างๆ เพราะทุกคนต่างมีประสบการณ์ที่ลุ่มลึกตามวัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ได้มาก ไม่จำเป็นต้องเป็นประสบการณ์ของประธานหรือใครบางคนอย่างเดียวกับที่เกิดขึ้นในแบบการประชุมแบบเก่า ซึ่งการประชุมแบบเก่าจะเหลือเอาไว้ใช้เฉพาะกาล เฉพาะกิจที่ต้องการความเร่งด่วน รอไม่ได้ และเป็นงานที่ไม่ซับซ้อนเท่า นั้น ส่วนใหญ่เราอาจจะใช้ “บรรณาน” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มี “คำตอบที่ใช้ได้” และรอบคอบมากกว่า เพราะเป็นการคิดอย่างบูรณาการ และสร้างปัญญาจากคนจำนวนมาก

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานของโครงการเพื่อลูกหลานไทยนั้น พบว่าโครงการฯ ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มธุรกิจชุมชน กลุ่ม OTOP หรือกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลาง สิ่งที่เกิดขึ้นคือ กลุ่มเครือข่ายที่เริ่มต้นนั้น ยังมีจำนวนที่น้อย เนื่องจากกลุ่มผู้เข้าร่วมดังกล่าว ล้วนแล้วแต่เป็นนักธุรกิจ ที่มีบทบาทหน้าที่มากมายในสังคม ในบางครั้งอาจจำกัดด้วยเงื่อนไขในเรื่องของเวลา ดังนั้นการขยายผลเพื่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่หลากหลายเพิ่มขึ้นนั้น ควรจะมีรูปแบบกระบวนการวางแผนการดำเนินงานที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้เข้าร่วม ประกอบกับเป้าหมายของโครงการฯ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าร่วม ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนในเป้าหมายใหม่ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มธุรกิจชุมชน กลุ่ม OTOP หรือกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลาง คณะทำงานจึงมีการวางแผนในทุกกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การค้นหารูปแบบใหม่ของการเปิดตัวโครงการฯ การค้นหากระบวนการในการประชุมฯ และอื่นๆ

ดังนั้น คณะทำงานฯ ได้ใช้ความพยายาม เพื่อค้นหากระบวนการที่เหมาะสม โดยกระบวนการร่วมกันคิดร่วมกันทำ ทำไปเรียนรู้ไป พร้อมทั้งปรับกระบวนการให้เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด คณะทำงานฯ ได้มีการเตรียมพร้อมในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ สิ่งที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ และความยั่งยืนของโครงการฯ ในการทำงานร่วมกับชุมชน การค้นหากลุ่มคนเข้าร่วม

โครงการฯ เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ เป็นกลุ่มคนกลุ่มใหม่ ที่ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมการทำงานในรูปแบบของการวิจัย ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะการทำงานเชิงสังคมร่วมกับนักธุรกิจ

ปัญหาและอุปสรรคที่พบระหว่างการดำเนินงาน คือ

- เป้าหมายของโครงการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ (โครงการหลัก) ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ทำให้การวางแผนการดำเนินงานของโครงการย่อยเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายหลักดังกล่าว ดำเนินการเป็นไปได้อย่างยาก
- เวลาของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งคณะทำงาน หรือกลุ่มเครือข่าย มีน้อย รวมทั้งช่วงเวลาที่สะดวกในการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่ตรงกัน เนื่องจากทุกท่านต่างมีภารกิจด้วยกันทั้งสิ้น
- การปรับทัศนคติ ความเข้าใจ ภาษาในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างภาควิชาการ ภาคธุรกิจ และภาคสังคม
- ขาดกระบวนการหนุนเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการวิจัยร่วมกับชุมชนที่ชัดเจนจากภาควิชาการ
- การค้นหารูปแบบการบริหารจัดการ สำหรับเป็นเครื่องมือในการช่วยให้เกิดรูปแบบการทำงานร่วมกันได้ระหว่างหลายภาคส่วน
- กระบวนการเชิญชวนให้กลุ่มคนที่หลากหลายได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ต้องใช้เวลาในการบ่มเพาะความคิดและกระบวนการให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

กระบวนการแก้ไขปัญหาคือ การสร้างเครื่องมือการบริหารจัดการโครงการฯ ได้แก่ ABCI (Academy, Business and Community Integration) และการบรรสาน เพื่อจัดการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเวลา ในการเข้าร่วมระดมความคิดเห็นร่วมกัน เนื่องจากการบรรสาน ได้มีกฎกติกาที่เด่นชัด ไม่ว่าจะเป็นการยืดอกค์บรรสาน (ผู้เข้าร่วมพูดคุย) เป็นหลัก หากมาเกินครึ่งถือว่าครบองค์บรรสาน รูปแบบการพูดคุยเน้นรูปแบบการระดมความคิดเห็นที่ไม่ใช่ความคิดเห็นของผู้อื่น เน้นการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของผู้เข้าร่วมไม่ว่าจะเป็นในด้านความรู้ของภาควิชาการ การบริหารจัดการของภาคธุรกิจ และประสบการณ์ในท้องถิ่นจากภาคสังคม สำหรับการประชาสัมพันธ์นั้น โครงการฯ ได้ใช้สื่อที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของจดหมายเชิญเข้าร่วมโครงการฯ สื่อบุคคล ป้ายประชาสัมพันธ์ อีกทั้งมีการถอดประสบการณ์การทำงานเป็นระยะเพื่อสรุปผลการทำงาน และหาวิธีการทำงานที่จะเชื่อมโยงแนวคิด

2.4 โครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานวิจัยชุมชนเรื่องศักยภาพและ ทุนท้องถิ่น

การประเมินผลการใช้ระบบงานเป็นการประเมินเมื่อผู้ใช้ได้ทดลองใช้ระบบงานแล้ว ซึ่งจากการประเมินผล พบประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ระหว่างการทดสอบระบบต้นแบบพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ต้องการปรับปรุงด้านเทคนิค เพราะมีความไม่พร้อมด้านเทคนิคอยู่หลายแห่งเมื่อมีการทดลองใช้ระบบ การต่อเชื่อมเข้าสู่เครือข่ายคอมพิวเตอร์แม้ข่ายที่คณะสิ่งแวดล้อมฯ พบว่ายังไม่มีเสถียรภาพ การเชื่อมต่อฐานข้อมูลระหว่างระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และระบบสารสนเทศการจัดการก็ยังทำได้ไม่สมบูรณ์

2) ผู้ใช้ได้เรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติจริง ประกอบกับได้ไต่ถามนักวิจัยผู้วิเคราะห์ระบบและเขียนโปรแกรมแบบตัวต่อตัวตั้งแต่ขั้นตอนการพัฒนาแบบต้นแบบ ทำให้ผู้ได้รับทราบและเกิดความคุ้นเคยกับการใช้งานระบบ วิธีการบันทึก สืบค้น ปรับแก้ข้อมูล รวมทั้งรับทราบข้อจำกัดด้านเทคนิคที่อาจเกิดขึ้นได้เมื่อต้องอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3) เนื้อหาในระบบสารสนเทศมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ โดยเฉพาะเรื่องการจัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียน และเนื้อหาที่จัดเก็บในระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น มีจุดแข็งที่ระบบไม่พบในระบบอื่นมาก่อนนั่นคือ สามารถจัดเก็บเนื้อหาที่เป็นได้ทั้งรูปภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ตลอดจนเอกสารบรรยาย รวมทั้งเนื้อหาที่จัดเก็บในระบบสารสนเทศคนมีคุณค่าของสังคมสอดคล้องกับกระบวนการทำงานที่ใช้รูปภาพเป็นสื่อในการเรียนรู้

4) ผู้ใช้บางกลุ่มซึ่งมีความสนใจและเคยทำงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาก่อนในงานที่ทำอยู่ปัจจุบัน พบว่าระบบสารสนเทศที่ทำอยู่สอดคล้องกับความต้องการในงานที่ทำอยู่ปัจจุบัน และความรู้ที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อเนื่องกับงานของตน โดยเฉพาะผู้ใช้ที่มาจากกลุ่มศักยภาพด้านทุน คือ กลุ่มศาสนาและกลุ่มสุขภาพ

5) ผู้ใช้บางกลุ่มได้เรียนรู้เทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ ซึ่งไม่เคยใช้งานมาก่อน ได้แก่ การใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) การสื่อสารข้อมูลผ่านการจัดทำเป็นเว็บไซต์ การสืบค้นฐานข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต

6) การเข้าร่วมฝึกอบรมเป็นการกระตุ้นให้ผู้ใช้งานบางกลุ่มเกิดความสนใจที่จะลงมือปฏิบัติจริง แม้จะมีความสนใจอยู่เดิมแล้วแต่ยังไม่เคยได้ปฏิบัติใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศจริง

7) ผู้ใช้บางกลุ่มยังไม่แน่ใจและไม่เคยรับทราบมาก่อนว่าจะใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อร่วมในการเสริมศักยภาพงานที่ทำอยู่ได้อย่างไร

8) กระบวนการติดต่อประสานงานระหว่างนักวิจัยโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศฯ กับนักวิจัยในโครงการหลัก 3 โครงการ ใช้วิธีการโทรศัพท์พูดคุย หรือการเข้าพบต่อหน้าจะให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด การใช้หนังสือทางการเป็นลายลักษณ์อักษรหรือการใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางที่ต้องใช้ควบคู่กันไปเพื่อเป็นการช่วยยืนยันหรือทำให้เป็นทางการ ทั้งนี้ นักวิจัยในโครงการฯ ต่างๆ พึงพอใจและยินดีที่จะมีการทำงานร่วมกันเมื่อมีการพูดคุย ชักถาม อธิบายทำความเข้าใจระหว่างกันอย่างเพียงพอ

ข้อสังเกตจากการดำเนินการวิจัย

1. ความต้องการการพัฒนาระบบสารสนเทศในโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานวิจัยใน ชุมชนครั้งนี้เป็นแบบการคิดออกจากส่วนกลาง ให้อารมณ์แบบ Top-down approach ซึ่งเป็นการมองการณ์ไกลของผู้บริหารโครงการถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมประสิทธิภาพการทำงานและให้บริการข้อมูลแก่สาธารณะ ซึ่งมีข้อแข็งคือ มีการจัดเตรียมทรัพยากรไว้สำหรับงานนี้โดยเฉพาะผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุนให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ข้อด้อยที่ปรากฏ คือ ผู้ใช้งานของระบบในที่นี้ลำดับแรกคือนักวิจัยของโครงการ (ลำดับต่อไปคือผู้ใช้ทั่วไปที่อยู่ภายนอกโครงการวิจัย) ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่มี ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในโครงการฯ อย่างแท้จริง นอกจากนี้ไม่มีการเตรียมการเรื่องการจัดทำ และบำรุงรักษาสารสนเทศ ซึ่งเป็นงานสำคัญของผู้ใช้ในการบำรุงรักษาระบบสารสนเทศให้ยั่งยืน ทำให้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทำได้ยากลำบาก เพราะผู้ใช้งานระบบส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจที่จะใช้เวลาเพื่อศึกษาในเรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และไม่มีแผนการวางแผนเพื่อจัดการความรู้ที่ได้จากงานวิจัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง

2. โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดประโยชน์สำหรับโครงการพัฒนาระบบการค้นหาค้นคว้า คุณค่าต่อชุมชน ในฐานะที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานระบบในพื้นที่ชนบทมีโอกาสเข้าถึงการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ซึ่งเป็นครูและนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กลุ่มผู้ใช้กลุ่มนี้ได้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ และรับรู้เรื่องเทคโนโลยีและสารสนเทศภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาการศึกษาในชุมชนได้ต่อไป ได้มีโอกาสใช้เทคโนโลยีจริงด้วยตนเองในระหว่างการฝึกอบรม ขณะนี้ได้รับประโยชน์จากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอนในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากการใช้ในโครงการวิจัยกับมหาวิทยาลัยมหิดล

3. ผู้ใช้งานระบบสารสนเทศจะทยอยเข้าใช้งานระบบมากขึ้น ทั้งนี้ งานที่สำคัญต่อความสำเร็จของระบบสารสนเทศจะอยู่ในช่วงระยะเวลาการบำรุงรักษา โดยเฉพาะในช่วง 6-8 เดือน หลังการเสร็จสิ้นโครงการ ซึ่งต้องให้ความสนใจและฝึกอบรมแก่ผู้ใช้งานระบบอย่างต่อเนื่องจนให้สามารถใช้งานระบบงานได้จริง

ข้อเสนอแนะและการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานในอนาคต

1. นักวิจัยในโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศให้ความสำคัญในการอำนวยความสะดวกและอบรมผู้ใช้งานระบบต่อเนื่องในระยะเวลาการบำรุงรักษา เพราะจะเป็นช่วงที่มีการใช้งานจริง มีจำนวนผู้ให้ความสนใจมากกว่าในช่วงพัฒนาระบบและทดลองใช้ระบบต้นแบบ

2. จัดทำข้อมูลเพิ่มเติมเข้าสู่ระบบอย่างต่อเนื่อง และตรวจสอบข้อมูลให้มีคุณภาพ เพื่อระบบจะสามารถให้บริการข้อมูลที่ทันสมัยและถูกต้อง

3. จัดทำกิจกรรมที่นักวิจัยผู้ใช้งานระบบสารสนเทศมีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์และเกิดความต้องการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย ต่อจากนั้นจึงส่งเสริมให้มีการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกัน สร้างให้เกิดกลุ่มผู้มีความสนใจร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน (Community of practice)

4. เมื่อผู้ใช้ได้ใช้ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นแล้วเกิดมีแนวคิดต้องการระบบสารสนเทศใหม่ ให้จัดทำเป็นเอกสารระบุว่าเป็นความต้องการระบบใหม่ไว้ ต่อจากนั้นนำเสนอขึ้นไปยังฝ่ายบริหาร อันจะเป็นรูปแบบ Bottom-up approach จะให้ผลดีในแง่ของการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของกลุ่มงานได้ และผู้ใช้งานมีความกระตือรือร้นเพื่อศึกษาระบบตามความสนใจ

5. ไม่จำเป็นต้องบังคับให้กลุ่มผู้วิจัยที่ยังไม่มีความพร้อมหรือต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต้องมาใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะเดียวกันหน่วยบริหารงานกลางของโครงการภาพรวมเตรียมให้คำปรึกษาแก่นักวิจัยตลอดเวลา หากมีความต้องการได้รับทราบข้อมูลหรือข้อแนะนำในเรื่องดังกล่าว เช่น ตัวอย่างการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน วิธีการดำเนินการและเตรียมการ การศึกษา ดูงานตัวอย่างความสำเร็จ เป็นต้น

ภาคผนวก

1. เอกสารประกอบโครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชน และศักยภาพท้องถิ่น	
1.1 กิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ Human Mapping ระหว่างเดือนมีนาคม 2547 - มีนาคม 2548	1
1.2 ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย	6
1.3 รายชื่อนักเรียนและอาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการ Human Mapping	11
1.4 บทความเรื่อง "การเรียนรู้เชิงบูรณาการในชุมชน : ประสบการณ์ค้นหาศักยภาพท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม" โดย อาจารย์ฉลวยวรรณ (ชินะโชติ) ปัญญา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์	16
1.5 บทความเรื่อง "เก็บตกสาละยายามเย็น ณ บ้านบุญ (ทฤษฎีบูรณาการในชีวิตจริง)" โดย อาจารย์ฉลวยวรรณ (ชินะโชติ) ปัญญา	48
2. เอกสารประกอบโครงการวิเคราะห์ศักยภาพทุนในพื้นที่ จังหวัดนครปฐม	
2.1 รายชื่อสมาชิกสมาชิกกลุ่มเครือข่ายต่างๆ	58
3. เอกสารประกอบโครงการเพื่อลูกหลานไทย	
3.1 ตารางการประชุมเชิงปฏิบัติการและการบรรสานคณะทำงานโครงการ และกลุ่มเครือข่ายโครงการเพื่อลูกหลานไทย	63
3.2 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 1 ครั้งที่ 1	67
3.3 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 1 ครั้งที่ 2	71
3.4 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 2	76
3.5 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 3	79
3.6 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 4	82
3.7 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 5	89
3.8 รายงานบรรสานของกลุ่มนครปฐม 1-3	93
3.9 สมาชิกเครือข่ายโครงการเพื่อลูกหลานไทย	104

4. เอกสารประกอบโครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานวิจัยชุมชน เรื่องศักยภาพและทุนท้องถิ่น

4.1 สรุปบันทึกการประชุมร่วมกับโครงการย่อย 3 โครงการ เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ข้อมูลความต้องการของระบบสารสนเทศ	111
4.2 การออกแบบหน้าจอบทระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น	115
4.3 การออกแบบฐานข้อมูลระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น (กรณีศึกษา จังหวัดนครปฐม)	126

ภาคผนวก 1

เอกสารประกอบโครงการพัฒนาระบบการ
ค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชน
และศักยภาพท้องถิ่น

ภาคผนวก 1.1

กิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ Human mapping ระหว่างเดือนมีนาคม 2547 ถึงมีนาคม 2548

วัน / เดือน / ปี	เวลา (น.)	สถานที่	กิจกรรม
24 มี.ค.47	09.00 - 16.00	จ.เพชรบุรี	เข้าร่วมสัมมนาวิชาการประจำปี 2546 บอ.รุ่นที่ 36
31 มี.ค. ถึง 1 เม.ย.47	8.30 - 18.00 08.30 - 16.30	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	อบรมเชิงปฏิบัติการวิธีคิดเชิงกระบวนการระบบและการเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ให้กับบัณฑิตอาสาสมัคร ม.ธรรมศาสตร์
5 เม.ย.47	09.00 - 17.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาระบบการวิจัยและเครื่องมือวิจัยท้องถิ่น
18 เม.ย.47	08.30 - 18.00	จ.นครราชสีมา	ร่วมฟังเวทีศัลายายามเย็นครั้งที่ 6 พระอาจารย์ชยสาโร
19 เม.ย.47	09.00 - 12.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	จัดประชุมคณะทำงาน เตรียมวางแผนการทำงาน
20 เม.ย.47	09.00 - 12.00	ร.ร.วัดหนองเสือ	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจในกระบวนการ
	09.00 - 12.00	ร.ร.วัดสระสี่มุม	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจในกระบวนการ
21 เม.ย.47	09.00 - 12.00 13.00 - 16.00	ร.ร.วัดม่วงตารศ ร.ร.ภัทรญาณวิทยา	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจในกระบวนการ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจในกระบวนการ
23 เม.ย.47	09.00 - 12.00	ร.ร.วัดม่วงตารศ	จัดประชุมวางแผนการทำงานร่วมกับครูระดับประถม ได้แก่ ร.ร.วัดหนองเสือและวัดม่วงตารศ
26 เม.ย.47	13.00 - 16.00	ร.ร.วัดสระสี่มุม	จัดประชุมวางแผนการทำงานร่วมกับครู ระดับมัธยม ได้แก่ ร.ร.ภัทรญาณวิทยาและวัดสระสี่มุม
27 เม.ย.47	09.00 - 12.00 13.00 - 16.00	ร.ร.วัดสระสี่มุม ร.ร.วัดหนองเสือ ร.ร.ภัทรญาณวิทยา	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พร้อมกับแจกกล่องนักเรียน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พร้อมกับแจกกล่องนักเรียน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พร้อมกับแจกกล่องนักเรียน
28 เม.ย.47	09.00 - 12.00	ร.ร.วัดม่วงตารศ	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พร้อมกับแจกกล่องนักเรียน
29 เม.ย.47	13.00 - 16.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	จัดประชุมย่อยคณะทำงาน
6 - 7 พ.ค.47	09.00 - 18.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาระบบการวิจัยชุมชน
13 - 17 พ.ค.47	ไม่มีบันทึก	ลงพื้นที่ ร.ร.ต่างๆ	ลงพื้นที่สังเกตการณ์ และนัดเก็บกล่องถ่ายรูป
20 พ.ค.47	09.00 - 16.00	จ.กาญจนบุรี	ร่วมอบรมสารสนเทศและระบบฐานข้อมูลโครงการกลุ่ม 1
21 พ.ค.47	09.00 - 12.00	ร.ร.โสดศึกษาฯ	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจในกระบวนการ
23 พ.ค.47	13.00 - 16.00	กศน.สามพราน	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจในกระบวนการ

วัน / เดือน / ปี	เวลา (น.)	สถานที่	กิจกรรม
24 พ.ค.47	16.00 - 18.00	ร.ร.วัดหนองเสือ	ทำกระบวนการถอดภาพเป็นตัวอักษร (Ethnography)
25 พ.ค.47	12.00 - 14.00	ร.ร.วัดสระสี่มุม	ทำกระบวนการถอดภาพเป็นตัวอักษร (Ethnography)
26 พ.ค.47	16.00 - 18.00	ร.ร.ภัทรญาณวิทยา	ทำกระบวนการถอดภาพเป็นตัวอักษร (Ethnography)
30 พ.ค.47	13.00 - 15.00	กศน.สามพราน	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พร้อมกับแจกกล่องนักเรียน
31 พ.ค.47	16.00 - 18.00	ร.ร.วัดม่วงตารศ	ทำกระบวนการถอดภาพเป็นตัวอักษร (Ethnography)
พ.ค.47	17.00 - 20.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ร่วมฟังศาลายายามเย็นครั้งที่ 7 Mr.Jeremy Mock
6 มิ.ย.47	11.00 - 17.00	สบอ.รังสิต	ไปร่วมประชุมประชาสัมพันธ์โครงการ การรับบอ.รุ่นที่ 37
7 มิ.ย.47	09.00 - 14.00	ลงพื้นที่ ร.ร.ต่างๆ วัดหนองเสือ วัดสระสี่มุม วัดม่วงตารศ	ลงพื้นที่สังเกตการณ์กระบวนการถอดภาพเป็นตัวอักษร
8,9,10,15,16, 23,24,25 มิ.ย.47	16.30 - 18.30	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	การเรียนรู้ทักษะการสื่อสาร ทุกวันอังคาร พุธและ พฤหัสบดี
13 มิ.ย.47	09.00 - 16.00	ม.ศิลปากร ตลิ่งชัน กศน.สามพราน	ร่วมฟังประชุมวิชาการ "การวิจัยในฐานะพลังทางปัญญา" ลงพื้นที่ติดตามกระบวนการ รับทราบปัญหาและอุปสรรค
15 มิ.ย.47	17.00 - 20.00	เรือนไทย ศาลายา	ร่วมฟังเวทีศาลายายามเย็นครั้งที่ 8 ไมเคิล ไรท์
15 มิ.ย.47	13.00 - 16.00	ร.ร.โสดศึกษาฯ	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พร้อมกับแจกกล่องนักเรียน
21 - 23 มิ.ย.47	ไม่มีบันทึก	ลงพื้นที่ ร.ร.ต่างๆ	ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและงานที่ครูสัมภาษณ์เด็กนักเรียน
26 - 27 มิ.ย.47	09.00 - 18.00	พนาศรม	ประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการถอดภาพเป็นตัวอักษรครั้งที่ 1
28 มิ.ย.47	09.00 - 12.00	พนาศรม	ประชุมคณะทำงานสรุปการประชุมและวางแผน รับทราบปัญหาและอุปสรรคการทำงานของแต่ละพื้นที่ พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าของแต่ละ ร.ร.
3 - 4 ก.ค.47	09.00 - 16.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องแนวคิดและหลักการฐานข้อมูล บนอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น ครั้งที่ 1 ร่วมกับโครงการ TT 07

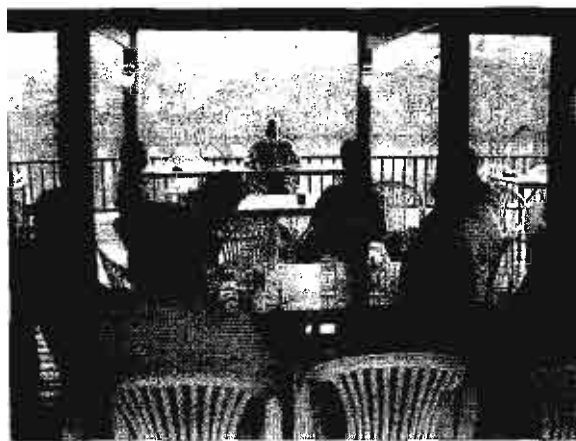
วัน / เดือน / ปี	เวลา (น.)	สถานที่	กิจกรรม
6,7 ,13 ก.ค.47	16.30 - 18.30	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	การเรียนรู้ทักษะการสื่อสาร ทุกวันอังคาร พุธและพฤหัสบดี
12 - 14 ก.ค.47	ไม่มีบันทึก	ลงพื้นที่ ร.ร.ต่างๆ	ลงพื้นที่แต่ละโรงเรียนเพื่อติดตามและเก็บงานเขียน
17-18 ก.ค.47	09.00 - 18.00	พนาศรม	ประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการถอดภาพเป็นตัวอักษรครั้งที่2 และอบรมการเขียนรายงานวิจัยแบบใหม่"งานวิจัยที่มีชีวิต"
20 ก.ค.47	ไม่มีบันทึก	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงาน สรุปการประชุม ติดตามการทำงาน แต่ละโรงเรียน
21 - 22 ก.ค.47	09.00 - 16.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำแผนที่ชุมชน TT07
23 ก.ค.47	09.00 - 16.00	ศูนย์ฝึกอบรมของ องค์การโทรศัพท์	เข้าร่วมฟังประชุม เรื่อง การจัดการความรู้แห่งชาติ ครั้งที่ 1 "แบ่งปันความรู้สู่สังคมแห่งปัญญา"
26 ก.ค.47	09.00 - 12.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงานและเครือข่ายนักวิจัยรุ่นใหม่
27 ก.ค.47	17.00 - 20.00	เรือนไทย ศาลายา	ร่วมฟังศาลายาเย็นครั้งที่ 9 นพ.ประสาน ต่างใจ
30 ก.ค.47	09.00 - 16.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	อบรมการเขียนโครงการให้กับนักวิจัยรุ่นใหม่ ครั้งที่ 1
3 - 4 ส.ค.47	16.30 - 18.30	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	เรียนรู้ทักษะการสื่อสารทุกวันอังคาร พุธและพฤหัสบดี
10-ส.ค.-47	10.00 - 14.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	อบรมการเขียนโครงการให้กับนักวิจัยรุ่นใหม่ ครั้งที่ 2
15-22 ส.ค.47	ไม่มีบันทึก	ลงพื้นที่ ร.ร.ต่างๆ	ลงพื้นที่ติดตามงานเขียนของครูและของนักวิจัยรุ่นใหม่
14 ส.ค.47	16.30 - 18.30	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	เรียนรู้ทักษะการสื่อสารทุกวันอังคาร พุธและพฤหัสบดี
29 ส.ค.47	09.00 - 16.00	ม.มหิดล ศาลายา	ร่วมประชุมวิชาการนำเสนอผลงานร่วมกับโครงการ TT08
31 ส.ค.47	17.00 - 20.00	ร้านพนาศรม	ร่วมฟังศาลายาเย็น ครั้งที่ 10 นพ.ประสาน ต่างใจ
ก.ย.47	ไม่มีบันทึก	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	นักวิจัยรุ่นใหม่อยู่ระหว่างการเขียนรายงานวิจัยรูปแบบใหม่
14 ก.ย.47	16.30 - 18.30	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	เรียนรู้ทักษะการสื่อสารทุกวันอังคาร พุธและพฤหัสบดี
15 ก.ย.47	16.30 - 18.30	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	เรียนรู้ทักษะการสื่อสารทุกวันอังคาร พุธและพฤหัสบดี
16 ก.ย.47	09.00 - 16.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนงานโครงการและติดตาม ความก้าวหน้างานเขียนของโรงเรียนและนักวิจัยรุ่นใหม่ และเตรียมจัดทำรายงานการเงิน และความก้าวหน้าโครงการ

วัน / เดือน / ปี	เวลา (น.)	สถานที่	กิจกรรม
28-ก.ย.-47	17.00 - 20.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ร่วมฟังศาลายายามเย็น ครั้งที่ 11 โดย อ.โอภาส ปัญญา
เดือนตุลาคม	ไม่มีบันทึก	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ส่งรายงานความก้าวหน้าของโครงการ พร้อมสรุปยอดค่าใช้จ่ายของโครงการในปีงบประมาณ 2546
10-ต.ค.-47	13.00 - 18.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงานเพื่อเตรียมงานค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับนักวิจัยรุ่นจิ๋วในโครงการ
13-14 ต.ค.47	2 วัน 1 คืน	สวนแสนปาล์ม มก.กำแพงแสน	จัดค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับนักวิจัยรุ่นจิ๋ว(ระดับมัธยม)
17-18 ต.ค.47		พนาศรม	จัดค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับนักวิจัยรุ่นจิ๋ว(ระดับประถม)
25-27 ต.ค.47	2 วัน 1 คืน	คำแสนศรีสอรัท จ.กาญจนบุรี	การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเป็นวิทยากรกระบวนการ เข้าร่วมเวทีศาลายายามเย็นพิเศษโดย อ.ชัยวัฒน์
28-ต.ค.-47 10-พ.ย.-47	9.00 - 12.00 13.00 - 16.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงาน พร้อมสรุปผลการปฏิบัติงาน ประชุมคณะทำงาน รวบรวมผลงานค่ายแลกเปลี่ยนฯ
30-พ.ย.-47	9.00 - 12.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนงานโครงการและติดตามความก้าวหน้างานเขียนของโรงเรียนและนักวิจัยรุ่นใหม่
16-ธ.ค.-47	13.00 - 18.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงาน จัดทำวิทัศน์คั่นแนะนำโครงการ พร้อมเตรียมสรุปประเด็นในการนำเสนอสัมมนาวิชาการ
17-18 ธ.ค.47	09.00-16.00	โรงแรม โรสการ์เด็นท์	เข้าร่วมรับฟังการนำเสนอผลงานในการสัมมนาวิชาการ
20-ธ.ค.-47	9.00 - 12.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงาน วางแผนเตรียมจัดงานเวทีวิชาการ สัณจรตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อติดตามและประสานงาน
7-ม.ค.-48	8.00 -12.00	ร.ร.วัดม่วงตารศ	จัดเวทีวิชาการสัญจร นำเสนอผลงานและประชาสัมพันธ์โครงการให้กับครู นักเรียน และผู้ปกครอง
14-ม.ค.-48	8.00-16.00	ร.ร.วัดสระสี่มุม	จัดเวทีวิชาการสัญจร นำเสนอผลงานและประชาสัมพันธ์โครงการให้กับครู นักเรียน และจนท.จากสำนักงานกลาง

วัน / เดือน / ปี	เวลา (น.)	สถานที่	กิจกรรม
17-ม.ค.-48	12.00 - 16.00	ร.ร.โสตศึกษาฯ	จัดเวทีวิชาการสัญจร นำเสนอผลงานและประชาสัมพันธ์โครงการให้กับครู นักเรียน
20-ม.ค.-48	12.00 - 16.00	ร.ร.วัดหนองเสือ	จัดเวทีวิชาการสัญจร นำเสนอผลงานและประชาสัมพันธ์โครงการให้กับครู นักเรียน
23-ม.ค.-48	8.00 - 12.00	กศน.สามพราน	จัดเวทีวิชาการสัญจร นำเสนอผลงานและประชาสัมพันธ์โครงการให้กับครู นักศึกษาผู้สนใจ
24-ม.ค.-48	12.00 - 16.00	ร.ร.ภัทรญาณฯ	จัดเวทีวิชาการสัญจร นำเสนอผลงานและประชาสัมพันธ์โครงการให้กับครู นักศึกษาผู้สนใจ
30-ม.ค.-48	9.00 - 12.00	คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงาน สรุปและประเมินผลการปฏิบัติงานการจัดเวทีวิชาการสัญจร
เดือน ก.พ.48		คณะสิ่งแวดล้อมฯ	ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนงานโครงการและติดตามความก้าวหน้างานเขียนของนักวิจัยรุ่นใหม่
เดือน มี.ค.48		คณะสิ่งแวดล้อมฯ	เตรียมสรุปผลงานและจัดทำเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์ รายงานการเงินส่งทางมหาวิทยาลัย

ภาคผนวก 1.2

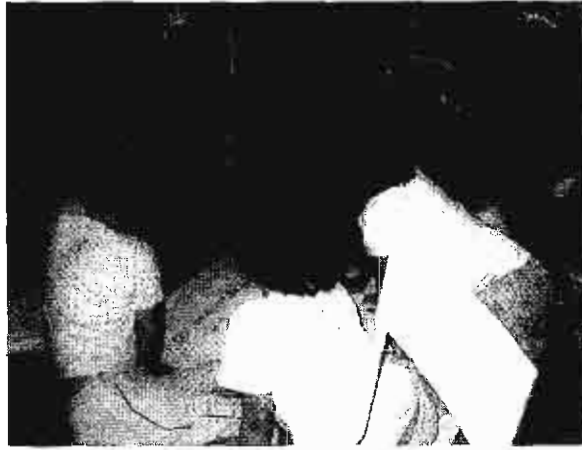
ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย

ภาพที่ 1 กิจกรรมการอบรมนักวิจัยรุ่นใหม่ให้กับบัณฑิตอาสาสมัคร
ม.ธรรมศาสตร์ พร้อมเข้าร่วมฟังเวทีศาลายายามเย็น โดย อ.เจตนา นาควัชระ
วันที่ 30 มีนาคม 2547 ณ เรือนไทย มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

ภาพที่ 2 กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการทำความเข้าใจกระบวนการ
และเครื่องมือวิจัยให้กับคณะครูโรงเรียนนำร่อง วันที่ 5 เมษายน 2547
ณ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ ม.มหิดล ศาลายา

ภาพที่ 3 กิจกรรมทำความเข้าใจและกระบวนการระดมสมองค้นหา
คนมีคุณค่าให้กับนักวิจัยรุ่นจิ๋วที่เข้าร่วมโครงการ
วันที่ 27 เมษายน 2547 ณ ร.ร.วัดม่วงตารศ

ภาพที่ 4 กิจกรรมการอบรมนักวิจัยชุมชนให้กับคณะครูและนักวิจัยรุ่นใหม่
ที่เข้าร่วมโครงการ ระหว่างวันที่ 6 – 7 พฤษภาคม 2547
ณ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ ม.มหิดล ศาลายา

ภาพที่ 5 กิจกรรมการลงพื้นที่ค้นหาคนมีคุณค่าในชุมชน
ของนักวิจัยรุ่นจิ๋วระหว่างปิดภาคเรียน

ภาพที่ 6 กิจกรรมการถอดภาพเป็นตัวอักษร (Ethnography)
ของนักวิจัยชุมชน จากการสืบค้นข้อมูลผ่านนักวิจัยรุ่นจิ๋ว
วันที่ 25 พฤษภาคม 2547 ณ ร.ร.วัดสระสี่มุม

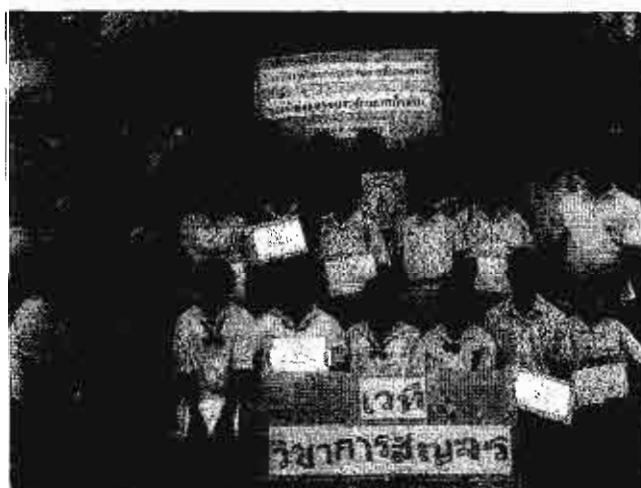
ภาพที่ 7 กิจกรรมค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับประถมศึกษา
ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และรู้จักคนมีคุณค่า
ผลงานของนักวิจัยรุ่นจิ๋ว ร.ร.โตดศึกษา จ.นครปฐม
ระหว่างวันที่ 16 - 17 ตุลาคม 2547

รูปที่ 8 กิจกรรมเวทีวิชาการสัญจรเชิงคุณค่า
ที่เด็กๆ ค้นพบในชุมชนมาพูดคุยกัน
วันที่ 14 ม.ค.2548 ณ ร.ร.วัดสระสีมูม

รูปที่ 9 กิจกรรมเวทีวิชาการสัญจร บอกเล่ากระบวนการ
เป็นนักวิจัยรุ่นจิ๋วของ ร.ร.วัดม่วงตารศ
วันที่ 7 มกราคม 2548

รูปที่ 10 กิจกรรมเวทีสัญจร ประชาสัมพันธ์โครงการ พร้อมมอบของที่ระลึกให้ผู้เข้าร่วมโครงการ
วันที่ 17 มกราคม 2548 ณ ร.ร.โตศึกษาจังหวัดนครปฐม

ภาคผนวก 1.3

รายชื่อนักเรียนและอาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการ Human Mapping

โรงเรียนวัดสระสี่มุม

1. ด.ช.เทพฤทธิ์ แสง ทองสุข
2. ด.ช.เรืองศักดิ์ คำแก้วไทร
3. ด.ญ.อริษา พุมมาธรรม
4. ด.ญ.นาถยา สระทองหน
5. ด.ญ.กุลชญา แซ่เตี่ยว
6. ด.ญ.อรพรรณ สระทองขอ
7. ด.ญ.อังสุมา สระทองหน
8. ด.ญ.สุภลักษณ์ ชมเทศ
9. ด.ญ.กุสุมา เพชรแอง
10. ด.ญ.น้ำทิพย์ ถิ่นวงศ์เกอ
11. ด.ช.ศิวนท์ รุ่งนำมาเจริญ
12. ด.ญ.เพ็ญศรี สระทองหน
13. ด.ญ.สุภาพร กอรี
14. ด.ญ.สุนทรี สระทองล้อม
15. ด.ญ.จริยา สระทองนา
16. ด.ญ.รัตพร อ่อนทา
17. ด.ญ.พลัปลา อยู่สำราญ
18. ด.ญ.รุจิรา ป่าไม้ทอง
19. ด.ญ.สุมินตรา สระทองแก้ว
20. ด.ญ.สุรรัตน์ ธัญรัตนศรีสกุล
21. ด.ญ.พรนิภา เลี้ยงชีวัฒน์
22. ด.ญ.ดวงแก้ว สระทองพลู
23. ด.ญ.กรณิการ์ สระทองอิน
24. ด.ญ.รัตติกาล ทองดอนใหญ่
25. ด.ญ.วรลักษณ์ สระทองบุญ

26. ด.ญ.จิรพร สระทองบุญ
27. อ.สิงห์ทอง สรรสร้างเจริญ
28. อ.สุรีย์ สรรสร้างเจริญ
29. อ.กฤติกา ไชควัฒนชัย
30. อ.พรนภา กীরติบุรณะ

โรงเรียนวัดม่วงตารศ (สำอากค์เจริญผล)

1. ด.ญ.เกศกนก ดีจื้อ
2. ด.ญ.สุณิสา ห้วยหงษ์ทอง
3. ด.ญ.นันทวรรณ ห้วยหงษ์ทอง
4. ด.ญ.ธิติมา เอี่ยมนุ่ม
5. ด.ญ.มนัชญา ธงทอง
6. ด.ญ.อรอุมา แยมเกษร
7. ด.ญ.สุวิญญา ทองพูล
8. ด.ญ.อนุสสราร วังมัจฉา
9. ด.ช.นพคุณ สืบพันธ์โกย
10. ด.ญ. กาญจน์ เปี้ยวศรี
11. ด.ช. สุเมธ แจ่มจำรัส
12. ด.ช. พิเชษฐ์ แซ่จิ๋ว
13. อ.สุรีย์รัตน์ รูปสูง
14. อ.สุชาดา สืบพันธ์โกย

โรงเรียนโสตศึกษาพิเศษ จังหวัดนครปฐม

1. นายสุทธิชัย บุญเลี้ยง
2. นายกฤษฎา นิสสาริกา
3. ด.ช.อภิสิทธิ์ ไชยสนาม
4. น.ส.สุวิมล แก้วพานทอง
5. น.ส.นิภาวัลย์ พ่วงบุญมาก
6. น.ส.วาริ บุญวรรณ
7. น.ส. สมรักษ์ หลวงพิทักษ์

8. นายอนุสรณ์ บุญพูน
9. ด.ช.ณัฐวุฒิ เสนางาม
10. ด.ช.พงศ์สิทธิ์ อินทมาท
11. ด.ญ.เบญจวรรณ พูลประเสริฐ
12. ด.ญ.สุทธินี นาแหะ
13. ด.ญ.สุภัทสร แก้วศรี
14. ด.ญ.รัตนา สวัสดิ์
15. อ.สุดสวาท พงษ์สุวรรณ
16. อ.จินตนา ชินวงษ์
17. อ.พีรดา โพทะชา
18. อ.สุภาวดี นานไชสง

โรงเรียนวัดหนองเสือ

1. ด.ช.นิมิตร อุทุมโร
2. ด.ช.สุรศักดิ์ อุปคง
3. ด.ญ.นฤมล แสงทอง
4. ด.ช.เอกภาพ ผิวนอน
5. ด.ช.ปภพ บุญวิจิตรเจริญ
6. ด.ญ.เพ็ญนภา ภูชวนชม
7. ด.ญ.สวาทรี สวัสดิ์
8. ด.ญ.จริญญา แซ่ลิ่ม
9. ด.ญ.จุฑาภารณ์ สุขมา
10. ด.ช.กัมพล ศุภนิมิตรสกุล
11. ด.ญ.กรรณิกา สุขมา
12. ด.ช.ชัยญา นิธิปิยรัตน์
13. ด.ช.ณัฐพงษ์ รวยแล
14. ด.ญ.ปนัดดา เป็นอยู่
15. ด.ญ.จารุวรรณ แก้วเรือง
16. ด.ญ.สมหมาย ภูศรี
17. อ.สุวรรณ ชันมัน

18. อ.สุคนธ์ เย็นกาย

19. อ.อรุณี สุทธิธรรม

โรงเรียนภัทรญาณวิทยา

1. น.ส.จุฑามาศ แพงเวียง

2. น.ส.สุณิษา ชุ่มสมบุญ

3. น.ส.นิษฐิดา วงศ์กิจประเสริฐ

4. น.ส.วรวรรณ ชื่นชัยแสงสุริยา

5. น.ส.พนาลัย ใจทัด

6. น.ส.อารีรัตน์ นาคราช

7. นายธีรนนท์ สุขชมชื่น

8. น.ส.วรพรรณ ไกรสวัสดิ์

9. น.ส.นฤมล ปิ่นตบแต่ง

10. ด.ญ.อรุณี แสงสว่าง

11. ด.ญ.ศิวลี พลเจริญพรชัย

12. ด.ญ.วรัญญา พุ่มพร

13. ด.ญ.นันทนา พูลเพิ่ม

14. ด.ญ.นิภาวรรณ ยอดศรีทอง

15. อ.อัศราพร เขี่ยมพงษ์ไพฑูรย์

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อ.สามพราน

1. น.ส.ปัทมา ปรางค์ทอง

2. น.ส.ฉัตรดี รัตนสุข

3. นายคมสัน ศรีมาลา

4. น.ส.ศศิธร สิทธาคม

5. นายพายุพัฒน์ พันธุ์สมาน

6. น.ส.เนตรนภา สีวร

7. นางสาวนิตยา บุญคุ้ม

8. นางสาวสายชล มีชัย

9. นางสาวอัมรินทร์ วันลักษณ์

10. นายจันทร์ อินทร์นอม
11. นายสุทธิพงศ์ ชื่นสอนจิตต์
12. นายสิทธิ์ นิवासรัมย์
13. น.ส.ขวัญตา ชัยมงคล
14. นิกตา นิรันดร์
15. อ.กฤติยา บัวคล้าย
16. อ.อมรรัตน์ ธนธนานนท์

รายชื่อนักวิจัยรุ่นใหม่

1. นายเกียรติศักดิ์ ยิ่งยืน (ประจำโรงเรียนโสตศึกษา)
2. นางสาวสุภัค จุฑามณีพงษ์ (ประจำโรงเรียนวัดม่วงตารศ)
3. นางสาวปณิภา กาวิล (ประจำโรงเรียนหนองเสือ)
4. นายมนตรี กุญชรมณี (ประจำศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อ.สามพราน)
5. นายมงคล เกษประทุม (ประจำโรงเรียนวัดสระสี่มุม)
6. นายวุฒิไกร กลางทอง (ประจำโรงเรียนภัทรญาณวิทยา)
7. นางสาวศิรินุช ครูฑะกะ
8. MR.Ahmed Abidur Razzaque Khan

ภาคผนวก 1.4

การเรียนรู้เชิงบูรณาการในชุมชน :
ประสบการณ์ค้นหาศักยภาพท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม
Community-based Transdisciplinary Learning :
An Experience from the Human Mapping Research in Nakhon Pathom

ฉลวยวรรณ ชินะโชติ และ ธนา นิลชัยโกวิทย์
โครงการพัฒนาระบบการค้นหาค้นคว้าคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น
(Human Mapping TT06)

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการวิจัยในระดับชุมชนมากขึ้น มีผลงานวิชาการจากสถาบันการศึกษา
ระดับต่างๆ มากมาย ที่พยายามหาคำตอบเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมทั้งระยะสั้นและยาวตามแต่กรณี
แต่สิ่งที่ยังขาดอยู่ คือการพัฒนาเครื่องมือวิจัยใหม่ๆ ตลอดจน **ฐานคิดและวิธีการสร้าง
ความรู้ความเข้าใจในการทำงานวิจัยเพื่อชุมชน** ที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของ
ชุมชนท้องถิ่นและนำสังคมไทยโดยรวมให้หลุดพ้นจากการวิ่งตามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรายวัน ไปสู่
การเป็นสังคมที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ผ่านฉนวนอย่างรวดเร็วของสังคมโลกในปัจจุบันได้

ความอึดอัดในวงวิชาการต่อกระแสดังกล่าวข้างต้น ขยายตัวนำมาซึ่งคำถามในสังคมว่า
"มหาวิทยาลัยไทยตายแล้ว... หรือ... เกิดความเป็นหมันทางวิชาการ"¹ นักวิชาการผู้ใส่ใจกับการ
สร้างชุมชนเข้มแข็งกลุ่มหนึ่ง² ได้ก่อตัว ร่วมกันประมวล สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานท้องถิ่น พร้อม
กับพยายามค้นหากุญแจไขหาคำตอบ และวิธีการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับสังคม

¹ โปรดดูบทความหน้า 1-5 "ความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมสร้างปัญญา:สำรวจความรู้การวิจัยโดยใช้ศาสตร์แห่งบูรณาการ"

โอกาส ปัญญา เวทีวิชาการ มหาวิทยาลัยมหิดล 17-18 ธันวาคม 2547

² หมายถึงกลุ่มงานสร้างชุมชนเข้มแข็ง มูลนิธิบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และเพื่อน กับ กลุ่มนักวิชาการวิทยาการ
กระบวนการ มหาวิทยาลัยมหิดล

อย่างตรงเป้า ความพยายามในส่วนนี้ ได้ผลักดันให้เกิดงานวิจัยชิ้นหนึ่ง คือเนื้อหาของโครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่นขึ้น [Human Mapping (TT06)] ซึ่งเป็นโครงการย่อยส่วนหนึ่งของโครงการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการ (Transdisciplinary Team) เครือข่ายการวิจัยเชิงบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน - แม่กลอง มหาวิทยาลัยมหิดล

กระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น คือความพยายามส่วนหนึ่งที่ประสานความร่วมมือของบุคคลต่างเพศ ต่างวัย ต่างความรู้ ต่างพื้นฐานประสบการณ์ ให้มาทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องมือวิจัยใหม่ ๆ ด้วยฐานคิดใหม่ร่วมกัน ยังผลให้เกิดการสร้างความรู้ ความเข้าใจชุมชนอย่างแท้จริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำหลักสูตรท้องถิ่น การศึกษาวิธีการ การจัดการปัญหา การจัดแจงชีวิตในสถานะต่าง ๆ ของชุมชน นับเป็นย่างก้าวแรกที่สำคัญของการสร้างวัฒนธรรมแสวงปัญญาด้วยศาสตร์แห่งการบูรณาการ

บทนำ-บทตาม

การสร้างความรู้ใหม่ที่ขาดไป หรือ ไม่ค่อยมีปรากฏในหมู่นักวิชาการและวงวิชาการของไทยสองสามประการคือ

- การทำงานวิจัยแบบใหม่ นอกกรอบ ที่ต้องการหลุดพ้นจาก ระบบมหาวิทยาลัยแบบเก่าๆ ทั้ง ด้านวิชาการ และ ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย กล่าวคือการรวมความคิดเห็นจากศาสตร์ต่างๆ ที่เน้น ‘ทฤษฎีบูรณาการในชีวิตจริง’³ เป็นหลักสำคัญ ของการสร้างความรู้และการจัดการความรู้ให้เป็นหนึ่งเดียวกันดังเช่นการศึกษาวิถีพุทธที่สามารถมองเห็นและเข้าใจชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง ที่มีใช้การค้นคว้าหาข้อมูลแบบแยกส่วนแต่ละสาขาวิชาโดยผู้ชำนาญเฉพาะแต่ละด้านที่ไม่สามารถตอบปัญหาสังคมโดยรวมได้เพราะความไม่เข้าใจความซับซ้อนของปัญหา ดังเช่นในอดีตที่ผ่านมาและยังคงยึดปฏิบัติแบบเดิมติดต่อนมาจนถึงปัจจุบัน จะเปลี่ยนแปลงบ้างก็เพียงแต่ชื่อที่เรียกขานตามกระแสนิยมเพื่อให้ทันสมัยเท่านั้น

³ ดูศุภายายาณเย็น ณ บ้านบุญ หัวข้อ “การศึกษาวิถีพุทธ : การบูรณาการ ทฤษฎีบูรณาการ ในชีวิตจริง” พระชนยสาโรภิกขุ

ส่วนด้านการบริหารจัดการงานวิจัย⁴ จะต้องมีความเป็นอิสระเพียงพอที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการค้นคว้า ที่มีจินตนาการและสร้างสรรค์ “ความคิดใหม่” โดยไม่สะดุดหยุดชะงักด้วยระบบการจัดการ หรือยึดติดแน่นกับอำนาจเชิงตั้งของทางการ ที่มีกรอบนโยบายรัฐบาล กำกับ ระเบียบการเบิกจ่ายที่แข็งตัวล้าสมัยไม่เป็นจริงตามสถานะของโลกสมัยใหม่ ตลอดจน กฎเกณฑ์สัดส่วนเวลาการทำงานวิจัยที่ขัดกับเวลาทำงานตามตำแหน่งและสายงานที่บรรจุ รวมไปถึงขั้นตอน การตัดสินใจพิจารณาผลงาน ความก้าวหน้า ที่อิงกับอำนาจ การอนุมัติของฝ่ายบริหารเหล่านั้นเป็นต้น

การสร้างโจทย์ในพื้นที่ร่วมกับชุมชนจากการค้นคว้าหาข้อมูลที่เน้น **การบูรณาการความรู้เป็นหนึ่ง** ที่เป็นชีวิตของชุมชนด้วยการมีเยาวชน(นักเรียน) สถาบันการศึกษาท้องถิ่น เข้าร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าไปพร้อมๆ กับนักวิจัยต่างๆในรูปแบบ”การทำไป- เรียนรู้กันไป” เป็นมิติใหม่ที่สถาบันการศึกษาระดับสูงพึงพิจารณาให้ความสนใจและลงมือสนับสนุนสร้างเสริมผลักดันงานวิจัยในรูปแบบนี้ เพราะการทำงานวิจัยชุมชนให้เข้าถึงและได้มาซึ่งแหล่งข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำให้เกิดการเชื่อมโยงเป็น **กระบวนการสร้างความรู้ แนวระนาบ** เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมได้เรียนรู้ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นการให้โอกาสเยาวชนผู้เป็นฐานกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ได้รู้จักการสร้างความรู้ด้วยการทำวิจัย ทำให้เยาวชนสามารถเชื่อมโยงชีวิตปัจจุบัน กับ ภูมิปัญญาในอดีต ได้รู้จักตัวตนของตน ของชุมชนด้วยความภูมิใจ ส่วนนักวิชาการที่ได้ทำงานร่วมกับชุมชนจะสามารถสร้างกระบวนการเชื่อมโยง ระหว่างการพัฒนา กับงานวิจัยให้กลมกลืนไป เกิดเป็นเครือข่ายที่ยึดหยุ่นต่อเนื่องสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ คือ ชุมชนรู้จักกระบวนการฟื้นฟู สร้างสรรค์ภูมิปัญญา จัดแจงวิถีชีวิตของตนเอง ขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้าอย่างมีทิศทาง เข้าใจโลกของการเปลี่ยนแปลง และสุดท้ายสามารถอยู่กับการผันผวนของโลกปัจจุบันและอนาคตทุกระดับอย่างรู้เท่าทัน

- **การพัฒนา กระบวนการ ทำงานวิจัย⁵ ค้นหา เครื่องมือใหม่⁶ มาใช้ในการ** สืบค้นและบันทึกข้อมูลที่แตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา มา **สร้าง นักวิจัยรุ่นจิ๋ว(เด็กนักเรียน) เสริม**

⁴ ข้อสรุปที่น่าเสนอในส่วนนี้ เป็นอุปสรรคหรือปัจจัยหลัก ที่นักวิจัยพบในขณะที่ทำงานวิจัยนี้ตลอดเวลา ยังผล กระทบในเชิงลบ ต่อสุขภาพจิตโดยรวม บั่นทอนกำลังใจ ถือว่าเป็นการเพิ่มความยากลำบากโดยไร้เหตุอันควร และเหนือสิ่งอื่นใดคือผลกระทบ จากกรอบนโยบายรัฐ ต่อ คุณภาพของงานวิจัยโดยตรง

⁵ ตัวอย่างเช่น การนำคุณสมบัติของวิทยาการกระบวนการผสมผสานคุณสมบัติของนักวิจัย มาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำงาน

⁶ “ การถอดภาพชีวิต ลิขิตเป็นเรื่องราว ” (Photo Novella & Ethnography)โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากหนังสือทางเบื้อง

ศักยภาพ นักวิจัยชุมชน(ครูอาจารย์สถาบันท้องถิ่น)และนักวิจัยรุ่นใหม่ (Young Scholars) ⁷ ให้เป็นผู้นำชุมชนคนยุคใหม่ ในการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการปรับฐานคิดให้เข้าใจกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบันและรู้เท่าทันทิศทางของโลกอนาคต

การนำเครื่องมือใหม่ๆ มาพัฒนาใช้ผสมผสานกับประสบการณ์การเสริมสร้างศักยภาพคณะนักวิจัยทุกคนด้วยกระบวนการจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมเรียน- รู้ ร่วมลองผิด-ลองถูกกันไป รวมทั้งฝึกการวิเคราะห์หาฐานศักยภาพท้องถิ่นที่สะท้อนความคิดจากนักวิจัยทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียมกัน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อชุมชนเพราะเป็นการสร้างกระบวนการ การจัดการความรู้ขั้นพื้นฐาน ที่ชุมชนจับต้องได้อันจะนำท้องถิ่นไปสู่วัฒนธรรมแสวงปัญญาที่สามารถนำมาซึ่งการถอดประสานศาสตร์ต่างๆ ร่วมกัน ในกรณีการแก้ไขปัญหามหาชนได้ในอนาคต⁸

⁷ คณะนักวิจัยในโครงการ Human Mapping ประกอบด้วยนักเรียน ระดับประถม มัธยมของการศึกษาภาคบังคับ นักเรียน การศึกษานอกโรงเรียน นักเรียนการศึกษาพิเศษ (โสตศึกษา) บัณฑิตอาสาสมัคร มธ. นักศึกษาปริญญาโทนานาชาติ มหิดลสาม ภาษามือ ครู อาจารย์ นักวิชาการ ต่างศาสตร์สาขาวิชา และ ต่างสถาบัน

⁸ โปรดดู Klein, Julie Thompson.2004."Prospects for Transdisciplinary" *Future* 36[5&9]p.523:515-526.

บทความ

กระบวนการสร้างวัฒนธรรมแสงปัญญาด้วยศาสตร์แห่งการบูรณาการ

Intellectual Culture Building Process with Transdisciplinarity

โอกาสที่มหาวิทยาลัยมหิดลได้ส่งเสริมให้นักวิชาการเข้าไปมีบทบาทในการทำวิจัยระดับท้องถิ่นมากขึ้นในปัจจุบัน ยังผลให้เกิดเครือข่ายนักวิจัยต่างสาขาวิชากลุ่มย่อยๆ รวมตัวกันหาแนวทางบริหารงานวิจัย (Transdisciplinary Team) หนึ่งกลุ่มย่อยในหลายๆ กลุ่มนั้นคือ คณะนักวิจัยใน "โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น (Human Mapping TT.06)" คณะทำงานหลักของโครงการ TT.06 ประกอบด้วยหัวหน้าโครงการสองคนคือ ผศ.นพ.ธนา นิลชัยโกวิทย์ อาจารย์ฉลวยวรรณ ชินะโชติ ปัญญา ที่ปรึกษาและวิทยาการรับเชิญคือ อาจารย์กมลพรรณ พันพิง อาจารย์โสฬส ศิริไสย์ และอาจารย์โสภาส ปัญญา ทั้งสามท่านนี้คือกัลยาณมิตรของ TT.06 นักวิจัยโครงการนำร่อง คือผู้ช่วยนักวิจัยและนักวิจัยรุ่นใหม่(บัณฑิตอาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) นักศึกษาบังคลาเทศ(ปริญญาโท สาขาสิทธิมนุษยชน หลักสูตรนานาชาติของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล) Mr.Ahmed Abidur Razzaque Khan ผู้ติดตามแกะรอยการทำงานของทีมงาน TT.06 ตามโรงเรียนนำร่อง Ahmed เป็นส่วนหนึ่งของนักวิจัยรุ่นใหม่ ทำหน้าที่ สังเกตการณ์กระบวนการทั้งหมด ร่วมวิเคราะห์ กิจกรรม รูปภาพรวมของการทำกิจกรรมต่างๆ และนักวิจัยชุมชนในสถาบันการศึกษาท้องถิ่น เข้าร่วมฝึกการใช้เครื่องมือวิจัยที่เรียกว่า Photo Novella & Ethnography (การถอดภาพชีวิตชุมชนออกมาเป็นตัวอักษรด้วยวิธีแบบนักมนุษยวิทยา) มาเป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลชุมชน โดยมีเด็กนักเรียน(นักวิจัยรุ่นจิ๋ว) ร่วมกันระดมสมองคิดหาแนวทางการทำงาน วางกรอบการวิจัย ตั้งประเด็นสืบค้นข้อมูลด้วยการให้เยาวชนได้ฝึกการตั้งคำถามเกี่ยวกับชุมชนของตน เพื่อร่วมกันหาคำตอบที่จะเข้าถึงความจริงจากแหล่งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในที่สุด ด้วยฐานคิดที่ว่า

- หน่วยจัดการของการสร้างภูมิปัญญาควรจะเกิดขึ้นและมีอยู่ในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับท้องถิ่น
- ชุมชน โรงเรียนและเยาวชนคนรุ่นใหม่เป็น "หน่วยสังคม" หน่วยใหม่ในการสร้างความรู้เพื่อการจัดแจงชีวิตตนเอง และสามารถจัดการแก้ไขปัญหาชุมชนของตนได้

- เยาวชนคือทรัพยากรหลักที่เปี่ยมไปด้วยจินตนาการและพลังความคิดสร้างสรรค์หากมี "โอกาส" ได้แสดงความคิดโดยไร้กรอบขวางกั้นตั้งแต่ปฐมวัย ถือว่าเป็นการสร้างรากแก้วแห่งปัญญาของแผ่นดิน

การทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เข้าสู่กระแสการจุดประกาย "วัฒนธรรมแสงปัญญา"⁹ ในระดับพื้นที่ที่เกิดขึ้น

Photo Novella & Ethnography

Community-based Transdisciplinary Learning

เครื่องมือวิจัยหลักทั้งสองนี้ทำให้เราได้ภาพรวมของชุมชนที่ผ่านสายตาและกระบวนการคิดของเยาวชน ผู้ได้รับการฝึกฝนให้เป็น "นักวิจัยรุ่นจิ๋ว" ทำหน้าที่เก็บภาพชุมชน จากมุมมองความอยากรู้ สืบเสาะ เรื่องราวบุคคลที่มีคุณค่าต่อชุมชน เพื่อไขข้อข้องใจของตน ของกลุ่มด้วยคำถามที่ชื่อว่า บริสุทธิเพราะความใฝ่รู้อย่างแท้จริง นักวิจัยรุ่นใหม่ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ ร่วมกระบวนการเสาะหาความรู้ที่ซ่อนอยู่ในชีวิตประจำวันของชุมชน "นักวิจัยชุมชน" ทำหน้าที่ชุดคู่ยสัมพันธ์นักวิจัยรุ่นจิ๋วอย่างเป็นธรรมชาติในบรรยากาศที่เป็นกันเอง โดยมีนักวิจัยรุ่นใหม่ร่วมวงสืบค้นเรื่องราวชุมชนจากกิจกรรมในภาพถ่าย ด้วยวิธี "Photo Novella & Ethnography" บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้คุณสมบัติของนักมนุษยวิทยาเป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ อกการสังเกตแล้วจดบันทึกตามกระบวนการที่ได้ฝึกมาเป็นกรณีพิเศษ ทำให้ได้เรื่องราวที่มีชีวิตชีวา เป็นภาพชีวิตจริงที่มีจิตวิญญาณ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

⁹ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) สาขามหะวิน ครั้งที่ 1 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2546

นักศึกษา กศน.สามพราน กำลังถ่ายรูปและสัมภาษณ์
"คนมีคุณค่าต่อชุมชน" ในความคิดของพวกเขา...

กลุ่มนักเรียน (นักวิจัยรุ่นเยาว์) ผู้ทำหน้าที่เป็น
Key – Informants กำลังให้ข้อมูล ครู – อาจารย์
ทำหน้าที่ถอดภาพชีวิต แล้วลิขิตเป็นเรื่องราว...

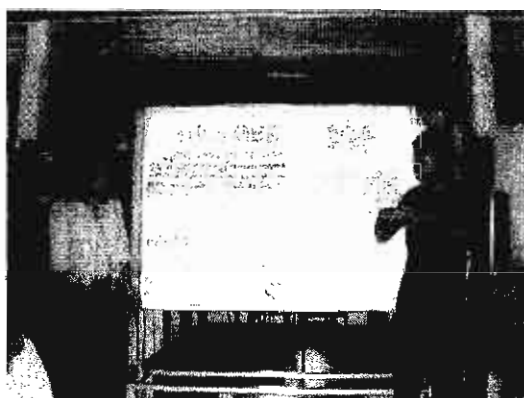
นักเรียน ร.ร.วัดหนองเสือกำลังหัดตั้งคำถาม และ
จดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....

บรรยากาศในการทำงานร่วมกันของนักเรียน
ครู-อาจารย์ และนักวิจัยรุ่นใหม่ (Young Scholars)

กิจกรรมระดมสมองในการอบรมการถอดภาพเป็นตัวอักษร
และการเขียนรายงานการวิจัย ที่นาครม

นำเสนอผลงานการเขียนรายงานรูปแบบใหม่
"งานวิจัยที่มีชีวิต" ของ ร.ร.โสตศึกษาจังหวัดนครปฐม

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม

ภาพนี้ชื่อ “กล้วยไม้แสนสวย”

เราไปชมสวนกล้วยไม้ ได้คุยกับคุณตี๋ ทำให้รู้ว่าคุณตี๋เป็นคนขยัน มีน้ำใจ นำขนมมามาให้ และคอยเตือนเราว่าการทำสวนกล้วยไม้บางที่มียา ต้องล้างมือให้สะอาดก่อนรับประทานอาหาร

คุณตี๋เจ้าของสวนกล้วยไม้เริ่มต้นเรียนรู้การปลูกดอกกล้วยไม้จากผู้รู้ แต่เดิมปลูกกล้วยไม้อยู่ที่บางบด พื้นที่น้อยเกินไปจึงมาทำสวนกล้วยไม้ที่นครชัยศรีแทน สวนสวนที่บางบดก็ยังดูแลอยู่ด้วย ปลูกมานานจนกระทั่งได้เป็นตัวแทนส่งดอกกล้วยไม้ออกขายต่างประเทศ ประเทศที่ส่งไปขายได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ปัจจุบันคุณตี๋ยังเปิดสอนการปลูกดอกกล้วยไม้ให้กับผู้สนใจอื่นๆ ด้วย เช่น คนงานในสวน หรือตามหน่วยงานที่มาศึกษาดูงาน ที่นี่คนงานจะมาจากกรุงเทพฯ เชียงใหม่ บ้าง นครปฐมก็มีหลายคน

ถ่ายภาพโดย นักวิจัยรุ่นเยาว์ ร.ร.โสตศึกษาจังหวัดนครปฐม

ถอดภาพเป็นตัวอักษรโดยนักวิจัยรุ่นใหม่

โรงเรียนวัดสระสีมูม

ภาพ “ช้อนขวัญ”

รูปนี้ถ่ายประมาณ 4 โมงเช้า เป็นภาพของป้าลาว ซึ่งชาวบ้านรู้จักกันดีในฐานะเป็น “หมอขวัญ” ในภาพ “ป้าลาว” กำลังทำพิธี “ช้อนขวัญ” ณ บ้านเลขที่ 69 หมู่ 4 ต.สระพัฒนา อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม เป็นบ้านของนางพี่ ทองเชื้อ ซึ่งประสบอุบัติเหตุจนกระดูกเท้าแตก

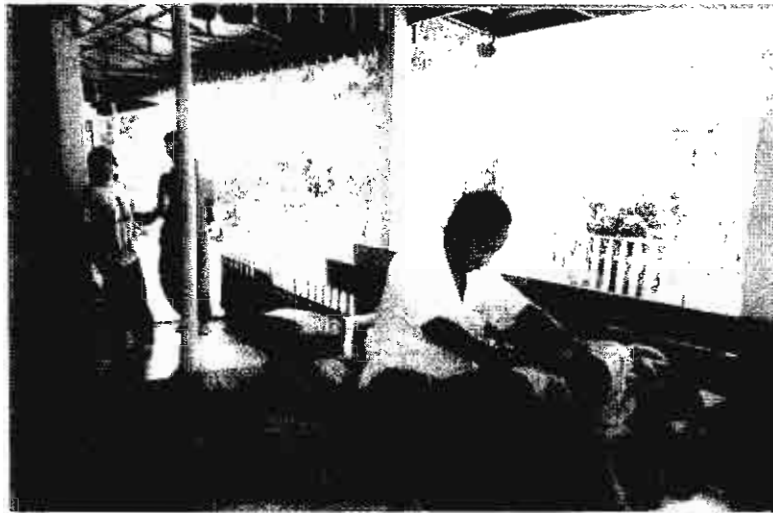
การช้อนขวัญ เป็นประเพณีของชาวไทยเชื้อสายลาวหลายชั่วอายุคนที่มีความเชื่อว่าจะต้องทำพิธี “แปลงขวัญ” ให้กับผู้ที่เจ็บป่วยหนักหรือประสบอุบัติเหตุรุนแรง การช้อนขวัญเป็นขั้นตอนสำคัญในประเพณี “แปลงขวัญ” เพราะมีความเชื่อว่า การประสบอุบัติเหตุจะทำให้ “ขวัญ” ออกจากร่างกาย และถ้าขวัญไม่กลับมาอาจทำให้เจ้าของร่างเจ็บป่วยเสียชีวิตได้ พิธีกรรมนี้มักจะทำกันในเวลาตอนเย็น โดยหมอขวัญจะเริ่มร่ายคาถาเป็นภาษาไซ่ง อัญเชิญเทพยดาฟ้าดิน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่สิงสถิตอยู่ตามบ้านเรือน ให้ช่วยนำพาขวัญกลับเข้าสู่ร่างกายดั้งเดิม หมอขวัญจะถือสวิงและไม้ไผ่แห้งมัดเป็นกำออกไปหน้าบ้าน จุดไฟที่ไม้ไผ่แล้วตีกับพื้น ช้อนขวัญเข้าในสวิง พร้อมกับสวดคาถาร่ายมนต์ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที จากนั้นก็จะนำขวัญขึ้นไปหาเจ้าของร่างบนบ้าน ฝ่ายเจ้าของก็จะเตรียม “ปานอาหาร” ที่ชาวบ้านเรียกว่า “ปานเผื่อน” (ภาชนะที่สานด้วยหวายหรือไม้ไผ่ นำมาสานมีลวดลายคล้ายเข่ง ขอบบนขอบล่างทำด้วยไม้ไผ่ ใช้ใส่เครื่องเช่นไห้วฝี่ในงานพิธีต่างๆ) ซึ่งเต็มไปด้วยอาหารหวานคาว ผลไม้ชนิดต่างๆ และเครื่องเช่นไห้วที่ขาดไม่ได้คือ หัวหมู ไก่ต้ม และเหล้าขาว เตรียมสำหรับให้ขวัญที่เร่ร่อนอยู่หลายวันได้กลับมาสู่ว่างและกินอาหารให้อิ่มหนำสำราญ เพื่อนบ้านที่มาร่วมงานมากมายต่างพากันมาผูกข้อมือเพื่อเรียกขวัญ ให้ศิโรตม์พรเจ้าของร่าง เสร็จพิธีประมาณ 6 โมงเย็น

ถ่ายรูปนี้เพราะ อยากให้คนทั่วไปได้ทราบถึง “ประเพณีแปลงขวัญ” ซึ่งเป็นประเพณีของชาวไทยโซ่งที่สืบทอดกันมานาน และจะไม่สูญหายไปจากหมู่บ้าน เพราะชาวไทยโซ่งยังมีความเชื่อถือและศรัทธากันอยู่

ถ่ายภาพโดย นักวิจัยรุ่นเยาว์ ร.ร.วัดสระสี่มุม
ถอดภาพเป็นตัวอักษรโดย อ.กฤติกา ไชควัฒนชัย

โรงเรียนภัทรญาณวิทยา

การนวดสมุนไพร

ภาพการนวดแผนโบราณที่วัดกลางคูเวียง ภาพนี้ถ่ายประมาณ 10 โมงเช้า จากภาพเป็นการให้บริการแก่ผู้ป่วยที่มารักษาที่วัด วัดนี้มีชื่อเสียงด้านการรักษาโรคด้วยสมุนไพรมานานับ 60 ปี ทั้งการนวดสมุนไพร อบสมุนไพร และการรับประทานยาสมุนไพร

ผู้คนที่มารักษาที่วัด ส่วนใหญ่จะมานวดเพื่อรักษาและบรรเทาอาการของโรคต่างๆ ...ที่เป็นกันมาก และนิยมมารักษาที่วัดนี้คือ โรคอัมพฤกษ์ มีทั้งแบบเดินขยุกขยิกมาเองได้ บ้างก็ต้องนั่งรถเข็นมา ด้วยแรงจิตศรัทธาที่ว่า วัดนี้สามารถรักษาให้หายได้ วัดจะมีการเพาะปลูกสมุนไพรเอง และซื้อจากชาวบ้านในชุมชนด้วย

สิ่งสำคัญที่เลือกถ่ายภาพนี้ เพราะต้องการชี้ให้เห็นถึงภูมิปัญญาของการรักษาโรคแบบแผนโบราณ เป็นการอนุรักษ์การรักษาโดยสมุนไพร สร้างรายได้ให้กับทางวัด สร้างรายได้ทั้งชาวบ้านที่ปลูกสมุนไพรและหมอนวดแผนโบราณ สืบทอดภูมิปัญญาด้านสมุนไพรให้ดำรงอยู่ในสังคม

ถ่ายภาพโดย นักวิจัยรุ่นเยาว์ ร.ร.ภัทรญาณวิทยา

ถอดภาพเป็นตัวอักษรโดยนักวิจัยรุ่นใหม่

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสามพราน กลุ่มไร่ขิง เรื่อง มะพร้าวเผา

ภาพนี้ถ่ายเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2547 เวลาประมาณ 10.00 – 11.00 น. ประวัติคนทำชื้อนางสุนีย์ บุญคำสง อายุ 38 ปี อยู่บ้านเลขที่ 45 / 11 ม.5 ต.ท่าตลาด อ.สามพราน จ.นครปฐม มีบุตร 3 คน ชาย 2 คน หญิง 1 คน นางสุนีย์เป็นคนเริ่มต้นเผามะพร้าวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2533 โดยเริ่มต้นจากการเป็นคนรับจ้างปอกมะพร้าวต้มก็เลยเผามะพร้าวขายเรื่อยมา

สนใจทำเรื่องนี้เพราะว่า เดิมเป็นคนรับจ้างปอกมะพร้าวต้ม รายได้น้อยไม่พอเลี้ยงครอบครัวจึงหันมาเผามะพร้าวขายซึ่งรายได้ดีกว่าการเป็นคนรับจ้างปอกมะพร้าวต้ม เริ่มแรกทดลองทำกันภายในครอบครัวโดยการขุดหลุมเผา มีรายได้ต่อวัน วันธรรมดา 2,000 – 4,000 บาท วันอาทิตย์ 8,000 – 10,000 บาท มีเจ้าประจำมารับด้วย ขายได้ประมาณวันละ 200 ลูก ราคาขาย 3 ลูก 25 บาท ต้นทุนค่ามะพร้าวพร้อมค่าจ้างเผาลูกละ 4 บาท หักค่าใช้จ่ายต่อเดือนแล้วได้ประมาณ 25,000 – 30,000 บาท

ถ่ายภาพโดย นักวิจัยรุ่นเยาว์ กศน.สามพราน
ถอดภาพเป็นตัวอักษรโดย อ.อมรรัตน์ ธนธนานนท์

โรงเรียนวัดหนองเสือ

เกษตรกรตัวอย่างของหนองเสือ

บนพื้นที่ 5 ไร่ที่เขียวขจีไปด้วยต้นใบบัวบก เกิดจากน้ำพักน้ำแรงของชาวไร่ผู้หนึ่งที่มีความขยัน มานะ และอดทน จนเป็นที่นับถือของชาวบ้านหมู่ 4 ตำบลหนองดินแดง นายสุทธิ แก่นสิงห์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกัน ติดปากว่า ลุงหริด ได้ยึดอาชีพทำไร่มาโดยตลอด พืชที่ปลูก ได้แก่ ต้นหอม ผักชี เป็นต้น แต่ก็ประสบปัญหาต้องทำงานหนัก ผลผลิตไม่ดี รายได้น้อย จึงหันมาปลูกใบบัวบก ตามคำแนะนำของเพื่อนและเรียนรู้ด้วยตนเองมา 4 - 5 ปี แล้ว ใบบัวบก เป็นพืชที่ปลูกง่าย ขายดี กำไรงาม เริ่มจากไถดินตีร่อง หว่านเมล็ด รดน้ำเช้า - เย็น หมั่นถอนวัชพืชที่มาแย่งอาหาร พอมีใบขึ้นจะฉีดยากันแมลงซึ่งผลิตเองจากสมุนไพรจำพวก สะเดา ยาสูบ ปลาเน่าหมักกับกากน้ำตาล โดยนำสูตรนี้มาจากเกษตรอำเภอ รออีกประมาณ 2 - 3 เดือนก็เก็บใบได้แล้ว โดยใช้มีดตัดโคนต้น ไม่ต้องตัดโคนมากนักเพื่อให้ใบแตกใหม่เป็นรุ่นที่ 2 เติบโตสำคัญ เวลาตัด มียังกำใบบัวบกอยู่ใกล้โคนเพื่อให้ใบเหลือง - เน่า หลุดออกไปไม่ต้องนั่งเลือกให้เสียเวลา เมื่อรุ่นแรกผ่านไป รุ่นที่ 2 จากต้นเดิมก็จะแตกใหม่ รออีกเพียง 1 เดือน ก็จะตัดได้อีกแล้ว

อ้อ! ลืมไป ลุงหริดจะทยอยปลูกเพื่อจะได้ไม่เก็บพร้อมกันทั้งไร่ จึงทำให้มีรายได้มาสู่ครอบครัวทุกวัน วันละไม่ต่ำกว่า 2,000 - 3,000 บาท บางครั้งถ้าเก็บเองไม่ทันก็จ้างชาวบ้านแถวนั้นมาช่วยเก็บและกำส่งขายเป็นการกระจายรายได้สู่คนในท้องถิ่นอีกด้วย

ลุงหริดตั้งใจว่า จะยึดอาชีพทำไร่ใบบัวบกนี้ตลอดไปไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากไม่เหนื่อยมาก ในการดูแลรักษา แถมรายได้ดี ทุกวันนี้ ลุงหริดศึกษาหาความรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ทั้งจากการศึกษาด้วยตนเองและเข้ารับ การอบรมจากเกษตรอำเภอ เพื่อนำความรู้มาพัฒนาพืชไร่ของลุงให้มีคุณภาพ ปลอดภัย และปลอดภัย สำหรับผู้บริโภค

ลุงหริด นับเป็นบุคคลตัวอย่างที่มีความขยัน มานะ อดทน น่านาคภูมิใจของชาวหนอง
เสือที่มีชาวไร่ที่ทรงคุณค่าเช่นนี้ ซึ่งคนรุ่นหลังควรยึดแบบอย่างความขยันของลุงหริดเป็นบทเรียน
ของชีวิต ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรม

ถ่าย ภาพโดย นักวิจัยรุ่นเยาว์ ร.ร.วัดหนองเสือ
ถอดภาพเป็นตัวอักษรโดย อ.อรุณี สุทธิธรรม

ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน

การพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการ เริ่มต้นที่การทบทวนวรรณกรรมต่างๆ สืบค้นทั้งทาง Internet และบทความ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทั้งสอง เนื่องจากเครื่องมือดังกล่าวเป็นสิ่งใหม่จึงไม่ค่อยมีเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงให้คำแนะนำมากนัก โดยเฉพาะการนำเครื่องมือทั้งสองมาผนวกเข้าด้วยกัน ยังค้นไม่พบว่าได้มีการทำวิจัยเรื่องใดด้วยเครื่องมือทั้งสองนี้เลย เท่าที่ปรากฏอ่านพบในเอกสาร A Participatory Approach to Reaching Policymakers¹⁰ กล่าวถึงการใช้ Photo Novella ในประเทศจีน เป็นเพียงการนำภาพถ่ายเกี่ยวกับการทำคลอดในชนบทของจีนออกแสดงเป็นนิทรรศการ ซึ่งปรากฏว่ามีผลกระทบที่แรงขนาดทำให้นโยบายด้านสุขภาพของรัฐต้องเปลี่ยนแปลงไป เป็นที่ฮือฮากันมากถึงมีคำคมกล่าวว่า “ภาพหนึ่งภาพสามารถเล่าเรื่องราวได้เป็นพันๆ เรื่อง” ส่วน Ethnography¹¹ เป็นเครื่องมือของนักมนุษยวิทยาในการเก็บข้อมูลวิจัยที่ต้องใช้คุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัว คือการสังเกตอย่างถี่ถ้วน พร้อมจดบันทึกอย่างละเอียดในขณะที่เก็บข้อมูลนั้นนักวิจัยจะต้องปรับตัวให้เข้ากับบุคคลเป้าหมายได้ จนคุ้นเคยกันราวกับว่าเป็นญาติ พี่น้องมีคำกล่าวว่า การสืบค้นข้อมูลนี้ จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของเรา ว่าเรารู้วิธีการพูดคุย ซักถามผู้อื่นได้แบบ “มนุษย์สัมผัสมนุษย์” หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

การที่โครงการ Human Mapping เลือกใช้เครื่องมือทั้งสองนี้ สืบเนื่องมาจากการทำงานในโครงการวิจัยและพัฒนาประชาคมกาญจนบุรี¹² ระยะสุดท้าย(2544-46) ที่ต้องการค้นหาวิธีการใหม่ๆ ที่ได้ผลจริงๆ ในการหาคำตอบโจทย์วิจัยที่ให้ชุมชนเป็นหัวใจหลักในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมลงมือปฏิบัติทำอย่างจริงจัง ที่ไม่ใช่เป็นเพียงการขอความร่วมมือให้มามีส่วนร่วมเท่านั้น แต่เราอยากที่จะเห็นเครื่องมือที่ทำให้ชุมชนลุกขึ้นมาช่วยทำวิจัยกับเราเพราะเขาต้องการร่วมเรียนรู้ไปกับเราด้วย ดร.โอภาส ปัญญาในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัยและพัฒนาประชาคมกาญจนบุรีในขณะนั้น ได้ฟังดร.นลินี ตันธุวนิตย์ (บอ.10) พูดถึงการใช้ Photo Novella ในประเทศจีน และ ดร.Jeremy Mock เล่าถึงการใช Ethnography ในการทำวิทยานิพนธ์ของตน ดร.โอภาส ปัญญา จึงค้นหาเอกสารศึกษาเกี่ยวเครื่องมือทั้งสองนี้แล้วเสนอให้ผู้ร่วมงานพิจารณาถึงชักชวนกัน

¹⁰ Wang ,Caroline, Marry Ann Burris, and Xiang Yue Ping.1996. Chinese Village women as Visual Anthropologists: A Participatory Approach to Reaching Policymakers _ Social science &Medicine 42(10):1391-1400.

¹¹ ดู บรรณานุกรม Stringer,Ernie.1997.Teaching Community-Based Ethnography in Ernie Stringer et al(eds)

¹² รายละเอียดในหนังสือทางเบื้อง

ทำการศึกษา ค้นคว้าและทดลองปฏิบัติในพื้นที่ชายเขตแดนกาญจนบุรีผลการวิจัยทำให้คณะทำงานของHuman Mapping สนใจที่จะนำประสบการณ์ของ “คนชายขอบ” มาทดลองใช้กับกลุ่มเยาวชนและโรงเรียนระดับพื้นฐานในจังหวัดนครปฐมด้วยเหตุผลดังกล่าวไว้ในบทนำและบทตามข้างต้น (โปรดดูภาคผนวกในหัวข้อ Conceptual basis of research and learning และ Outcomes of the processประกอบ ด้วย) สิ่งที Human Mapping แตกต่างจากโครงการกาญจนบุรี คือ

- การเพิ่มกระบวนการฝึกนักวิจัยรุ่นจิ๋ว ครู อาจารย์(นักวิจัยชุมชน) และนักวิจัยรุ่นใหม่ ด้วยวิธีการทำงานกลุ่ม การทำงานร่วมกันในแนวระนาบ การระดมสมอง การอบรมสัมมนา เชิงปฏิบัติการในหลักสูตรต่างๆกันเช่น การพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำยุคใหม่ การเป็นวิทยากร กระบวนการ งานวิจัยกับธรรมชาติของชีวิต การวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความ การถอดภาพชีวิตชุมชนเป็นตัวอักษร กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการนำร่องเหล่านี้มีพื้นฐานแตกต่างกันในเชิงพื้นที่ ระดับการศึกษา ความสนใจ ความถนัด เพศ วัย โดยเฉพาะจุดเด่นและด้อยของสมรรถภาพทางร่างกายเหล่านี้เป็นต้น ความหลากหลายนี้คือความเป็นจริงของชีวิต ที่เป็นธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม จะเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการทำวิจัยที่ไม่มีการปรุงแต่ง ในทางกลับกันเป็นการทำงานที่มีสีสันมีชีวิตชีวา และทุกคนมีความสุข สนุกกับการทำวิจัยทุกๆที่เมื่อเริ่มต้น ทุกคนสวดนที่ทำความขยาดต่อคำว่า “วิจัย”

- การเสริมศักยภาพให้ทุกคนเรียนรู้ รู้จักการเป็นผู้นำยุคใหม่ ด้วยการ “ ฝึกวิธีคิดเชิงกระบวนการระบบ ” ทำให้เกิดการเรียนรู้ คณะนักวิจัยของ Human Mapping รู้จักการเป็นผู้ฟัง ผู้นำ ผู้ตาม ผู้ร่วมงาน ผู้เฝ้าหาความรู้เพื่อพึ่งตนเอง การได้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการเริ่มนำตนเองไปสู่วัฒนธรรมแสวงปัญญา และในที่สุดชุมชนย่อมจะรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง รู้จักเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับสังคมท้องถิ่นของตน จนกลายเป็นชุมชนที่พัฒนาตนเองนำความเจริญมาสู่ส่วนรวมได้

- ผลที่ได้จากการประยุกต์ใช้เครื่องมือชนิดนี้ผสมผสานกับกระบวนการฝึกอบรมที่กล่าวมาแล้วจะช่วยให้นักวิจัยทั้งหลาย รู้จักการจัดแจงชีวิตของตนเองอย่างมีเป้าหมาย มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทราบซึ่งในคุณค่าภูมิปัญญาพื้นบ้านและสิ่งรอบตัวตน พร้อมทั้งจะทำงานร่วมกันที่สร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น

เมื่อได้ความรู้ที่เป็นภาพรวมของหมู่บ้านและชุมชนแล้ว ขั้นต่อไปคือการนำความรู้นั้นไปพัฒนาเป็นบทเรียนของชั้นเรียน โรงเรียน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน ชุมชน ตลอดจนคณะนักวิจัยผู้ร่วมโครงการทั้งหมด การลงมือปฏิบัติจริงในภาคสนามด้วยการพัฒนากระบวนการผสมผสานเครื่องมือทั้งสองเข้าด้วยกันกว่า 10 เดือน ทำให้เกิด Tacit Knowledge ที่สามารถนำมาเป็นแนวทางประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือการทำวิจัยท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสม โดยเฉพาะใช้กับกลุ่มเยาวชน กลุ่ม ผู้ด้อยโอกาส เช่น คนชายขอบหรือคนที่สังคมลืม คนที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่สาธารณะ เป็นต้น

การวิจัยพบว่า กระบวนการวิจัยค้นหาคุณค่าต่อชุมชนทำให้เกิดการแสวงหาความรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการบูรณาการความรู้ในชีวิตจริง ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน ครู ชุมชน เพราะต่างคนจะมองเห็นภาพชุมชนในภาพรวมที่มีศักยภาพชุมชน และศักยภาพนี้จะป็นฐานนำไปสู่การพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป เป็นการสร้างความรู้จากแผ่นดินแม่¹³ โดยคนในชุมชน ทั้งครู นักเรียน และบุคคลที่มีคุณค่า ล้วนเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรม สู่ทิศทางที่มีแนวโน้มในการเห็นความสำคัญของชุมชน ชุมชนจึงกลายเป็นหน่วยวิเคราะห์ เป็นหน่วยที่จะสร้างการพัฒนาต่อไป

อนึ่งความเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมจาก ผลกระทบเหล่านี้ยังอยู่ในขั้นตอนการรวบรวมเพื่อวิเคราะห์เป็นข้อเขียนของนักวิจัยแต่ละบุคคลในรูปแบบใหม่ของ"งานวิจัยที่มีชีวิต"ซึ่งจะจัดทำในอนาคตอันใกล้ หลังจากทีโครงการได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว

¹³ เจตนา นาควัชระ, 2547. ศิลปสองทาง กทม: ศูนย์มานุษยวิทยา รายงานการวิจัย การวิจารณ์ในฐานะพลังปัญญาของสังคมร่วมสมัย : บทสังเคราะห์. กทม: ภิจไพศาล

บรรณานุกรม

- จารุประภา วัชรี ศิริวรรณ สุขวิเศษ และฉลวยวรรณ ปัญญา (บรรณาธิการ) 2547. เวที "ศาลายา
ยามเย็นหมายเลข 1" ตอน จับความคิด ชีตเขียนโลกใหม่ โครงการวิจัยเชิงบูรณาการ
คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (อยู่ระหว่างพิมพ์)
- เจตนา นาควัชระ. 2547. ศิลป์สองทาง รายงานการวิจัย การวิจารณ์ในฐานะพลังปัญญาของ
สังคมร่วมสมัย: บทสังเคราะห์. กทม: ศูนย์มานุษยวิทยา
- ฉลวยวรรณ ชินะโชติ และคณะ. 2547. "ทางเบี่ยง : งานวิจัยที่มีชีวิต " กทม. : พิมพ์สวย
- โอภาส ปัญญา และโสฬส ศิริไสย์ 2547. "ความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมสร้างปัญญา: สัมภาษณ์
ความรู้การวิจัยโดยอาศัยศาสตร์แห่งบูรณาการ" บทความเตรียมนำเสนอในการสัมมนา
วิชาการ Transdisciplinary Commons ครั้งที่ 1 เรื่อง "เครือข่ายความรู้ข้ามศาสตร์" วันที่
17 ธันวาคม 2547 ณ โรงแรมสวนสามพราน นครปฐม
- Freire, paolo. 1970. *Pedagogy of the Oppressed*. New York : Continim
- Klein, Julie Thompson. 2004. "Prospects for Transdisciplinarity" *Future* 36(4): 515-526.
- Stringer, Ernie. 1997. Teaching Community-Based Ethnography in Ernie Stringer et al
(eds) *Community-based thnography : Breaking Traditional Boundaries of
Research, Teaching, and Learning*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum
Assoc. pp. 17-38.
- Wang, Caroline, Mary Ann Burris, and Xiang Yue Ping. 1996. *Chinese Village women as
Visual Anthropologists: A Participatory Approach to Reaching Policymakers*
Social Science & Medicine 42 (10) : 1391-1400.

ภาคผนวก

บทความต่อจากนี้คือส่วนอธิบายกระบวนการทำงาน หลักคิด ทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังการปฏิบัติงานร่วมกันที่สามารถบอกถึงสิ่งที่ค้นพบและได้มาจากการพัฒนาเครื่องมือหลักของโครงการ ตลอดจนให้คำตอบว่า TT.06 ทำอะไร อย่างไร และผลพวงของการกระทำนั้นได้นำพาทีมงานเข้าสู่วัฒนธรรมแสงปัญญาอย่างไร

หนึ่งการที่นักวิจัยทั้งหลายและคณะทำงานได้ลงปฏิบัติงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับชุมชนท้องถิ่นได้สัมผัสระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ความเชื่อ ทศนคติการมองโลก วิธีการจัดการปัญหาและการจัดแจงชีวิตในสภาวะต่างๆ ของชุมชนฯลฯ ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นล้วนเป็นสิ่งที่มีความยิ่งยวด ส่วนสุดท้ายของ Ahmed ที่กล่าวถึง ข้อค้นพบสี่ประการ ที่ทรงพลังมีผลกระทบให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนครูอาจารย์และชุมชนในเชิงเสริมศักยภาพแต่ละกลุ่มบุคคล การเปลี่ยนมุมมอง และมองอนาคตตนเองด้วยสายตาใหม่ ล้วนแสดงให้เห็นคณะทำงานตระหนักว่าหนทางแห่งการไปสู่วัฒนธรรมแสงหาปัญญาของชุมชน เริ่มจะมีแสงรำไรให้เรามุ่งหน้าเดินต่อไป

A new chapter of research method

By Mr.Ahmed Abidur Razzaque Khan

I, a master degree student of Human Rights and Social Development program of Mahidol University of Thailand, was involved as a young scholar in a research project called Human Mapping (TT 06). The research team has been developing the Photo Novella combined with Ethnography as part of a transdisciplinary research project. The research process directly involved students and teachers of six schools of Nakhon Pathom province and a group of volunteers who had been trained as young scholars.

Research Area

The research area was mainly 6 schools in Nakhon Pathom province in Thailand.

It has been done in different levels:

1. 2 primary schools
 - a) *Wat Nong Sua school.*
 - b) *Wat Mongtarod school*
2. 2 secondary schools
 - a) *Patrayan school.*
 - b) *Wat Sasimum school.*
3. 1 special school combining with primary and secondary level
Sodsoksa Nakhon Pathom school.
4. 1 non formal school combining with primary and secondary level.
Non formal education centre of Sam Pram district.

Objectives of the paper

This paper has two objectives:

1. To document and observe the use of the Photo Novella combined with Ethnography to develop and apply field methodologies that would allow participation for the local people to identify their social capital. I am writing on behalf of the people who develop and document the process. So, this paper will become a document of the process too.

2. I want to draw insights, and lessons learned from the process.

At the early stage of the project, I was assigned to review literature concerning ethnography from the book by ethnographer Stringer¹⁴ which depicts the process and experience by Stringer and her students. I studied other transdisciplinary methods, educational philosophy of Paulo Freire and developed network with Drik Library in Bangladesh, and studied their documents on their websites of Photo Novella process along with the study in China done in 1992 by the medical anthropologist. It was also my work to search data in internet to gather related data and process from another place outside Thailand. I would like to compare the process experiences with the theories that I read in Stringer's book later on. So, I develop this report from the personal observation and experience as a young scholar of the process.

Conceptual basis of research and learning

In this context it needs to mention that Community -based Ethnography is a method used for *participatory action research process in identifying social capitals, including local knowledge in the community*. Totally developed on teaching and learning process is more effective than traditional research methods. Human Mapping project employs Stringer's¹⁵ ethnography as it was used in educational transformation. And Photo Novella educational method is a tool to influence policy makers about communities or peoples from real situations. Thus ethnography is a tool which empowered local people. This innovative methodology, Photo Novella, has a root in visual anthropology. It is based on the fact that photos or the pictures can influence policy makers. So they put camera in the hand of communities or specific groups and inspired them to focus on their own merits and demerits. For example, women

¹⁴Stringer, Erine.1997.et al (eds) Community-based Ethnography : Breaking Traditional Boundaries of research, Teaching, and learning. Mahwah, New Jersey : Lawrence Erlbaum Assoc.

¹⁵ Ibid.

anthropologists exercised it with 62 rural peasant women of Yunan province in China, in 1992 and highly appreciated for the practical aspect¹⁶.

In Thailand the key researcher combines the two processes according to Thai culture and context¹⁷. The first attempt that has been made in Bong Thee, western part of Thailand to give window to a group of voiceless people, and at the end these materials have formed into a community managed tourism initiated by local people. So, the key researcher and young scholars had been developing the project papers and process from the very beginning, actually from September 2003.

Workshops and trainings

The first Photo Novella combined with Ethnography workshop was carried out among children of 6 schools in Nakhon Pathom. These were *Participatory planning for research implementation and Training in Photo Novella* workshops in Wat Sasimum, Wat Mongtarod, Nong Sua and Patrayan schools. Before that a couple of workshops were organized for the young scholars and the teachers to develop and train them for the process. Until July 2004 at least eight types of different trainings and workshops took place ,carried out, and implemented . They are :

1. Workshop on research process development.
2. Consulting workshop on research process.
3. Ethnography training in different schools.
4. Workshop on Photo Novella at nonformal education school.
5. Ethnography training at Wat Mongtarod school.
6. Training on Photo Novella at Sodsoksa school.
7. First workshop on combining photo novella and ethnography at Panasom.

¹⁶ Wang Caroline, Mary Ann Burris, and Xiang Yue Ping. 1996. Chinese Village women as Visual Anthropologist : A participatory Approach to Researching Policymakers__*Social Science & Medicine*,42 (10):1391-1400.

¹⁷ See Chaluywan et al. Detour. 2004.

8. Second workshop on interpretation of Photo Novella combined with Ethnographic research report
etc.

The first workshop was about the *system approach and strategic thinking* organized at the Faculty of Environment and Resource Studies, Mahidol University, salaya campus. This workshop was organized mainly to prepare and involve young scholars with the process. Around 12 graduate volunteers joined the workshop and 6 of them were selected to work on the project.

The second workshop was organized for the young scholars and the teachers as well in the same campus in April. The objective of the workshop was to give ideas on *community research: processes and tools* to the teachers and young scholars. During this workshop participants were introduced with:

- Limitations of traditional education.
- Research process along with the theories of Photo Novella and Ethnography.
- At the same time they received a tentative plan and idea of the process.
- After then a series of workshops and follow up training processes took place in a systematic schedule.

Most of the workshops and training discussions were energetic, with openness expressed by participants who discussed frequently to *the way things are*, and *a growing consciousness of critical thinking* among the participants. While the groups continued discussing on issues and interpretations, the young scholars summarized the process of every workshop. They interpreted the data into meaning and then expanded and enriched through the groups' discussion. Finally, *they effectively shifted the focus of the group from the present reality to a strategy for social transformation*.

During the workshop and training process I found the following role of these three groups of learners.

Role of Student:

Students were the key informants. They learned how to work in group and the mapping process.

- They decided what to research.
- They went to field study : in the fieldwork they interviewed people and took photos.
- They gave information to the teachers and young scholars what they found.

Role of Young Scholars

- Young scholars were trained to be facilitators.
- They observed the whole research process as active participants.
- They worked as liaisons with school, community and the Human Mapping team.
- They documented the whole research process.

Role of Teachers

- Teachers were trained and learned about the Photo Novella combined with Ethnography .
- Teachers interviewed students and recorded field -notes.
- They took notes, interpreted data and became active local researchers.
- They developed the learning community in their area.

Before taking photographs

During the workshops in the schools, key facilitators and the young scholars introduced themselves at the beginning of workshop in the way of innovative ideas.

- The students were encouraged to work together as a group.
- To find out who they (Human Mapping team) are and why they were there for.
- To get the feeling of being a detective & a young scholar.
- To exchange questions and answers between the Human Mapping team and participants to get basic information about themselves.

Community learning

The main facilitator discussed about the situation and the society, from the local to global context and local knowledge, to integrate wisdom for the motherland. The students were divided into 3 groups to start mapping process.

There were three basic questions posed in the brainstorming process about their social capital.

1. What does their community contribute to the province?
2. What does their community contributes to Bangkok?
3. What does the community offer to the whole country Thailand?

Not only the students discussed and brainstormed concerning these three questions but also the teachers did the same in the teachers group. I was surprised to learn from the teachers that their students seemed to know the inside story of the community more than they did. The teachers admitted that they got some new information from their students. The students mapped local resources that the communities offer, such as vegetable, fruits, orchids, attracts tourist by its art and architecture. Finally they identified herbal medicine to the whole country. This was a kind of **action research**. The Nong Sua school students found herbal growers become key social capitals. From there, students started their field work consisting of taking photographs and taking notes. They did this in groupworks which produced a lively educational process that they haven't experienced before. To take the photographs, they used Fuji quick snap cameras as their tools for its convenience and flexibility.

After taking photographs

They were allowed one month or so to go through the process. The second important step started after developing the films and printing out photos. Every young scholar went to their respective school and write down the interpretative text from the interviewing students. The teachers also became ethnographers. They elicited information from students who took pictures. Some of the questions are :

When did you take photograph?

1. What is the picture about?
2. How do you feel about this picture?
3. Why do you choose to take photo of this thing/ person?
4. Who took the photograph and took note?

Etc.

The students then explained the specific persons, or objects, and qualities according to questions. Thus the process went on. Each young scholar observed the ethnographic process and took notes. They also made a report of their respective school's activities and findings. So, here the process had three steps.

1. Teachers interviewed students and young scholars observed the process: young scholars and teachers took notes for keeping records.
2. Teachers and young scholars analyzed and composed note then made a script.
3. They wrote the ethnography of each photo.

The young scholars arranged the ethnographic texts with the photographs for the next interpretation workshops. After that two interpretation workshop took place at Panasom. In the workshop they interpreted the data and ethnographic texts. From those texts they pointed out that **there are two types of social capital in their communities.**

1. Local resources.

2. Human resources : a) person, b) culture, c) values , d) wisdom,

From Photography to Ethnography: Combining Photos and Ethnography

Mainstreaming child- young peoples participation

Participation was very useful not only for the teachers' but also for the students. It developed their capacity and empowered them as well. These workshops ultimately ***strengthened children participation capacity with a view of making them strong, with regards to their communities and values.*** More than 100 participants' including children and adults were trained from different schools of Nakhon Pathom within these

workshops. The children and young scholars shared their culture and creativity for ensuring their participation in all levels of society.

Especially in the one day workshops, it began with the participating children and adult expressing their ideas along with reality and resulted in photographs they took. Children exchanged ideas and culture from these very attractive processes. Credit goes to the facilitation team and also main facilitators to make a transparent understanding about research and total reality. *It came out from teamwork that to develop partnership and active participation children would like to get support, help, opportunity and acceptance from adults and society as a whole.*

Participation has been mainstreamed from the beginning. At the end of day long workshop, after being completed the mapping each group presented the finding in front of others. Total group members were present at the presentation. The main presenter introduced every member of the group and told who did which work then come up with the findings. If s/he forgot some information then some other added it at the end of presentation. This participatory process *developed their capacity building and confidence* as well. During the presentation and after presentation, the facilitators asked some other participants to give their own explanations on findings. It was amazing when the young participants presented the data and explained in their own language. This proved how successful process was. *The children had the opportunity to reflect on their own communities and cultures by a single click on camera. And students found that local people have the sense of inquires too. The students not only enjoyed talking to the rural people but it changed their way of thinking in seeing the people's awareness. It is also remarkable that during the workshops process the children came up with their own visions and views about their communities, which was less known to the teachers. So, this action research process was not only participatory but also capacity developing process, windows for critical consciousness to the young generation of Thai people.*

Philosophy and values- empowerment

This education process is mutually supported learning for empowerment of communities. Basically, the young people and children were being empowered through this process, in Thai cultural context where they usually do not have voice at all. The content of such education is both critical consciousness and the development of appropriate skills and competencies. Its process is dialogical and interactive, affirming the mutual and coequal roles of facilitators and learners. Thus it relevant to Freirian¹⁸ thought.

This process does not only admit of degrees on the vertical plane extending from semi-intransitivity to critical transitivity, but also on a horizontal plane as well, which would indicate the direction and focus of consciousness. Consciousness is not without focus. It links learning with action through which transformation can and does occur. It finds hope in participation in the creation of a just and a better society. It proclaims the future as peoples to determine and seeks the liberation of the human will to do so through learning and social action.

It is needed to cite example that how the dialogue empowered communities. As the dialogues took place with the teachers in different schools since after completing workshop with the children. They shared their view with the Human Mapping team. And then key facilitators asked them to answer some questions about

1. What have they observed from the student activities during the workshops?
2. Was there any meaning or idea behind it?

The objective was to put those questions as to how they can get to know who are the resource persons for communities and how it creates social impact on children, teachers and the young scholars. During the discussions key facilitators shared context of social capital i.e., people's values and culture: why human values are important in the

¹⁸ Paulo Freire, Brazilian Educator, see his book *Pedagogy of the Oppressed*.

society. Teachers get the holistic pictures of the community and now they know this tool can be used for building 30% local curriculum for communities' identities.

1. Main stakeholders group : the students, teachers and the young scholars and thus different communities developed their critical thinking for better life through this process. They become active researcher.
2. The ultimate hope is that the methodology is there for the teachers and students. So they can develop their learning process. They can also use this tool to unveil the social capitals to get a holistic picture of their own culture, and thus empower themselves.

From these exercises, empowerment was meant that the target groups for changing their life to develop a standard by their own by learning how to map social capital. This is the basis for the future development.

Theory and Practice: a comparison

From the experience of Stringer, described in the books, it reveals that :

1. The ethnography research is a new vision of teaching which led them to empower the participants and where they reinterpreted the teaching as well.
2. I also found that they concluded the process as constructivist pedagogy, a type of interpretive approach to learning and inquiry which developed through facilitating, modeling and creating and thus build a community of learners.
3. Thus the ethnographic process revealed an active learning process.

I think the same realization and findings are here in Photo Novella combined with Ethnographic research process. **This process already builds a community of learners in Nakhon Pathom province in Thailand.** The main outcome of Stringer's process was the ethnographic participatory research rejects the myth of professionally trained experts as the only legitimate pursuers of knowledge. It happened through the Photo Novella combined with Ethnography process too.

The first workshop on combining photo novella and ethnography at Panasom found the learning community of Nakhon Pathom. I observed a number 22 people including facilitators, teachers and young scholars reinterpreted teaching and learning process that:

1. What did they see? (Something they haven't seen before)
2. What did they think?(Something they haven' t thought before)
3. What have they done?(Something they haven' t done before)
4. What have they learned ?(Something they haven' t learnt before)

It seems that they are not looking at issues and the society from the top of the iceberg which is visible in the sea, but they want to know the iceberg from bottom level, the hidden portion of iceberg in the water. They try to understand the different philosophical approach to learning among participation, collaboration and through discourse. They reviewed information and made a preliminary list of themes, identified categories and sub-categories within the data and then develop an outline for a narrative from their field data and notes and then come up with the findings and presented it in groups. So, they understand how to combine the three source of knowledge- from the new wisdoms, from the culture and from the values and from traditional believes or religions.

The same process I found in the chapter eight of Stringer's book named, "Researching Consensus and Writing Collaborative." Like for example in this chapter they found that:

"Seven elements helped them to understand how their group was able to achieve consensus. They worked together, worked for an extended time i.e. as they started at 12.30 p.m. and worked until they finished around 8.00 p.m. They didn't take break for snacks but each of them leaves the room separately as they need for a drink or visit to the bathroom arose. Spontaneity and the use of a computer and negotiation exercise about the solution made them more creative

for writing. They built a very positive interpersonal interaction. So *they had equal role, had respect for each other. And also they were committed to their work.*"

Almost the similar thing happened in each Panasom workshops although they did not know about that. The spontaneity and the interpersonal relationship helped them to finding their identity in the society and community felling as well. So it was not a wondering to me when both of the key facilitators started evaluating the process from late evening and it continued until midnight at the end of second interpretation workshop at Panasom in July, 2004. Where I saw that:

The ethnography process becomes a holistic process of development for researcher and community in the Stringer's book as it developed the tolerance to others view and develop understanding among the students. And I found the tolerance is natural as a cultural practice to Thai people and the process made it more rationale and obviously develop understanding among them.

The process appears as a new tradition-breaking process and framework for the learning community of Nakhon Pathom. Because the documentary photography by the children reflected their culture, society and vision- mission as well. They have the data of their reality. So, they can understand their role to develop better and peaceful society.

Outcomes of the process

1. Each schools students and participant teachers now get a holistic view of the community resources.
2. The major outcomes of the process is that it develops a new knowledge for change and a better life.
3. It develops collective consciousness in the community which would be a key factor for social transformation.

4. It is found that this methodology is the basis for rebuilding community collectivity which empowers community through the education especially in the Thai social and cultural context.

By the end of the year and the process children, teachers and young scholars the participants and stakeholders can develop another kind of research and change the method of teaching in school especially for Wat Nong Sua School. However, the success of the process therefore lies in a true implementation of mainstreaming this participatory process in all around Thailand and Asian society.

ภาคผนวก 1.5

เก็บตกสาละยาเยน ณ บ้านบุญ

“ทฤษฎีบูรณาการในชีวิตจริง”

ฉลวยวรรณ ชินะโชติ ปัญญา

พระอาจารย์ชยสาโร ภิกขุ รับนิมนต์จากคณะผู้จัดรายการสาละยาเยนแสดงปาฐกถาในหัวข้อ “การศึกษาวิถีพุทธ: การบูรณาการ ทฤษฎีบูรณาการ ในชีวิตจริง” เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗ ณ บ้านบุญ ไร่ทอสี ปากช่อง เนื้อหาสาระหลักของรายการสาละยาเยนครั้งนี้เพื่อพิจารณา เจาะลึกและทำความเข้าใจว่า พระพุทธศาสนา กับ ระบบการศึกษาแผนใหม่ (บูรณาการ) ที่กำลังแพร่หลายเป็นที่นิยมกล่าวขวัญถึงนั้น มีความแตกต่างสัมพันธ์ เกี่ยวเนื่อง เกื้อกูลกันหรือไม่ อย่างไร ในการจัดการ การศึกษาของชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม รวมทั้ง การศึกษาวิถีพุทธคือคำตอบของ “การบูรณาการในชีวิตจริง” นั้นเป็นอย่างไร

องค์ปาฐกเริ่มต้นคำถามที่สำคัญข้อหนึ่งให้พิจารณาคือ เมืองไทยเป็นเมืองพุทธจริงหรือไม่ และอะไรเป็นเครื่องตัดสินหรือตัวชี้วัดว่าเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ การกล่าวขวัญ ดีความ หรือ มองประเทศแต่ละประเทศว่าเป็นคริสต์ เป็นอิสลาม เป็นพุทธ เป็นการพูดโดยทั่วไปซึ่งบางครั้งจะกล่าวรวมเป็นภูมิภาคไป เช่นชาวตะวันตกมองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คนเอเชียรวมเหมาะประเทศต่างๆ ในยุโรปว่าชาวตะวันตกเป็นสังคมคริสต์ พวกเดียวกันทั้งหมด ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วประเทศเหล่านั้นมีความแตกต่างกันมากทั้งยุโรปเหนือและยุโรปใต้ ภาพที่ชัด คือสังคมประเทศอิสลามบางประเทศที่มีการบังคับ ประกาศตัวเองอย่างชัดเจน

เครื่องวัดเครื่องตัดสิน ว่าเมืองไทยเป็นเมืองพุทธหรือไม่อย่างนั้น ท่านอาจารย์ชยสาโร ได้ยกประเด็นย่อยๆ เหล่านี้ขึ้นมาพิจารณา

- ในหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนากล่าวว่า การถือ/รักษา ศีลห้าเป็นหลักขั้นต่ำสุดของการแสดงความเป็นชาวพุทธ แต่ในทางปฏิบัติจริงๆ แล้วคนไทยถือศีลห้าได้ครบมีจำนวนน้อย

- ในการประชุมวิชาการเกี่ยวกับศาสนาของคนไทยที่กรุงเทพฯ หลายสิบปีมาแล้ว โจทย์ที่ได้รับความสนใจคือความสัมพันธ์ระหว่าง พุทธ กับ พราหมณ์ กับ ศาสนาผี บทสรุปในวันสุดท้ายของการประชุมคือ เมืองไทยเป็นพุทธ เป็นพราหมณ์ เป็นผีร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ไม่รุนแรง ไม่มองศาสนาอื่นหรือลัทธิอื่นเป็นศัตรูที่ควรกำจัด พุทธศาสนาจึงอยู่กับศาสนาดั้งเดิมในส่วนที่ไม่ขัดกันที่เดียวด้วยการอนุโลม เส้นชั้นระหว่างพุทธ พราหมณ์และผีไม่ชัดเจน บางคนจะถือบางสิ่ง บางอย่างว่าเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา ทั้งๆ ที่แท้จริงแล้วเป็นส่วนของพราหมณ์ ของผี (ศาสนาดั้งเดิม)

- การเลือกพุทธศาสนาบางส่วนมานับถือและมาปฏิบัติ สำหรับคนที่ไม่ได้ศึกษา "พุทธ" ละเอียดจริงๆ จะเห็นข้อบกพร่องบางอย่างแล้วถือว่าเป็นข้อบกพร่องของศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นเรื่องของการรับศาสนาพุทธไม่ครบขบวนการ ตัวอย่างเช่นในพระวินัยของสงฆ์ มีหลักการสำคัญอยู่สองสามข้อ เช่น

๑. เรื่องระบบอาวสุโสที่แตกต่างจากที่อื่นทั่วไปกล่าวคือการเป็นสมาชิกในสถาบันสงฆ์เป็นด้วย ความสมัครใจ พอใจที่จะอยู่ในระบบนั้น และเมื่อไม่พอใจหรือถูกเบียดเบียนถูกข่มเหงก็ออกจากสถาบันได้ ความอิสระ นี่เองที่ทำให้ระบบอาวสุโสของสงฆ์ต่างจากระบบอื่นๆ ในสังคม

๒. การถือศีลของสงฆ์ในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทไม่ว่าจะเป็นพระผู้ใหญ่ เป็นพระอริยเจ้า เป็นพระอรหันต์แล้ว หรือเป็นพระที่เพิ่งบวชต้องรักษาวินัยทุกข้อ เมื่อศีลเสมอกันพระผู้ใหญ่จะเอาเปรียบผู้น้อยไม่ได้

๓. ธรรมเนียมการปวารณา เป็นหน้าที่ของศิษย์ต่อ พระอุปัชฌาย์คือ ถ้าพระอุปัชฌาย์ทำสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ลูกศิษย์มีหน้าที่โดยตรง ถือเป็นการให้ Feed back กับ ผู้ใหญ่ เป็นหลักเดิมแท้ของพระวินัยสงฆ์แต่ ว่าหลักการข้อนี้ใน เมืองไทยจะตกหายไป กลับถือเป็นการไม่เคารพ

- การเป็นเมืองพุทธสำหรับเมืองไทยมีปัญหาหลักอยู่ที่การรับหลักคำสอนของพุทธศาสนาไม่ครบและในส่วนที่รับมาก็ผิดเพี้ยนจากของเดิมในหลายเรื่องดังเช่นตัวอย่างข้างต้น จึงกลายเป็นว่าพุทธศาสนามีส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆต่อมา

- อิทธิพลอารยธรรมตะวันตก (ไม่ได้หมายถึงวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ หรือที่มองเห็นได้ง่ายเช่น เทคโนโลยี การแต่งตัว วิธีชีวิตทันสมัย)ที่ครอบงำแนวความคิด โดยที่เราไม่รู้สึกรู้ว่าถูกครอบงำเช่นเรื่อง คุณค่าหรือสิ่งที่พึงประสงค์ที่ถือว่าดี ว่างาม เป็นที่คว่านิยมในสังคมส่วนมากจะติดมากับระบบการศึกษาด้วยความต้องการที่จะก้าวทันโลก ยึดเอามาตรฐานอารยธรรมตะวันตกเป็นกรอบความคิดซึ่งถือความเจริญทางเศรษฐกิจ สำคัญกว่าผลประโยชน์ด้านอื่นๆ อย่างเช่น ด้านคุณค่าทางจิตใจ สถาบันครอบครัว วัฒนธรรม สังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ความคิดแบบตะวันตกที่เข้ามาครอบงำความเข้าใจพระพุทธศาสนาของคนไทย มีผลกระทบรุนแรงมากตามมา คือ

๑. เรื่องความรู้สึกเกี่ยวกับ “ ตัวแทน ” ศาสดาของศาสนาต่างๆ ที่มีพระเจ้าจะถือว่า นักบวชคือ สื่อระหว่างตนกับพระเจ้า และมีหน้าที่เป็นตัวแทนพระเจ้า ไปในตัวแทน คนไทยจำนวนมาก คิดว่า พระสงฆ์เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนา ดังนั้นเมื่อมีปัญหาในสถาบันสงฆ์ชาวบ้านจะเสื่อมศรัทธาเพราะติดกรอบความคิดแบบตะวันตกและไม่เข้าใจโครงสร้างของพุทธศาสนาที่แท้จริงว่ามีพุทธบริษัทสี่ นักบวชชาย นักบวชหญิง อุบาสก อุบาสิกา ช่วยกันจรรโลงสังคมตามหน้าที่ของตน ส่วนพระสงฆ์เป็นผู้ที่สละความสุขทางโลกและภารกิจทางเศรษฐกิจ เพื่อศึกษา เพื่อปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ เป็นตัวอย่างของสังคม ที่สงบสุข

๒. จากประวัติศาสตร์ของตะวันตก พบว่าความไม่สงบในโลกตะวันตกที่เกิดขึ้นมักมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนาตลอดมาจนทำให้นักคิดชาวตะวันตกคิดว่าศาสนาเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดต่อสันติภาพโดยเฉพาะในยุคที่กลุ่มศาสนา Fundamentalist รุ่งเรือง ยิ่งทำให้ความคิดนั้นเพิ่มมากขึ้นความยาก ดี มี จน มารวมจุดอยู่ที่ศาสนา ยากที่จะแยกศาสนาออกจากวิถีชีวิต สงครามศาสนาต่อสู้อันตลอดเกือบ 2000 ปี ในที่สุดเกิดนโยบายมุ่งสันติภาพของโลกคือการมองว่าศาสนาทุกศาสนาเหมือนกัน มีพระเจ้าองค์เดียวกัน สอนให้คนดีเช่นกัน แนวคิดนี้มีเจตนาดี ต้องการลดความขัดแย้ง เพื่อลดความยึดมั่นถือมั่นในศาสนาความคิดนี้มีประโยชน์ต่อสังคม ในระดับหนึ่งเท่านั้น ผลที่ตามมาจากการคิดนี้ได้ซ่อนปัญหาสืบเนื่องไว้ให้ขบคิดแก้ไขกันต่อไปดังนี้

๒.๑ ความไม่รู้ความไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งในแต่ละศาสนา ยังให้เกิดความคิดลวกๆเหมาว่าศาสนา ต้องเหมือนกัน ทุกคนจึงจะเป็นเพื่อนกันได้และโลกจะมีสันติภาพได้ในที่สุด

๒.๒ วุฒิกวาระของวัฒนธรรมไทยที่หาได้ยากในโลกคือเรื่องการทำใจให้รับศาสนาอื่น ชาวพุทธถือว่าทุกคนเป็นเพื่อนเกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน จึงไม่จำเป็นที่จะต้องพยายามส่งเสริมความคิดมักง่ายที่ว่าทุกศาสนาเหมือนกัน เพราะเป็นความคิดที่ทำให้คนไทยไม่ซาบซึ้งไม่เข้าใจในเอกลักษณ์ของศาสนาพุทธ และไม่รู้ศาสนาพุทธมีอะไรที่ไม่เหมือนกับศาสนาอื่นจนไม่รู้จะนำพุทธศาสนามาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมไทยอย่างทั่วถึงต่อไป

๒.๓ ศาสนาต่างๆในโลกที่มีปัญหาต่อกันทุกวันนี้ ล้วนมีจุดร่วมคล้ายกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตรงที่เป็นระบบความเชื่อ (Believe system) ชาวตะวันตกเข้าใจว่าศาสนาเป็นเรื่องของศรัทธาและความเชื่อ ในขณะที่พุทธศาสนาเป็น

ระบบการศึกษา (Education System) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของความแตกต่างที่ไม่อาจยอมรับได้ว่า ทุกศาสนาเหมือนกันหมด Concept หลักคำสอนที่เป็น “ระบบการศึกษา” ในตัวเองของพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ถูกมองข้ามไปด้วยอิทธิพลกรอบความคิดตะวันตก โดยเฉพาะระบบการศึกษาที่ผ่านมามีของไทย นำพระพุทธรูปศาสนามาการสอนในเชิงการสร้างควมมั่นคงของชาติ การสร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม หรือว่ามุ่งในระดับศีลธรรมที่มีลักษณะคล้ายๆกับฐานคิดชาวตะวันตกที่เข้าใจศาสนาของเขา

เมื่อได้พิจารณาเรื่องเมืองไทยเป็นเมืองพุทธแบบใด ขนาดไหน ด้วยตัวชี้วัดที่เป็นข้อคิดและเครื่องตัดสินที่เปิดกว้างให้ทุกคนได้ทบทวนดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ท่านอาจารย์ได้เปิดประเด็นการพิจารณาความหมายคำว่า “บูรณาการ”

บูรณาการ เป็นคำยอคนิยมในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะให้ความหมายว่าเป็น การผสมผสานและ โยงสิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน แต่ ความเข้าใจ ของท่านอาจารย์นั้น “บูรณาการที่แท้จริงเกิดในระบบ องค์รวมที่ไม่มีไม่มีการแยกกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” จากฐานคิดของพระธรรมที่พระพุทธองค์ได้แสดง ปฐมเทศนา โปรดปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน คือ

ธรรมจักรกัปปัตตสูตร : จักร - วงล้อ เป็นเครื่องหมายของพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงเลือกใช้

วงล้อ : ไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีจุดท้าย ไม่มีการโยงซี่วงล้อนั้น ให้มาต่อกับซี่นี้ เพราะว่าซี่ล้อเหล่านั้น เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นวงล้อ ในแต่ละขณะที่หมุนๆไป จะมีจุด จุดเดียวที่สัมผัสกับพื้น จะว่าซี่อื่นๆของล้อไม่ได้ทำงานในขณะนั้นไม่ได้ เพราะถ้าปราศจากซี่ล้ออันหนึ่งอันใดล้อนั้น จะไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้หมุนไม่ได้ ซี่ล้อทุกซี่ทำงานพร้อมกันอยู่ใน ระบบของมัน จึงเกิดการหมุนได้

"คำสอนในพุทธศาสนาที่ว่าด้วย ศิล สมาธิ ปัญญา การพัฒนาทางพฤติกรรม จิตใจ ปัญญา เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแยกออกจากกันไม่ได้ ไม่ใช่เราจะสอนวิชาต่างๆแล้ว พยายามดึง คำสอนพุทธศาสนา มาผสมผสาน ผูกโยงหรือมาสอดแทรกบ้างแล้วเรียกว่าเป็นระบบบูรณาการ แม้การจะใช้ *Interdisciplinary Approach* ก็ตาม *Interdisciplinary Approach* ที่ว่านี้ก็ยังไม่ใช่บูรณาการ จะบูรณาการได้ก็ต่อเมื่อเห็นภาพรวมชัดเจน พอเราเห็นระบบทั้งระบบแล้ว เรื่องบูรณาการก็จะเป็นไปเอง จะเกิดจากที่เรียกว่า "สัมมาทิฐิ" เข้าใจ เป็นความเข้าใจทั้งหมด"

วิทยาศาสตร์สาขาใหม่ที่เป็นที่สนใจกันมากคือเรื่อง System เป็นที่เข้าใจว่าสิ่งต่างๆจะทำงานหรือดำเนินไปได้ต้องขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ เช่น เครื่องบินสองลำ ที่มีส่วนประกอบ มีลักษณะทุกอย่างเหมือนกันหมด ยกเว้นลำหนึ่งขาดเข็มทิศ ถึงจะเป็นส่วนเล็กน้อย แต่ก็มีผลต่อการทำงานของ เครื่องบินโดยรวม ชิ้นส่วนประกอบชิ้นเล็กชิ้นน้อยต่างๆ ทุกชิ้นส่วนนั้นๆจะต้องทำงานพร้อมกันอย่างสมบูรณ์แบบ จึงจะประสบความสำเร็จ พุทธศาสนาก็เช่นเดียวกันถ้าไม่เข้าใจภาพรวม ไม่เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ศิล สมาธิ ปัญญา ย่อมเกิดระบบที่ไม่สมบูรณ์และไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร

การศึกษาวิถีพุทธ มีแนวคิดมาจากพุทธพจน์ "ภาวนา ๔" เรื่องกาย เรื่องศีล เรื่องจิต เรื่องปัญญา ในระบบการศึกษาวิถีพุทธ จะเน้นด้านต่างๆของการภาวนาและการพัฒนาความสัมพันธ์กับโลกวัตถุ การพัฒนาทางจิตใจ การพัฒนาทางปัญญา โดยใช้หลักศิลป สมาธิ ปัญญา เป็นเครื่องมือ การศึกษาในระบบดังกล่าวนี้เป็นการเรียนการสอน "ที่หลุดออกจากการเรียน "ตัววิชา" โดยตรง ที่แยกหมวดวิชาเป็นส่วนๆ และหันมาศึกษาในทางด้านต่างๆ คือ เรื่องกาย เรื่องศีล เรื่องจิต เรื่องปัญญา" ทุกวันนี้เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรวดเร็วสิ่งที่เรารู้ในโรงเรียนที่เป็นหลักสูตรความรู้ทั้งหลายต่างนั้น เพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ที่ยังใช้ได้ ส่วนใหญ่จะหมดสมัยเมื่อเด็กออกจากโรงเรียนแล้ว นอกจากนี้ internet เป็นแหล่งความรู้ใหม่ที่ให้ข้อมูลอย่างสะดวกและรวดเร็ว สิ่งสำคัญที่โรงเรียนพึงคำนึงถึงคือ "การสอนที่ทำให้เด็กฉลาดในการหาความรู้ รู้จักแหล่งความรู้สิ่งที่ควรเน้นคือการให้เด็กมีความยืดหยุ่น มีฉันทะในการเรียน มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีปัญญา พร้อมที่จะปรับตัวได้ทันกับความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและพร้อมที่จะเป็นผู้กำหนดความเปลี่ยนแปลงของชีวิตอีกส่วนหนึ่งด้วย"

การเรียนการสอนที่ทำให้เด็กมีเป้าหมายของตัวเอง แม้จะอยู่ในโลกกว้างยุคโลกาภิวัตน์เด็กก็จะสามารถเลือกได้และจัดชีวิตของตนเองได้ ว่าเขาต้องการโลกาภิวัตน์กระแสไหน ลักษณะ

เช่นไร โลกาวัตถุเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ แต่ไม่ใช่ของตายตัวและไม่ได้มีเพียงแบบเดียว การศึกษา
วิधिพุทธ ก็คือ การเรียนรู้จักทฤษฎีบูรณาการ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ การวาง
ระบบการศึกษาวิधिพุทธจึงมีองค์ประกอบ ๔ ด้านด้วยกัน คือ

๑. การพัฒนาความสัมพันธ์กับโลกวัตถุ

๑.๑ ที่ใกล้ชิดที่สุดคือร่างกาย คือ ศึกษาให้รู้เท่าทันร่างกาย ศึกษา
“ชีพศาสตร” เรื่องโภชนาการและพลศึกษา เรื่องการสร้าง
ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องกับธรรมชาติของร่างกาย กินเป็น อยู่
เป็น ออกกำลังกายให้พอดี พักผ่อนให้พอดี ใช้ตา หู จมูก ลิ้น
กาย คือมีอินทรีย์สังวร ในทางที่ถูกต้อง ปฏิบัติต่อร่างกายของ
ตัวเองอย่างมีปัญญา

๑.๒ การศึกษาเกี่ยวกับโลกวัตถุคือการเรียนรู้ว่าเราจะอยู่ในโลก
วัตถุในทางที่ถูกต้องดีงาม วัตถุรอบตัว ปัจจัยสี่ สิ่งใช้สอย
ต่างๆ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ โลกวัตถุทุกอย่าง ธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม ด้านนี้จะรวมถึงเรื่องวิทยาศาสตร์ต่างๆ ของ
ฟิสิกส์ เคมี เป็นต้น

๒. ความสัมพันธ์กับโลกมนุษย์

๒.๑ หลักของพุทธศาสนา ศีลธรรม จะสร้างสังคมที่น่าอยู่
เป็นสังคมที่คนอยู่กันอย่างสันติสุข มีความไว้วางใจซึ่งกันและ
กัน มีความเคารพซึ่งกันและกัน เราถือศีลแต่ละข้อ เพื่อฝึก
ตัวเอง เพื่อประโยชน์ตนและเพื่อสร้างสามัคคีในสังคม และ
สร้างสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ เพื่อให้เรามีเหตุมีผลและรู้โทษของ
การไม่รักษาศีลแต่ละข้อ แต่เป็นเรื่องของความเป็นอยู่อย่าง
คนฉลาด ไม่ได้เป็นเรื่องของการวางวัธหรือลงโทษ

๒.๒ การสื่อสารคือการใช้ภาษา ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ
เรื่องการเรียนรู้จักพูด วางคำพูดให้เหมาะสมตามกาลเทศะ
สอนให้รู้จักปฏิเสธเพื่อน รู้จัก Say No ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ

“ศีลศึกษา” การปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ ที่ดีงาม เรื่องการทำ
ทาน การช่วยสังคม การทำงานสังคมสงเคราะห์ต่างๆ คือ
สร้าง ความรู้สึก สร้างการปฏิบัติตนต่อสังคมในทางที่ถูกต้อง
ตามหลักพุทธศาสนา คือเป็นไปเพื่อประโยชน์ตน เพื่อ
ประโยชน์และความสุขแก่ผู้อื่น เป็นเรื่องของการพัฒนา
ความสัมพันธ์กับโลกมนุษย์

๓. **เรื่องจิตภาวนา** คือการฝึกตามสมัยใหม่เรียกว่า EQ การฝึกเป็นผู้มีความ
อดทน ให้มี “ฉันทะ” ความพอใจในการเรียน ฉันทะนี้คือสิ่งที่สำคัญที่สุด ต้อง
สอนให้มีความสุขในการเรียนรู้ จะทำให้รู้ซึ่งถึงความสุขในการเป็นผู้แสวงหา
ปัญญา “ครูมีหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรที่ทำให้ เด็กได้เห็นว่าการเรียนรู้นั้นเป็นสิ่ง
ที่ให้ความสุขแก่ชีวิตเราได้” มีความสนุกในการศึกษามีความรักในการเรียน
การเรียนรู้ในส่วนนี้ต้องการให้เด็กมีสติคือความจำ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้มี
ข้อมูลสำหรับใช้ในการพิจารณาสิ่งต่างๆ การฝึกสมาธิ ภาวนา เพื่อให้เด็กได้
รู้จักการบริหารอารมณ์ตัวเอง รู้วิธีการแก้ความทุกข์ทางใจ ความเครียด ความ
น้อยใจ เสียใจ ความกลัดกลุ้ม สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กสามารถเป็นที่พึ่งของ
ตนเองได้ สามารถหาทางแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นธรรมชาติ ที่ถูกต้องและไม่
เป็นโทษ การเรียนการสอนปัจจุบันไม่สามารถจัดการได้ มีแต่คาดหวังว่า จะ
เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนวิชาต่างๆ หรือหวังว่าจะเกิดขึ้นเอง เป็นโบนัส ที่
อาจจะเกิดขึ้นในการเรียนวิชาต่างๆ นั้น แต่พุทธศาสนาจะมีจุดสำคัญ คือมี
วิธีการพัฒนาคุณธรรมต่างๆที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาคือต้องการให้เด็กมี
จิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพ สมรรถภาพ สุขภาพ และเด็กมีความสุขในทางที่
ถูกต้องได้

ข้อคิดที่ควรพิจารณา

“ถ้าการศึกษาจะเป็นเพียงแค่การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้ผลิต ผู้บริโภคและเข้ามา
มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจ อาตมาว่าเป็นความคิดที่แคบมาก ถ้าเราต้องการจัดการศึกษาเพื่อ
เตรียมเด็กออกสู่สังคมโลกนอกโรงเรียน เราจะต้องถือว่าชีวิตของคนเราไม่ได้ขึ้นอยู่กับการทำ
มาหากินอย่างเดียว ข้อคิดนี้เป็นส่วนหนึ่งที่เรามองข้ามไม่ได้ ควรจะให้ความสำคัญ นอกจากนั้น

ในอนาคตเด็กเหล่านี้ต่อไปจะต้องเป็นพ่อ แม่ เป็นสามี และเป็นภรรยา จะต้องเป็นผู้ที่จะต้องเจอ ความเจ็บไข้ได้ป่วย จะต้องเจอทุกขเวทนา จะต้องเป็นผู้ที่ต้องพลัดพรากจากคนรัก จะต้องมีคนที่มีผิดหวังในชีวิตไม่มากนักน้อย แล้วถ้าหากว่าการศึกษาของเราเตรียมเด็กเพียงเพื่อให้มีความรู้ที่จะไปใช้เฉพาะในการทำมาหากินเท่านั้น โดยไม่เตรียมเด็กให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง ฉลาด พอที่จะเป็นสามี และภรรยาที่ดี เป็นพ่อ เป็นแม่ที่ดี เป็นราษฎรเป็นประชาชนที่ดี อาตมาว่าเป็นการขาดส่วนที่สำคัญมาก" การฝึกจิตให้เป็นผู้มีสติ รู้เท่าทันอารมณ์ ไม่หลงไหลไปกับอารมณ์ มีอุบาย มีวิธีที่จะจัดการกับความเหินแกล้ว ความโกรธ ความโมโห ความเศร้าหมองต่างๆ ทางจิตใจ ผู้ที่สามารถสร้างสิ่งที่ดีงามขึ้นมาในใจของตนได้นั้น น่าที่จะเป็นหน้าที่ ที่สำคัญของระบบการศึกษา ในหนังสือ Emotion Intelligent กล่าวว่า การประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ ของชีวิต IQ มีบทบาท 20% ส่วนที่เหลือ 80% เป็นเรื่องของ EQ เราให้ความสำคัญกับ IQ กันมาก ทำให้สังคมของเรามีคนที่มีสมองดีแต่ immature มากในหลายส่วนโดยเฉพาะในเรื่องทางจิตใจ

๔. ด้านปัญญา เริ่มต้นด้วยการรู้จักคิด สร้างสรรค์รู้จักแยกแยะ รู้จักแก้ปัญหา คณิตศาสตร์ เป็นวิชาหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้ใช้ ความคิด รู้จัก แก้ไขปัญหา รู้จักพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างเช่น พิจารณาเห็นคุณ เห็นโทษ ของ สิ่งต่างๆ จนกระทั่ง ความสามารถในการพิจารณาเห็นความไม่เพียง ต้องยก เรื่องที่เป็นจริงในชีวิตของเด็กมาสอนให้เห็นว่าชีวิตของคนเรา มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุ ตามปัจจัย จุดสำคัญของปัญญาก็คือ การที่เห็นว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย เช่น เรื่องคนเด่นดังในสังคม ให้ พิจารณาดังนานเท่าไร เรื่องลาภ เรื่องยศ เรื่องสรรเสริญ เรื่องสุข รู้จัก วิเคราะห์ ให้เห็นว่าเกิดเพราะอะไร จะแก้ที่เหตุ ที่ปัจจัยได้อย่างไร นั่นก็คือ ส่วนสำคัญของปัญญา

สรุปในส่วนสุดท้ายสำหรับการ "ศึกษาวิถีพุทธ" คือการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับ โลกภายนอกทั้งทาง ด้านวัตถุและด้านสังคม ส่วนภายในหรือ ด้านใน ฝึกให้รู้เท่าทันเข้าใจ ความรู้สึก เรื่อง Emotion ต่างๆ มีความฉลาดในการที่จะระงับ หรือลดกำลังของสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม และฉลาดในการที่จะส่งเสริมคุณธรรมต่างๆที่ดีงาม ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขตนเองและคนอื่น ด้านปัญญารู้จักคิดรู้จักวิเคราะห์ รู้จักคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้ความคิด ในทางที่ไม่อคติ ไม่ เข้าข้างตัวเอง รู้จักพิจารณาความจริงของชีวิต เข้าใจเรื่องความเป็นมนุษย์ของชีวิต ความสัมพันธ์

ต่างๆ จะปรากฏให้เราทําเห็นโดยไม่ต้องตั้งใจให้เหตุและผล หรือหาเป้าหมาย แต่ว่าต้องใช้ทั้ง “ตานอก ตาใน” เป็นบูรณาการไปในที่สุด สอดคล้องกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นการสามารถสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือผู้ที่ไม่ได้หวังผลการศึกษาในระยะสั้นเฉพาะเรื่องการวัดอย่างเดียว แต่เป็นการบูรณาการทฤษฎี บูรณาการใน ชีวิตจริงในระบบการศึกษาวิถีพุทธนั่นเอง

ภาคผนวก 2

เอกสารประกอบโครงการวิเคราะห์ศักยภาพทุน
ในพื้นที่ จังหวัดนครปฐม

ภาคผนวก 2.1

รายชื่อสมาชิกกลุ่มเครือข่ายต่างๆ

กลุ่มเครือข่ายสื่อเพื่อการเรียนรู้

วิรัตน์	คำศรีจันทร์	อาจารย์ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล
สนั่น	ไชยเสน	สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล
กานต์	จันทร์วงศ์	สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยขอนแก่น
กมลวรรณ	รักแผน	สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล
บรรดล	สุขปิติ	รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ฐวิทย์	ลิ้มไพบูลย์	รองคณบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อลงกรณ์	ศุภเณม	โปรแกรมวิชาศิลปกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
สมหญิง	เจริญจิตรกรรม	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศิริพงศ์	พยอมแย้ม	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
สุคนธ์จิต	วงษ์เผือก	นักศึกษาปริญญาโท สาขาประชากรศึกษา คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ปรีชา	ก้อนทอง	ชมรมชีวเกษม
สมบัติ	แจ่มจันทร์เกษม	สมาชิขานครปฐม
ชาญณรงค์	สุขเกษม	รายการลูกทุ่งรักชาติ/นักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

กลุ่มเครือข่ายศาสนา

ศิริพร	แย้มนิล	อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ปกรณ์	สิงห์สุริยา	อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พิเชษฐ	กาลามเกษตร์	อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
วิภาดา	อังศุมาลิน	อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กัญญารัตน์ อนุชา	ปั้นทอง ชาวแพร่คนน้อย	อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เครือข่ายศาสนาคริสต์ จ.นครปฐม
------------------	--------------------------	--

กลุ่มเครือข่ายการศึกษา

บุญทิพย์ นารัตน์	สุริยวงศ์ สนธิเดชกุล	อาจารย์โรงเรียนพระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม ศูนย์ประสานงานองค์กรเครือข่ายเอกชนจังหวัดนครปฐม
สุคนธ์จิต รัชนี	วงศ์เผือก จันทร์อุไร	นักศึกษาปริญญาโท สาขาประชากรศึกษา คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์วิทยาลัยอาชีวศึกษา
ปัทมิตตา ชาญนา	ไพรัชสุขเกษม	ศูนย์ประสานงานองค์กรเครือข่ายเอกชน จ.นครปฐม นักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ชาญณรงค์ วัลย์วรรณ	อินทร์บำรุง	ศิลปากร (รายการลูกทุ่งรักไท)
มาลัยวรรณ ละเอียด	เทพจินดา	อาจารย์โรงเรียนวัดไร่ขิง จ.นครปฐม อาจารย์โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จ.นครปฐม
สุกัญญา สมนศักดิ์	ฉิมวรรณดี วงศ์จำปา	อาจารย์โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จ.นครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม จ.นครปฐม
ชนิษฐา สันติ	ดวงประชา รุ่งสมัย	อาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีนครปฐม จ.นครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม จ.นครปฐม
ศรียภา ฐัญญานุช	เจริญยศ รุ่งกิจสวัสดิ์	อาจารย์โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จ.นครปฐม ผู้จัดการร้านเมืองยนต์ จ.นครปฐม

กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรม / ดนตรี

ณรงค์ชัย อนุธรรม	ปิฎกธวัช จรัณยานนท์	อาจารย์วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
มนัส กฤษญา	แก้วบุชา ด้านประดิษฐ์	อาจารย์โรงเรียนราชินีบูรณะ จ.นครปฐม นักศึกษาปริญญาโท วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
สวานิตย์ รัตน์	รัศมี	อาจารย์โรงเรียนสาธิตเกษตรกำแพงแสน อ.กำแพงแสน

ดำรงศักดิ์	ทับทิมโต	อาจารย์โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จ.นครปฐม
ศุภวัฒน์	ทองแก้ว	นักศึกษานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
อ่างทอง	จรรยาสุกวงค์	นักศึกษานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
อมร	พุทธานุ	นักศึกษานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
จิตติพจน์	แย้มพราย	นักศึกษานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
อัศวิน	ดุริยภรณ์	นักศึกษานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กลุ่มเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพ

ปฐพี	มอนซอน	อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ทัศนีย์	อินทรสุขศรี	อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พงษ์เกียรติ	ธนะเสนา	ศูนย์การท่องเที่ยวเกษตร คลองมหาสวัสดิ์
ประทุม	สวัสดิ์นำ	ศูนย์การท่องเที่ยวเกษตร คลองมหาสวัสดิ์
สุวรรณ	นันทครุฑ	ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 นครปฐม
สุภาภรณ์	สงค์ประชา	นักศึกษานิเทศศาสตร์ เอกสาขาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
วิภาวรรณ	ดินนังวัฒนะ	นักศึกษานิเทศศาสตร์ เอกสาขาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
กานติมา	วัฒนวานิชย์	นักศึกษานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
กันยารัตน์	เกษมสอน	นักศึกษานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กลุ่มเครือข่ายนักธุรกิจอุตสาหกรรม

ชลัช	กลิ่นอุบล	นักศึกษานิเทศศาสตร์ เอกสาขาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
สุรัชย์	ชาวพัฒน์วรรณ	สถานีอนามัยบ้านท่าตำหนัก อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม
หวนใจ	ชาวพัฒน์วรรณ	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ นครชัยศรี จ.นครปฐม
พิศมร	กองสิน	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ นครชัยศรี จ.นครปฐม

ปิยธาริน วรสินวัฒนา นักศึกษาปริญญาโท สาขาประชากรศึกษา
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กลุ่มเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมาย

ศรีสมบัติ	โชคประจักษ์ชัด	อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
สุทธาทิพย์	ศรีโหร	สำนักงานคุมประพฤติ ภาค 7 อ.เมือง จ.นครปฐม
สุมาลี	สิทธิศักดิ์	สำนักงานคุมประพฤติ ภาค 7 อ.เมือง จ.นครปฐม
อดิสร	เส็งสาย	สำนักงานคุมประพฤติ ภาค 7 อ.เมือง จ.นครปฐม
ธัญธร	อินสร	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
อินทิรา	จิรวรมย์	ผู้พิพากษา
กฤษณพงศ์	พุตระกูล	นักศึกษาปริญญาเอก สาขาอาชญวิทยาและบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
อัศรินทร์	ลิ้มประเสริฐ	ทนายความ
กมล	สุปรียสุนทร	อัยการ อัยการ
ประสงค์	ศิริทิพย์วานิช	นักศึกษาปริญญาเอก สาขาอาชญวิทยาและบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พัชรา	สินลอยมา	นักศึกษาปริญญาเอก สาขาอาชญวิทยาและบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ประไพพัตร	ไข่มพัตร อยู่สวัสดิ์	นักศึกษาปริญญาเอก สาขาอาชญวิทยาและบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ฐนันต์ศักดิ์	บวรนนท์กุล	อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อสุขสาธารณะ

ชลลดา	ทองทวี	อาจารย์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อนันต์	ทรัพย์พลับ	เกษตรกร จังหวัดนครปฐม
บุญส่ง	อินทร์ปฐม	เกษตรกร จังหวัดนครปฐม
ปรีชา	ก้อนทอง	กลุ่มชีวเกษม ร้านเป็กมาน ต.ศาลายา จ.นครปฐม

ปภาวี่	สุธาวิวัฒน์	กรรมการผู้จัดการบริษัท swift บริษัทส่งออกผักปลอดสารพิษ จ.นครปฐม
ศักดิ์ชัย	วังทอง	สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม

กลุ่มเครือข่ายสุขภาพ

วัฒนา	เทียมปฐม	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพุทธมณฑล อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม
นรินทร์	สังข์รักษา	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม
สุนิพล	โพธิ์งาม	สถานีอนามัย ต.ทุ่งขวาง อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม
ประภา	คงปัญญา	สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล
บงกช	เอี่ยมชื่น	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
นิเวศน์	เส็งสมวงศ์	โรงพยาบาลพุทธมณฑล อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

ภาคผนวก 3

เอกสารประกอบโครงการเพื่อลูกหลานไทย

ภาคผนวก 3.1

ตารางการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการบรรยาย คณะทำงานโครงการฯ และกลุ่ม
เครือข่ายโครงการเพื่อลูกหลานไทย

ว/ด/ป	เวลา	สถานที่	การประชุม
26 พ.ย. 46	17.00-19.00 น.	ศอน.	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 1/2546
8 ธ.ค. 46	17.00-19.00 น.	ศอน.	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 2/2546
30 ธ.ค. 46	13.30-16.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 3/2546
4 ม.ค. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
5 ม.ค. 47	13.00-17.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 1/2547
17 ม.ค. 47	13.00-15.00 น.	ศอน.	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
20 ม.ค. 47	17.00-20.30 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 2/2547
2 ก.พ. 47	13.00-17.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 3/2547
10 ก.พ. 47	15.00-16.00 น.	ศอน.	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
16 ก.พ. 47	13.00-17.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 4/2547
23 ก.พ. 47	17.00-20.30 น.	ศอน.	การบรรยายคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 5/2547

ว/ด/ป	เวลา	สถานที่	การประชุม
27 ก.พ. 47	13.00-14.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
8 มี.ค. 47	13.00-17.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 6/2547
12 มี.ค. 47	9.00-11.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
22 มี.ค. 47	13.00-17.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 7/2547
24 มี.ค. 47	14.00-15.30 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
30 มี.ค. 47	13.00-17.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 8/2547
20 เม.ย. 47	14.00-15.30 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
1-2 พ.ค. 47	8.30-20.00 น. 8.00-12.00 น.	โรงแรมเจมส์ ชะอำ จ. เพชรบุรี	การประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มนครปฐม 2 (กลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
6 พ.ค. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
8-9 พ.ค. 47	8.30-20.00 น. 8.00-12.00 น.	โรงแรมเจมส์ ชะอำ จ. เพชรบุรี	การประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มนครปฐม 3 (กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง)
17 พ.ค. 47	13.00-16.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 9/2547
24 พ.ค. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
1 มิ.ย. 47	16.00-19.00 น.	ศูนย์ประสานงานองค์การ เอกชน จ.นครปฐม	การบรรณาน กลุ่มนครปฐม 1 ครั้งที่ 2

ว/ด/ป	เวลา	สถานที่	การประชุม
3 มิ.ย. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
5-6 มิ.ย. 47	8.30-20.00 น. 8.00-12.00 น.	โรงแรมเดอะรอยัล เจมส์ ลอร์ด 2000 จ.นครปฐม	การประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มนครปฐม 4 (กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ)
10 มิ.ย. 47	13.00-16.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 10/2547
25 มิ.ย. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
29 มิ.ย. 47	16.00-19.00 น.	ศูนย์ประสานงานองค์การ เอกชน จ.นครปฐม	การบรรณาน กลุ่มนครปฐม 1 ครั้งที่ 3 (ร่วมกับชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีน จ. นครปฐม)
1-2 ก.ค. 47	8.30-20.00 น. 8.00-12.00 น.	โรงแรมโรส การ์เด็น เอ ไพรมีตี้ท จ. นครปฐม	การประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มนครปฐม 5 (กลุ่มเด็กและเยาวชน)
13 ก.ค. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
20 ก.ค. 47	16.00-19.00 น.	โรงเรียนเมธา อินเตอร์ เนชั่นแนล จ.นครปฐม	การบรรณานกลุ่มนครปฐม 1-3 วิทยากรรับเชิญ อ.ปองพล พูลสุข (การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยพืช)
26 ก.ค. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
17 ส.ค. 47	13.00-16.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 11/2547
19 ส.ค. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
5 ต.ค. 47	17.30-21.00 น.	คณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล	การบรรณานคณะทำงานโครงการฯ ครั้งที่ 12/2547

ว/ด/ป	เวลา	สถานที่	การประชุม
7 ต.ค. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรลนคณะทํางานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
12 พ.ย. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรลนคณะทํางานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
14 ก.พ.47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรลนคณะทํางานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
28 ก.พ. 47	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรลนคณะทํางานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
3-4 มี.ค. 48	9.00-17.00 น. 8.00-14.00 น.	คําสัด ริเวอร์คว รีสอร์ท จ.กาญจนบุรี	การสัมมนา "กลุํมผู้นําเพื่อกาเปลี่ยนแปลง"
8 มี.ค. 48	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรลนคณะทํางานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
24 มี.ค. 48	10.00-12.00 น.	ศอน.	การบรรลนคณะทํางานโครงการฯ ระดับปฏิบัติการ
26 มี.ค. 48	9.00-15.00 น.	โรงแรมโรส การ์เด็น เอ ไพรม์รีสอร์ท จ. นครปฐม	การประชุม "เพื่อกูลูกหลานไทย" กลุํมนครปฐม 1-5 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ บุคคลทั่วไป

ภาคผนวก 3.2

รายงานบรรณาน
กลุ่มนครปฐม 1 ครั้งที่ 1
โครงการเพื่อลูกหลานไทย
วันที่ 28 มีนาคม 2547
ณ โรงแรมบ้านสวนฝัน จังหวัดกาญจนบุรี

องค์บรรณาน

1. คณะทำงานโครงการเพื่อลูกหลานไทย
2. กลุ่มนครปฐม 1

เริ่มบรรณานเวลา 9.00 น.

ประเด็นที่ 1 ทำอะไรให้ลูกหลานไทย?

กลุ่มมีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง ทั้งเชิงเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เกิดเป็นโครงการปลา
เลี้ยงคน - คนเลี้ยงปลา

ประเด็นที่ 2 สรุปประเด็นการสัมมนาวันที่ 27 มีนาคม 2547

□ จากคำถาม 5 ข้อทำให้ทุกคนมีความรู้สึกร่วมกัน ตระหนักถึงความสำคัญของแผ่นดิน
ไทย และมรดกที่จะส่งมอบสู่ลูกหลาน

คำถามที่ 1 ความรู้คืออะไร?

ตัวอย่างคำตอบ

- ความรู้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมีไว้ประกอบกิจการ และเรียนรู้สถานการณ์
ปัจจุบันและภายหน้า
- การเรียนต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำถามที่ 2 คนไทยโชคดีหรือไม่ที่มีประเทศไทย?

ตัวอย่างคำตอบ

- โชคดี เพราะเมืองไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- โชคร้าย เพราะคนไทยส่วนใหญ่เห็นแก่ตัวเกินไป

คำถามที่ 3 เราอาศัยสิ่งใดจากแผ่นดินไทยบ้าง และหากไม่มีแผ่นดินไทยจะได้หรือไม่

ตัวอย่างคำตอบ

- เราอาศัยทรัพยากรและปัจจัยสี่ดำรงชีวิต ไม่มีแผ่นดินไทยไม่ได้
- เราอาศัยทุกอย่าง ตั้งแต่เริ่มเกิดจนมาถึงปัจจุบันที่เรายังมีชีวิตอยู่ ไม่มีแผ่นดินไทยไม่ได้

คำถามที่ 4 เรารู้สึกไหมว่าแผ่นดินไทยถูกคุกคามอยู่

ตัวอย่างคำตอบ

- รู้สึกอึดอัดนิดหน่อย เพราะในปัจจุบันประเทศไทยถูกคุกคามระบบเงินทุนหรือการลงทุนต่างชาติ ส่วนมากเข้ามาเพื่อกอบโกยเงินทองออกไปนอกประเทศ และกีดกีดทางการค้าจากหลายๆ ประเทศ

คำถามที่ 5 ใครเป็นคนทำนุบำรุงรักษาแผ่นดินไทยที่สมบูรณ์ไว้ให้ลูกหลาน

ตัวอย่างคำตอบ

- ฉันจะทำนุบำรุงแผ่นดินไว้ให้ลูกหลาน
- ประชาชนคนไทยทุกคน

ประเด็นที่ 3 การจัดกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ

- ๑ การบรรลานครึ่งนี้ ส่งผลให้องค์กรบรรลได้เห็นภาพรวมร่วมกันถึงความสัมพันธ์ของนครปฐมกับปริมณฑล และนครปฐมกับโลก โดยมีคำถามสำคัญ 3 คำถาม คือ

1. สำเร็จมาอย่างไร
2. เติบโตอย่างไร
3. ยั่งยืนได้อย่างไร

ประเด็นที่ 4 สรุปประเด็นที่ได้จากการระดมสมอง

□ เศรษฐกิจ

การเกษตร

การปศุสัตว์

การท่องเที่ยวบริการ

ไม้ดอกไม้ประดับ

ศูนย์ขนถ่ายสินค้าทางอากาศ (สนามบินกำแพงแสน)

● ผลกระทบจากระบบการค้าเสรีของโลก

○ ศาสนา

พุทธมณฑล

พระปฐมเจดีย์

□ การศึกษา

ปัจจุบัน มักไม่เห็นความสำคัญด้านการศึกษาของเด็กปฐมวัยและไม่มีการจัดการให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อท้องถิ่น

เด็กประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป เรียนวันละ 7 วิชาเป็นอย่างต่ำ ซึ่งมากเกินไป

□ ครอบครัว

จากการวิจัย ขณะนี้การพัฒนาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 12 ปี ต้นทุนเท่ากับทั่วโลก แต่ตกเกณฑ์ไป 70% เมื่อโตขึ้น แสดงให้เห็นว่าระบบครอบครัวและการศึกษามีปัญหา

ประเด็นที่ 5 บรรณานเพื่อลูกหลานไทย

- ได้มีการทำความเข้าใจถึงเทคนิคและที่มาของการบรรณาน ที่ประชุมได้อนุมัติให้การบรรณานเป็นการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาาร่วมกัน

ประเด็นที่ 6 การศึกษา

- การศึกษาขาดบางวิชาที่สำคัญ เช่น ศิลธรรม จริยธรรม
- ครอบครัว ควรสอนวิชาความพยายาม วิชาความอดทน โดยอาจใช้เทคนิคการเล่านิทานให้ลูกฟัง

- ครอบครัวที่สมบูรณ์ คือ ครอบครัวที่มีเสียงหัวเราะของคนแก่ และเสียงร้องของเด็ก
- กระทรวงศึกษาธิการเน้นการแก้ปัญหาครู มากกว่าเด็ก

ประเด็นที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปลาวัดดอนหวายและปลาวัดไร่ขิง กับชุมชนริมแม่น้ำท่าจีน

- องค์บรรสาน ได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวาง พบว่า จำนวนปลาน้ำวัดทั้งสองมีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและมีมติดังนี้
 1. ให้ดำเนินการนำรายละเอียดที่คุยกันเข้าหารือกับเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงและ อบต.
 2. ให้มีการทำวิจัยโดยชุมชน เรื่อง ปลากับวิถีชีวิตชุมชนและผลกระทบของระบบนิเวศแม่น้ำนครชัยศรีที่เสื่อมโทรมลง
 3. จัดทำสารคดีเรื่องปลาเลี้ยงคน คนเลี้ยงปลา

ปิดการบรรสาน เวลา 12.15 น.

ภาคผนวก 3.3

รายงานบรรณาน
“กลุ่มนครปฐม 1” ครั้งที่ 2
โครงการเพื่อลูกหลานไทย
วันที่ 1 มิถุนายน 2547

ณ ห้องประชุม ศูนย์ประสานงานองค์การเอกชนประจำจังหวัดนครปฐม (ศอน.)

องค์บรรณาน

1. คณะทำงานโครงการเพื่อลูกหลานไทย
2. กลุ่มนครปฐม 1

เริ่มบรรณานเวลา 17.10 น.

ประเด็นที่ 1 ปลา

คุณเพ็ญจันทร์

- จากประเด็นที่ได้รับมอบหมายให้ไปคุยกับเจ้าอาวาส
 - สาเหตุของปลาที่หายไปไม่ได้เกิดจากเรือข้ามฟากสองลำเสมอไป
 - สาเหตุใหญ่ เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียงปล่อยน้ำเสีย
 - ทางวัดได้แจ้งต่อโรงงาน และอุตสาหกรรมจังหวัดแล้ว
 - มาตรวจวันธรรมดาแล้วน้ำไม่เสีย
 - เจ้าอาวาสแนะนำให้มาดูในวันหยุด
 - แนะนำให้อุดรูปล่อยน้ำเสีย

สิ่งที่ดำเนินการได้

- ☞ ขอข้อมูลจังหวัดเกี่ยวกับผลการตรวจคุณภาพน้ำหน้าวัดไร่ขิง
- ☞ ควรให้คนภายนอกเข้าใจโครงการเพื่อลูกหลานไทย เป็นการเป็นแนวร่วมของ

โครงการฯ

- ค้นหาภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อตั้งเป็นแนวร่วมของโครงการฯ
- เน้นการใช้ของเดิมที่มีอยู่แล้วให้มากที่สุด
- หาข้อมูลจากชมรมรักแม่น้ำ

- โครงการฯ เข้าไปหนุนเสริมภาคีต่างๆ
- จะทำอย่างไรจึงจะได้แนวร่วมจากชุมชน?

- การจัดเวทีร่วมกับชุมชน?

คุณนฤมล

- ในอดีตน้ำเสีย แต่ปลายังอยู่ได้
- เหตุการณ์เรือสองลำ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2543 (ก่อนสะพานสร้างครึ่งปี) ปลาจึงหายไป
- สาเหตุที่ปลาหายไป
 - บริเวณที่เรือจอด เป็นบริเวณที่ปลาอยู่สูงสุด
- ปลาอยู่ที่วัดหอมเกร็ดมากที่สุด (มากกว่าวัดดอนหวาย)
 - นักท่องเที่ยวมาก
 - ไม่มีเรือจอดรบกวนปลา
 - มีเรือโดยสารบ้างบางครั้งที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามา
- เสนอว่า ควรมีการจัดระเบียบการจอดเรือ
- ปลาเกิดการเรียนรู้ว่า เรือลำไหนให้หรือไม่ให้อาหารปลา
- พฤติกรรมการให้อาหารเปลี่ยนไป
 - หากให้อาหารปลา ปลาไม่กิน นักท่องเที่ยวจะนำขนมปังดังกล่าวกลับบ้าน

คุณประทุม

- ปลาอยู่เท่าเดิม ไม่ได้หายไป แต่เปลี่ยนนิสัย (เปลี่ยนที่อยู่)
 - ไปอยู่กลางแม่น้ำ
 - วัดเกิดขึ้นเยอะ จึงกระจายไปอยู่ตามแหล่งต่างๆ
- ในอดีตคนเอาไฟมาซื้อต ไข่ยาเบือ ทำให้ปลาลดลง
- หากสภาพแวดล้อมดี สัตว์ต่างๆ จะมาอยู่กันมากขึ้น
 - เช่น มีต้นลำพู จะทำให้มีหิ่งห้อยมาอาศัย
 - นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
- น้ำในคลองเจดีย์บูชา ปัจจุบันเวลาน้ำลงน้ำจะมีสีดำคล้ำ
 - อาจเกิดจากขี้หมู

- แนวทางการแก้ไข
 - เสนอให้มีการสร้างบ่อบำบัด
 - ให้อิทธิพลเป็นปุ๋ย (ดีกว่าทิ้งลงแหล่งน้ำ)

อ.โอกาส

- สถานที่ฟอกในโรงงานอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ
 - ความเป็นกรด เป็นด่าง
- ปัจจุบัน โรงเรียนวัดไร่ขิงได้ทำการตรวจสอบคุณภาพน้ำอยู่
 - อาจขอผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในโครงการฯ
- การตรวจสอบคุณภาพน้ำ
 - ต้องใช้เครื่องมือมาก
 - ปัจจุบันใช้สูตรน้ำ ในการบอกคุณภาพน้ำ
 - ใช้สัญลักษณ์บ่งบอกคุณภาพน้ำ
 - กระตุ้นจิตสำนึกคน เพื่อมองปัญหาสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก
 - ธงสีแดง น้ำวิกฤติ
 - ธงสีเขียว น้ำดี
 - เป็นวิธีในการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดขณะนี้ เพื่อสร้างแรงผลักดัน และกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบในการทำงานมากยิ่งขึ้น

คุณสมบัติ

- เสนอให้มีการใช้อาสาสมัครเข้าร่วม เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำในเบื้องต้น
 - การสังเกตโดยชาวบ้านริมแม่น้ำ แล้วจดบันทึก (แบบสอบถาม)
- ควรใช้คนในพื้นที่ สังเกตการเปลี่ยนแปลงของน้ำ
 - คนนอกพื้นที่สังเกตได้ยาก
- สาเหตุที่ปลาหายไป เนื่องจากมีสิ่งดึงดูดอื่นหรือไม่?
 - มีของขายมากขึ้น
 - นักท่องเที่ยวมาเงินไปซื้อของอื่นมากกว่าการซื้ออาหารให้ปลา

อ.ฉลวยวรรณ

- เสนอให้ทำการวิจัย ในประเด็น ยอดรายได้จากการขายขนมปัง กับจำนวนปลาในแม่น้ำ (หากปลามีจำนวนเท่าเดิม)

- เสนอให้ใช้นักสืบสายน้ำ เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ และดูว่าบริเวณใดที่มีน้ำเสีย
- เราจะทำอย่างไรต่อไป จะหาคำตอบ หรือปล่อยให้คลุมเครือ?

คุณพิสมัย

- ควรหาผลประโยชน์ร่วมของคนส่วนใหญ่ให้ได้ เพื่อการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน
- อาชีพโต๊ะจีน จังหวัดราชบุรีแย่งไป ทำไมถึงแย่งได้?
 - โต๊ะจีนของจังหวัดราชบุรี ราคาแพงกว่าของจังหวัดนครปฐม

คุณวิสุทธิ

- พวกเราเชื่อหรือไม่ว่ามีท่อสำหรับปล่อยน้ำเสียอยู่ใต้น้ำจริง?
 - องค์บรรสาน เชื่อว่ามีอยู่จริง
 - เสนอให้ใช้เจ้าหน้าที่ต่างพื้นที่ในการตรวจสอบ
- ปัจจุบัน นครปฐมมีกลิ่นเหม็นน้อยลง
 - ฟาร์มหมู ย้ายไปอยู่ราชบุรี
 - จำนวนหมูราชบุรี มีมากกว่านครปฐม
 - ยอดขายนครปฐมมีมากกว่า (รับหมูมาจากราชบุรี)
- การดำเนินงานในชุมชน
 - มหาวิทยาลัยมหิดล และ ศอน. ยินดีให้การสนับสนุน
 - ทำอย่างไร จึงจะสร้างสำนึกในชุมชน?
- เรื่อง “ปลา” เราจะก้าวต่อไปหรือไม่?
 - ปลาเลี้ยงคน
 - ชุมชนเศรษฐกิจดีเพราะมีคนมาเที่ยว
- ยังสนใจประเด็นปลาน้ำวัดไร่ขิงอยู่หรือไม่?
 - นักท่องเที่ยวมาเพราะหลวงพ่อเป็นหลักมากกว่าเรื่อง ปลา
- การทำยุทธศาสตร์จังหวัดนครปฐม
 - ในอดีต ยุทธศาสตร์จังหวัด (รูปแบบ Top-down) ประกอบด้วย
 - ด้านการปกครอง
 - ด้านสาธารณสุข
 - หอการค้า เป็นผู้ทำยุทธศาสตร์ครั้งแรกของจังหวัด
 - ทำยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ เชื่อมกับยุทธศาสตร์จังหวัด
- คนจีนเลี้ยงปลาในบ้านเพื่อเป็นเครื่องเตือนภัย

○ ปลาตาย แสดงว่าคนในบ้านจะเจ็บป่วย

● คนเริ่มไ้ะจีนคนแรกของจังหวัดนครปฐม คือ คุณสวัสดิ์ สุวรรณที่
คุณวิรัตน์

■ การขับเคื่อน จะทำต่อไปหรือไม่?

■ ยุทธศาสตร์จังหวัดนครปฐม

○ ยุทธศาสตร์ เรื่องการท่องเที่ยว

○ ยุทธศาสตร์ เรื่องไ้ะจีน

○ ยุทธศาสตร์ เรื่องสุกร

■ ควรเชื่อมโยงข้อมูลกับทางจังหวัด

■ แบ่งเป็นยุทธศาสตร์ ระหว่างภาครัฐ กับภาคชุมชน

อ.สิทธิพงษ์

■ เสนอการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (เหมือนฟาร์มโชคชัย)

■ ฟาร์มหมุย้ายถิ่น

○ ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของคนในจังหวัด

ประเด็นที่ 2 การขับเคลื่อนโครงการฯ

องค์กรรสนเสนอ

● ควรหาประโยชน์ร่วม โดยเฉพาะจากชาวบ้าน

○ แบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ

● หากให้ชาวบ้านดำเนินการเอง เก่งกว่าจะช้า

○ เงื่อนไขเรื่องเวลา ที่มีน้อย

● ยุทธวิธีที่เคยใช้

○ ลูกเสือชาวบ้าน

● เน้นประเด็นการดูแลแม่น้ำร่วมกัน

● "คืนความใสสะอาดให้แม่น้ำนครชัยศรี"

○ การวิจัยสภาพของน้ำ

■ ปลาในน้ำ

ภาคผนวก 3.4

รายงานบรรณาน
"กลุ่มนครปฐม 2"
โครงการเพื่อลูกหลานไทย
วันที่ 2 พฤษภาคม 2547
ณ โรงแรมเจมส์ ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

องค์บรรณาน

1. คณะทำงานโครงการเพื่อลูกหลานไทย
2. กลุ่มนครปฐม 2 (กลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)

เริ่มบรรณานเวลา 12.00 น.

ประเด็นที่ 1 การศึกษา

คุณปัญญา นิตยาลาสกุล

- ควรมีการสอนเสริมในหลักสูตร
 - ทำไมต้องเรียนเพื่อการแข่งขัน
 - การศึกษาในปัจจุบันเกิดความล้าหลัง ไม่เป็นที่ยอมรับ
 - ให้คนในพื้นที่มีส่วนช่วยในการสอนลูกหลาน

คุณรัฐธ อนุชิตอารมณ์

- ควรให้เด็กและเยาวชนได้มีการศึกษาประวัติศาสตร์ของจังหวัดให้มากขึ้น
- การมองปัญหา มักมองเพียงส่วนเดียว ไม่ได้มองภาพรวมทั้งหมด
 - ส่วนใหญ่มองเพียงส่วนที่ได้ หรือกำไรเท่านั้น ไม่ได้มองที่การบริหารจัดการ

คุณอารีย์ วงศ์ศรี

- การศึกษาของไทยไม่เท่าทันต่างประเทศ

คุณวันชัย สอนแดง

- องค์พระปฐมเจดีย์สูงเป็นที่ 2 รองจากเจดีย์เขวงตากอง แต่มักไม่มีใครทราบการกำเนิด ไม่ทราบประวัติความเป็นมาที่แท้จริง

ประเด็นที่ 2 วัฒนธรรม

คุณอารีย์ วงศ์ศรี

- ทำอย่างไรให้เด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีการไหว้มากขึ้น
- ทำอย่างไรให้ลูกหลานรู้จักความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

คุณอดิสร พวงชมพู

- เด็กขาดการสั่งสอน ในสิ่งที่ดีงาม
- อะไรอยู่ได้น้ำแข็งที่ลืมนสอน
- หลัก 12 ข้อในการทำธุรกิจ เช่น
 - ขยัน
 - ประหยัด
 - อดทน
 - เชื้อถือได้

คุณลำไย วาสนบุญมา

- ความเท่าเทียมกันในสังคม ชายเป็นที่ยอมรับมากกว่าหญิง
- สังคมอารยธรรมให้ความสนใจมากแค่ไหน?

ประเด็นที่ 3 การประกอบอาชีพ

คุณวันชัย สวนแดง

- ปัญหา คือ เลือคนไม่ตรงสายงาน
- อาศัยญาติ คนรู้จัก เข้าทำงาน
- ใช้ระบบเคาเรพ ในการรับคนทำงาน
- การใช้แรงงานคนต่างด้าว

ประเด็นที่ 4 สภาพเรือนจำ

คุณนิคม วงศ์บุญงาม

- อะไรเกิดขึ้นในนครปฐม? ทำไมคนอยู่ในเรือนจำมากเกือบ 5,000 คน
- บ้านเมตตา บ้านการุณย์ บ้านฟ้าใส ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น?
- มีการฝึกอาชีพให้กับนักโทษ
- โรงเรียนนิพนธ์พลเมือง สำหรับคนติดยาเสพติด

คุณสำเภา วาสนบุญมา

- เรากำลังเดินทางเข้าสู่ความห่อหุ้มทุกที
- คนในเรือนจำต้องสลับกันนอน จับเวลาคนละกึ่งนาที่
- สังคมขาดการเหลียวแล
- ในห้องยังมีกฎระเบียบลูกกรงเหล็ก
- คนภายนอกทราบถึงปัญหา แล้วทำไมปล่อยเป็นอย่างนั้น
- การสร้าง สร้างอะไรสร้างที่พอ ก่อที่แม่ แก้วที่ลูก

ปิดการบรรยายเวลา 12.00 น.

ภาคผนวก 3.5

รายงานบรรณาน
“กลุ่มนครปฐม 3”
โครงการเพื่อลูกหลานไทย
วันที่ 9 พฤษภาคม 2547
ณ โรงแรมเจมส์ รัชดำ จังหวัดเพชรบุรี

องค์บรรณาน

1. คณะทำงานโครงการเพื่อลูกหลานไทย
2. กลุ่มนครปฐม 3 (กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง)

เริ่มบรรณานเวลา 9.00 น.

ประเด็นที่ 1 การประกอบอาชีพ

ผู้เข้าร่วมบรรณานนำเสนอแนวคิดต่างๆ ดังนี้

- เหตุใดเราไม่มีความสุข หรือจังหวัดเรายังมีปัญหาอีกมาก
- อาจเกิดจากต่างคนต่างคิด เห็นแก่ประโยชน์ตัวเอง
- คนประสบความสำเร็จและมีศักยภาพสูงมีมาก แต่ไม่สามารถรวบรวมกลุ่มคนให้รวมคิดถึงอนาคตของลูกหลาน หรือประเทศชาติในอนาคตได้
- ค่านิยมของเด็กส่วนใหญ่ในปัจจุบัน เมื่อเรียนจบแล้วมักมุ่งหวังกับการทำงานที่มีเกียรติ เช่น ทำงานธนาคาร
- คนบางคนจบปริญญาตรี มาประกอบอาชีพด้านการเกษตร ถึงไม่มีเกียรติ แต่มีอิสระ
- เราจะเปลี่ยนค่านิยมต่างๆ ได้หรือไม่ อย่างไร?
- อยากให้มีการตั้งชมรมผู้ทำธุรกิจประเภทเดียวกัน
- ทำไมเราไม่พัฒนาจังหวัด เป็นศูนย์กลางการขนส่งทางการเกษตร?
 - จังหวัดเรายังไม่มีสถานีขนส่งทางการเกษตร
 - เรามีสถาบันเกี่ยวกับจิตวิญญาณ แต่คนในท้องถิ่นบางคนไม่มีคุณธรรม

ประเด็นที่ 2 การศึกษา

ผู้เข้าร่วมบรรณานำเสนอแนวคิดต่างๆ ดังนี้

- การศึกษาส่วนใหญ่เรียนตามความคิดของผู้เรียน ซึ่งบางครั้งไม่รู้ว่าจะนำมาใช้ประโยชน์อะไรในพื้นที่ได้
- ทำอย่างไรให้องศาของนครปฐมสอดคล้องกับลักษณะของการศึกษา
- มีการแข่งขัน เข้าโรงเรียนดีๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาล
- ค่านิยมการใช้มือถือของเด็กตั้งแต่ระดับ ป.3 ป.4 มีมากขึ้น
- ควรสอนลูกให้รู้จักเอาตัวรอด ไม่ควรมองที่เงินเพียงอย่างเดียว
- คนโง่แต่ขยัน ดีกว่าคนฉลาดแต่ขี้เกียจ
- คนเรียนจบสูงแต่เอาตัวไม่รอดมีมาก การแก้ไขปัญหาต้องเริ่มต้นตั้งแต่ผู้ปกครอง ผนวกกับทุกฝ่ายที่ต้องร่วมมือกัน ไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง
- อย่าโยนความรับผิดชอบทุกอย่างให้ครูเพียงอย่างเดียว เพราะครูไม่ได้อยู่กับเด็กทั้งวัน
- ควรสอนให้เด็กรู้จักตรงต่อเวลา รู้จักหน้าที่
- การที่เราไม่เอาไม้เรียวมาใช้ เพราะทำตามแบบอย่างฝั่งตะวันตก แต่เรานำวิธีการมาไม่ครบ
- ปัญหาอัตราการว่างงานเป็นปัญหาระดับประเทศ
- ทำอย่างไรให้อัตราคนว่างงานลดน้อยลง?
- เด็กตกงานเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว
 - พื้นฐานครอบครัวดี ไม่เป็นปัญหา
 - พื้นฐานครอบครัวไม่ดี เกิดปัญหา
- สังคมเน้นให้เด็กไต่บันไดราง ใครแพ้คัดออก สู่ภาวะว่างงาน
- บางครอบครัวเด็กไม่เลือกงาน แต่ขาดโอกาส เพราะสังคมไม่ให้โอกาส
- ควรมีสื่อที่โน้มน้าวเด็กให้ทำหน้าที่ของตนเอง
- เด็กมากกว่าครึ่งไม่อยากเรียนหนังสือ แต่โรงเรียนต้องพยายามให้เด็กจบออกมา ดังนั้นเด็กจะมีคุณภาพได้อย่างไร?
- เด็กที่คิดไม่เป็น จะเป็นเพียงชนพล มีแนวคิดแบบพึ่งพาผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา
- ให้เด็กมีความคิดว่าชุมชนให้อะไรกับนครปฐม?

ประเด็นที่ 3 การเกษตร

ผู้เข้าร่วมบรรยายนำเสนอแนวคิดต่างๆ ดังนี้

- กล้วยไม้ที่ส่งออกบางเทศกาลไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า
 - เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้
 - รัฐบาลขาดการส่งเสริมด้านต่างๆ เช่น เทคโนโลยี
- คนไทยมีความสามารถในการผสมพันธุ์ดอกไม้เก่ง
 - ประเทศเนเธอร์แลนด์เดินทางมาดูงาน
- การกำหนดราคาพืชผล
 - หากปีนี้อากาศดี ต้องดูว่าปีหน้ามีปริมาณมากเพียงใด
- ร้านอาหาร
 - คนไทยไม่มีคุณธรรมในการค้าขาย
 - ร้านอาหารญี่ปุ่นภาชนะสะอาดมาก ร้านอาหารไทยภาชนะไม่สะอาด
 - ขาดคนดูแล โดยเฉพาะร้านในพื้นที่ห่างไกลไม่มีคนดูแล
- ต้องมีคนที่จะมาดูเรื่อง demand และ supply ของนครปฐม
- ปัญหาที่เกิดขึ้นด้านพืชผัก ผลไม้
 - ด้านสุขภาวะ ในที่นี้หมายความว่ารวมถึง หมูไม่มีสารเร่งเนื้อแดง ลูกชิ้นไม่ใส่สารบอแรกซ์ อาหารทะเลไม่แช่ฟอร์มาลีน
- ปัญหาอยู่ที่การจัดการ เราจะจัดการในรูปแบบไหน?
- การนำความรู้ผลักดันให้โจทย์เคลื่อนจะเป็นไปได้ได้อย่างไร?

ประเด็นที่ 4 สถาบันครอบครัว

- การแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน ว่าจากที่เคยเป็นคนไม่ดี แล้วกลับกลายเป็นคนดีได้นั้นเป็นเพราะอะไร?
- ถ้าสังคมจะเปลี่ยนแปลงได้ แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีปัญหา เกิดจากครอบครัว
- ควรมีการปรับเปลี่ยนมุมมองของคนภายในครอบครัว
 - มุมมองของสามี กับภรรยา

ปิดการบรรยายเวลา 12.00 น.

ภาคผนวก 3.6

รายงานบรรณาน
“กลุ่มนครปฐม 4”
โครงการเพื่อลูกหลานไทย
วันที่ 6 มิถุนายน 2547
ณ โรงแรมเดอะ รอยัล เจมส์ ลอร์ด 2000

องค์บรรณาน

- 1 คณะทำงานโครงการเพื่อลูกหลานไทย
- 2 กลุ่มนครปฐม 4 (กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ)

เริ่มบรรณาน เวลา 8.45 น.

ประเด็นที่ 1 รู้สึกอย่างไรกับโครงการเพื่อลูกหลานไทย

องค์บรรณาน ร่วมเสนอความคิดเห็นดังนี้

- เป็นโครงการที่ใหญ่ กว้างมาก
- ยังมองไม่เห็นว่าจะเป็นอย่างไ?
- การดำเนินงานจะเข้าไปหรือไม่?
- เราไปแต่มือ แต่คำพูด อาจแพ้กระแสวิกฤต
- อยากรู้ว่าการดำรงอยู่แบบจักรพรรดิเป็นอย่างไร?
- เห็นปรากฏการณ์แผนชุมชน พูดถึงได้ อย่างเข้มแข็ง แต่เวลาปฏิบัติมองไม่เห็นทิศทาง
- กลุ่มเรามีศักยภาพพอในการแก้ไขปัญหาหรือไม่?
- มีงบประมาณ และกำลังคนเพียงพอหรือไม่?
- ห่วงอนาคตลูกหลาน เพราะลูกหลานต้องพึ่งพ่อแม่ และหน่วยงานที่รับผิดชอบ
- พอเห็นภาพโครงการและการรวมตัวของหลายๆ หน่วยงาน
- เรามีหน้าที่ เราต้องทำ
- ไม่ทราบว่ามีโครงการดีๆ อย่างนี้เกิดขึ้นในจังหวัดนครปฐม
- เดิมล้มเหลว แต่ตอนนี้เรากำลังเริ่มเดินทางที่ถูก

- การพัฒนาที่ยั่งยืน สุขภาพที่ดีต้องมาจากชุมชน ใครไปจัดแทนไม่ได้
- เราทำได้เพียงสนับสนุน
- เป็นจุดเริ่มต้นในการช่วยเหลือกลุ่มสังคมที่อ่อนแอ

ประเด็นที่ 2 การบรรสาน

- การบรรสานมาจากคำว่า "บรรจบ" และ "สานต่อ"
- กติกาบรรสาน
 - 1 ควรอดทนหมวก เพื่อความเท่าเทียมของทุกคน
 - 2 ยกมือก่อนแสดงความคิดเห็น
 - 3 ไม่หมิ่นความคิดเห็นของผู้อื่น

ประเด็นที่ 3 การขับเคลื่อนโครงการเพื่อลูกหลานไทย

องค์บรรสาน ร่วมเสนอแนวคิดดังนี้

- เป็นโครงการที่แสวงหาแนวร่วมใช่หรือไม่?
- พระเจ้าแบ่งมนุษย์ออกเป็นบัวสี่เหล่า บัวสองเหล่าแรกเป็นไปได้อย่าง
- นอกจากได้อาสาสมัครแล้วต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะลงไปด้วย
- ต้องการหาจุดเด่นของจังหวัดนครปฐมเป็นตัวตั้ง ในการดึงคนในชุมชนมาทำงานกับกลุ่ม
- ที่ผ่านมามีความรู้แต่นำไปปฏิบัติไม่ได้ เพราะไม่มีปัญญา
- ช่วยกันปิดทองหลังพระ มิฉะนั้นจะไม่เต็มองค์
- เราอาจจะต้องตั้งโครงการใหม่
 - โครงการเพื่อพ่อแม่ เพื่อปู่ย่าตายาย
 - ทำอย่างไรเพื่อให้เป็นตัวอย่าง และจุดตั้งต้นที่ดีสำหรับลูกหลานไทยต่อไป?
- มองปัญหาแล้วพลิกกลับดูว่าจะมีชัยชนะ ณ จุดใดบ้าง?
- อัจฉริยะของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด ขึ้นอยู่กับว่าเราจะหาเจอหรือไม่?
- โอกาสของจังหวัดนครปฐมมีอะไรบ้าง?

แนวคิดสำหรับโครงการ

- ปัจจัยการทำงานที่สำคัญที่สุด คือ
 - กิจกรรมของโครงการฯ คืออะไร?
 - มีผลต่อคนในชุมชนมากน้อยแค่ไหนในการเข้ามาร่วม?

- รูปแบบการทำงานแบบใดที่จะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนที่แท้จริง
- คนที่จะมาทำงานกับชุมชน (พัฒนาชุมชน) ควรมีการปรับความคิดก่อนประมาณ 6 เดือน
- การทำงานอย่าทำตัวเป็นพระเอก
- ต้องสร้างความพึงพอใจก่อนการขายความคิด
 - การสร้างความเป็นพี่เป็นน้อง
 - การทำในสิ่งที่เขาไม่อยากจะทำ แล้วเราทำแทนเขา
 - สร้างความเป็นเจ้าของแก่ชุมชน
 - ความเชื่อในพลังของชุมชน
- มรดก คือ การสานรับกับพัฒนาชุมชน
- สิ่งที่ควรปฏิบัติ คือ
 - การสร้างกระบวนการ
 - การหาคน ใส่กระบวนการต่างๆ อย่างซ้ำๆ หากขาดความเข้าใจจะเกิดปัญหาตามมาอย่างใหญ่หลวง
 - ปรับเปลี่ยนการมองข้าราชการ
 - การขับเคลื่อนโครงการต้องเป็นไปอย่างระมัดระวัง
- แสดงให้ชุมชนเห็นว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆ ล้วนมีผลกระทบกับชุมชนทั้งสิ้น
- ไม่มีอะไรสำคัญกว่าการทำให้ดู
 - อะไรไม่ดีอย่าทำ อะไรที่ดีต้องทำให้ดู
 - การแก้ที่โครงสร้างทำได้ยาก
 - เริ่มจากแก้ที่ตัวเองก่อน
 - มีชุมชนที่ดีก็ช่วยกันแก้

ค่านิยมของวัยรุ่น

- ค่านิยมการมีแฟนของวัยรุ่นในปัจจุบัน
 - ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
 - i. วัยรุ่นส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ
 - ii. ผลมาจากเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์
 - iii. รวดเร็ว
 - iv. ปราศจากการยั้งคิด หรือไตร่ตรอง
 - v. กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้รับข่าวสารเร็วเกินไป

vi. เกิดขึ้นกับเยาวชนทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาถึง
ระดับมหาวิทยาลัย

- มักมุ่งที่วัตถุมากเกินไปจนลืมความเป็นตัวของเราเอง

วัฒนธรรม

- รัฐบาลกำลังทำลายวัฒนธรรมของความเป็นไทย
- คนลาวยังนุ่งผ้าขึ้นไปทำงาน
- คนไทยรับวัฒนธรรมที่มาจากกระแสตะวันตกมากเกินไป
- เด็กไทยไม่รู้จักวัฒนธรรมไทยที่แท้จริง
- ท่องศีล 5 ได้ แต่ไม่รู้ว่าจะแปลว่าอะไร
- เราโชคดีที่ได้อยู่ในช่วงรอยต่อระหว่างมิติหนึ่งกับอีกมิติหนึ่ง
 - แบบเก่า
 - ความเป็นไทย
 - คนไทยไหว้พระ
 - การแต่งกายเรียบร้อยเข้าวัด
 - สงกรานต์มีการก่อเจดีย์ทราย
 - ลอยกระทงมีพายเรือ ร้องเพลงวันเพ็ญเดือนสิบสอง
 - มีรางวัลรอบละบาท
 - แบบใหม่
 - คาราโอเกะ
 - แหล่งค้าประเวณี

- ทำอย่างไรให้เยาวชนถอยหลังกลับมา?

สิ่งแวดล้อม

- ปัญหาละออง
 - ชาวบ้านเป็นคนปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำคลอง
 - แก่โดยกั้นจากปากแม่น้ำ
 - รื้อฟื้นคลองขึ้นมาใหม่

การศึกษา

- เด็กเข้ามหาวิทยาลัยแล้วเรียนไม่ได้
- เรียนเพียงเพื่อสอบเข้า

- ไม่มีความรู้พื้นฐาน
- เกิดความเครียดเพราะเรียนไม่รู้เรื่อง

ภาวะคนว่างงาน

- คนที่ตกงานจะเป็นอย่างไร?
- คำตอบที่ได้คือ คนจะฆ่าตัวตาย

กลยุทธ์การแก้ไขปัญหา

- กลยุทธ์ที่น่าสนใจ
 - กลยุทธ์ของพระเจ้าตากในการตั้งราชธานี
 - การหนีไปยังจุดที่ปลอดภัยที่สุด
 - สถานที่ที่ศัตรูตามล้างผลาญไม่ได้
 - ยึดความอยากมีเอกราชของคนไทย
- อีกวิธีหนึ่ง
 - ฉลาด
 - Japanization
 - เราจะเป็น Thailandnization ได้หรือไม่

ประเด็นที่ 4 รู้สึกอย่างไรกับการประชุมและการบรรณาน ในครั้งนี้

- พวกเราใจร้อนที่จะต้องทำอะไรที่เป็นขึ้นเป็นอันในการบรรณานนี้หรือไม่?
 - มี คุยให้เกิดประเด็นชัดเจน
 - ไม่มี คุยไปเรื่อย ๆ รอให้เกิดประเด็นชัดเจนในภายหลัง (ตกผลึก)
- ประเด็นที่น่าสนใจคือ
 - คุณค่าของนครปฐม
 - พลังงานจะน้อยลงหรือหมดไปจากโลก ประเทศไทยจะอย่างไร?
 - พลังงานที่ลดน้อยลง เกิดโอกาสอะไรบ้างกับนครปฐม?

องค์บรรณาน ร่วมเสนอแนวคิดดังนี้

- ควรเป็นขั้นตอน
 - ครั้งแรกเน้นแนวคิดของการบรรณาน
 - ทั้งประเด็นสำหรับบรรณานครั้งต่อไป

ประเด็นที่ 5 คิดอย่างไรถ้าในอนาคตพลังงานจะลดน้อยลง

- พลังงานแสงอาทิตย์
- พลังงานน้ำ
- พลังงานลม
 - ไม่ต้องลงทุนในเบื้องต้น
 - เห็นจากสมุทรสาคร
 - กังหันลม
 - อุทยานธรรมชาติพลังงานลม
- การประหยัดพลังงาน
 - สร้างจิตสำนึกแก่เยาวชน
 - รณรงค์การปลูกต้นไม้
 - ต้นไม้ต้นหนึ่งเท่ากับติดแอร์ขนาด 1 ต้น
 - นอกจากให้ความเย็นแล้วยังมีผล มีใบ ให้คุณมหาศาล
 - ทำอย่างไร จึงจะรณรงค์ให้ใช้แสงสว่างเฉพาะในจุดที่เราต้องการ?
 - เริ่มที่ตนเอง ส่งการปลูกฝังคนในครอบครัว
 - การรู้จักประมาณตนในการใช้ชีวิต
 - รู้จักตระหนักในเรื่องการใช้ทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า
 - ยึดอายุพลังงานสู่รุ่นลูกหลาน
 - เศรษฐกิจพอเพียง
 - มนุษย์ควรเรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติ มากกว่าที่จะเอาชนะธรรมชาติ
 - ทำไมสร้างบ้านต้องติดเครื่องปรับอากาศ?
 - เลียนแบบสถาปัตยกรรมจากต่างประเทศ
 - บ้านกันที่บ ลมผ่านไม่ได้

ประเด็นที่ 6 การใช้ของเสียมาเป็นพลังงาน

- ก๊าซชีวภาพ
 - ที่หมู่
 - อุจจาระ ปัสสาวะ
 - คุณฮั่ว ชาญปรีชา ได้งบประมาณ 120 ล้าน สร้างก๊าซชีวภาพในจังหวัดนครปฐม

- สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่
- ปริมาณน้ำมันเสียในประเทศไทยมีเท่าไร?
- บ่อดิน ที่ดอนตูม
 - เกิดจากการขุดหน้าดินไปขาย
 - ทำอะไรต่อไปได้?
- ขยะ ที่กำแพงแสน
 - นำวิกฤติมาทำให้เกิดประโยชน์
- สถาปัตยกรรม
 - การออกแบบบ้าน
 - ปัจจุบันโครงสร้างเป็นคอนกรีต
 - นักธุรกิจเน้นการขายของ ประหยัด ไม่ใช่ไม้เพราะปัญหามากกว่า
 - ติดปัญหาด้านเงิน และอื่นๆ
- การสร้างเรือนไทยด้วยคอนกรีต
 - ใช้คอนกรีตสร้างเรือนไทยได้
 - สร้างแบบโปร่ง หน้าต่างมาก
 - หาข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก ผศ.นฤกุล ชมภูนิช (ต.ไร่ขิง)
- หาข้อมูลเพิ่มเติม
 - แนวคิดการนำน้ำมันเก่าที่ทอดแล้ว มาเป็นพลังงาน ของ ดร.สุทธาทิพย์
 - ก๊าซชีวภาพ จากคุณประพันธ์ ตั้งจารุวัฒนชัย (สินค้าเนื้อสุกรชำแหละ จากกลุ่มนครปฐม 1)
 - การใช้คอนกรีตสร้างเรือนไทย จาก ผศ.นฤกุล ชมภูนิช
 - เชิญผู้เชี่ยวชาญมาเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น

สิ้นสุดการบรรยาย เวลา 11.30 น.

ภาคผนวก 3.7

รายงานบรรณาน

“กลุ่มนครปฐม 5”

โครงการเพื่อลูกหลานไทย

วันที่ 2 กรกฎาคม 2547

ณ โรงแรมโรส การ์เด็น เอไพรม์รีสอร์ท จังหวัดนครปฐม

องค์บรรณาน

- 1 คณะทำงานโครงการเพื่อลูกหลานไทย
- 2 กลุ่มนครปฐม 5 (กลุ่มเด็กและเยาวชน)

เริ่มบรรณาน เวลา 10.10 น.

ประเด็นที่ 1 การขับเคลื่อนการทำงานร่วมกัน

- ทุกคนมีส่วนร่วมในการผลักดันสังคมในอุดมคติ
- เน้นการทำวิจัยแบบยั่งยืน โดยคนในชุมชนเป็นหลัก

ประเด็นที่ 2 ภาวะโภชนาการ

- เด็กในปัจจุบันมีภาวะโภชนาการเน้นหนักไปทางด้านไขมันมากขึ้น
- เราจะปรับพฤติกรรมการรับประทานอาหารเป็นแบบปฐมอโคกได้หรือไม่???
 - คนที่อายุยืนที่สุดในโลก รับประทานผักเป็นหลัก ทานเนื้อสัตว์เพียงปีละหนึ่งครั้ง
 - อายุเฉลี่ยของเอลกีโม คือ 27 ปีครึ่ง เนื่องจากรับประทานอาหารเนื้อสัตว์อย่างเดียว
 - คนไทยอายุยืนที่สุด 136 ปี

จริงหรือไม่คนที่กินเนื้อสัตว์ฉลาดกว่าคนที่กินพืชผัก?

- ขึ้นอยู่กับภูมิประเทศของประเทศนั้นๆ
- โทมัส ฮันนา เอติสัน กล่าวว่า “มนุษย์อย่าคิดว่าตัวเองแน่ ตราบใดที่ยังไม่สามารถสร้างใบหญ้าได้แม้แต่ใบเดียว”
- ปัญหาของภาวะโภชนาการ
 - มีกินไม่เพียงพอ

- กินเกินพอดี
- ความปลอดภัยของอาหาร ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตสู่ขั้นตอนการบริโภค
- คนอ้วนมีสิทธิ์เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้ง่าย เช่น โรคเบาหวาน,โรคหัวใจ
- ยิ่งกินผัก ผลไม้มากเท่าใดก็ยิ่งป้องกันโรคได้มากเท่านั้น

ประเด็นที่ 3 ครอบครัว

- สิ่งสำคัญที่ครอบครัวควรมอบให้แก่กันคืออะไร?
 - การให้ทุกคนเป็นมนุษย์โดยจิตวิญญาณ
 - มนุษย์ในปัจจุบันทุกคนสู้เพื่อความอยู่รอด
 - การไม่ยึดติดในความเป็นตัวตนของเรา
 - ปรัชญาชีวิต (โมฮาเหม็ด อัลฟาเยด)
 - “ข้าพเจ้าดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปรัชญาอย่างเดียว คือ การเป็นคนปกติ สามีญให้มากที่สุด เป็นคนธรรมดาๆ ที่เดินไปตามครรลองธรรมชาติตามสภาวะแห่งความเป็นมนุษย์ จริงใจกับการเป็นคนของผู้อื่น เหมือนกับการให้ความเคารพในการเป็นคนของตนเอง”
 - เมื่อพ่อแม่มีลูกมาก จะเกิดการอิจฉาในหมู่พี่น้อง
 - วิธีแก้ไข คือ การทำให้เด็กคิดว่าพ่อแม่รักลูกเท่ากัน
 - ภาวะปัญหาในครอบครัว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนของลูก
 - ปัญหาโครงสร้าง
 - ปัญหา มักจะเกิดขึ้นกับลูกคนกลาง
 - จากภาวะเศรษฐกิจภายในครอบครัว
 - วิธีการคิดของลูกคนนั้น
- ทำไมพ่อแม่ในสมัยก่อนมีลูกมาก?
 - ในสมัยก่อนคนที่คลอดลูกแล้วจะมีการ “อยู่ไฟ”
 - เป็นภูมิปัญญาของคนสมัยก่อน
 - เพื่อให้หลอดเลือดขยายตัว
 - เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง
 - เพื่อการปรับสมดุลภายในร่างกาย

- ภาวะการรับประทานอาหารของคน
 - ข้าว
 - สมัยก่อน "ข้าวกล้อง"
 - สมัยปัจจุบัน "ข้าวเจ้า"
- สมัยก่อน
 - ผู้หญิงทำงานบ้าน
 - พ่อแม่รักลูกไม่มากเท่าปัจจุบัน เพราะลูกมาก
- สมัยปัจจุบัน
 - ผู้หญิงทำงานนอกบ้าน
 - พ่อแม่รักลูกมากกว่าสมัยก่อน
- มีลูกมากจะยากจนจริงหรือไม่???
- เราจะแสดงความ "กตัญญู" อย่างไร???

ประเด็นที่ 4 โรงเรียน

- คุณสมบัติที่ดีของโรงเรียนจะต้องเป็นอย่างไร?
 - การพัฒนาเด็กด้านฮิคว และไอคิว การเรียนไม่ใช่เพียงแค่การอ่านหนังสือ

ประเด็นที่ 5 ปัญญากับการใช้ชีวิต

- ในปัจจุบันระหว่างสภาพแวดล้อมกับความเป็นตัวตนของเรา อะไรมีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของเรามากกว่ากัน???
- สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต
 - พ่อแม่มีลูกน้อย
 - ตามใจลูก
 - การคบเพื่อน (ขึ้นอยู่กับตัวเราเองเป็นหลัก)
 - เราควรมีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - การพัฒนาความคิดของตนเอง
 - ทำอะไรได้ด้วยตัวเอง
 - ไม่ไหลตามกระแสนิยมมากเกินไป

- ควรมีความคิดริเริ่ม นำไปสู่การปฏิบัติ
- ควรมีความกล้า
 - ไอน์สไตน์ กล่าวว่า “ความกล้ามาจากศาสนา”
 - ศาสนาพุทธ
 - การหลุดจากความกลัว
 - อย่าเชื่อต้องลองปฏิบัติ
 - ความกล้าคู่กับความถูกต้องและความผิดพลาด
 - ควรมีความพยายาม
 - เสนอแนวคิด “เมื่อนอดีต ทำปัจจุบัน มุ่งอนาคต”
 - ความกลัว คือสิ่งที่เราสร้างขึ้นเอง
 - ความกล้า คือ สิ่งที่เราสร้างขึ้นมาแล้วนำไปต่อสู้กับความกลัว
 - ใช้คู่กับความรอบคอบ

จอร์จ โซรอส ทำเพื่ออะไร???

- เพื่อให้ตนเองรวยขึ้น
- เพื่อดูดเงินจากประเทศต่างๆ เป็นของตนเอง
 - ทำให้ค่าเงินในประเทศต่างๆ ทั่วโลกเกิดการผันผวน

แนะนำหนังสือน่าอ่าน

- ด.ช. ฌส นิยมทรัพย์ จากโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
แนะนำหนังสือ “อนาคตไล่ล่าคุณ”
- ด.ช. ณัฐพล แซ่ซิ้ม จากโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
แนะนำหนังสือ “ชุมทรัพย์สุดปลายฝัน”
- นายอดิگانต์ นันทก จากโรงเรียนวัดห้วยจรเข้มหาวิทยาลัย
แนะนำหนังสือ “พ่อรวยสอนลูก”

สิ้นสุดการบรรยาย 11.45 น.

ภาคผนวก 3.8

รายงานบรรณาน

"กลุ่มนครปฐม 1-3"

โครงการเพื่อลูกหลานไทย

วันที่ 20 กรกฎาคม 2547

ณ ห้องประชุมโรงเรียนเมธา อินเตอร์เนชั่นแนล อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม

รายชื่อผู้เข้าร่วมบรรณาน

1. คณะทำงานโครงการเพื่อลูกหลานไทย
2. กลุ่มนครปฐม 1-3
3. อ.ปองพล พูลสุข วิทยากรจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร

เริ่มการบรรณานเวลา 16.00 น.

ประเด็นที่ 1 การให้ความรู้เรื่อง "การแปรรูปพืช"

วิทยากรโดย อ.ปองพล พูลสุข จากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร

- เป็นโครงการฯ ทำงานร่วมระหว่างอาจารย์และนักศึกษา
- เคยนำเข้ามูลกล้วย ถวายสมเด็จพระเทพฯ
 - ทรงตรัส "ใครทำ" "ทำต่อไปเถอะ เดี่ยวเจริญเอง"
- ได้รับการสนับสนุนแนวคิดจาก ผศ.ดร.โอภาส ปัญญา อาจารย์จากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- วัตถุดิบที่สามารถนำมาแปรรูปได้ คือ พืชทุกชนิดที่มีเส้นใย ไม่ว่าจะเป็น
 - ฟางข้าว
 - ผักตบชวา
 - ใบเตย
 - กล้วย
 - ข้าวโพด
 - เปลือกสับปะรด

- อุปกรณ์
 - วัตถุติด
 - ผักตบชวา ยิ่งแก่ยิ่งดี เพราะเส้นใยเยอะ หากใช้ต้นที่อ่อนเส้นใยจะเป็นวัณ
 - เฟรม
 - โครงทำจากอลูมิเนียม หรือไม้ไผ่ ปูเฟรมด้วยมุ้งลวด
 - ผู้ที่สนใจสามารถสั่งทำได้จาก วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร
 - ถัง 200 ลิตรผ่าครึ่ง
 - เต้าแก๊ส หรือฟืน สำหรับใช้ต้ม
 - ต้องมีคนคุมหน้าไฟประมาณสองชั่วโมงครึ่ง
 - ช่วงแรกใช้อะไรก็ได้ดับเพื่อให้จม
 - ใช้พลั่วคน
 - ระวังการกระเด็นจากโชดไฟ
 - แผ่นอลูมิเนียม สำหรับแผ่กระดาษ
 - ขอบสูง 15 เซนติเมตร มีรูระบายน้ำด้านข้าง
 - โชดไฟ
 - ถุงมือ
 - สีส้อมผ้าหรือสีผสมอาหาร
- วิธีการ
 - เก็บต้นที่แก่
 - ตัดโคน ใบ เหลือลำต้น
 - นำไปต้ม โดยไม่ต้องหัน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง
 - ใส่โชดไฟ
 - โชดไฟปริมาณ 400 กรัม ต่อวัตถุติดปริมาณ 25 กิโลกรัม
 - นำผ้ามากรอง
 - ล้างน้ำ อย่างน้อย 4 ครั้ง
 - วัตถุติด 10 ลิตร ต่อน้ำ 5 ลิตร
 - ใช้กระบะทรายใส่ถ่านรองรับ
 - ถ่านช่วยดับกลิ่น

- ปรับสภาพให้เป็นกลาง
- เป็นการกรองน้ำชั้นหนึ่ง เพื่อป้องกันน้ำเสีย
- น้ำที่ 1 และ 2 มีโซดาไฟปนอยู่
 - น้ำมีลักษณะขุ่น
- น้ำที่ 3 และ 4 โซดาไฟหมดแล้ว
 - น้ำมีความหนืด
 - เกิดปฏิกิริยาภาพ ที่สามารถนำไปรดน้ำได้
 - น้ำมีส่วนผสมของคลอโรฟิลล์
- ปั่นขนาด 400 กรัม โดยไม่ต้องตีหรือปั่น ทำทุกก้อนให้มีปริมาณใกล้เคียงกัน
- หลังจากนั้นนำไปร่อนในเฟรม
 - ก่อนแผ่ลงในเฟรมให้บีบน้ำออก เพราะถ้ามีน้ำมากเวลาแผ่ลงในเฟรมจะหนา
 - ใช้สองมือเกลี่ย และใช้หลังมือตี
 - หากไม่ชำนาญจะใช้เวลาประมาณ 10 นาทีต่อ 1 แผ่น
- การยกเฟรมขึ้นจากน้ำ
 - ยกช้าๆ เอียงเฟรมประมาณ 45 องศา เพื่อให้น้ำไหลออก
- นำไปตากแดด
 - ใช้เวลาประมาณ 2 วัน
 - ควรใช้แสงแดดรำไร เพื่อให้กระดาษตึงเรียบ ทำให้ขายได้ราคา
 - โดนแดดจัด กระดาษจะบิด เพราะกระดาษตึง
 - ส่วนที่แห้งก่อนจะตึง ส่วนที่ไม่แห้งจะขึ้น ทำให้กระดาษไม่เรียบ
- กระดาษบางตัวราไม่ขึ้น เนื่องจากมีตัวฆ่าเชื้ออยู่ ได้แก่
 - โซดาไฟ
 - ดัวย้อมสี
 - สีย้อมผ้า (ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม)
 - สำหรับการส่งออก เนื่องจากต้นทุนต่ำ
 - สีผสมอาหาร (ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม)
 - สำหรับทำไว้ใช้เอง เนื่องจากต้นทุนสูง
- การดึงกระดาษออกจากเฟรม

- ดึงจากบนลงล่าง สังเกตว่าควรแห้งสนิทเต็มหน้ากระดาด
 - การดึงกระดาดจากล่างขึ้นบน หากไม่แห้งสนิท กระดาดอาจฉีกขาดได้
- การนำไปจำหน่าย หรือแปรรูป
 - กรณีเสียครึ่งแผ่น
 - แปรรูป
 - กล่องทึบ
 - กล่องกระดาด
- ทำความสะอาดกระดาด
 - ใช้แปรงแปรงผ้า
- ข้อควรระวัง
 - ควรใส่ถุงมือทุกครั้ง เพื่อป้องกันโรคผิวหนัง
 - ต้องมีการต้มทุกครั้ง ไม่งั้นนั้นกระดาดจะขึ้นรา
- ปริมาณและราคา
 - กระดาดขนาดใหญ่
 - ผู้ผลิตขายได้แผ่นละ 5 บาท
 - ในประเทศไทยขายเฉลี่ยแผ่นละ 15 บาท
- การทำเชือก
 - วัตถุดิบ
 - เยื่อกล้วย
 - กล้วยไข่ เนื้อละเอียด
 - กล้วยน้ำว้า เนื้อปานกลาง
 - กล้วยหักมุก กล้วยป่า เนื้อหยาบ
 - ใช้กากส่วนต้น
 - ตัดส่วนที่เน่าออก
 - ในปัจจุบันเป็นฝีมือของผู้สูงอายุ
 - 1 ชด ยาว 100 เมตร
 - ส่งออกประเทศออสเตรเลีย และประเทศอัฟริกา
 - ทำเป็นห่วงคล้อง

- คุณสมบัติของคนทำ
 - ต้องมีใจรัก
- Handicraft ให้งบประมาณในการทำ
 - การทำกระดาษโดยใช้เครื่องจักร
 - กระดาษเรียบเสมอกัน
 - การทำกระดาษโดยมือ ให้ราคาแพงกว่า
 - ได้สองหมื่นแผ่นต่อล็อต

ที่มาของแนวคิด

- เกิดจากการมองข้ามประโยชน์ของวัตถุดิบบางอย่างที่มีในท้องถิ่น
- วัตถุประสงค์
 - ต้องการให้ชุมชนเข้มแข็ง
 - แรงงานคือลูกชาวนา ชาวไร่
 - เป็นงานของชุมชน
- ความคิดของการทำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้มาจากการคุยกัน
- ประเทศไทยสั่งซื้อกระดาษ 100%
- กระดาษห่อของเป็น value added
 - ประเทศญี่ปุ่นเชี่ยวชาญ
- กระดาษแปรรูปจากวัชพืชสามารถขายได้ในต่างประเทศ

ความรู้เพิ่มเติม

- ดอกไม้หอม
 - อาจารย์รุ่งธรรม จังหวัดกำแพงเพชร เปิดอบรม
 - ชนะเลิศการแข่งขันกระทงประดิษฐ์ ได้ 40 กว่าถ้วยรางวัล
 - เปลือกส้ม เปลือกมังคุด
 - หาข้อมูลเพิ่มเติมจาก website
 - Search งานวิจัย
 - แปลรูปเป็นยาฆ่าแมลง
- ตะไคร้หอม
 - ใช้ใบของตะไคร้หอม
 - ห้ามรับประทาน

- ทองพันชั่ง ตะไคร้หอม บอระเพ็ด ต้มเท่ากัน 3 ส่วนเอาน้ำดื่ม ช่วยให้คลายเครียด
- กระเพรามีน้ำมันหอมระเหย

คุณเพ็ญจันทร์

- ไบชนูน
 - แขน้ำแล้วออกมาเหมือนไวยา
 - แขนให้เนื้อเยื่อหายไปเหลือแต่เส้นใย
 - คำถามจากผู้เข้าร่วมบรรณาน “ที่บริเวณ อ.สามพราน ชนูนถูก ไบชนูนร่วงเยอะ จะเอาไปทำอะไรได้บ้าง?” “อยากให้อาจารย์ไปเผยแพร่”

ประเด็นที่ 2 การแปรรูปผลิตภัณฑ์

ผู้เข้าร่วมบรรณาน ร่วมเสนอความคิดเห็นดังนี้

คุณประทุม

- ขาไบหม่อน ถ้ามังกรทอง จังหวัดกาญจนบุรี
 - ตัดทั้งกิ่งและใบ กิโลละ 3 บาท 50 สตางค์
 - ถ้าคนนครปฐมปลูกหม่อนเอาไปขายจะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
 - ปลูกง่าย ปักก็ขึ้น
 - ระยะเวลา 6 เดือน สามารถตัดขายได้
 - 10 ไร่ ตัดได้ 1 ตัน สามารถตัดได้เรื่อยๆ
- มีเพื่อนอยู่ท่าทาง ปลูกกล้วยหอม บางพริ้ว ปลูกมะม่วง
- ลูกค้า คือ คนญี่ปุ่น
- สิ่งสำคัญคือ ต้องมีสวนเอง
 - ไม่มียาฆ่าแมลง
 - ไม่มีสารเคมี

คุณอารีย์

- ปัจจุบันทำกล้วยม้วน

- หากผลิตกระดาษเองได้ จะสามารถประยุกต์สำหรับทำหีบห่อผลิตภัณฑ์ต่อไป
- เสนอให้แม่บ้านทำกระดาษ ผนวกกับเชือกกล้วย
- สถานการณ์ปัจจุบัน
- สถานที่พร้อม
- งบประมาณจาก อบต.

คุณหนู

- การเลี้ยงหม่อน
- ส่งผลต่อปัญหาด้านสุขภาพ
 - เนื่องจากการฉีดฟอร์มาลีน
- คุณปัญญา
 - สนใจการทำกระดาษ
 - วัตถุดิบ
 - ผักตบชวา
 - บางพื้นที่แย่งกัน
 - กล้วย
 - ไม่มีปัญหาเชื้อรา
 - ที่บ้านเคยปลูก พื้นที่เป็นดินเหนียว ปลูกบนคันบ่อปลา ปอกุ้ง นานๆ ไปดินหาย ปัจจุบันการปลูกกล้วยจึงน้อยลง
 - สนใจฟางข้าว
 - ปัญหา คือ มีเชื้อราตั้งแต่ตอนเกี่ยว
 - วิธีการกำจัดเชื้อราจะเป็นอย่างไร?
 - ต้องใช้เวลาที่วันหลังจากการเก็บเกี่ยวจึงจะนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ได้

คุณแคทลียา

- เสนอการตั้งกลุ่มแม่บ้านผลิตน้ำผักผลไม้
 - สนใจหรือไม่?

- หากสนใจ อยากให้โครงการฯ ติดต่อกับวิทยากรมาให้ความรู้ และสาธิตการทำ
- เกิดรายได้เพิ่ม
- คนในพื้นที่ขาดความรู้
- เขวชนดื่ม น้ำอัดลมราคาสูง อันตรายต่อสุขภาพ
 - ดื่มน้ำผักผลไม้ ราคาถูก เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ดีกว่าหรือไม่?
 - จะมีตลาดรองรับแค่ไหน?
 - คนส่วนใหญ่ยังยึดติดกับยี่ห้ออยู่
 - ราคาทั่วไปในท้องตลาดราคาสูง

คุณลำไย

- ต่อยอดความคิดเรื่องการผลิตน้ำผักผลไม้
 - คิดง่ายแต่วิธีการดำเนินการ การนำออกไปจำหน่าย การบรรจุภัณฑ์ จนกระทั่งวิธีการเข้าสู่ อย. ให้ถูกต้องตามระบบทำได้ยาก
 - ต้องมีผู้ช่วยดำเนินการด้านขั้นตอนต่างๆ
 - แม่บ้านขาดความรู้
 - รัฐบาลสนับสนุน ในขณะที่กฎเกณฑ์ต่างๆ ก็เป็นอุปสรรคต่อการผลิต
 - ต้องได้ อย. ถึงจะสู้กับบริษัทใหญ่ๆ ได้
 - หากทำไม่ได้อย่างที่คิด ทุนจะจม
 - การวิเคราะห์ ตรวจสอบอาหาร สารปนเปื้อน ในปัจจุบันราคาสูง

คุณวิสุทธิ

- ถึงยากแต่ไม่อยากให้เสียกำลังใจ
- น้ำที่ขายอยู่ทั่วไป มีบรรจุภัณฑ์ ป้ายสวย น่าเชื่อถือ
 - แต่ไม่ได้มาจากโรงงาน
- ควรใช้ความตั้งใจที่ดี เพื่อทำสินค้าที่ดีมีคุณภาพ

ประเด็นที่ 3 แนวคิดการร่วมแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐม
คุณริต

- อนาคตของลูกหลาน
 - สิ่งแวดล้อมที่ดี
 - มีคุณภาพชีวิตที่ดี
- ปัญหาจากการพูดคุย
 - ปัญหาด้านเงินทุน
 - ทำร้อยละโครงการสำเร็จไม่ได้
 - สู้เงินไม่ได้
 - คุณภาพดีกว่า
 - ถูกกว่า
 - พร้อมกว่า
- เรามีเงินฝากธนาคาร ดอกเบี้ยต่ำมาก
 - ทำอย่างไรให้คนเหล่านี้ มองนครปฐมเป็นครอบครัวเดียวกัน
 - อยากให้มีธนาคารของจังหวัดนครปฐม
- การทำอะไรต้องคิด
 - ต้นทุน
 - คุณภาพ
- เราต้องรวมกันให้เป็นกลุ่มใหญ่
- เงินทุนเป็นส่วนสำคัญ ถ้ามีจะคิดได้รอบตัว

คุณวิวัฒน์

- กรณีตัวอย่าง “น้ำยาล้างจาน IMF”
 - กลยุทธ์
 - ลงทุนให้ได้ผลตอบแทนร้อยละ 24 ต่อปี
 - สินค้ายังเก็บนานยิ่งดี
 - ต้องสั่งก่อน
 - จ่ายเงินสด
 - ผู้สั่งซื้อต้องมารับสินค้าด้วยตนเอง
 - ลดร้อยละ 2 ทันที

- เน้นราคาถูก คุณภาพดี
- สินค้าใช้ไม่ได้รับคืน
- ทำมา 6 ปีแล้ว ยังไม่มีผลสะท้อนด้านผลิตภัณฑ์ในทางลบ
- ดีไม่ดีไม่รู้ แต่นายกรัฐมนตรียังใช้

- ผลิตภัณฑ์ของแม่บ้านไม่มีคนตรวจว่ามี อย.หรือไม่
- หากเอา อย. ไม่ยาก ถ้าสินค้ามีคุณภาพ

คุณวันชัย

- คนเราทำอะไรตอนนี้มีคำถามว่า ใครจะช่วย? พี่ใคร? หาทุนที่ไหน? เป็นคำถามที่ทุกคนมักจะถามอยู่ในใจ
- คิดร้อยครั้ง ทำซักครั้งก็จะสำเร็จ
- บิ๊กซี โลตัส
 - หากมีสินค้าต้นแบบ โลตัสจะมียี่ห้อนั้นเช่นกัน โดยไม่ต้องโฆษณา

คุณวิมาลา

- ที่ อ.กำแพงแสน มีอุตสาหกรรมส่งออกพริก ได้ ISO9002
- โรงงานผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคส่งออกนอก สิ่งสำคัญคือ
 - ต้องทำเอง
 - ผลิตเอง
 - ปลูกเอง
 - นำผลไปวิจัยได้
 - ต้องมีสถานที่ที่เป็นของเราเอง
- น้ำผลไม้ยากต่อการลงทุน
- กำลังซื้อไม่มี แต่บิ๊กซีเปิดตลาดเปิดท้ายขายของ
- ทำอย่างไรให้มีที่ขาย โดยไม่ต้องพึ่งพาห้างสรรพสินค้า

คุณลำไย

- สินค้าที่เป็นของกินต้องมี อย.
 - ถ้าไม่มีขายในห้างไม่ได้
- เห็นด้วยกับโครงการของคุณริต (ธนาคารจังหวัดนครปฐม)

ประเด็นที่ 4 การบรรสาน

- **คุณวิสุทธิ**

- ข้อดีของการบรรสาน

- เน้นการคุยกันด้วยวิธีใหม่
- เน้นการคุยที่เป็นธรรมชาติ
- คุยในเรื่องที่เราสนใจ
- หากมีประเด็นใดน่าสนใจ จะหาวิทยากรมาให้ความรู้เพิ่มเติม

- ทำอย่างไรให้คนนครปฐมรวมตัวกันได้อย่างนี้?

- ทุกคนมีการเชื้ออาหารกัน

- มีเคล็ดลับอะไรสำหรับน่ายาล้างจานIMF

- เราจะคุยจนกว่าจะแน่น คุยให้ได้เนื้อ

- อดีตเราแก้ปัญหาเหมือนตัดหญ้า อีกสองเดือนก็รกอีก เหนื่อยเปล่า เราต้องทำอะไรที่ยั่งยืน

- การตั้งโจทย์หนึ่งข้อแล้วมาพูดคุยให้เข้าใจ เป็นการแก้ปวด แต่ไม่แก้โรค บรรสานจะช่วยแก้โรคได้

ปิดการบรรสานเวลา 19.30 น.

ภาคผนวก 3.9

สมาชิกเครือข่าย โครงการเพื่อลูกหลานไทย

รายชื่อกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง โครงการเพื่อลูกหลานไทย

1. คุณประทุม	สวัสดิ์น้า
2. คุณลำไย	วาสนุมา
3. ด.ต.วิชา	วาสนุมา
4. คุณแคทลียา	ประทีปะเสน
5. คุณวิวัฒน์	จตุพิพรจันทร์
6. คุณนพรัตน์	จตุพิพรจันทร์
7. คุณริตร์	ประทีปะเสน
8. คุณรุ่งยศ	รุ่งเรืองอนันต์
9. คุณวิมาลา	ชีระพันธุ์
10. คุณสมัชชา	สิริวัฒน์
11. คุณวิริตา	พูลสุข
12. คุณสุริพร	เกียรติวงศ์ครู
13. ด.ช.นวกู	แช่ตั้ง
14. ด.ช.เทพฤทธิ์	ห้วงแสง
15. นายขจรพงศ์	ปลัดโนรี
16. นายกิตติคุณ	อติยศจรร
17. น.ส.พิชญ์	หิรัญ
18. น.ส.อภิษฐา	เกียรติอุบลไพบูลย์
19. อ.อรณิชา	เกียรติอุบลไพบูลย์
20. อ.เพยาร์	อริยะพงษ์

กลุ่มสมาชิกและเครือข่าย โครงการเพื่อลูกหลานไทย

1. คุณเกรียงศักดิ์	พุดิสาร
2. คุณกิมล้วน	แซ่ฮึง
3. คุณเกรียงศักดิ์	ศรมยุรา
4. คุณเพ็ญจันทร์	มโนเกื้อกูล
5. คุณเล็ก	บุญญาพิชิตเดโช
6. คุณไชยยศ	บุญยะรัตน์
7. คุณไพโรจน์	มีปาน
8. คุณชนิษศรี	ตรีภพศรีสกุล
9. คุณจิตาภา	กิริติอุณห
10. คุณฉลวย	สุชีวงศ์
11. คุณชุติศา	ศิโรปมา
12. คุณณรงค์	ฤกษ์เย็น
13. คุณธิปพันธ์	จันทร์ปรรณิก
14. คุณนฤมล	นิมอณรงค์
15. คุณนิชาภา	ถิรกวานนท์
16. คุณประทุม	สุวรรณคช
17. คุณประพันธ์	ตั้งจารุวัฒนชัย
18. คุณพิเชษฐ	อินทิม
19. คุณพิชาติ	กิจวิศาละ
20. คุณพิสมัย	จันทร์ปรรณิก
21. คุณยุพิน	อุ้นพันธ์วาท
22. คุณวิรัตน์	สุชีวงศ์
23. คุณศศิธร	เซียงจิง
24. คุณสมชาย	แผ้วตัน
25. คุณสมบัติ	แจ่มจันทร์เกษม
26. คุณสุนันทา	แผ้วตัน
27. คุณสุวพร	ม่วงนา

28. คุณหนู	อรุณรุต
29. คุณอนุจิต	เวียงแก้ว
30. คุณอรุณ	เปลี่ยนแก้ว
31. คุณกฤตภาส	เพชรดี
32. คุณสิริขวัญ	รุ่งเรืองศรี
33. คุณขวัญจิต	แช่แข็ง
34. คุณจงกล	กล่อมศรี
35. คุณจันทร์เพ็ญ	ม่วงพันธุ์
36. คุณจันทร์รา	วาทีน
37. คุณจำลอง	ไข่เกตุ
38. คุณชนมล	กระถิ่นไทย
39. คุณณัฏฐลักษณะณ์	ว่องประสพสุข
40. คุณณัฐรุช	อนุกิตอารมณ
41. คุณดลฤดี	หลายเจริญ
42. คุณทศพล	ศรัทธาธรรม
43. คุณทิพวัน	แสงอำไพ
44. คุณธานี	นุ่มนวล
45. คุณน้องนุช	แก้วลัม
46. คุณนิคม	วงศ์บุญงาม
47. คุณประนอม	ทิพย์สุมณฑา
48. คุณปัญญา	นิตยลาภสกุล
49. คุณรุ่งจันทร์	ม่วงพันธุ์
50. คุณลัดดาวัลย์	ชื่นเจริญ
51. คุณวันชัย	สวัสดิ์แดง
52. คุณวิญญา	โมเชิตสุคต
53. คุณวิมาลี	เจริญฉาย
54. คุณสายหยุด	สัตย์ซื่อ
55. คุณสุขสันต์	ทองประสิทธิ์
56. คุณสุภาณีย์	พรกุลวิไล

57. คุณอารีย์	วงศ์ศรี
58. คุณอุทุมพร	รอดจาก
59. คุณไพลิน	ภูวนเพียรเลิศ
60. คุณทัศนันท์	แซ่ใจ
61. คุณชัยวัฒน์	เหลืองอภิชาติ
62. คุณธนวัฒน์	จตุพรพรจันทร์
63. คุณมาเรียม	ลีรุ่งนาวรัตน์
64. คุณพรทิพา	มหามงคล
65. คุณธิดามาศ	โพธิดารา
66. คุณวนิดา	ทองปลั่ง
67. คุณสุริยา	นามสะกัน
68. คุณวิชัย	สายรวมญาติ
69. คุณจิรัชย์	ทีคำ
70. คุณสุดา	กลับสติ
71. คุณสมบุญ	ศักดิ์พาณิชย์
72. คุณอ้วน	ชาญปรีชา
73. คุณวิชัย	ชวนรักธรรม
74. คุณศิริวรรณ	บุญกล้า
75. คุณผ่องพรรณ	เพ็ญสุตร
76. คุณประพันธ์	อุ้นศิริ
77. คุณสายสุดา	กิจเต่ง
78. คุณทวีศักดิ์	จันทร์รา
79. คุณสุพจน์	สุทธิศักดิ์
80. คุณเยาวลักษณ์	วงศ์พรหม
81. คุณอาธิป	เหมือนสุดใจ
82. คุณธัญชนก	ฉิมน้อย
83. คุณสงวน	ศรีทัศน์
84. คุณจินตนา	มณีบุษย์
85. คุณพงษ์ศิริ	ภูมิศรี

86. คุณบุญขึ้น	วิทยาภรณ์
87. คุณศิริสินธุ์	อมรพันธุ์ศักดิ์
88. คุณบุษกร	พีตประยูร
89. คุณฉันทนา	ถิรพันธุ์เมธิ
90. คุณทัศนีย์	นนทจิต
91. คุณสายหยุด	สิทธิชะกร
92. คุณภาคินี	จำนงค์ขอบ
93. คุณอัศวภัทร	กานติวิริโยกุล
94. คุณวรรณนา	พุ่มไสว
95. คุณอารีย์	ชัยชนะ
96. คุณสาคร	มากรักษา
97. คุณชนิดา	ทองมณฑิ
98. คุณสมชาย	สวຍງາມ
99. คุณสุธิดา	วงศาโรจน์
100. คุณนิตยาพร	จันทนปุม
101. คุณสำเร็จ	กสิริยนต์
102. คุณสังข์	ชาญปรีชา
103. คุณพันทิพา	อินทภิรมย์
104. คุณลดาวัลย์	ปฐมชัยคุปต์
105. ด.ญ.ธันย์ชนก	นิมิตโกคานันท์
106. ด.ญ.ธีราภรณ์	จารุธรรมสิณี
107. ด.ญ.ศิวินันท์	ศรีวรรณะ
108. ด.ญ.สุกานดา	แสงแจ้ง
109. ด.ญ.จิรัฒชา	ภูระหงษ์
110. ด.ญ.พจניים	สรพงษ์ทอง
111. ด.ญ.สาธิตา	ชัยจันทร์
112. ด.ญ.นฤมล	สุดจิตร์จุล
113. ด.ญ.ธีรารัตน์	ขาวพลับ
114. ด.ญ.ดลญา	สุดจิตร์จุล

115. ด.ช.ชญานนท์	ล้อมสินทรัพย์
116. ด.ญ.ภคชนก	ขุนทอง
117. ด.ญ.จรัสศรี	เลี้ยงวงศ์ถาวร
118. ด.ญ.นฤมล	ศรีวิลาศ
119. ด.ญ.สิริธร	แซ่ตัน
120. ด.ญ.วาทพร	ธรรมกร่าง
121. ด.ช.ณัฐ	นิยมทรัพย์
122. ด.ช.ณัฐพล	แซ่ซิม
123. ด.ญ.นีน่า	มอญใต้
124. ด.ญ.ชุตินันท์	รุ่งเรือง
125. ด.ญ.ธัยยาลักษณ์	น้อยนารถ
126. ด.ญ.ฤทัยรัตน์	เพ่งไซ
127. ด.ช.รัฐพงษ์	กริประชา
128. ด.ญ.อรทัย	मारศรี
129. ด.ญ.จันทรา	นิลศร
130. ด.ญ.อนุสรา	ศรีแก้ว
131. ด.ญ.นิตยา	นามรัง
132. ด.ญ.วิไลพร	พัตริม
133. ด.ช.วรา	กุศลธรรมรัตน์
134. ด.ช.กำพล	สุระประเสริฐ
135. ด.ช.ธวัชชัย	ประสิทธิแพทย์
136. ด.ช.ชนาสัยค์	พัฒน์ทอง
137. ด.ช.ปวิทย์	พัทธหทัย
138. น.ส.จตุพร	บุญคำพงศ์
139. น.ส.สุกัญญา	ชูพงษ์
140. น.ส.จตุพร	เกิดมณี
141. นายสมเกียรติ	แย้มกลิ่น
142. นายอดิگانต์	นันทก
143. นายคชาวุฒิ	ดุสิตธนาพร

144. นายธนะพล	มากรุ่งแจ้ง
145. นายพงษ์พันธ์	ศรีประสงศ์
146. นายสัณชัย	กานต์ดา
147. น.ส.จิตตวดี	จันทร์อินทร์
148. นายธนธรณ์	เกวียนวงษ์
149. อาจารย์เพ็ญณี	ส้มเอม
150. อาจารย์บุญยวรรณ	เกิดความสุข
151. อาจารย์สุรีย์มาศ	บุญฤทธิ์รุ่งโรจน์
152. อาจารย์บุศรินทร์	อุ้นเรือง
153. อาจารย์ชวนพิศ	ภัตติชาติ
154. อาจารย์ณิศานาถ	สนสอาดจิต
155. อาจารย์อัญญรัตน์	ศรีโสภา
156. อาจารย์นิตยา	ทายะ

ภาคผนวก 4.1

สรุปบันทึกการประชุมร่วมกับโครงการย่อย 3 โครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการของระบบสารสนเทศ

นักวิจัยหลักโครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานวิจัยชุมชนรวบรวมความต้องการใช้ระบบงานสารสนเทศจากโครงการวิจัยย่อยที่เกี่ยวข้อง 3 โครงการได้แก่ โครงการพัฒนาระบบการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น โครงการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่และโครงการเพื่อลูกหลานไทย โดยเข้าร่วมประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงานและการวางแผนของโครงการวิจัยแต่ละโครงการนอกจากนี้มีการอภิปรายถึงแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมประสิทธิภาพการทำงานเครือข่ายของนักวิจัยในเครือข่ายวิจัย

วันที่ประชุม	เนื้อหา-ผลการประชุม
17 ธ.ค.46	วัตถุประสงค์ แนะนำโครงการ ICT กับโครงการย่อยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ร่วมหารือรับทราบความคิดเห็นเบื้องต้นจากโครงการย่อย ผู้เข้าร่วมประชุม ประชุมรวม 3 โครงการย่อย (เฉพาะนักวิจัยหลักโครงการ) และสำนักงานประสานงานกลางโครงการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการรวมทั้งเชิญคุณกฤตยา ศรีสรรประภิต ผู้ก่อตั้งโครงการข่ายชนบทไทย (Thairuralnet) มานำเสนองานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เพื่อการพัฒนาชนบท ผลการประชุม - เป็นการแนะนำแนวคิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชนและการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการทำงานวิจัย ซึ่งจะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีศักยภาพ อย่างไรก็ตามมีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าถึงบริการและการทำความเข้าใจบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง - หลังจากการประชุม พบว่านักวิจัยในโครงการมีความรู้สึกและความคิดเห็นคือ

	1) เริ่มมีความคิดริเริ่มและต้องการประยุกต์ใช้ ICTในงานอย่างกว้างขวางมากขึ้น 2) เห็นว่าการประยุกต์ใช้ ICT ในช่วงขณะเริ่มต้นของโครงการไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญ กระบวนการวิจัยและการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน มีเป้าหมายร่วมกันมีความสำคัญลำดับแรกก่อน หากโครงการได้เริ่มดำเนินไปแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจนขึ้น จึงจะมีการพิจารณาเรื่องการจัดเก็บข้อมูลตามมาภายหลัง 3) การนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มาใช้ควรจะต้องขอ – ได้รับความอนุญาตจากแหล่งข้อมูลก่อน 4) ขณะนี้ยังไม่มีความเห็นในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลของโครงการ เนื่องจากยังไม่มีโครงการเริ่มดำเนินโครงการ ขอให้โครงการ ICT ติดตามเข้าร่วมในกระบวนการวิจัยของโครงการย่อยเพื่อทำความเข้าใจและให้ความเห็นเรื่องการจัดเก็บข้อมูลด้วย
18 ม.ค.47	วัตถุประสงค์ การรวบรวมความต้องการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศจากโครงการย่อย การประชุม เข้าร่วมประชุมโครงการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่ (ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย ผู้รับผิดชอบโครงการฯ) เป็นการนัดประชุมกลุ่มแกนนำการวิจัยในโครงการในเบื้องต้นนี้มี 8 กลุ่ม ๆละ 4-6 คน แนะนำเป้าหมายโครงการระเบียบวิธีวิจัย แนวทางการดำเนินงานของกลุ่มวิจัยได้ประยุกต์ใช้เรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community Action Research) การประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) และการถอดบทเรียนในแนวการวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ (After Action Review) ผลการประชุม เป้าหมาย คือ 1) หาทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยเฉพาะในมิติความยากจนโดยอาศัยการวิจัยในท้องถิ่นเป็นเครื่องมือให้เกิด Social research และ Social Action ไปด้วยกัน 2) พัฒนากลไกการจัดการความรู้ในนครปฐม โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายและสาธารณะในวงกว้างอย่างต่อเนื่อง

	สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในระยะยาว 3) เชื่อมโยงภาคีหลายฝ่ายมาเรียนรู้ร่วมกัน โดยผ่านการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคล/องค์กร/สถาบัน/เครือข่าย/สื่อ/ภาคเอกชน และนำไปสู่การปรับระบบความสัมพันธ์ของฝ่ายต่างๆ ที่เข้ามาเรียนรู้ร่วมกันอย่างเสมอภาค นักวิจัยที่เข้าร่วมประชุมแบ่งกลุ่มย่อย และมีการอภิปรายประเด็นของกลุ่มจำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศาสนา ธุรกิจ สุขภาวะ ดนตรี เกษตรกรรมยั่งยืน กฎหมายและชุมชน สื่อเพื่อการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มงานจะรับผิดชอบเป็นกลุ่มวิจัยย่อย ดำเนินการวิจัยในประเด็นที่สนใจ โดยโครงการมีทุนสนับสนุนจำนวน 50,000 บาท ซึ่งในการทำงานต่างๆ <i>ความเห็นในการประยุกต์ ICT</i> โครงการวิจัยคาดว่าจะมีข้อมูลทะเบียนองค์กรและนักวิจัยในโครงการ แต่หากโครงการมีการจัดเก็บข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์และเผยแพร่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูลก่อน
15 ก.พ.47	<i>วัตถุประสงค์</i> การรวบรวมความต้องการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศจากโครงการย่อย <i>การประชุม</i> เป็นการประชุมโครงการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทุนและเครือข่ายในพื้นที่ครั้งที่ 2 กลุ่มนักวิจัยย่อยนำเสนอโครงร่างงานวิจัยที่จะดำเนินการ นักวิจัยหลักของโครงการให้ความเห็นต่อโครงการที่นำเสนอ และให้ข้อมูลเรื่องการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ (Area-based) เพิ่มเติม ในตอนท้ายของการประชุมนักวิจัยโครงการ ICT (กมลพรรณ) ประกาศในที่ประชุม แจ้งว่าขณะนี้มีการจัดเก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อสนับสนุนประสิทธิภาพการทำงานวิจัย หากนักวิจัยมีความประสงค์ให้มีการจัดเก็บข้อมูลอะไร ขอให้แจ้งความประสงค์มายังผู้ประสานงานโครงการ อ.เนาวรัตน์ ได้ <i>ความเห็นในการประยุกต์ ICT</i> มีความต้องการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านดนตรี ผู้เข้าร่วมประชุมจากกลุ่มดนตรีถามคำถามเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูล ว่าหากมีการจัดเก็บเป็นภาพและเสียงได้หรือไม่

27-28 มี.ค.47	วัตถุประสงค์ การรวบรวมความต้องการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศจากโครงการย่อย การประชุม โครงการเพื่อลูกหลานไทย (ดร.วิสุทธิ วิทยานุกรณ์ ผู้รับผิดชอบหลัก) เป็นการเรียกประชุมกลุ่มแกนนำด้านธุรกิจชุมชน ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นนักธุรกิจในชุมชนที่ประสบความสำเร็จ มีการพูดคุยกันถึงเรื่องการค้าเนินธุรกิจ และประเด็นสาธารณะที่เป็นที่สนใจร่วมของกลุ่ม ผลการประชุม เกิดการอภิปรายกลุ่มประเด็นย่อยที่กลุ่มเห็นว่าสำคัญและต้องการมีการอภิปรายต่อเนื้อคือ เรื่อง "คนเลี้ยงปลา ปลาเลี้ยงคน" "สนามบินกำแพงแสนกับการเป็นสถานที่กลางในการขนส่งของภูมิภาคตะวันตก" ความเห็นในการประยุกต์ ICT - มีความต้องการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะช่วยในการสืบค้นข้อมูลจากรายงานการประชุมที่มีอยู่ - ต้องการจัดทำเป็นหนังสือเผยแพร่ และนำข้อมูลบางส่วนเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
30 มี.ค. 47	วัตถุประสงค์ การรวบรวมความต้องการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศจากโครงการย่อย การประชุม โครงการพัฒนากระบวนการค้นหาคนมีคุณค่าต่อชุมชนและศักยภาพท้องถิ่น (อ.ฉลวยวรรณ ปัญญาและนพ.ธนา นิลชัยโกวิท ผู้รับผิดชอบหลัก) เป็นการประชุมวางแผนการดำเนินโครงการ ระเบียบวิธีวิจัย กำหนดระยะเวลาดำเนินการ ความเห็นในการประยุกต์ ICT - สนใจในการใช้งานลักษณะกระดานข่าวให้แต่ละกลุ่มวิจัยสามารถนำเสนองานต่อนักวิจัยกลุ่มอื่นเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับงานได้ - ต้องการจัดทำเป็นหนังสือเผยแพร่และนำข้อมูลบางส่วนเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ภาคผนวก 4.2

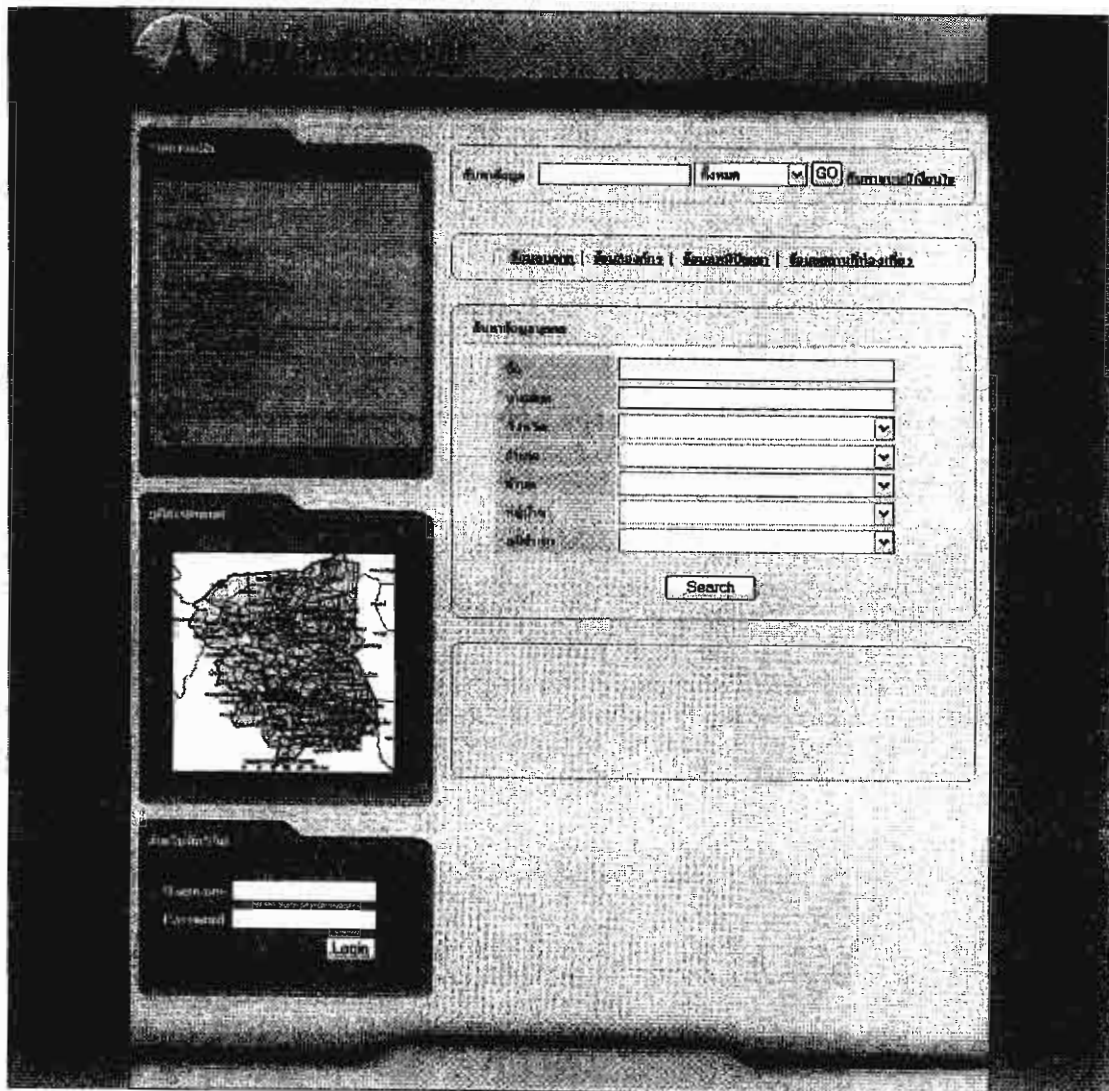
การออกแบบหน้าจอระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น

ระบบมีการออกแบบหน้าจอส่วนต่างๆ ดังนี้

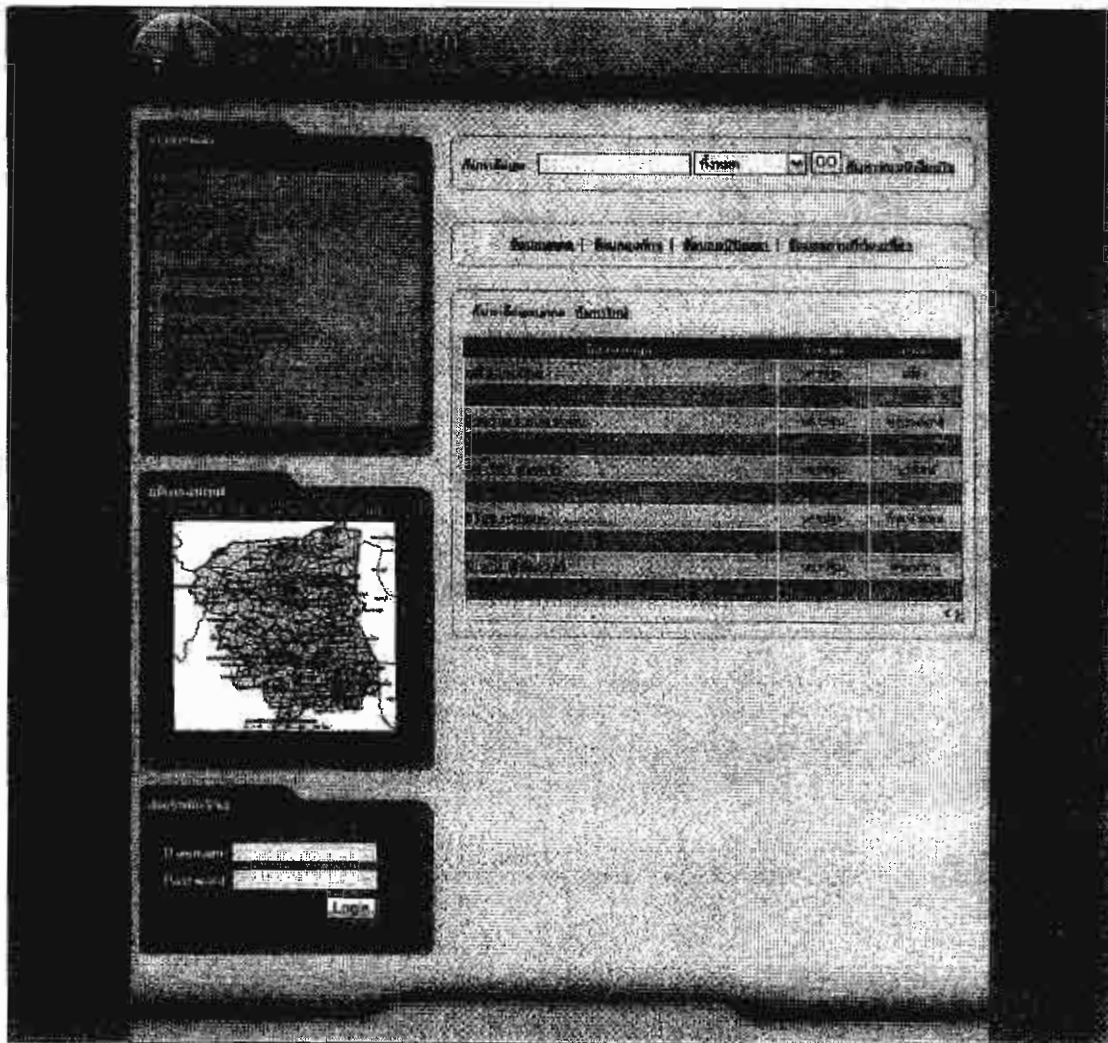
หน้าจอหลักของระบบจะประกอบด้วยเมนูด้านซ้ายเพื่อเข้าถึงข้อมูลหลักต่างๆ และหน้าจอหลักประกอบด้วยหน้าจอสำหรับค้นหา และแสดงข้อมูลเล่าเรื่องจากภาพและฝากข่าวฝากคุย ซึ่งเป็นข้อมูลล่าสุด

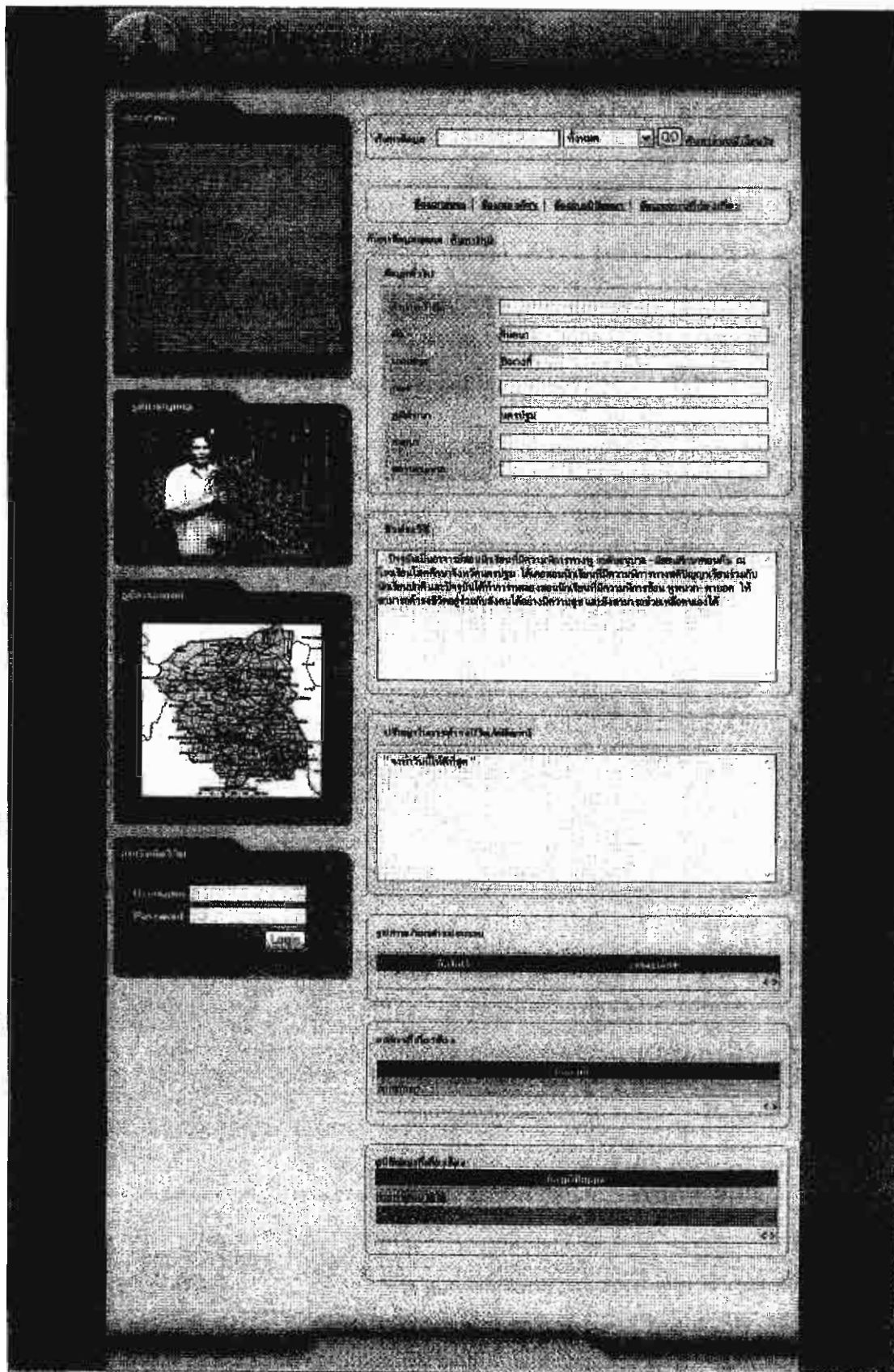
ภาพที่ 1 หน้าแรกของระบบข้อมูล

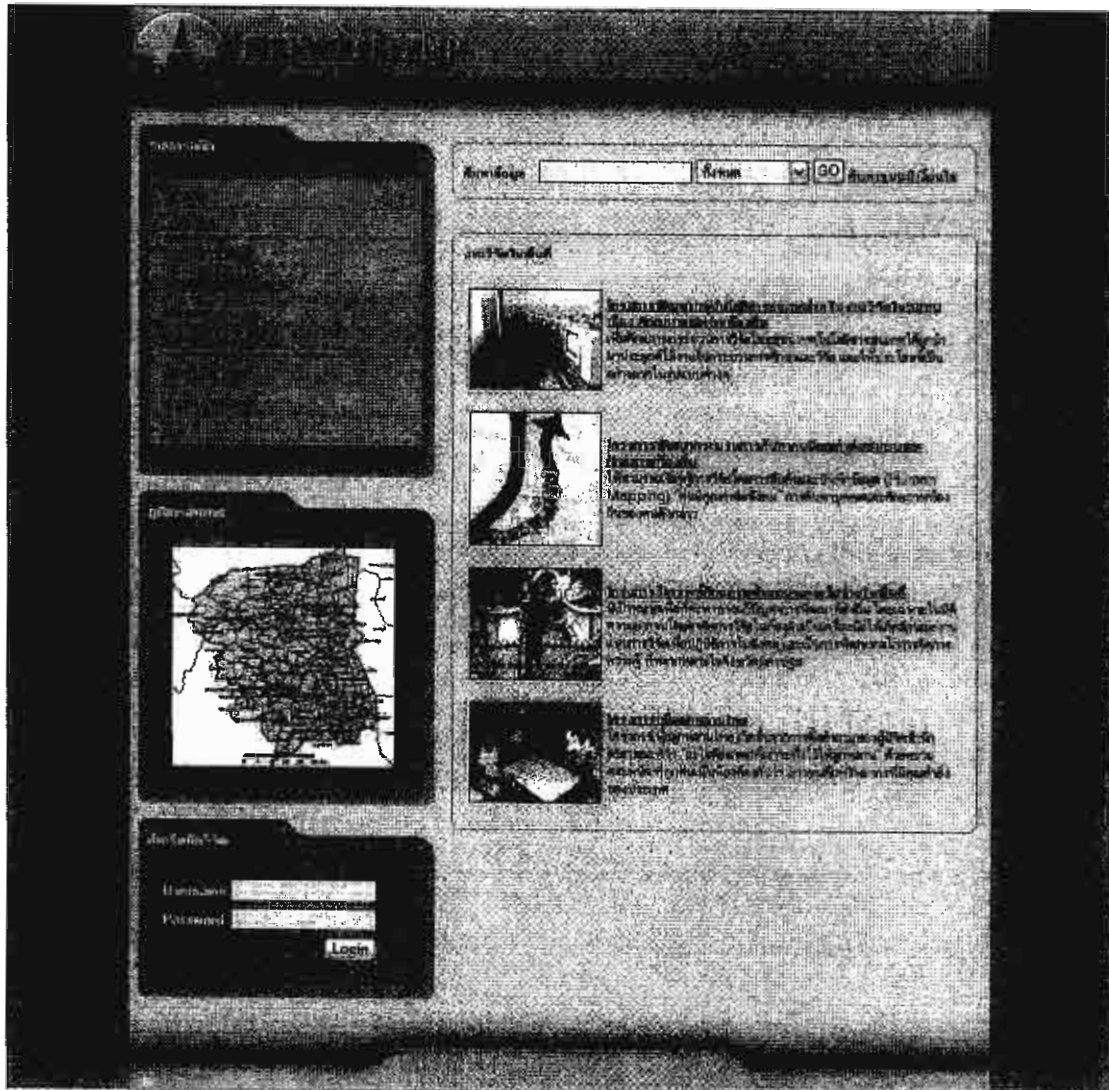
ภาพที่ 2 หน้าจอค้นหาข้อมูล

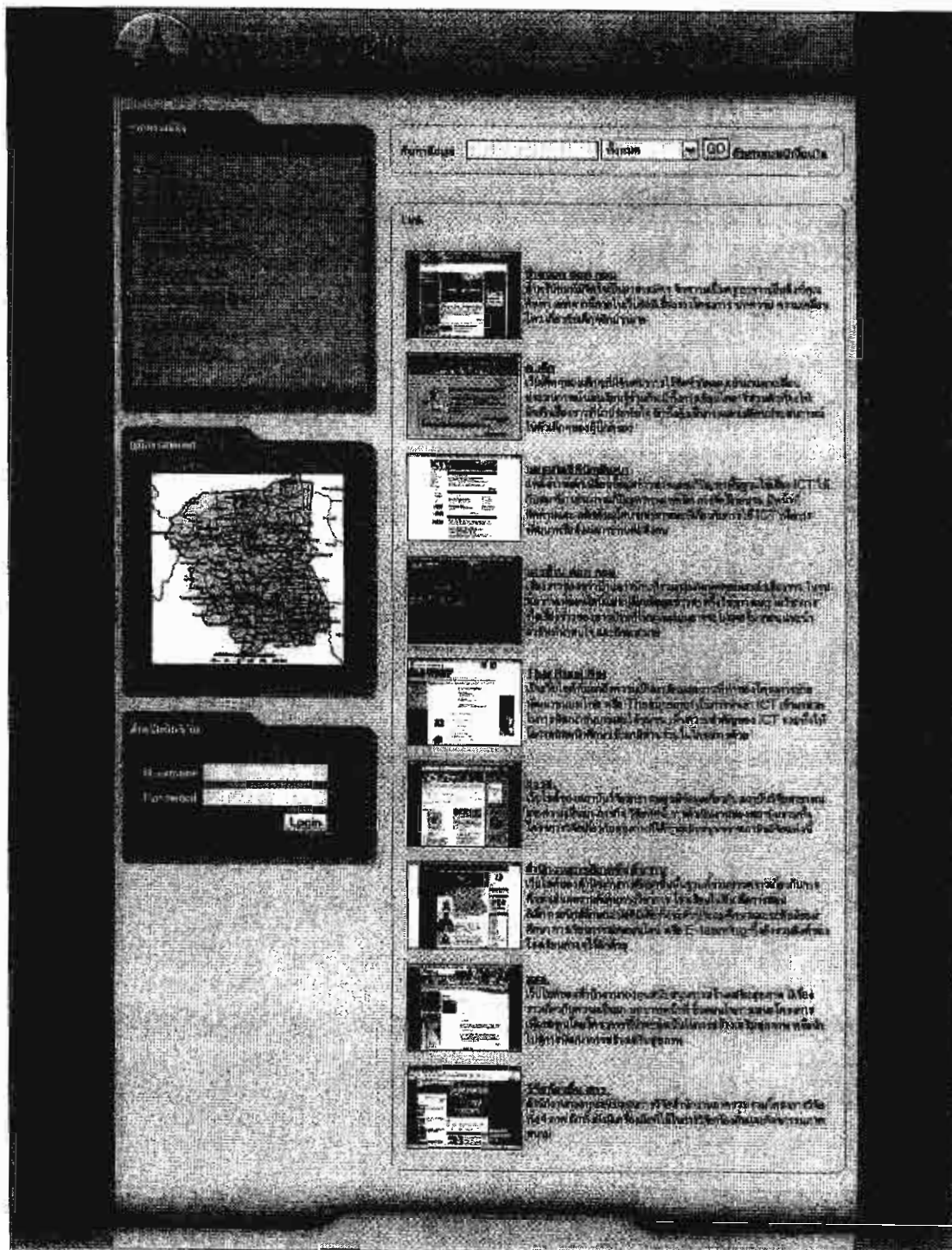
ภาพที่ 3 หน้าจอผลลัพธ์การค้นหาข้อมูล

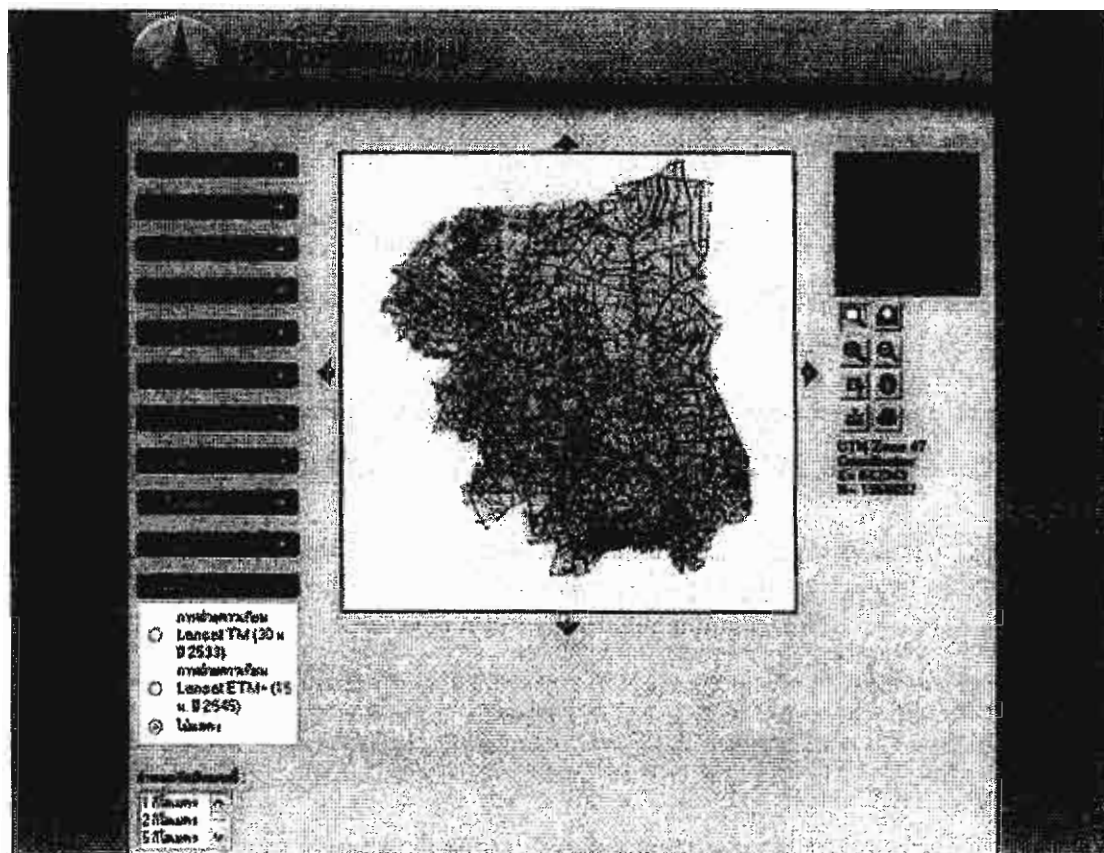
ภาพที่ 4 หน้าจอรายละเอียดข้อมูล

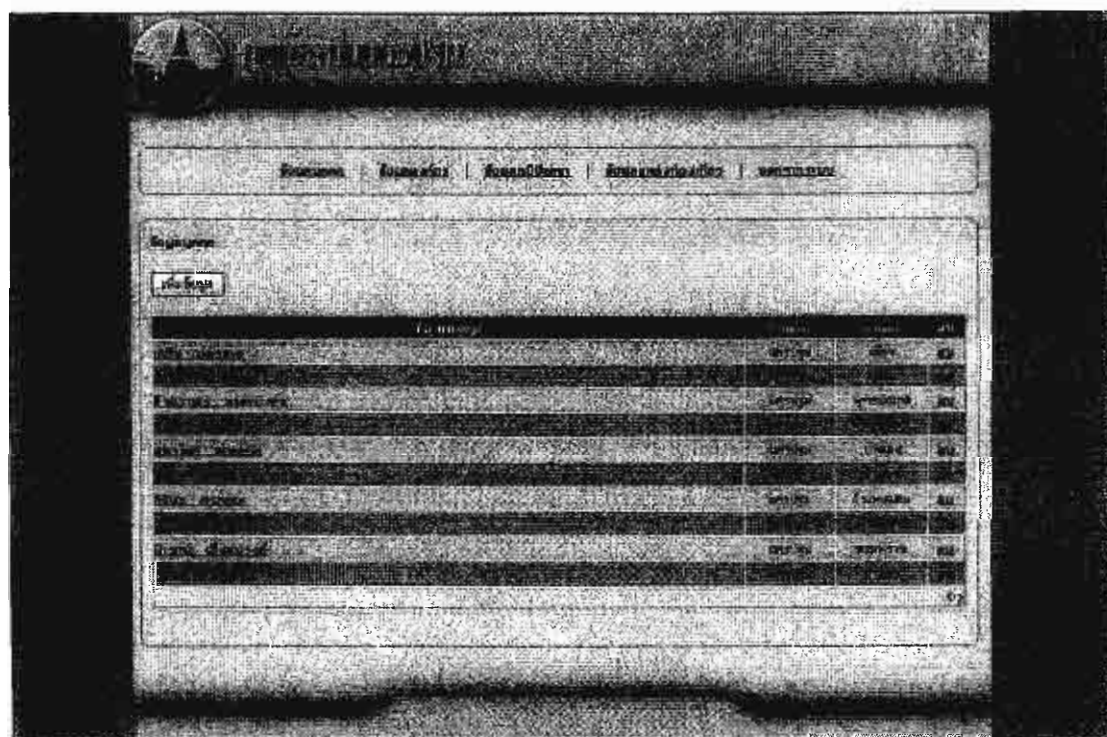
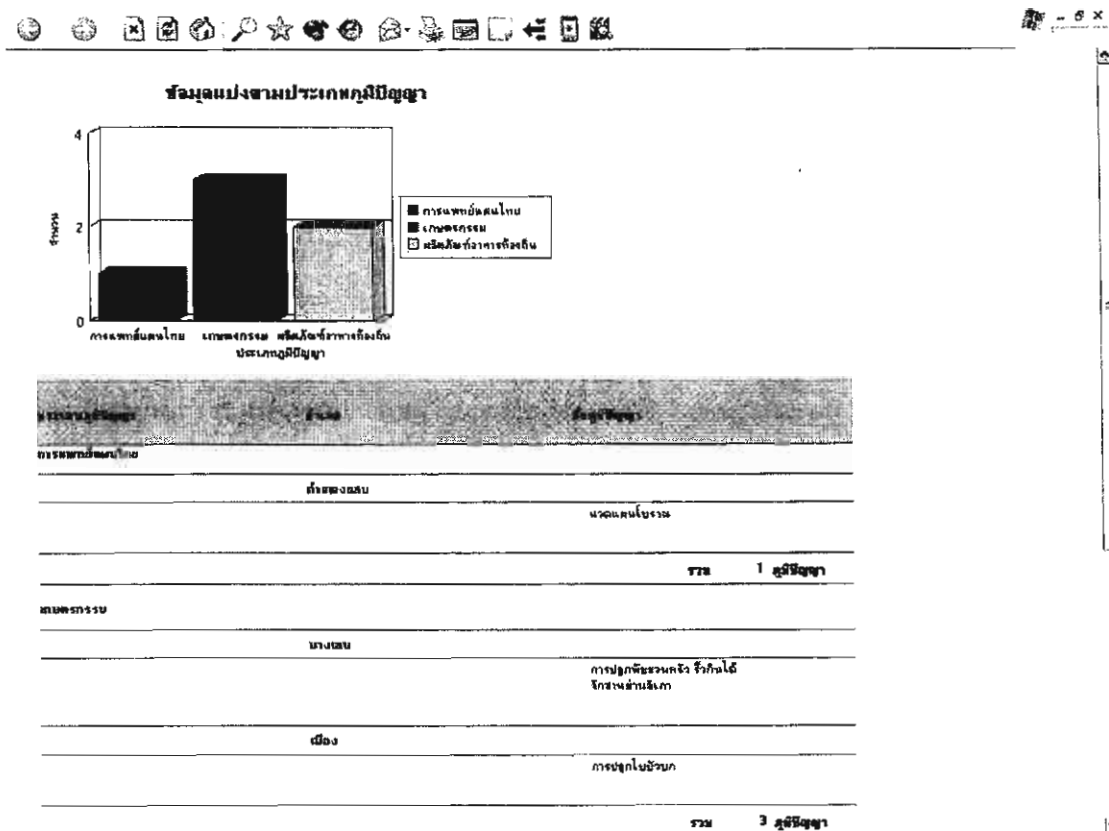
ภาพที่ 5 หน้างานวิจัยในพื้นที่

ภาพที่ 7 หน้าจอ Link

ภาพที่ 8 หน้าจอระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

หน้าแรก / เกี่ยวกับเรา / ติดต่อเรา / บริการของเรา / เกี่ยวกับเรา

ลงทะเบียน

ชื่อ : นามสกุล :

☒ อนุญาตให้ทางบริษัทฯ ใช้ข้อมูลส่วนตัว

รหัสผ่าน : ยืนยันรหัสผ่าน :

ชื่อ : นามสกุล :

รหัสผ่าน : ยืนยันรหัสผ่าน :

ชื่อ : นามสกุล :

รหัสผ่าน : ยืนยันรหัสผ่าน :

ชื่อ : นามสกุล :

รหัสผ่าน : ยืนยันรหัสผ่าน :

ภาพที่ 12 หน้าจอแก้ไขข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก 4.3

การออกแบบฐานข้อมูล ระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่น (กรณีศึกษา จ.นครปฐม)

ระบบทะเบียนศักยภาพและทุนท้องถิ่นนี้มีการออกแบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (RDBMS – Relational Data Base Management System) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ฐานข้อมูลระบบศักยภาพและทุนท้องถิ่น ประกอบด้วยตารางข้อมูล 27 ตาราง ดังนี้

ชื่อตาราง	คำอธิบาย
tb_master_amphor	ตารางทะเบียนข้อมูลอำเภอ
tb_master_initial	ตารางทะเบียนข้อมูลคำนำหน้าชื่อ
tb_master_person_status	ตารางทะเบียนข้อมูลสถานะบุคคล
tb_master_province	ตารางทะเบียนข้อมูลจังหวัด
tb_master_religion	ตารางทะเบียนข้อมูลศาสนา
tb_master_tambol	ตารางทะเบียนข้อมูลตำบล
tb_master_village	ตารางทะเบียนข้อมูลหมู่บ้าน
tb_master_wisdom_type	ตารางทะเบียนข้อมูลประเภทภูมิปัญญา
tb_master_network_type	ตารางทะเบียนข้อมูลประเภทเครือข่าย
tb_master_org_type	ตารางทะเบียนข้อมูลประเภทองค์กร
tb_master_travel_type	ตารางทะเบียนข้อมูลประเภทสถานที่ท่องเที่ยว
tb_org	ตารางข้อมูลองค์กร
tb_org_activities	ตารางข้อมูลกิจกรรมในองค์กร
tb_org_files	ตารางข้อมูลประกอบที่เกี่ยวข้องกับองค์กร
tb_person	ตารางข้อมูลบุคคล
tb_person_files	ตารางข้อมูลประกอบที่เกี่ยวข้องกับบุคคล
tb_person_profile	ตารางข้อมูลประวัติการทำงานและความสนใจของบุคคล

ชื่อตาราง (ต่อ)	คำอธิบาย
tb_relation_org_person	ตารางความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและบุคคล
tb_relation_org_wisdom	ตารางความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและภูมิปัญญา
tb_relation_org_travel	ตารางความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและสถานที่ท่องเที่ยว
tb_relation_person_wisdom	ตารางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและภูมิปัญญา
tb_relation_person_travel	ตารางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสถานที่ท่องเที่ยว
tb_relation_wisdom_travel	ตารางความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาและสถานที่ท่องเที่ยว
tb_wisdom	ตารางข้อมูลภูมิปัญญา
tb_wisdom_files	ตารางข้อมูลประกอบที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา
tb_travel	ตารางข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว
tb_travel_files	ตารางข้อมูลประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว

1.1.1 ชื่อตาราง tb_master_amphor : ตารางทะเบียนข้อมูลอำเภอ

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
province_id	Text (PK)	รหัสจังหวัด
amphor_id	Text (PK)	รหัสอำเภอ
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
amphor_name	Text	ชื่ออำเภอ
utmE	Number	พิกัด UTM แนวตะวันออก
utmN	Number	พิกัด UTM แนวตะวันตก
utmZone	Number	Zone ของพิกัด UTM

1.1.2 ชื่อตาราง tb_master_initial : ตารางทะเบียนข้อมูลคำนำหน้าชื่อ

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
initial_id	Number (PK)	รหัสคำนำหน้าชื่อ
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
initial_name	Text	คำนำหน้าชื่อ
initial_code	Text	คำนำหน้าชื่อ (แบบย่อ)

1.1.3 ชื่อตาราง tb_master_person_status : ตารางทะเบียนข้อมูลสถานะบุคคล

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
status_id	Number (PK)	รหัสสถานะบุคคล
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
status_name	Text	ชื่อสถานะบุคคล

1.1.4 ชื่อตาราง tb_master_province : ตารางทะเบียนข้อมูลจังหวัด

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
province_id	Text (PK)	รหัสจังหวัด
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
province_name	Text	ชื่อจังหวัด
utmE	Number	พิกัด UTM แนวตะวันออก
utmN	Number	พิกัด UTM แนวตะวันตก
utmZone	Number	Zone ของพิกัด UTM

1.1.5 ชื่อตาราง tb_master_religion : ตารางทะเบียนข้อมูลศาสนา

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
religion_id	Number (PK)	รหัสศาสนา
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
religion_name	Text	ชื่อศาสนา

1.1.6 ชื่อตาราง tb_master_tambol : ตารางทะเบียนข้อมูลตำบล

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
province_id	Text (PK)	รหัสจังหวัด
amphor_id	Text (PK)	รหัสอำเภอ
tambol_id	Text (PK)	รหัสตำบล
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
tambol_name	Text	ชื่อตำบล
utmE	Number	พิกัด UTM แนวตะวันออก
utmN	Number	พิกัด UTM แนวตะวันตก
utmZone	Number	Zone ของพิกัด UTM

1.1.7 ชื่อตาราง tb_master_village : ตารางทะเบียนข้อมูลหมู่บ้าน

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
province_id	Text (PK)	รหัสจังหวัด
amphor_id	Text (PK)	รหัสอำเภอ
tambol_id	Text (PK)	รหัสตำบล
Village_id	Text (PK)	รหัสหมู่บ้าน
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
tambol_name	Text	ชื่อตำบล
utmE	Number	พิกัด UTM แนวตะวันออก
utmN	Number	พิกัด UTM แนวตะวันตก
utmZone	Number	Zone ของพิกัด UTM

1.1.8 ชื่อตาราง tb_master_wisdom_type : ตารางทะเบียนข้อมูลประเภทภูมิปัญญา

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
wisdom_id	Number (PK)	รหัสประเภทภูมิปัญญา
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
wisdom_name	Text	ชื่อประเภทภูมิปัญญา

1.1.9 ชื่อตาราง tb_master_network_type : ตารางทะเบียนข้อมูลประเภทเครือข่าย

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
wisdom_id	Number (PK)	รหัสประเภทเครือข่าย
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
wisdom_name	Text	ชื่อประเภทเครือข่าย

1.1.10 ชื่อตาราง tb_master_org_type : ตารางทะเบียนข้อมูลประเภทองค์กร

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
wisdom_id	Number (PK)	รหัสประเภทองค์กร
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
wisdom_name	Text	ชื่อประเภทองค์กร

1.1.11 ชื่อตาราง tb_master_travel_type : ตารางทะเบียนข้อมูลประเภทสถานที่ท่องเที่ยว

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
Travel_type_id	Number (PK)	รหัสประเภทสถานที่ท่องเที่ยว
Lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
Travel_type_name	Text	ชื่อประเภทสถานที่ท่องเที่ยว

1.1.12 ชื่อตาราง tb_org : ตารางข้อมูลองค์กร

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
org_id	Number (PK)	รหัสองค์กร
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
name	Text	ชื่อองค์กร
address	Text	ที่อยู่
addr_village	Text (FK)	หมู่บ้าน
addr_tambol	Text (FK)	ตำบล
addr_amphor	Text (FK)	อำเภอ
addr_province	Text (FK)	จังหวัด
addr_zip	Text	รหัสไปรษณีย์
org_type	Text	ประเภทองค์กร
network_type	Text	ประเภทเครือข่าย
tel	Text	หมายเลขโทรศัพท์
fax	Text	หมายเลขโทรสาร
website	Text	เว็บไซต์
Email	Text	อีเมล
History	Memo	ความเป็นมา
Objective	Memo	วัตถุประสงค์
Contact	Text	ชื่อผู้ประสานงาน
utmE	Number	พิกัด UTM แนวตะวันออก
utmN	Number	พิกัด UTM แนวตะวันตก
utmZone	Number	Zone ของพิกัด UTM

1.1.13 ชื่อตาราง tb_org_activities : ตารางข้อมูลกิจกรรมในองค์กร

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
org_id	Number (PK)	รหัสองค์กร
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
act_id	Number (PK)	รหัสกิจกรรม
act_desc	Text	ชื่อกิจกรรม
act_detail	Memo	รายละเอียดกิจกรรม
act_image	Image	รูปภาพประกอบ

1.1.14 ชื่อตาราง tb_org_files : ตารางข้อมูลประกอบที่เกี่ยวกับองค์กร

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
org_id	Number (PK)	รหัสองค์กร
Lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
file_id	Number (PK)	รหัสเอกสารแนบ
file_name	Text	ชื่อเอกสารแนบ
file_ext	Text	ประเภทเอกสารแนบ
file_desc	Text	คำอธิบาย

1.1.15 ชื่อตาราง tb_person : ตารางข้อมูลบุคคล

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
person_id	Number (PK)	รหัสองค์กร
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
initial	Text (FK)	คำนำหน้าชื่อ
initial_text	Text	คำนำหน้าชื่อ (กรณีอื่นๆ)
Name	Text	ชื่อ
Surname	Text	นามสกุล
refer_person	Text	บุคคลที่ติดต่อได้
Address	Text	ที่อยู่
addr_village	Text (FK)	หมู่บ้าน
addr_tambol	Text (FK)	ตำบล
addr_amphor	Text (FK)	อำเภอ
addr_province	Text (FK)	จังหวัด
addr_zip	Text	รหัสไปรษณีย์
Tel	Text	หมายเลขโทรศัพท์
Fax	Text	หมายเลขโทรสาร
Website	Text	เว็บไซต์
Email	Text	อีเมล
Birthplace	Text (FK)	ภูมิลำเนา
History	Memo	ชีวประวัติ
Opinion	Memo	ความคิดเห็น
Graduated	Memo	ประวัติการศึกษา
Gender	Number	เพศ (1 = ชาย, 2 = หญิง)
status	Text (FK)	สถานะบุคคล
religion	Text (FK)	ศาสนา
utmE	Number	พิกัด UTM แนวตะวันออก
utmN	Number	พิกัด UTM แนวตะวันตก
utmZone	Number	Zone ของพิกัด UTM

1.1.16 ชื่อตาราง tb_person_files : ตารางข้อมูลประกอบที่เกี่ยวกับบุคคล

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
person_id	Number (PK)	รหัสบุคคล
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
file_id	Number (PK)	รหัสเอกสารแนบ
file_name	Text	ชื่อเอกสารแนบ
file_ext	Text	ประเภทเอกสารแนบ
file_desc	Text	คำอธิบาย

1.1.17 ชื่อตาราง tb_person_profile : ตารางข้อมูลประวัติการทำงานและความสนใจของบุคคล

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
person_id	Number (PK)	รหัสบุคคล
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
profile_id	Number (PK)	รหัสความสนใจ/ผลงาน
profile_desc	Text	คำอธิบาย
profile_detail	Memo	รายละเอียด

1.1.18 ชื่อตาราง tb_wisdom : ตารางข้อมูลภูมิปัญญา

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
wisdom_id	Number (PK)	รหัสภูมิปัญญา
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
name	Text	ชื่อภูมิปัญญา
wisdom_desc	Memo	รายละเอียด
wisdom_type	Number (FK)	ประเภทภูมิปัญญา
Address	Text	ที่อยู่
addr_village	Text (FK)	หมู่บ้าน
addr_tambol	Text (FK)	ตำบล
addr_amphor	Text (FK)	อำเภอ
addr_zip	Text	รหัสไปรษณีย์
Tel	Text	หมายเลขโทรศัพท์

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
Fax	Text	หมายเลขโทรสาร
Website	Text	เว็บไซต์
Email	Text	อีเมล
utmE	Number	พิกัด UTM แนวตะวันออก
utmN	Number	พิกัด UTM แนวตะวันตก
utmZone	Number	Zone ของพิกัด UTM

1.1.19 ชื่อตาราง tb_wisdom_files : ตารางข้อมูลประกอบที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
wisdom_id	Number (PK)	รหัสภูมิปัญญา
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
file_id	Number (PK)	รหัสเอกสารแนบ
file_name	Text	ชื่อเอกสารแนบ
file_ext	Text	ประเภทเอกสารแนบ
file_desc	Text	คำอธิบาย

1.1.20 ชื่อตาราง tb_travel : ตารางข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
travel_id	Number (PK)	รหัสสถานที่ท่องเที่ยว
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
name	Text	ชื่อสถานที่ท่องเที่ยว
type	Text	ประเภท
location	Memo	สถานที่ตั้ง
addr_village	Text (FK)	หมู่บ้าน
addr_tambol	Text (FK)	ตำบล
addr_amphor	Text (FK)	อำเภอ
addr_province	Text (FK)	จังหวัด
history	Memo	ความเป็นมา
detail	Memo	รายละเอียด
Contact_person	Text	ผู้ประสานงาน
Tel	Text	หมายเลขโทรศัพท์

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
Fax	Text	หมายเลขโทรสาร
Website	Text	เว็บไซต์
Org	Text	หน่วยงานรับผิดชอบ
Email	Text	อีเมล
utmE	Number	พิกัด UTM แนวตะวันออก
utmN	Number	พิกัด UTM แนวตะวันตก
utmZone	Number	Zone ของพิกัด UTM

1.1.21 ชื่อตาราง tb_travel_files : ตารางข้อมูลประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
travel_id	Number (PK)	รหัสสถานที่ท่องเที่ยว
lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
file_id	Number (PK)	รหัสเอกสารแนบ
file_name	Text	ชื่อเอกสารแนบ
file_ext	Text	ประเภทเอกสารแนบ
file_desc	Text	คำอธิบาย

1.1.22 ชื่อตาราง tb_relation_org_person : ตารางความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและบุคคล

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
org_id	Number (PK)	รหัสองค์กร
person_id	Number (PK)	รหัสบุคคล
detail	Memo	รายละเอียด

1.1.23 ชื่อตาราง tb_relation_org_wisdom : ตารางความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและภูมิปัญญา

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
org_id	Number (PK)	รหัสองค์กร
wisdom_id	Number (PK)	รหัสภูมิปัญญา
detail	Memo	รายละเอียด

1.1.24 ชื่อตาราง tb_relation_org_travel : ตารางความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและสถานที่ท่องเที่ยว

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
org_id	Number (PK)	รหัสองค์กร
travel_id	Number (PK)	รหัสสถานที่ท่องเที่ยว
detail	Memo	รายละเอียด

1.1.25 ชื่อตาราง tb_relation_person_wisdom : ตารางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและภูมิปัญญา

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
person_id	Number (PK)	รหัสบุคคล
wisdom_id	Number (PK)	รหัสภูมิปัญญา
detail	Memo	รายละเอียด

1.1.26 ชื่อตาราง tb_relation_person_travel : ตารางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสถานที่ท่องเที่ยว

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
person_id	Number (PK)	รหัสบุคคล
travel_id	Number (PK)	รหัสสถานที่ท่องเที่ยว
detail	Memo	รายละเอียด

1.1.27 ชื่อตาราง tb_relation_wisdom_travel : ตารางความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาและสถานที่ท่องเที่ยว

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
wisdom_id	Number (PK)	รหัสภูมิปัญญา
travel_id	Number (PK)	รหัสสถานที่ท่องเที่ยว
detail	Memo	รายละเอียด

1.2 ฐานข้อมูลเว็บเพจประกอบ

ประกอบด้วยตารางข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1.2.1 ชื่อตาราง tb_menu_directory : ตารางทะเบียนโครงสร้างข้อมูลเว็บเพจ

ทำหน้าที่จัดเก็บโครงสร้างของข้อมูลโดยมีการออกแบบข้อมูลแบบ Recursive ให้ทำการชี้ข้อมูลกลับมาหาตัวเอง โดยเนื้อหาเว็บเพจจะไม่จัดเก็บในฐานข้อมูลแต่จะเก็บเป็นไฟล์ HTML ภายนอกแยกต่างหาก (รวมทั้งรูปภาพประกอบด้วย)

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
user_id	Text (PK)	รหัสผู้ใช้งานของข้อมูล
content_id	Number (PK)	รหัสข้อมูล
content_detail	Text	ชื่อข้อมูล
parent_id	Number (FK)	รหัสข้อมูลแม่

1.3 ฐานข้อมูลผู้ดูแลข้อมูล

เพื่อจัดเก็บรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านในการเข้าถึงข้อมูล ประกอบด้วยตารางข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1.3.1 ชื่อตาราง tb_member : ตารางทะเบียนผู้จัดการข้อมูล

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
user_id	Text (PK)	รหัสผู้ใช้งาน
Password	Text	รหัสผ่าน
name	Text	ชื่อ
Surname	Text	นามสกุล
Org	Text	ชื่อองค์กร

1.4 ฐานข้อมูลกระดานสนทนาและกระดานแสดงภาพ

ประกอบด้วยตารางข้อมูลต่างๆ ดังนี้

ชื่อตาราง	คำอธิบาย
tb_webboard	ตารางข้อมูลประเด็นสนทนา
tb_reply	ตารางข้อมูลแสดงความคิดเห็น

1.4.1 ชื่อตาราง tb_webboard : ตารางข้อมูลประเด็นสนทนา

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
topic_id	Text (PK)	รหัสประเด็น
Lang	Text	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
Name	Text	ชื่อผู้ตั้งประเด็น
topic	Text	ประเด็น
Detail	Memo	รายละเอียด
num_read	Number	จำนวนผู้อ่าน
num_reply	Number	จำนวนผู้ตอบ
Type	Number	1 = ทั่วไป, 2 = กระดานแสดงภาพ
date_post	Date/Time	วันเวลาที่ตั้งประเด็น
date_reply	Date/Time	วันเวลาที่ตอบล่าสุด

1.4.2 ชื่อตาราง tb_reply : ตารางข้อมูลแสดงความคิดเห็น

ชื่อข้อมูล	ประเภทข้อมูล	คำอธิบาย
topic_id	Text (PK)	รหัสประเด็น
reply_id	Text (PK)	รหัสความคิดเห็น
Lang	Text (PK)	ภาษา (ใช้ในอนาคต)
Name	Text	ชื่อผู้ตั้งประเด็น
Detail	Memo	รายละเอียด
date_reply	Date/Time	วันเวลาที่ตอบ

ทั้งนี้ ข้อมูลประกอบอื่นๆ เช่นรูปภาพจะไม่จัดเก็บในฐานข้อมูลแต่จะจัดเก็บเป็นไฟล์แยกต่างหาก

สำหรับพจนานุกรมข้อมูลของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์โปรดดูในแผ่นซีดีรอมที่แนบมา